

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Summula clarissimi iurisco[n]sultissimiq[ue] viri Raymundi

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

Liber secu[n]dus huius totius tractans de matrimonio [et] de casib[us] que
sequestrant matrimoniu[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

Summula Raymūdi.

utrum ipse cum infantibus potest euadere mortem. Partu vero facto matris que erit per
vulua in locum eius reuertit per astucia obstetricum. Et ideo sequitur illud quod supra
pretendit. videlicet quod ante partum mulieres in partu debent se premunire cum sa-
cramentis ecclesie. ut gratia diuine maiestatis eis in suis laboribus et doloribus sub-
ueniat. quod valde inhonestum est quod sacerdos deterreret eas visitare in partu cum
sacramentis ecclesie. quod si hoc fieret tunc quodammodo fieret irreuerentia sacra-
mento. quod non debet fieri. Isto tamen non obstante si contingit casualiter tunc ipse sa-
cerdos licite potest eas visitare. ne absque professione periret et coicitatione decederet.
Sed tamen cautiore est quod sacerdotes moneant has mulieres quod se ante partum
preparent cum sacra premunitione propter causas assignatas. et hoc est de intentio-
ne littere. Et hec dicta de primo libro sufficienter.

**Liber secundus huius totius tractans de matrimonio et de
casibus que sequestrant matrimonium.**

Hoc declarabo que sunt sponsalia scripto
s. in hoc libro s. in iure confirmata
s. datus .i. pecunia s. facta
Anulus aut arra data vel promissio simplex
s. factum cum promissione .i. matrimonium

Aut iuramentum faciunt sponsalia carnis

quatuor enumerata s. matrimonium

Hec preeunt copulam

Iste est liber secundus huius summe. in quo autor vult determinare de ma-
trimonio et de eius effectibus. et peruenit ad precedentem litteram sic. Postquam mag-
ister determinauit de quibusdam sacramentis. videlicet de sacra eucharistia. et de
extrema unctione. baptismo. et de confirmatione. Hic in presenti secundo libro vult deter-
minare de matrimonio et de eius effectibus. Et diuidit in duas partes. In pri-
ma determinat de matrimonio. In secunda incidentaliter ponit quedam notabilia
de sacris ordinibus. Secunda ibi (Omne pertrahere etc.) Prima pars adhuc di-
uidit in duo. primo determinat de matrimonio. secundo ponit persuasiones circa
matrimonium vitales. Secunda ibi (Si gregis alterius) Primum punctum adhuc
in duo. primo facit quod dictum est. Secundo ponit quedam incidentia matrimo-
nii impedientia. ibi (Reddere si coitu) Partes patebunt in processu littere
Quarta ad primam partem de sic. quod sponsalia fieri habent quatuor modis. Pri-
mo per anuli dationem. Secundo per dona et clemencia sine per pecuniam. ut per aurum
vel argentum vel per villas aut hmoi. Tercio sponsalia habent fieri per simpli-
cem promissionem. Quarto per iuramentum. ut qui aliquis iurat quod aliquam velit
ducere in uxorem. et ista e converso iurat quod velit ipsum ducere in virum. Et
hec sponsalia debent precedere matrimonium.

Notandum circa litteram secundam Johem andree in summa sua. sponsalia sic debent
scribuntur. Sponsalia sunt promissiones futurarum nuptiarum ad ipsa perficienda.
ut dicendo. ego ducam te in uxorem. Et dicuntur sponsalia a verbo spondeo des.
quod idem est quod promitto. quod ibi vir et mulier promittunt sibi inuicem fidem.

Pro quo sciendum quod sponsalia secundum textum sunt quatuor modis. Primo sponsalia
habent celebrari per anuli dationem. ut qui sponsus tradit sponse anulum. Secundo

celebratur sponsalia p. pmissione pecuniarum vel aliarum rerum. sicut quoniam dantur
 velle aut alie res in signum huius quod ibi facta sunt sponsalia Tercio sponsalia
 fieri hinc p. pmissione simpliciter. ut si dico. ego ducam te in uxorem et sub bona fide
 de tibi promitto. Quarto sponsalia celebrantur p. iuramentum. ut dicendo. Des
 deli vium ego ducam te in uxorem. Et isti quatuor modi ponuntur in lra. Sed
 quidam adhuc addunt quatuor et hoc extra lram. scilicet quod sponsalia quoniam sunt p. obliga
 tionem. ut quoniam procuratores puerorum nondum discretorum mutuo se obligant ad ma
 trimonium ex preambulo puerorum promittentes et dicentes. Quicumque matrimo
 nium hoc frangeret ille dabit decem marcas puri auri. illis duobus procurato
 ribus presentibus sponsalia sunt facta. ¶ Sed tamen est notandum quod illa sponsalia p.
 ipsos pueros pnt reuocari. ut patet in quarto decretalium. vbi dicitur. Desponsationes
 nulle sunt que in cunis fiunt. Sicut ibidem vult. pueri nisi pro bono pacis fierent
 iungi non debent. Et pueri ibi vocantur qui generare et procreare non pnt. Item ibi
 dem dicitur. quod matrimonium solo sensu trahitur etc.

¶ Secundo est notandum quod verba per que trahunt matrimonium sunt duplicia. quidam
 de futuro. ut sunt illa verba. accipiam. ducam. quidam de presenti. ut accipio ducam. Ex
 emplum presentis. ut si vir diceret. ego ducam te in uxorem. et e converso illa. ego ducam
 te in virum. Exemplum secundi. ut si vir diceret. ego ducam te in uxorem. et illa e con
 uerso. ego ducam te in virum. Et inter illa est differentia. quod tales que hoc faciunt per
 verbum de presenti non possunt sequi. quod ipse non potest aliam ducere ipsa vivente. nec
 ipsa alium ipso vivente. Sed verba de futuro non habent tantam efficaciam. quod pnt
 mutare. promissa. eo quod iste qui fecit. promissionem per verba futuri potest per aliam ducere
 te. et illa potest aliam. quod ista promissio vinculum vigoris non habet. Sed tamen promissio
 sponsalium que fit per verba presentis potest per aliam ducere. aut enim sequitur copula car
 nalis aut non. et ulterius aut fit testibus presentibus aut non. Si sit testibus presentibus
 bus. siue carnalis copula sequatur aut non. ipsa est uxor eius. et e converso ipse
 est vir eius tam in ecclesia militante quam triumphante. Si autem promissio per verba pre
 sentis potest non sit testibus presentibus ipse potest ipsam euadere si vult. et e converso
 ipsa si vult. Sed tamen coram deo omnipotenti ipsa est uxor eius. et e converso
 ipse est vir eius. et ecclesiam militantem in illo decipere potest. ecclesiam tamen triumphan
 tem scilicet deum omnipotentem non potest decipere. cum ipse noscat occulta cordium presentium
 et futurorum

¶ Item notandum quod ecclesia est duplex. scilicet militans et triumphans. Ecclesia
 triumphans est regnum celorum. et talis ecclesia nec decipit nec decipitur
 Verbi gratia. ut si aliquis homo vitam suam in hoc mundo spreverit. eccle
 siam triumphantem. id est regnum dei adipiscetur post hanc vitam. Et sic isti qui
 hic in christo habitant triumphum ab hostibus eius capiunt. quia viras mundi
 danam in presenti seculo spernunt. ideo ecclesiam triumphantem. id est regnum
 dei adipiscuntur. ¶ Unde sciendum sicut dictum est prius ecclesia trium
 phans non decipitur. quod sic declaratur. Donatur in casu et gratia exem
 pli. ut aliquis coeat cum vidua vel cum virgine quam alio modo ad sensum suum
 puocere non potest. dicit ad eam. presentias mihi decoitu ego ducam te in uxorem
 et in mulierem meam. ita tamen quod intentio illius non sit eam velle ducere. post
 quam cognoscit eam corporaliter tunc potest eam repudiare. et sic ecclesia trium
 phans non decipit talem. eo quod non cogit ad hoc ut illam ducat. quia intentio
 eius est esse eam non velle ducere et tamen ipsa est eius uxor coram deo.

Summula Raymūdi.

Secūdo dicitū erat q̄ ecclia triūphās nō decipit. s̄bi gr̄a. ponat q̄ aliq̄s pro
mittat vera intentōe z tota volūtate aliquā puellā sibi in vxorē ducere. ita
tū q̄ carnalis copula seq̄tur siue nō. z postea eam repudiat z nō ducat eaz
in vxorē vel in mulierē suā. tūc in hoc ecclia triūphās nō decipit. sed ip̄e de
cipit seip̄m. qz aiām suā eternālī dānabit. ex eo q̄ est vxor sua coram altissī
mo deo. z eā dimittere nō p̄t. si autem dimittat eam tūc reus est iudicio.
Sic etiā intelligendū est de muliere. Sed ecclia militās est christianitas
vel ecclia inferior in hoc mūdo. qz ibi om̄ia sacramēta recipimus z in fide
p̄seruamur. Et dicit ecclia militans ideo. qz sicut aliq̄s militat z cū hoc ac̄
tualiter laborat in corpe triūphū recipere. sic z ista ecclia inferior in mundo
adhuc militat z assidue laborat vt triūphū recipiat. Et talis ecclia quōq̄
decipit z quōq̄ decipit. Primo dico q̄ ip̄a decipit. qd̄ sic declarat. ponatur
q̄ aliq̄s p̄mittit aliquā puellā ducere vel aliquā mulierē p̄sentibz testibz
siue fuerit de intentōe illius siue nō. oportet q̄ istā ducat in vxorē suā. quia
ecclia militās ip̄m cogit ad hoc. Si aut̄ ip̄am ducere noluerit. tunc oia sa
cramēta ecclie illi denegātur. z sic ecclia militans istū decipit. qz nō fuit de
intentōe sua illā velle ducere. z tū coactus ab ecclia ip̄am ducit. Secūdo dicit
eo q̄ ecclia militans quōq̄ etiā decipit. qd̄ sic declaratur. qz ponat q̄ aliq̄s
alicui virgini vel mulieri p̄ verba p̄sentis t̄pis p̄mittat. z tota sit intentio
ducendi eam. talis aut̄ p̄missio fiat testibz absentibz. tūc ip̄e p̄t eā repudiā
re si voluerit. dato etiā q̄ copula carnalis ibi sequuta fuit siue nō. Sed tū
p̄tra salutē ip̄ius est hoc. qz ip̄a vxor sua est corā deo. z sic ecclia militās de
cipit. Et sic tūc p̄z quō diuersificātur sponsalia p̄missa p̄ s̄ba p̄sentis t̄pis
Si aut̄ talis p̄missio fiat p̄ verba futuri t̄pis hoc est dupl̄. vel sequit̄ cop
pula carnalis vel nō. Si copula carnalis seq̄tur. tūc optz q̄ iste q̄ p̄misit istā
ducere p̄ verba futuri t̄pis vt ducat eam in vxorē. qz ip̄am carnaliter cop
gnouit z ip̄a est vxor ip̄ius. si aut̄ nō sequitur copula carnalis tūc p̄t eaz
evadere corā deo z corā ecclia. qz ista nō est vxor eius
¶ Itē dubitat. inter q̄s habeat p̄trahi sponsalia. s̄bi r̄ndet q̄ inter sepe
nes. qz ibi p̄trahit publica honestas nisi malicia suppleret etatez sic q̄ ante
septennū cognoscerēt se mutuo carnalī. tūc inter eos debent sponsalia cele
briari ante septennū. vt q̄dā doctor dicit. Septēnes pueri iā sunt sp̄salibz ap̄
ti. Post quartūdecimū mas p̄trahit. hec duodenū. Hoc dicit sic intelligi q̄
pueri septē annoz p̄t p̄trahere sponsalia. sed q̄ vir est quatuordecim an
noz. z mulier duodecim tūc p̄t p̄trahere matrimonū. Et s̄ subdit idē do
ctor. q̄ puteritatē p̄or attulit minoz expectat iure. nec ei licz hinc resilire.
¶ Pro illi⁹ euidētia vltimo dubitat. vtz sponsi z sp̄se s̄z p̄pellēdi ad
matrimonū post celebratōem sponsaliū. R̄ndet s̄m Joh̄em andree p̄ di
stinctōem. vel ergo sint maiores vel minoz. vel vna persona maior z alia
minoz. Si p̄mo sic q̄ sint maiores z sint in t̄pe puteritatis tūc p̄pellēdi s̄z
ad matrimonū si p̄traxerūt sponsalia in septennio. nisi esset aliud impedi
mentū. videlz q̄ vnus istoz velle intrare religionē. si aut̄ p̄secura est cop
la carnalis tūc nō p̄t intrare. Si sc̄do videlz q̄ sint minoz. tūc nō s̄z cō
pellēdi. qz nō sunt debite etatis. Si terciō. videlz q̄ vna p̄sona sit maior
et alia minoz. tūc vel maior vult z minoz nō vult. z sic non sunt p̄pellēdi.
si aut̄ minoz vult et maior non. tunc sunt compellēdi ad matrimonū.

8^e sponsalia facta

Soluuntur casibus octo

8^e qd sequit

Subscriptis. videas casus studiosius istos

.i. mea vxor .i. claustrū

Inuito me sponsa velit mea religionem

.i. an copulā legitimi thori 8^e factū .i. ibitare possum

Ante thori fetus intrare. nec hoc inhibebo

8^e mea .i. remore .i. recedo .i. inueniri

A patria longe si cedo q̄ reperiri

.i. valeo

.i. nō cōstans

Non possum. vel ego sum factus hō vagabundus

8^e hincide vagādo .i. pueniēter .i. imūdatus

Per terras licite nubit reliquo. maculatus

.i. cali ifirmitate 8^e nō fuit copula

Si lepra fuero. cognatam si prius eius

8^e carnalr .i. ābab psonis 8^e caste viuēdi

Cognoui. vel si sit nobis equa voluntas

8^e modis dicē spōsalia. hō carnalr cognouit 8^e vxorē

Istis absolui. vel si quis polluit istam

.i. in m̄rimoniū duxi .i. denegari

Quam desponsauī. q̄ non possit reprobari

.i. ifirmitas p̄ legē .i. circūdar

Verbus siue dolor enormis detineat me

.i. alteri puelle p̄ d̄ba de p̄nti .i. sequat

Si dederō relique sponsalia q̄ comiterur

.i. carnalis copula .i. minor āilla

Carnis amicitiam. minor aut veniens ad adultam

8^e octo iā dicti .i. matrimonii

Etatem. casus isti sponsalia soluunt

¶ Hic autor enumerat octo casus mediantib; q̄bus sponsalia soluuntur vel mediantib; quib; matrimonii impeditur. z vult tantū pro casu p̄mo. si fecisti p̄missione per verba futuri t̄pis. sic q̄ copula carnalis non fuit sequuta. si tunc ip̄e vel ip̄a voluerit intrare religionē tunc sponsalia dissoluuntur. Cuius ratio est ista. q̄ vnūquodq; p̄t in melius p̄mutari. sed melius est intrare religionem q̄ matrimonium. quia ip̄e homo tutius potest seruire deo in religione q̄ in matrimonio. igit̄ zc. Et rō illius est ista. quia ille qui est in matrimonio ille est impeditus in mundanis negotiis curam gerens de suo nutrimēto z mulieris z aliorum. vnde dr apostolus. Omnis hātes vxorem que sunt huius seculi negotia custodiat. ¶ Scd̄s casus est iste. si fecisti p̄missione per verba p̄sentis t̄pis z copula carnalis siue sit sequuta siue non. et si postea longe ab ea recedas. sic q̄ factus es vagā

Summula Raymundi

mundus p̄ vn̄uersam terram. ip̄a cum alio viro nubere potest. ¶ Pro quo
notandum. q̄ p̄tra illum casum noua iura proclamant. que dicunt q̄ talis
mulier nō debet alium virum ducere eo viuente siue ip̄e sit longē ab ea siue
propinque. nisi ip̄a veraciter sciat ip̄m esse mortuū. z si sup̄ duceret aliū
iuste procederet. Et illud innuit Joānes theuronicus z alij iuriste. vt pa
cet in decretalibz. quia eius est vxor corā deo. Et dato q̄ ip̄a aliū duxisset
post longum tempus isto redeūte oportet derelinquere scōm z redire ad
primum. q̄ est eius vxor corā deo. ¶ Tertius casus est iste. si alter istoz ē
leprosus. tunc potest fieri separatio inter eos. q̄ leprosi debent esse exclusi a
cōitate hoīm. sed tñ si illi libenter sibijnicē copulantur. admittantur. Et
istud intelligendū est tā de viro q̄ de muliere. q̄ quodcuq̄ illoz sup̄posi
toz infirmat lepra p̄t separari ab alio. ¶ Quartus casus est. si fecisti alicui
voti cuius cognatā prius aequaliter cognouisti. vel matrimoniū cū ea cō
traxisti. hoc impeditur matrimoniū z dissoluit sponsalia. ¶ Quintus casus
est iste. si est equa volūtas maris z femine. scz si ambo p̄ponunt caste viuere
q̄ vt sic matrimoniū dissoluit sed sp̄salia manēt. ¶ Sextus casus est iste.
si aliq̄s esset fornicatus cū aliqua que lucide p̄t prestari q̄ sit mechatus ta
lis p̄t dimittere. viz z eōuerso. ¶ Septimus casus est. q̄ si p̄traxisti matri
moniū cū aliqua p̄ verba de p̄nti. z postea trāsisti ad aliāz das ei sponsalia z
p̄cibus cū ea. tūc illa sc̄da retinet quā carnaliter cognouisti z primam relin
quere debes. ¶ Octauus casus est. si puella nō est matura. s. q̄ sit infra du
odecim annos z facit alicui p̄missiones. tūc ille p̄missiones seuyora nō sta
bunt. id est q̄ sponsalia que ip̄a facit possunt dissolui. Et ratio est. quia ip̄a
ad annos discretionis n̄ p̄uenit. q̄ in illo tempore adhuc fatua fuit et
potuit faciliter decipi.

¶ Circa lrām p̄mo est notādū. q̄ inter istos casus p̄mus quartus z octa
uus impediūt matrimoniū p̄trahendū z dirimūt p̄tractū. Sz alij q̄ncq̄ ca
sus impediūt matrimoniū p̄trahendū. sz nō dirimūt p̄tractū.

¶ Secūdo notādū. q̄ p̄ter hos p̄dictos casus in lrā. tunc extra lrām ad
huc sunt alij casus mediantibz q̄bz sponsalia dissoluantur. Nam primus
casus est iste. quādo vir vel mulier fornicat sp̄ualiter. i. recedit a fide. Sz
cūdus est susceptio sacroz ordinū. vt si aliquis est dyaconus vel subdyā
conus. illud soluit sponsalia. Tertius casus ē. si aliq̄s p̄mittat alicui ad cer
tū tēpus q̄ ducat eā in vxorē. z nō est monitus in illo tpe. tūc illo tpe reuo
luto sponsalia sunt rupta. Quartus casus z vltimus est ille. si interuenierit
cognatio sp̄itualis. sic in tali cognatōne fiunt fratres z sorozes sp̄uales. z
tūc itez sponsalia sunt rupta.

¶ Tertio notandū est. littera d̄t q̄ ingressus religionis d̄minuit spon
salia. Et rō huius est ista. q̄ tūc hō morit̄ in mūdo secularibz negotijs ab
renunciādo. Pro quo notandum est q̄ triplex est mors. quedam est mors
corporalis. quedā secularis. z quedam sp̄ualis. Mors corporalis ē quan
do anima separāt a corpe. Sed sp̄ualis est quādo aia separāt a deo p̄ pec
catū. Sed secularis est quādo hō separāt a mūdo z abrenūciat oibz secu
laribz negotijs z vult solū christum. sicut dixit beatus Paulus. Tuus ego
sed iam non ego. viuit autem in me christus. Et isto modo homo morit̄
sur per ingressum religionis. quia tunc abrenūciat omnibus que habet.

Primo em abrenūciat libere volūtatē p̄ votū obediētie Secōdo abrenūciat delectatōibz carnalibz p̄ votū castitatis. Tertio abrenūciat oibz negotijs secularibz p̄ votum paupertatis. Et ergo illa tria sunt essentialia ordinis. scz obediētia. castitas. z volūtas paupertatis

¶ Quarto notandum. differentia est inter sponsalia et matrimonium. Unde matrimonium dicitur quando iam est consequuta copula carnalis. sed sponsalia dicitur anteqz copula carnalis subsequatur. z sic sponsalia inchoant matrimonium. copula vero carnalis terminat matrimonium z consummat. Quōdo mors corporalis dimīnit sponsalia z matrimonium. quia facit vacare bñficiā. ergo si miraculose aliquis sacerdos a mortuis resurgeret presbende z beneficia quas p̄sus habuit nō essent ei restituende Sic eodē modo est de matrimonio. videlicet si vir alicuius mulieris suscitaretur a mortuis. ad istum virum redire non debet. qz talis mors dirimit matrimonium etiam actu contractum

¶ Quinto notandum est. in littera dicitur. si aliquis cognouit cognatam aliquam cuius postea non potest eam ducere in vxorem cuius fuit cognata Dubitatur ergo. utrum in omni coitu prahatur affinitas siue legitime siue nō. Et videtur qz sic. qz affinitas est personaz proximitas ex copula carnali pueniens. modo si affinitas prouenit a copula carnali. z in omni coitu est copula carnalis. ergo videtur qz omni coitu prahatur affinitas Et probatur hoc idem p̄ apostolum qui dicit. Omnis qz adheret meretrice sit vnū cum meretrice Et per consequens ex hoc prahitur affinitas ¶ Sed in op̄posito arguitur sic. omnis extraordinaria pollutio nō dirimit matrimonium. sed simplex fornicatio extra thoro legitimum est extraordinaria pollutio. ergo talis nō dirimit matrimonium Ad istud dubium rōdetur. qz fornicatio siue sit in legitimo thoro siue nō. z quocūqz modo fit s̄m naturā seu naturaliter. vbi alqz cognouit cognatā alteri nō debet intrare matrimonium cū ista. cū ex fornicatione simpliciter extra matrimonium prahit affinitas sicut in matrimonio. z defuncta muliere vir nō potest alia ducere nisi in quinta linea. cū ex omni fornicatione prahatur affinitas naturalr. ut iam dictū est. Tunc ad rōnem aī oppositū dicitur. qz aliquā p̄mixtionē seu pollutionē esse extraordinaria intelligit dupliciter. vno modo qz nō fit in thoro legitimo. Alio modo qz nō fit s̄m p̄suetudinē p̄miscendi. Si p̄mo modo tunc impedit matrimonium. si secūdo modo tunc nō impedit

i. sacrum matrimonium i. manifeste corā testibz

Coniugium sacrum coram populo celebrari

s̄. n̄imonium s̄. celebrandū in h̄itemus

Precipimus. ne sit foris ecclesiam prohibemus

¶ Sup̄ius autor determinauit de sponsalibz. hic tā determinat de sacro matrimonio Et diuidit in duo. nam p̄mo determinat de matrimonio. sedō ponit quādam cautela om̄des corā qbz p̄sonis dicitur celebrari matrimonium. scōda pars ibi (Tota parētela) Quātū ad p̄mā p̄tē vult. qz p̄iugū siue matrimonium dicitur fieri corā p̄plo in facie ecclie. z nō foris eccliam vel in aliq̄ loco occulto Ratio ē. qz si fieret in loco secreto tūc quicqz fieret illusiones z deceptōes. z ne cogatur hoc tūc matrimonium dicitur fieri in facie ecclie z in loco publico

Summula Raymūdi.

Circa istam est notādū de quibus Primo de causis matrimonij Secūdo qd sic matrimonij definitiue. Tertio vñ dicitur matrimonij. Quarto a quo matrimonij sit institutū Quinto in quo loco et quo tpe est institutū.

¶ Quantū ad primū dicitur quod quatuor sunt cause matrimonij. scilicet causa efficiens materialis. formalis. et finalis. Causa efficiens est duplex. scilicet mediata et imediata. Causa efficiens imediata est consensus mutuus viri et mulieris per verba de presenti. scilicet vir dicitur mulieri et mulier viro. Sed causa efficiens mediata est institutio diuina. quia deus gloriosus instituit hoc sacramentū Sed causa materialis est vir et mulier scilicet coniuncti Sed causa formalis est modus subarradi Sed causa finalis est duplex. quia quedam fuit ante peccatum. et quedam post peccatum. Causa finalis ante peccatum fuit prolis generatio. Sed causa finalis post peccatum fuit fornicationis euitatio. et hoc de primo Quantū ad secundū est notādū quod matrimonij sic definitiue est viri et femine legitima coniunctio indiuiduā consuetudinē seruans. Dicitur notāter in singulari (viri et femine) et non in plurali (viro et feminā). ideo quia vnus solus vir dicitur habere vnā solā mulierē et e conuerso. Et in ista descriptōe tangunt omnes cause. Primo tangit causa materialis. cum dicitur (viri et mulieris) Secūdo tangit causa efficiens cum dicitur (legitima). Tertio tangitur causa formalis cum dicitur (coniunctio) Quarto tangit causa finalis cum dicitur (indiuiduā consuetudinē seruans) Quantū ad tertium est notādū quod matrimonij dicitur quasi matris munus. quod idē est quod officium Unde de sancto Martino canit. munia tua deuotus implebo Sed diceret quare magis dicitur matrimonij nūquam patrimonij. Respondet quod ideo. quia mater plus occupat ad generandum prole quam pater. quia de ea dicitur quod mater est in partu dolorosa. in lactando seu enutriendo laboriosa. in precepto onerosa Et sic mulier plures labores habet circa prolem quam vir. ideo plus dicitur matrimonij quam patrimonij. Quantū ad quartum. scilicet a quo matrimonij sit institutum est notādū. vnde sic iam dictum est quod causa efficiens huius sacramenti fuit ipse deus. ideo dicitur quod illud sacramentum principaliter et effectiue a deo sit institutū. sed instrumentali et sequentiue illud sacramentum ab adam et eua est institutum Sed diceret quis. in quo loco et in quo tpe est institutū Rōndetur. in amenissimō loco. scilicet in paradiso et in tpe iocūdo. et sic tunc preter dignitas huius sacramenti. quia rōne institutionis tunc hoc sacramentū est dignius alijs Unde vnū sacramentum esse dignius alio intelligit duplici vno modo rōne efficacie. sic baptisimus est dignior alijs. Secūdo modo rōne excellentie. sic eucharistia est dignior alijs. quod intelligit pluribus modis. Tertio modo rōne conferentis. et sic ordo vel confirmatio est dignior alijs. Quarto rōne vnionis siue institutionis siue significatiōis. et sic matrimonij est dignius alijs. quia in matrimonio est duplex coniunctio siue vnio. Prima est animoz. quia ibi animus mulieris coniungitur animo viri Secūda coniunctio est corporum in copula carnali. que vnio proprie designat vnionem fidelis cum christo. vnde apostolus dicit. Qui adheret deo est vnus cum deo Et quia talis vnio in matrimonio significat vnionem dignissimam. videlicet vnionem anime cum christo. ergo rōne istius vnionis illud sacramentum est dignius alio sacramento Et tūc significat vnionem dei. quia deus voluit se vniri humane nature. ergo sicut hic duo corpora coniungunt in vnitate. sic deitas fuit coniuncta humanitati in christo Et rōne illius vnionis precellit alia omnia sacramenta et institutiōnes ecclesiasticas.

Quantū ad quintū scz quō illud sacramētum est institutū est notādū
 q̄ quidā dicūt matrimonū esse institutū sub his v̄bis. Crescite z multi-
 plicamini z replete terrā. s̄ hoc videt̄ minus v̄z Ratio est ista. qz ista v̄ba
 fuerūt. plac̄a t̄pe Noe post diluuiū. s̄ matrimonū diū fuerat an̄ institutū.
 S̄ p̄r̄ dici aliter. q̄ sit institutū p̄ hec v̄ba que p̄tulit adā cū euigilasset de
 sopore z vidit eūā z dixit. Hoc os ex ossib; meis z caro de carne mea. vt
 habet̄ in Genesi. z tū nullus dixit sibi q̄ esset vxor̄ sua. sed ip̄e cognouit eā
 ex inspiratōe diuina. vñ dixit. Propter hoc homo derelinquet patrē z ma-
 trem z adherēbit vxori sue

Item notandū. sicut iam dictū est q̄ matrimonū sit institutum p̄ hec
 verba que p̄tulit adam dicēs. Hoc os ex ossib; meis zc. Ex isto arguit̄
 sic. ab isto institutū est matrimonū qui p̄tulit verba institutōis. sed adā
 p̄tulit v̄ba institutōis. ergo ab adā matrimonū est institutū. qd̄ videtur
 esse falsum. qz supra dictum ē q̄ christus instituit hoc sacramētū. Ibi respō-
 detur q̄ in matrimonio sunt duo. scz spūale z humanū. qz sacrū matrimo-
 niū rēp̄sentat aliqd̄ spūaliter z aliqd̄ humanū seu humanitaris. modo s̄
 eut in matrimonio sunt duo sicut iā dictuz ē. sic ip̄m matrimonū ē institū-
 tum p̄ hoīem z inspiratōem diuinā. Sed tūc ad rōnem d̄ q̄ matrimonū
 nō est institutū ab hoīem q̄tū hō. s̄ matrimonū institutū est ab hoīe di-
 uinitus illuminato z inq̄tū gr̄a spūsancti in eo operabat̄

Ultimo notādū. q̄ ecclia militās d̄ esse cā hui⁹ copulatōis. s̄. matri-
 monij. ita si vnus istoz veller̄ decipere aliū. vt vir mulierē z ecōtra. tūc ecclie
 sita militās nō d̄ hoc admittēre nisi esset cā legitima impediens. sicut p̄us
 dictū est de casib;. ergo matrimonū d̄ fieri corā ecclia z testib; p̄ntib; pub-
 lice seu manifeste. vt elicit̄ ex intentōe littere

.i. tota p̄genies .i. viri z mulieris

Tota parentela sexus vtriusq; probabit

s̄ matrimonū .i. aliq̄bus impedimentis

Contractum. reprobis ne casibus euacuetur

matrimonū exp̄sō p̄ v̄bū p̄nt̄ r̄p̄s z nō cū v̄bo alteri⁹ r̄p̄s

Hoc de presenti consensu non alio stat

.i. rōnabilitā s̄ hoīm .i. sepe s̄ sacra

Absq; pia causa nemo diuortiet illud

.i. ip̄e deus scz vix z mulierē

Vnio summa duo facit vnum. vt sibi qui de-

.i. segregat s̄ in carne

Vniat hoc vnum. deus esse quod imperat vnum

¶ Postq̄ autor determinauit de matrimonio. hic iā ostēdit quō z q̄liter
 matrimonū d̄ celebrari z corā q̄bus p̄sonis Et vult q̄ sit p̄tractio ma-
 trimonij p̄ sponsam z spōsam. tūc illa d̄ fieri corā tota parētela vtriusq; sex-
 us ne postmodū aliq̄ib; casib; possit impediri. z illa contractio debet fie-
 ri cum verbo de p̄nti z nō de futuro. qz als nō stare matrimonū. nec rāte
 teneret. z nullus hoīm debet illā p̄tractōem matrimonij separe nisi esset le-
 gitima causa Tūc ad d̄c. rōnem. qz qd̄ deus p̄iunxit hoc hō nō sepat. sed

Summula Raymundi

Deus coniungit illa duo. & nullus homo separat. & si quis separaret absque legitima causa haberet perpetuum dolorem cum infringeret mandatum dei

¶ Circa litteram est notandum. quod nullus debet separare hos homines absque causa legitima & absque aliquo casu de predictis casibus. quod sicut deus qui est trinus in personis & unus in essentia sic etiam illi homines sunt unus. quod licet duo sunt in personis. scilicet vir & mulier. tamen sunt unus per copulam carnalem. ergo nullus homo debet separare hos ab invicem quos deus gloriosus coniungit. Et ergo littera dicit. quod deus coniungit homo non separat

¶ Secundo notandum. quod verus processus & recta forma in matrimonio sic debet fieri. postquam vir & mulier conveniunt ibi simul ad ecclesiam cupientes copulari tunc vir stert primo a dextris & mulier a sinistris. tunc ipse sacerdos primo gratulans utroque. scilicet an velint se mutuo in matrimonium ducere. Post hoc laicus sacerdos querat a parietela & a populo circumstante an sciunt casus illud matrimonium impediens. His ita factis sacerdos dicat. ego coniungo tibi katherinam hanc virginem vel puellam vel viduam vel quomodo nominat super corpus et animam & fidem tuam ut ei prestis omnibus diebus vitam & tue sicut licitum est. & ut diligas eam in prosperis sicut in adversis. in infirmitate sicut in sanitate. in hoc salutem anime tue queras & ei prestis ut sibi procures necessaria vite. & si incurrat aliquod periculum corporis ipsam non deseras. sed ipseus salutem sicut salutem anime tue queras. Et eadem verba sacerdos dicat prole ad puellam vel viduam. Ego coniungo tibi hunc virum petrum vel quomodo tunc nominat. super corpus tuum et animam tuam ut ipsa sis obediens omnibus diebus vite tue diligas & honores & non molestes. fiduciam tuam ei adhibeas sicut tibi ipsi & ab eo nunquam recedas. & si incurrat aliquod periculum corporis necessaria vite ei precures in quantum potes sicut eam sic dicis. Ego coniungo vos in nomine patris & filii & spiritus sancti. & quos deus coniungit hos homo non separat absque pia causa. Et sic matrimonium est perfectum & coniunctum

¶ Tertio est notandum. quod duodecim sunt casus impediens matrimonium. Præterea dicitur & dirimens præterea. videlicet Error. conditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo. ligamen. honestas. Si quis affinis. vel si coire nequibus. Nec sociata negant nubia. facta retractat

¶ Pro quo sciendum. ex quo error impedit matrimonium qui est primus casus de his duodecim. Tunc est notandum quod error est quadruplex. scilicet error persone. error conditionis. error fortune. & error qualitatis. Præterea primus error persone est qui si credere me præterea cum katherina & præterea cum agatha. tunc ibi est error persone. quod sumere aliam quam proposuit. & sic ibi matrimonium præterea et contractum dirimeret. quod ibi est error. Sed præterea hoc arguit sic. ut habetur in Genesi de Jacob qui servavit pluribus annis pro Rachel. & postmodum data fuit ei Lea una despecta cum fluentibus oculis. ibi fuit error persone & tamen matrimonium non fuit ibi diminutum. quod non fuerunt separati. Secundo probat hoc idem legitur de Isaac qui volebat benedicere Esau & benedixit iacob. ibi benedictio fuit adimpleta in iacob & non in Esau. Ex hoc arguit sic præterea eundem casum. nam sicut est de benedictione sic etiam debet esse de matrimonio. sed benedictio revocari non potuit. nec matrimonium. sequentia est nota. sed maior pars per sufficientem similitudinem. sed minor declarat de Isaac qui voluit benedicere Esau. et

bñdixit iacob. tñc benedictio non potuit reuocari a iacob. ergo etiam debet
 sic esse de matrimonio. sic q non potest reuocari. Sed in oppositum arguit
 sic. sicut est in tractone emptionis et venditionis. sic est in tractone ma-
 trimonii. s; error impedit in tractu emptionis et venditionis. ideo error
 impedit matrimonium. Maior est nota per similitudinem. Minor patet ex
 eo quia si emerem aurum et aliquis daret mihi cuprum. tunc contractus
 emendi non esset firmus. Per hoc ad rōnem primā ubi fuit mentio facta
 de iacob et lya. ibi dicit q error plone dirimit matrimonium dummodo con-
 sensus yrozūq non sequit. Unde psensus est duplex. Nam vnus est con-
 sensus pcedens copulam carnalē. et alter est psensus qui subsequit copulam
 carnalem. modo licet iacob non habuit psensum pcedentē carnalem copu-
 lam. tamē habuit psensum subsequentem copulam carnalem ad lya. et
 ergo ppter psensum istū que habuit sterit ipm matrimonium. Tunc ad ratio-
 nem scōdam d; q dñtia est inter bñdictionē et matrimonium. quia benedictō
 est res diuina. ergo deus voluit sic habere q qñ ysaac voluit bñdicere esau
 q benedixit iacob. sed ipsum matrimonium psistit in manu humana. igitur
 et. Secundus error est conditionalis. et est talis. q si crederem me contra-
 here cum libera et ipsa non esset libera. tunc matrimonium non tenet. Ter-
 tius error est fortune. et est ille. vt si traherem cum diuite et contraherem
 cum paupere. iste error non impedit matrimonium. Quartus error est quā-
 litas. vt si crederem me contrahere cum virgine et contraherem cum mult
 ere. hoc etiam non separat contractum matrimonium. Secundus casus ē
 votum solenne sicut est professio. vt antea paruit. Tertius casus est condi-
 tio qui casus concluditur in primo. Quartus casus est cognatio spiritalis
 lis. Quintus casus est crimen. quia propter homicidium inhietur matris-
 monium. Et hoc forte sic est intelligendum. q si ecclesia tñneret homicidij
 um futurum ex tali coniunctione tunc illud crimen matrimonium dissol-
 ueret. sed nec ipse nec ipsa alteri nutere possent. Sextus casus est disparitas
 cultus que impedit matrimonium. vt si vir esset christianus. mulier vero iu-
 dea. Septimus casus est vis. id est violentia. que qñq etiam est grauis et
 impedit matrimonium. Unde quidam doctor de hoc casu sic d; non leuis
 excusat vis sed grauis aut violenta. Octauus casus est ordo qui etiā im-
 pedit matrimonium. Nonus casus est ligamen quod etiā impedit matris-
 monium. et hoc est verum cum ligamen pcedit matrimonium. quia si subsequē-
 tur ligamen non rescindit matrimonium. Decimus casus est honestas pub-
 lica que etiā impedit matrimonium. et quō illa sit prius visum est et infra dis-
 cetur. Undecimus casus est affinitas. Duodecimus casus est cū aliquis
 nō potest coire. id est reddere debitum carnis. De quibus casibus lucidius de
 terminabitur postea.

Ultimo notandū est. q quidā heretici habent errorem de matris-
 monio. dicētes ipsum matrimonium non esse sacramentum. Et arguunt sic
 sine sacramētis nemo saluari potest. sed homo potest saluari sine matris-
 monio. igit matrimonium non est sacramentū. Maiorē sic declarant. q sine ba-
 ptismo nemo saluari potest. et sic de alijs sacramētis. Minorē declarāt sic. quia
 multi hoies sine matrismonio saluant vt notū ē. Rñdet ppter remouere istuz
 erroze hereticū q sacramēta sunt duplicia. Nā qdā s; sacramēta sine qbus

Summula Raymundi

hō saluatur sicut est ordo matrimoniū siue pūgiū. qz si hō nunq̄ intraret
pūgiū adhuc bñ saluaret. z sicut si hō nunq̄ acciperet ordines adhuc
alijs nō obstantibz regnū dei adipiscit. Sed quedā sunt sacramēta sine q̄s
bus hō nō potest saluari. vt est baptismus. z ideo manifeste patz q̄ arguū
mentū eorum nihil p̄cludit. quia dicunt logici q̄ ex puris particularibus
nihil sequit. quali modo eoz argumētū p̄cedit. ¶ Secūdo arguit sic. nulluz
sacramētū est peccatū. s; matrimoniū est peccatū. ergo matrimoniū nō est
sacramētū. p̄sequētia tener in festino. Maior pz de se. Minor p̄bat. quia in
matrimonio sit peccm originale. igit̄ zc. Ad argumētū r̄ndetur q̄ minor ē
falsa. Sed tūc d̄r de peccō originali q̄ hoc est p̄secutiue z nō p̄tractiue. q̄a
in matrimonio p̄siderant tria. s. prolis generatio. fides integra. z gr̄a p̄seq̄
quēs. z quādo illa tria tenent̄ regulariter tūc matrimoniū nō currit in pec
catum nisi consecutiue

s^c in m̄ramonio s^c mulieri

Legitime iungi sibi noli quam violasti

.i. p̄ adulteriū s^c sequētes

Turpis adulteriū vicio. si tres tibi casus

.i. p̄radiciū .i. ministrasti s^c aliq̄s

Obstant hi. q̄ procurasti forte venenum

s^c malum mulieris

Aut aliquod simile quo vir sit mortuus eius

s^c mulieri cupis .i. in p̄tractu p̄ s̄ba de futuro

Lui iungi queris. si contractura fidem dat

s^c mulier .i. p̄ s̄ba de p̄nti s^c fidem

Illa tibi tecum. vel presentem dat eandem

s^c extra l̄fam postis septe s^c mulieri

Casibus in reliquis poteris sibi legitimari

s^c iam scripta de viro

Hec econuerso scribantur de muliere

¶ Superius auctor determinauit de matrimonio legitimoz. hic tā d̄teret̄
minat de matrimonio illegitimoz. Et diuiditur in duo. nam. p̄mo facit
hoc q̄d dictū est. Secundo ponit quosdam casus qui faciunt retinere mu
lierem que p̄misit adulteriū. Secūda ibi (Casibus in reliquis) Et leg
gatur littera simul sic. Si aliquis concūbit cū muliere. cum illa non delect
p̄trahere matrimoniū si aliquis casuū sequētiū occurrit de istis. Quoz
p̄mus est. si vir dedit consensum vel p̄siliū vel ministravit venenū q̄ mu
lier d̄teret̄ virum interficere. z illo viro sic interfecto ip̄e non delect contra
here mulierem in vxorem siue matrimoniū cum tali muliere. ¶ Secūsus ca
sus est iste. si aliq̄ mulier haberet virū infirmantem. z si p̄mittit alteri p̄ ver
ba de p̄nti q̄ post mortem sui viri velit ip̄m ducere. tunc illud matrimoniū
um nō tenet nisi viro mortuo. Alij sic scdm casum exponunt. tu noli iungi
isti mulieri que viuente viro dat fidem contrahēdi matrimoniū post
obitum viri sui. Rationē assignant istam. quia illa mulier te nesciente post
ter viro mortem inferre. ¶ Tertius casus. si mulier cognouit carnaliter

aliquē virū viro eius viuere et ducāt sponsalia adinuitē. tūc illa non tenent viro viuere nisi post mortē ibi sequatur copula carnalis. **Deiū** mgf subdit ibi (Casibz in reliqz) dicens quosdā casus esse q̄ faciūt retinere mulierē adulterā. volēs si vxor alicuius p̄misit adulterū ita q̄ vir ei? nesciat si tūc aliqz illoz casū q̄ sequūtur interfuerit. tūc o3 q̄ talis vxorē suā repudiata seruet. **Quoz** casū p̄mus est iste. si vir fornicator est vt mulier. tūc vir nō p̄t vxorē suam repudiare. Et rō est ista. qz ibi ars deludif arte. vñ **Lachy** Tu q̄qz fac sile zc. **Secūds** casus est iste. si vir alicui? mulieris p̄senserit vel iusserit vt ipa faceret adulterū quocūqz mō hoc fiat. siue fiat coacto mō. siue p̄pter inopiā. siue p̄pter mādatū superioris videlz regis vel p̄ncipis. tūc vir ipam repudiare nō p̄t. **Tercius** casus est iste. si ipa mulier lateōt facit adulterū ita q̄ maritus eius nō p̄t producere testimoniū de h̄mōi facto tūc nō p̄t repudiare ipam. **Quartus** casus est. si ipa mulier absqz velle suo et violenter est oppressa. tūc iterū vir nō dz repudiare ipam. **Quintus** casus est. si ipa mulier credit virū obisse et p̄mittat adulterū cū extraneo. vñ rō aut p̄cipiente adhuc nō dz eam dimittere. **Sextus** casus est. si vir cogit nouit eā postq̄ sciuit eam fornicatā aliūde. adhuc eam nō debz dimittere. **Septimus** casus est. si vir longe est vel recessit a muliere et hoc p̄ longum spaciū tempis. ita q̄ mulier nimis vixit p̄pter viri absentiam. et ita p̄mittat adulterū. tūc ipse vir adhuc nō dz eā dimittere. **Dō** si ex his oibz casibz aliqz p̄ solū vñ impediret. tūc vxorē adulterā non p̄t dimittere. Si vero nullus casū tā dīctoz affuerit vxorē adulterā licite p̄t repudiare. nō tū ex sui ipsius voluntate. sed ex p̄sensu suo3 superior3 et corā ecclia militate

¶ **Frē** sciendū. q̄ doctores sacre scripture sup addūt octauū casū. vide licet istū. qñ vir infidelis p̄uertit ad fidē catholicā muliere manēte in infidelitate. et hec mulier si ducat aliū. et postea etiā p̄uertit ad fidē catholicā tūc p̄mus vir tenetur eam reassumere

¶ **Frē** notādū. q̄ ex ista autoris trahit talis doctrina. q̄ si aliqz habuerit p̄cubinā et aliqz illoz casū in līa enūeratorū affuerit. tūc ipse cū ea matrimonii p̄trahere nō p̄t. Si autē aliqz istoz casū nō impediret tūc ipse cū ea matrimonii p̄trahere p̄t. Et sic eodem mō intelligēdū est de muliere si cur de viro **¶** **Frē** notādū sicut habet ex littera et ex iure. q̄ si aliqz habuerit vxorē q̄ p̄miserat adulterū qd cū testimonio p̄bati p̄t. tūc p̄t ipam repudiare et ab ista p̄t separari. sic tū q̄ hoc fiat ex p̄sensu superior3 et corā ecclia militate

¶ **Ultimo** notādū p̄ modū dubitatis. vtrū aliqz cognoscēs (cāte aliquā mulierē carnaliter vxore sua viuere. an tūc ille postea vxore sua mortua p̄t p̄trahere matrimonii cū illa quā p̄us cognouit. Et videt q̄ nō. qz affinitas impedit matrimonii. sed affinitas est cognatio proueniens ex copula carnali. et ibi fuerat copula carnalis. qz ibi vir et mulier vniti. erant p̄ copulā carnalem. ergo ibi fuerat copula affinitatis. et p̄sequēs non p̄t resumere in matrimonii. qd fuit p̄bandū. **Ad** hoc dubiū r̄ndet. q̄ licite possunt p̄trahere matrimonii dū aliqz illoz triū casū p̄moz nō affuerit. sed si aliqz affuerit tūc impedit matrimonii. **Sz** tūc ad rōnē dz q̄ copula carnalis illegitima nō facit affinitatē q̄ ad bonā famā. **Vel** sic r̄ndet s̄m aliquos q̄ inter istas nō est affinitas. qz affinitas est inter diuersas p̄sonas. s̄z nō s̄z diuersē p̄sone. qz vir et mulier sunt vnū p̄ copulā carnalē. **Vel** aliter dz

Summula Raymūdi.

¶ Ibi est affinitas. et illa affinitas est occulta. et de occultis non iudicat ecclesia. Aliter dicitur. talis affinitas bene impedit matrimonium. ¶ Hec dicitur cum sanguinea ad alterum. et tamen non impedit matrimonium. ¶ Hec dicitur cum ipsa adultera per se. Ex hoc tunc vltimum dubitatur. verum aliquis interficiens possit trahere matrimonium cum uxore interfecti. Rursum quod sic. quod talis interfectio forte non cogitatur de matrimonio trahens. sicut tu caste viuendo. i. uxore. (do cum tali muliere siue femina.)

Si potes abstinere prima muliere sepulta

potes caste viuere. sicut in matrimonio. i. luxuria impugnat.

Et si non. melius est nubere quam nimis viri.

¶ In ista parte auctor ponit quodam documenta siue quosdam persuasiones circa ipsum matrimonium. Et dicit sic. si aliquis habuerit uxorem et ista diuina promissio mortetur. si talis per se abstinere a libidine et a coitu. nullo modo ducat aliam uxorem si autem vir non potest se abstinere melius est ut ducat aliam uxorem quam quod nimium a peccata carnali impugnet. quod melius est nubere quam nimis viri. a luxuria impugnet. ¶ Circa istam nota. auctor ponit vnam persuasionem quod vir mortua muliere prima aliam non ducat. Ratio est. quod melior est status castus quam coniugatus. nam sunt tripliciter status datus triplex fructus. ut virginibus datus continentia fructus. viduarum sexagesimus. et coniugatis tricesimus. Et si aliquis se potest abstinere. maius premium consequitur. si autem abstinere non potest propter antiquam et malam consuetudinem. tunc melius est eum nubere quam nimis viri in luxuria. ut dicit apostolus. quod tunc forte committeret maiora peccata. Item dicit apostolus. si non caste tamen caute. et hoc sic exponitur de matrimonio in quo homo sic cauetur. quod matrimonium est inuentum propter fornicationem euitanda sed tamen hoc dicitur apostolus aliquid exponitur dicentes. si non caste tamen caute. id est in loco secreto vel in angulo. sed hoc non valet. quod vbi cumque committitur extra matrimonium semper est peccatum mortale. vnde propheta fornicatores et adulteros iudicabit dominus. Sed aliquid doctores ponderant illa propheta. melius est nubere quam viri. inferentes ex hoc quod nuberet est bonum. quod omnis coniugatus presumponit positum dicit de ambobus coniugatis. Ibi respondet ut dicitur logici. quod coniugatus capit dupliciter. proprie et improprie. proprie capiendo tunc presumponit positum dicit de ambobus coniugatis. improprie vero tunc non est et sic sumitur hic et in alijs similibus orationibus. ut ibi. fides christiana est melior ius daica. ¶ Item notandum. quod bonum est prima uxore mortua virum abstinere. ita quod aliam non ducat. Ratio est. nam si aliam duxerit bigamus efficitur. et per omnes inabilis ad susceptorem sacrorum ordinum. ¶ Tamen bigamus dicitur a bis. id est duo. et gamma mulier. quod duas habet mulieres. ¶ Item notandum quod in isto sacramento sunt tria sicut in alijs sacramentis. scilicet sacramentum. res sacramenti. sacramentum et res sacramenti simul. Sacramentum tamen est cognitio exterior vel coniunctio per euidencia signa facta. sed res sacramenti tamen est duplex. scilicet prima. et est gratia que facit hominem declinare a malo et facere bonum. Alia est secunda. et est signum unionis christi et ecclesie. quod sicut se vir seipsum mel desponsauit mulieri. sic christus se semel desponsauit ecclesie. cuius caput ipse est sed sacramentum et res sacramenti. est aiaz coniunctio et corporis indissolubilis unio. quia tunc homo intrat matrimonium ad fornicationem euitandam et ad plures generationes. ¶ Vltimo nota. dicitur est super quod error est vna conditio matrimonium impediens. Pro hoc dubitatur. verum nobilitas impedit matrimonium. ¶ Hec dicitur et dirimas tractum. Et videtur quod sic. quod secundum magnum iniaz. si aliquis trahit cum nobili et talis non est nobilis. non valet. Item sequitur quod nobilitas impedit matrimonium. Sed in oppositum arguitur sic. accensura non impedit matrimonium. sed nobilitas est accensura.

igitur. Quomodo nota est de se. et sicut malorum. Ad hoc dubium respondetur. quod in matrimonio
sunt duo. scilicet essentialia et accidentalia. essentialia sunt materia et forma. materia est pro
na. forma pro est unio animarum. idivisibilis. et talia impediunt matrimonium. Sed acciden
tia sunt nobilitas et divitiae. et talia non impediunt matrimonium. Sed tunc ad rationes pos
sit dici. quod de nobilitate dupliciter loquimur. uno modo capimus nobilitatem per subiecto
nobilitatis. hoc impedit matrimonium. ubi gratia. si credere me habere cum persona nobi
li. et tunc est ignobilis. hoc impedit matrimonium. et hoc probatur ratione prima. Si autem loquimur
de nobilitate accidentali subiecti. hoc non impedit matrimonium. et hoc probatur ratione tertia.

.i. deputata rpa .i. dant .i. i. qd s^c matrimonij

Tempora certa patent quibus hoc liceat celebrari

.i. necessarium .i. p aliquo usus

Et tibi non opus est aliquo scripto referari

.i. repies s^c casus .i. no debito processu

Invenies plures quibus non ordine recto

.i. matrimonij subdividimus s^c casus

Casus coniugij nunc nos distinguimus hos sic

s^c vir .i. mortue mulieris .i. paratela

Tu de defuncte mulieris sanguine nullam

.i. mulieris .i. accipias. s^c ducat viri de progenie viri sui mortui

Uxorem ducas. e converso nec et illa

¶ Nunc autem ostenditur in quibus partibus ante licitum sit celebrare matrimonium. Et dicitur
dicit illa pars in duas partes. primo facit quod dicitur. 2° excusat se de quibus insufficientia.
ibi (Invenies plures) primo dicitur sic. quod sponsalia possunt fieri omni tempore anni. solennitas autem
nuptiarum et copula carnalis in certis temporibus prohibentur. primo tempus prohibetur est ab
adventu domini usque ad octavam epiphanie. secundum est a quadragesima usque ad octavam
trinitatis. In omnibus alijs temporibus possunt fieri solennitates nuptiarum. imo persone que sunt
matrimonialis sunt hijs temporibus debet esse casta. Et dicitur ulterius. (Et tibi non opus
est) volens tantum quod ista rpa in nullo scripto referari debet. Ratio est. quia ista rpa
infringuntur. quia in lxx. et in adventu domini mulieres sunt solennitates matrimonij.
quod tamen de iure non debet fieri. et quia illa rpa infringuntur. Et autem hic notandum expli
cat ista festa. Et subdit alium casum dicens. si uxor alicuius mortua talis alia non
debet ducere de stirpe prime uxoris. sed alienam. sic e converso si vir mortua mulier
non debet alique ducere de stirpe prime uxoris. **¶** Circa hanc notandum ista festi
sta hic enumerata impediunt matrimonium. sed non dirimunt tractum. et licet hijs
temporibus solennitas fieri non debet. tamen si sit matrimonium equum bene debet servari et non rumpi
sive dirimi. **¶** Secundo notandum. quod istis temporibus non possunt matrimonij attentari
intelligitur dupliciter. uno modo quantum ad matrimoniale tractum. alio modo quantum ad so
lennitates nuptiarum. primo modo possunt fieri singulis temporibus. sed secundo modo non. Ratio
est. quia solennitates nuptiarum impediunt homines in devoto. sed quia istis temporibus homines
magis debent devoti et ad servitium dei preparari quam alijs temporibus. Et hinc solennita
tes prohibentur. et non solum solennitates nuptiarum. sed etiam matrimoniales.

¶ Tercio notandum. quantum tempore sit tractum matrimonij si stabit. siue sit tempus in
terdictis et sacris siue non. nisi aliquando legitima processerit propter quam stare non potest.
Unde sequitur quod tempore necessitatis si coniugium potest celebrari. siue temporibus interdicitis. siue
non. Nam ponatur quod inter aliquem masculum et puellam facta essent sponsalia et ipse

Summula Raymūdi.

nō possz se abstinere in rpbz illis nisi cū v̄gine sua p̄cūteret. tales p̄nt cele
brare matrimoniu cū p̄sensu superioris p̄pter scandalū z opprobriū euitā dūz
Quarto notādū. sup̄ius dictū est q̄ p̄ditio est sc̄ds casus impediēs
matrimoniu p̄rahendū z dirimēs p̄tractū. Pro q̄ sciendū. q̄ p̄ditio est du
plex. q̄dā licita z possibilis. alia est illicita z impossibilis. Prima p̄ditio iſ
pedit matrimoniu. v̄bi gr̄a. si aliq̄s vult p̄rahere cū aliq̄ z dr̄. ego accipiā
te in vxorē si dederis mihi centū marcas. vel sic. ego ducā te in vxorē si pla
ceat meis parētibz. mō si talis pecuniā p̄missā nō dat. vel si recedit a p̄o
missio illud impedit matrimoniu p̄rahendū. sed si p̄secuta est copula car
nalis tūc talis p̄ditio nō impedit matrimoniu p̄rahendū. Sic s̄tr̄ in illo
casu q̄n dico. si parentibz meis placeat. tūc ibi nō est matrimoniu. sed spons
salia rumpitur p̄ p̄ditōem licitā z possibilem. Alia est p̄ditio illicita z im
possibilis. z est duplex. vel em̄ est inter verū matrimoniu vel nō. si non. tūc
talis p̄ditio nō impedit matrimoniu. v̄bi gr̄a q̄n dico. ego accipiā te in vxo
rem si dederis mihi aureū montē. ista p̄ditio est illicita z impossibilis z nō
dirimit matrimoniu iā p̄tractū nec ipedit p̄rahendū. Alia est p̄ditio illi
cita p̄tra verū matrimoniu. v̄bi gr̄a q̄n dico. ego accipias te in vxorē si ad
mittere velis multos amatores p̄pter pecuniā. z illud impedit matrimo
niu p̄rahendū nō subsequuta copula carnali. sed si subsequuta est copula
carnalis tūc nō impedit matrimoniu p̄rahendū nec dirimit p̄tractū

Ultimo notādū q̄ circa matrimoniu non dz aliud fieri siue exerceri
nisi qd̄ licitū est. z qd̄ nō ē p̄tra statuta romane eccle. sic q̄ amic⁹ nō sumat
et⁹ amicā. q̄ si hoc fieret tūc inter virū z mulierē deberet celebrari diuortiu
qd̄ nō est dōm. z h̄ in q̄tū se legitime ducūt in thoro legitimo. Et h̄ mḡ
manifeste innuit in textu v̄bi vult q̄ null⁹ viroz dz ducere aliquā mulierē
de stirpe siue p̄sanguinitate siue mulieris mortue. sed dz ducere mulierem
alienā. i. mulierē de aliena p̄gentē. z sic eodē mō mulier faciet si vir eius trā
sit in viā carnis vniuerse. z hoc t̄git autor ibi (nec illa virum)

⁹ aliq̄s .i. in loco secreto ⁹ in m̄imoniū

Si vir in occulto solus ducat mulierem

⁹ p̄ v̄ba .i. votū despōsatiōis p̄mittat

Et de presenti sponsalis pactio fiat

.i. p̄dictio ⁹ amboz .i. sequit

Copula carnalis si consensum comitetur

⁹ mulier ⁹ oipotēti .i. vxor

Hec coram domino sua coniunx esse probatur.

⁹ mulierē .i. testimonio. ⁹ tal vir. i. decipe

Hanc quia teste caret. si defraudare laborat

.i. captiēdo. i. aliā mulierē. i. in facie eccle. i. corā plo

Ducendo reliquam solenniter et manifeste

.i. admittit .i. xp̄ianitas. ⁹ vir ⁹ muliere

Sustinet ecclesia q̄ et ille recedit ab illa

.i. trāsibit ⁹ suis. ⁹ redēptōis. i. illusor. i. ad eternas dānatōes

Ibit pro meritis sine spe deceptor ad oculos

Postq̄ autor determinauit de m̄rimonio manifesto. hic p̄r determinat de matrimonio clādestino z occulto. Et diuidit in duas pres fm q̄ ponit duos casus. pres parebūt in p̄cessu. Dicit q̄ p̄mo sic. si aliq̄s masculus ducit aliquā femellā in occulto. s. nec corā ecclia nec corāz p̄plo. s. absentibz testibz z pactio sponsalis. i. vorū despōsatiōis fiat p̄ p̄ba p̄ntis t̄pis. siue copula carnalis sequat siue nō. talis est vxor sua corā deo. S; si forte eam de fraudare velit z dimittere. exq̄ caret testimonio. z ducat aliā in facie ecclie et manifeste corā p̄plo p̄ma dimissa. licz ecclia militās h̄ admittit. t̄n ob h̄ talis illuzor z sophista q̄ p̄mā dimisit penniter in inferno habitabit.

Notādū. p̄ maiorū intellectu l̄re est sciēdū. q̄ q̄dā iurisperiti ponunt tale calum circa declaratiōem l̄re. q̄ sit aliq̄s vir q̄ p̄traxit m̄rimoniū secreta cū aliq̄ puella p̄ p̄ba de p̄nti subsecuta copula carnali. z postea vult eā de fraudare p̄trahendo cū alia muliere vel p̄gine in facie ecclie coram viris idoneis testibz p̄ntibz. tūc p̄ma est vxor sua corā deo glorioso. sc̄da p̄o corā p̄plo. Tūc postea ip̄e cogitās se male fecisse z p̄siderās p̄ctm̄ suū esse maḡnū vadat z p̄fiteat. Et ponat vltterius q̄ p̄fiteatur officiali. z talis det et p̄siliū dicendo. si vis saluare aiām tuā debes redire ad p̄mam dimittendo secūdam. Et tūc vltterius ponat. q̄ mulier secūda ceter eū ad iudiciū. qz sc̄dū cūdū matrimonii est solēniter z manifeste celebratū in facie ecclie corāz testibz idoneis z p̄mū nō. igit̄ tūc a tali iudice p̄pellat ad secūdam dimittendo p̄mā. z hoc p̄pter solēnitatem celebratam. mō idēz iudex d̄t q̄ debet manere circa p̄mā. z hoc in p̄fessione. z t̄n iudicat eū manere circa secūdā in iudicio p̄pter p̄sentia testū. Tūc dubitat q̄d illoz ille facere debet. qz tūc videtur esse p̄radictio in ip̄o officiali. qz in p̄fessione dixit q̄ deberet redire ad p̄mā. sed in iudicio d̄t oppositum. scz q̄ transferat se ad secūdam. qz cōtraxit eū ea matrimonii manifeste. Et videt esse p̄radictio. Ad h̄ dubiū iurisperiti sic r̄ndent. q̄ ibi nō est p̄radictio. capientes fundamentū ex logica. qz dicūt logici q̄ vera p̄radictio debet fieri ad idem. sed sic nō est hic. Rō est ista. qz idem in q̄tūm idem nō d̄t illa ambo. nam in p̄fessione officialis sedet loco dei. z dat p̄siliū in foro p̄scientie. Sed officialis in iudicio sedet sicut minister ecclie z iudicat fm̄ forum manifestatiōis z p̄scientie. z sic manifeste videt q̄ ibi nō est p̄radictio. Sed dicerēs. qd̄ t̄n ille debz facere si officialis p̄pter excessum excōicaret eum. Respondet q̄ tutius est q̄ aliquis excedat mādatum ecclie seu iudicis. q̄z q̄ transgrediat̄ur dei p̄ceptum. qz cum p̄ma est factū verū matrimonii. licet secretū fuit z nō in facie ecclie celebratum.

Sc̄do notādū. q̄ matrimonii est duplex. Nā aliq̄d est clādestinum siue secretū. z aliq̄d est matrimonii manifestū siue publicū. Clādestinum est qd̄ fit secreta solū inter p̄trahentes. Sed manifestū est qd̄ manifeste fit in facie ecclie pluribz viris idoneis z mulieribz p̄sentibz. Et differūt illa duo matrimonia sic. Quia matrimonii manifestū habet tale p̄uilegiū q̄ si postea probaret̄ aliq̄d impedimentū. vt affinitas vel aliq̄d sile sic q̄ ibi celebraret̄ diuortii. tūc nihilominus om̄es p̄uri legitimi existūt. z hoc p̄pter honore matrimonij manifesti. sed matrimonii clādestinū tale p̄uilegiū nō habet. qz si postea pbaretur aliq̄d impedimentū p̄pter qd̄ separarentur. tūc om̄es p̄uri nati essent illegitimi.

Summula Raymūdi.

^{s^c de prestatiōe ptractus}

Vox nihil vna valet. duo testes ad minus assint
^{.i. caste viuat .i. valeat. honesta z pba}

Femina contineat q̄ possit salua manere

^{s^c viri .i. cupit .i. virū ducere}

Istius si vult post mortem nubere nubat

^{s^c exis s^c vir. mulierē Decepisse. cupiens. mulierē}

Si contritus hic. hanc dolet illuisse. petens quam
^{reliq̄t p̄mo .i. in facie ecclie .i. pactū}

Deseruit. scio q̄ solenniter est celebratum

^{s^c idoneis}

Non reuocare potest nisi testibus hoc peragatur

^{.i. pena tue deceptōis mulieri}

Unde ruina tue fraudis tibi sit erit. et cui

^{.i. p̄missionē q̄ ad cognitōem carnalē s^c vxoz}

Ante fidem dederis. tua non erit. vsq̄ secūda

^{s^c scda muliere}

^{s^c mulierē}

Dortua sit. nec ab hac coitum queras. quia prima

^{s^c vxoz s^c mulierē .i. phitēre}

Est tua. q̄uis ad hanc nequeas inhibente venire

^{s^c sancta .i. qz ecclia vult q̄ scda sit vxoz}

Ecclesia. quia stat hic pro muliere secūda

^{.i. suadeo securius. recedat remote}

Consulo q̄ potius cedat cum coniuge prima

^{.i. in exiliū .i. in parria .i. cū scda vxoz}

Exul. q̄q̄ domi maneat cum posteriore

^{s^c exis s^c vir. i. delictet. ad saluādā aiā suā}

Consciis ipse sui facti sibi subueniat sic

^{.i. defraudatōez .i. deceptōem s^c cū aliq̄ puella}

Fraudem sue dolum licet intendat manifeste.

^{.i. mulier legitima s^c in tali defraudatōe s^c a tali}

Sponsa quam ducit erit hec sua. non reuocatur

^{.i. p̄nia}

^{relinq̄t. s^c mulierē}

Pena sue fraudis sit q̄ non deserat ipsam

¶ Nōc autor ponit aliū casus. cū hoc ostēdes modū prestādi m̄rimoniū
tū destinū. z cū hoc magis declarās casum p̄tractū. Et vult p̄mo q̄ mulier
er nō p̄t. prestari p̄tractū cū vno teste. s̄z oz ad min⁹ q̄ sint duo testes idonei.
Tūc subdit doctrinā q̄ ad mulierē deceptāz q̄ talis est. talis deceptor
penititer in inferno habitabit. z ista p̄ma vxoz casta p̄maneat. z ip̄o deceptor
proze viuere aliū nō ducat. qz ip̄e est maritus eius corā deo. s̄z post mortē
eius p̄t ducere aliū si vult. sed tñ ille illuzoz qui p̄ma dimissa z defraudata.

Duxit alia. ultimo p̄sciens peccati sui veniens ad p̄mā dolens ip̄am illuſiō
 petēs instāter vt ip̄i ignoscat excessus suos. nā tūc ecclia nō p̄mittit vt dī
 mītrat sc̄dam vxorē quā in facie ecclie duxit solēniter. Et ideo ip̄am nō p̄
 dīmītere. sed adducto testimonio q̄ p̄ma fuit vxor sua secreta. tunc talis
 erit pena eius. q̄ illa p̄ma quā defraudauit nō erit vxor sua quo ad coitūta
 licet sit vxor sua corā deo. z tñ nō in facie ecclie duxit eā. igit̄ nec p̄t ip̄az ita
 rato ducere donec sc̄da (quā in facie ecclie duxit) mortua sit. Sic etiaz nec
 querat coitū a sc̄da. qz ip̄a nō est vxor sua sed p̄ma. q̄uis tñ nō p̄t ip̄e ma
 erimonaliter redire de sc̄da ad p̄mā. qz ecclia hoc nō p̄mittit. et sic ip̄e ma
 nendo cū sc̄da aiām suā eternaliter damnat. Ergo d̄t autor cōsultiuē et
 dat tale p̄siliū. q̄ potius dīmītendo sc̄cūdam exeat terrā cū p̄ma ad long
 ginquā distantiā z seiuicē nutriat. q̄ q̄ maneat domi cuz posteriori. z sic
 p̄t saluare aiām suam. als nō. ¶ Subdit ponēdo aliū casum z vult tantū.
 si q̄s intendat defraudare aliquā puellā. siue inrēdat fraudē vel doli cū
 aliqua puella legitimādo. z q̄uis sponsam postea ducit manifeste. tūc hęc
 id est p̄ma erit vxor sua. z non reuocatur a p̄ma. Et pena sue fraudis sit
 ista. q̄ nō derelinquat p̄mā. Vel fm aliquos littera sic legitur. si aliq̄s est
 qui litenter p̄raheret cum aliqua libera. z forte ipsam alio modo cognosce
 re nō potest. nisi promitteret coram aliquibz testibz q̄ velit eam ducere. z
 ista p̄sentens ita q̄ copula carnalis sequitur. tūc postq̄ istaz cognouit qd̄
 de intentōne sua nō fuit q̄ ipsam ducere veller. z forte veller se saluare per
 hoc q̄ ad matrimoniū requiritur p̄sensus vtriusq̄. sed volūtas eius non
 fuit eā velle ducere. ideo rōne istius vult eam repudiare. Tūc littera vult
 q̄ ip̄e nō p̄t se p̄ hoc saluare. imo ecclia militās cogit ipsum q̄ ip̄am p̄er
 uet. p̄ vxore sua. qz p̄ducere testimoniū potest. Et pena sue fraudis erit q̄
 nullo mō ip̄am deferat seu deponat. qz vxor sua est. z licet de intentōne sua
 nō fuit ip̄am velle ducere. qz testes z ecclia militans ad talē vntōnē ipsam
 p̄pellūt. Illa est lectura sc̄cūda. sed tamen p̄ma magis videtur esse de in
 tentione presentis littere

¶ Circa litteram est notandū. q̄ si aliquis p̄raheret puellā cuz fraudā
 siue cū dolo. sc̄z q̄ diceret. ego sumā te in vxorem meā p̄te mihi copulam
 carnalem. ipsa aut̄ credens verbis suis. z super hoc dat ei copulam carnalē
 lom. ip̄e aut̄ nō intendens eam obseruare. z postmodū in facie ecclie z corā
 vtrius idoneis mitteret sibi alterā desponsare. tūc illa p̄ma quam ita p̄i
 mo defraudauit sua vxor est coram deo z corā ecclia. cum illa defraudatio
 fit testibz presentibz.

¶ Sc̄do est notandū. si q̄s diceret in illo casu. tamen in matrimonio de
 ber̄ p̄currere volūtas vtriusq̄. sed ego nunq̄ habui volūtatē q̄ eaz sc̄z
 p̄mā volui sumere in matrimoniū. ergo videtur q̄ possum eam repudia
 re. Ad hoc respondet q̄ ecclia militans eum cogit q̄ eam sumat p̄ vxore
 qz ficta fraus nō p̄currit ad matrimoniū nec infringit illa. qz ecclia iudic
 cat de manifestis. z solus deus de occultis. Et ideo q̄ in facie ecclie d̄t
 ego sumā te in vxorem. tūc ex istis verbis elicitur q̄ ecclia indicat videri
 licet q̄ illa sit vxor eius dūmodo p̄sensus z volūtas de ore vtriusq̄ p̄sed
 quitur. Nam z ecclia militans nō iudicat de istis que intus in mente in
 dudūtur. sed solus deus illa habet iudicare.

Summula Raymundi

Tercio notādū. sicut supius dictū est. tūc votū etiā est vnus casus q̄ impedit m̄rimoniū p̄rahēdū z dirimit p̄tractū. **Q**uo q̄ sciēdū. q̄ votū est duplex. simplex videlz. z solēne. **V**otū solēne est qd̄ fit cū aliq̄ solēnitate. vñ dicitur **J**ohes andree. q̄ votū solēne fit p̄ susceptōem ordinū sacrozū. **N**bi ḡra. si q̄s p̄traheret sponsalia cū aliq̄ z si nō nouisset eam carnalr. z si votū esset factū p̄ eo q̄ deberet fieri claustralr. z si de illo postea informaret. tunc ibi p̄t fieri diuortū q̄ intret claustrū. **S**ed votū simplex est qd̄ fit sine solēnitate. vñ si sit aliq̄s in corde suo vouens obseruare castitatē. tale votū nō ip̄e dicit m̄rimoniū p̄tractū. sed tñ votū solēne impedit m̄rimoniū p̄rahēdū z dirimit p̄tractū. **H**ic dictū est q̄ votū simplex castitatis nō dirimit m̄rimoniū p̄tractū. **C**ōtra hoc instat sic. hō plus ligat̄ ad vinculū maius q̄ ad vinculū minus. sed vinculū p̄tinentie est maius vinculo matrimonij. ḡ magis ligat̄ ad castitatē q̄ ad matrimonij. **M**aior est nota. sed minor p̄bat. qz p̄tinentia z castitas p̄mittitur deo glorioso. sed m̄rimoniūz p̄mittit̄ homini. ḡ. zc. **S**ecūdo arguit̄ sic p̄ra idē. iste p̄tractus nō valet in q̄ implicat̄ pecc̄n mortale. sed in m̄rimonio implicat̄ pecc̄n mortale. ḡ nō valet. **M**aior ē nota. qz sacramēta excludūt oīa pecc̄a mortalia. **S**z minor p̄bat. qz quicūqz iste pecc̄t̄ thoz tūc peccat̄ mortalk. **T**ercio sic arguit̄. plus est timendūz p̄ceptū dei q̄ p̄ceptū ecclie. s̄z p̄ceptū ecclie dirimit matrimonij. ideo etiāz p̄ceptū dei qd̄ est votū simplex. p̄missum. **M**aior est nota de se. sed minor p̄bat. qz affinitas ē p̄ceptū ecclie. z hec dirimit matrimonij. **G**etiā p̄ceptū dei qd̄ est votū simplex. **H**ic circa istū casum est notādū. sicut dictū est superius. tūc votū simplex impedit m̄rimoniū p̄rahēdū de futuro. s̄z nō dirimit p̄tractū tam de p̄nti subsecuta copula carnali. **R**ō huius est. sicut dicit̄ cū doctores. qz in voto simplici solū vnū p̄currat. scz. p̄missio. z post illā p̄missionē adhuc p̄t esse dñs illi rei. p̄missio. qz simplex. p̄missio nō transfert̄ dominiū rei. p̄missio. ergo votū simplex solū impedit matrimonij p̄rahēdū. sed nō dirimit p̄tractū. **S**z in voto solēni sunt duo. scz. p̄missio. z donatio. p̄missio qz p̄mittit. donatio qz donat z trāsfert̄ volūtatē in manū alterius z in alterius potestatē. **S**ic eodē mō in m̄rimonio s̄z duo. scz. donatio. qz donat se vxori. z rei. p̄missio etiā est ibi. qz p̄mittit eā ducere. **E**t ḡ votū solēne impedit matrimonij p̄rahēdū z dirimit p̄tractū. qz h̄z in se duo. scz. p̄missionē z donatōem. **S**z votū simplex solū vnū illoz facit. nanz tale votū simplex nō dirimit p̄tractū matrimonij. sed impedit solū p̄rahēdū. qz h̄z in se solū vnū. s̄. p̄missionē. **H**ō tūc sic de illo dicit̄. q̄ p̄trahit̄ matrimonij isto mō talis nō peccat̄ thoz. qz quotiescūqz peccerit mortalk peccat̄. s̄z si peccat̄ mulier tūc d̄z reddere debitū cū cordis amaritudine. **T**ūc ad rōnes in oppositū r̄ndet̄. p̄mo ad p̄maz qm̄ arguit̄. hō plus ligat̄ ad vinculū maius zc. p̄cedit̄ maior ad bonū intellectū. **S**z cū d̄z in m̄rimo r̄. qz vinculū p̄tinentie sit maius vinculo matrimonij. **R**ūdet̄ q̄ illud est verū q̄ ad illū cui p̄mittit̄. qz p̄tinentia z castitas deo p̄mittit̄ur. m̄rimoniūz h̄oi. s̄z quo ad m̄rimoniū tūc maius est vinculū matrimonij. qz i matrimonio sunt duo. scz. donatio. qz vir dat fidē mulieri. z ibi est. p̄missio. qz p̄mittit̄ eā ducere. sed in simplici voto est vnū solū scz. p̄missio. igit̄ zc. **A**d rōnē sc̄dam qm̄ arguit̄. iste p̄tractus nō valet in quo implicat̄ pecc̄n mortale. **R**ūdet̄ur. q̄ hoc est verū. p̄t peccat̄ debitū. qz tūc peccat̄ mortaliter. **S**i autēz

nō perit s; optz vt reddat ad petitiōem mulieris. tūc nō peccat mortalt. sed
 tū quotiescūq; d; reddere tūc illud d; facere cū cordis amaritudine. Ad
 scđam rōnē qñ arguit. plus est timēdū pceptū dei q̄ ecclie Cōcedat maior
 et ad p̄clusionē finaliter dicat q̄ vorū simplex non est pceptū sic q̄ dirimat
 matrimoniū p̄tractū. sed vorū solenne tene

.i. mulierem

s̄ sanguinitatis

Sponsam ducendi tibi linea quinta dat ausum

.i. de p̄pria p̄genie s̄ dictū s̄ q̄ntā lineā i 2° 3° et q̄rto q̄dib;

Sanguine de proprio. quod non concedimus infra

s̄ sanguinitatis existentes s̄ vir s̄ vir

Inq; gradu quarto consistentes ego vel tu

.i. copulamur

Non aliquo casu mulieri iungimur vni

¶ Supius m̄gr̄ determinauit de multis casib; matrimoniū. hic p̄fir̄ p̄seq̄
 tur de linea sanguinitatis. sc; in q̄ gradu siue in q̄ lineā p̄t p̄trahi mat̄ri
 moniū Et diuidit illa pars in duas p̄tes. nā in p̄ma auctoz facit hoc qd̄ d̄s
 etū est. In scđa p̄te auctoz ponit quosdā casus Scđa pars ibi (Fortuna si
 tua sit) Quantū ad p̄mā partem m̄gr̄ vult tantū. q̄ institutū est in iure q̄
 nullus in matrimoniū ducat aliquā p̄ginē vel mulierē q̄ est in scđo vel terz
 tio vel q̄rto gradu sanguinitatis. s; bñ q̄ntā lineā dat tibi ausum. i. licen
 tiā despōsandi siue ducēdi vxorē aliquā de sanguine p̄prio vel de p̄genie p̄
 pria. z si aliq̄ mō essent aliq̄ infra istā lineā illi nō debēt despōsare mutuo. qz
 ego vir z tu vir existentes in q̄rto gradu sanguinitatis nullo mō possu
 mus vnā vxorē ducere fm̄ successionem r̄gis in p̄ma scđa tertia vel q̄rta lē
 nea Et si euenerit q̄ ego z tu essemus in tertio vel q̄rto gradu sangui
 nitatis z tu morereris. tūc ego vxorē tuā relictā nō possu; sumere. s; si ego
 essem in quinto gradu z tu in q̄rto tūc hoc posset fieri

¶ Circa lrām notādū. ex lrā auctoz colligit q̄ aliq̄s vir in p̄mo scđo ter
 tio vel q̄rto gradu vx̄ns p̄t ducere aliquā mulierē vel p̄ginē q̄ est in q̄nto
 gradu Et rō est ista. qz inter ipos nō est aliqua cognatio

¶ Scđo notādū q̄ h̄ circa lrām inuestigat qd̄ sit sanguinitas z qd̄ sit
 linea sanguinitatis. z qd̄ sit gradus Quārū ad p̄mū r̄ndet q̄ cognatio
 siue sanguinitas sic describit Cōsanguinitas ē cognatio p̄sonaz ab vna
 stirpe descēdētū sp̄iali p̄pagine p̄tractū Vel sic fm̄ aliq̄s. sanguinitas ē
 vinculū p̄sonaz ab vna stirpe descēdētū carnali p̄pagine p̄tractū. Et d; z
 sanguinitas a con. qd̄ est simul. z sanguis q̄si simul de vno sanguine des
 cēdēs ¶ Pro quo est sciēdū q̄ sanguinitas est duplex. Nam quedam
 est sanguinitas fornicatoria. z quedā legitima Nā illa d; sanguinitas le
 gitima q̄ fit in copula carnali vxoris. siue q̄ p̄trahit p̄ copulā carnalē vx
 oriam. z sic due sorores legitime sunt sanguinee p̄ copulā carnalē vxorīā.
 mō p̄ns lrā maxime intelligit de sanguinitate legitima Sed de fornicato
 ria sanguinitate lrā minime d; gloriari. qz posset dari certus casus in quo
 se in matrimoniū sumerēt. z certus casus in quo nō sumerent ¶ Sed quo
 ad scđm est sciēdū. q̄ linea sanguinitatis sic describit. ē multiplicatio p̄
 sonaz ab eadē stirpe descēdētū fm̄ aliq̄ certū gradū. Sed q̄ ad terz

Summula Raymundi

ritū est sciendū. q̄ gradus sic describit̄. est multitudo psonarū in qua cogno-
scit̄ qua distātia cognatiōis aliq̄ psona d̄nt̄ siue ab inuicē distāt. qz aliq̄ s̄t̄
in p̄mo gradu p̄sanguinitatis. aliq̄ in sc̄do. aliq̄ in tertio. z sic de alijs

Tertio notādū. q̄ linea p̄sanguinitatis ē triplex. nā quedā fit p̄ ascen-
sum. quedā p̄ descēsum. z quedā a collateralibz. Nā linea p̄ ascēsum hz q̄t̄
tuoz gradus. in p̄mo gradu s̄t̄ pater z mater. in sc̄do s̄t̄ auus z auia. in ter-
tio s̄t̄ p̄auus z p̄auia. in q̄rto abauus z abauia. S̄z linea p̄ descēsum etiā
hz q̄t̄uoz gradus. ita q̄ in p̄mo gradu s̄t̄ filij z filie. in sc̄do gradu nepotes
et neptes. in tertio gradu s̄t̄ p̄nepotes z p̄nepres. in q̄rto s̄t̄ abnepotes z
abnepres. Sic etiā in linea collateralī sunt q̄t̄uoz gradus. in p̄mo sunt fra-
tres z sorores. in sc̄do s̄t̄ s̄obrini z filij duoz frat̄rū. in tertio sunt filij cō-
collateralī. ita q̄ matrimoniū nō est p̄trahēdū nisi in q̄nta linea vel gradu
qz p̄ lineā p̄ ascēsum z descēsum p̄sanguinitas multiplicat̄ in infinitū vt
dicūt doctores. z sic tūc in lineis ascendētū z descēdētū. phibet̄ p̄tract̄
qz dicūt doctores. si adhuc p̄ diuinā potentia esset sic aliq̄s in mūdo tunc
nulla mulier cū eo posset ducere matrimoniū

Quarto notādū. ponat̄ casus q̄ vn̄ sit in tertio vel in q̄rto gradu. z
alter in q̄nto gradu. tūc dubitat̄. vtz possint p̄trahere matrimoniū. R̄nde-
tur q̄ bñ p̄nt̄ p̄trahere. si vnus ē in q̄rto gradu z alt̄ in q̄nto gradu. dūmō
gradus sit excessus alteri⁹ gradus. etiā d̄. si aliq̄ essent infideles. Hentes
matrimoniū in gradu. phibito. z si postea p̄uertāt ad fidē catholicā tūc il-
lud matrimoniū stabit̄. qz baptisimus videt̄ satisfacere de tali pctō

Quinto ē notādū. ita d̄. si aliq̄s duceret vxorē. ille d̄z ducere aliquam
in q̄nto vel in sexto gradu. z nō in sc̄do vel in tertio. istud d̄ctū solū ē intel-
ligendū de p̄sonis simplicibz z de p̄plo vulgari q̄z copia est. vt sunt rustici
militēs ciues siue clericēs. S̄z tū reges z p̄ncipes p̄nt̄ p̄trahere m̄rimonium in
tertio vel in q̄rto gradu. Quis rō est ista. qz reges p̄ncipes barones s̄t̄ pau-
ci. vulgares vero multi. igit̄ reges p̄ncipes z eoz filij. z barones z eoz filij
p̄nt̄ p̄trahere matrimoniū in tertio vel in q̄rto gradu. z h̄ p̄pter pacē firmi-
orē z securiorē. Tū qñ reges mutuo inter se affinitatē p̄trahūt. filij z p̄nci-
pes z barones tūc ois p̄pls eoz erit magis securus z pacificus

Ultimo notādū. q̄ in veteri testamēto tūc iudei p̄traxerūt matrimo-
niū in sc̄da vel tertia linea. qz tpe illo z circa originē mūdi modica erat q̄ntitas
hoim. z q̄ vt augmētarent̄ hoies tūc iudei in sc̄da vel in tertia linea
p̄traxerūt matrimoniū. h̄z mō nō d̄z fieri. qz nūc mūdus satis augmētatus
est. z ideo iā ante quintā lineā nō fit p̄tractus

.i. defuncta

.i. de parētela eius

Dortua si tua sit mulier non sanguinis eius

.i. ducas

.i. q̄ p̄tinet̄ infra q̄ntum gradū

Accipias vllam quam linea quinta figurat

.i. si nō cognouisti s̄c̄ talis mulier

.i. faciēdū est

Incorrupta licet moriatur. idem teneatur

Hic mgr̄ ponit̄ q̄sdā casus circa matrimoniū p̄trahēdum. Et diuidit̄ in
tres p̄tes p̄m q̄ ponit̄ hic tres casus. sc̄ds casus. ibi. (Si cognouisti) res

plus ibi (Si quā 2d) Quātū ad p̄mā p̄tē vult cātū. si vxor tua sit mortua
 et aliā volueris ducere. nō ducas aliquā q̄ est de sanguine illi? 2 q̄ est in q̄rā
 ta linea. s; vltra Et dato q̄ ip̄a solū esset sibi. p̄missa 2 nō dū carnalr cognō
 uisti. idē teneat. s; q̄ nō ducas aliquā de sanguine ei? in q̄rta linea s; vltra
Circa lrām nota. q̄ casus lrē stat in hoc. si aliq̄s haberet vxorē quam
 nō cognouisset carnalr p̄ter ei? abstinētā. 2 si mulier tūc moreret incorrus
 pra tūc ille sp̄sūs adhuc nō d; aliā ducere q̄ est infra quintā lineā seu q̄ntū
 gradū illius lineē mulieris

Secō est notādū. nā p̄us dictū est. q̄ in oī coitu h̄it affinitas Pro q̄
 est sciēdū q̄ affinitas p̄trahit tripl̄r p̄ quā generat publica honestas Pro
 mo nō q̄n q̄s p̄trahit cū aliq̄ h̄gine vel muliere nō subsecuta copula car
 nalr. ita q̄ vni illoz suppositoꝝ morit. s; vir vel mulier aī copulā adhuc cō
 trahit affinitas inter p̄sanguineos illi? mortue mulieris vel h̄ginis. et tū
 ealis nō debet p̄trahere cū aliq̄ nisi in q̄nta linea Secō p̄trahit affinitas p̄
 actū fornicatorū. q̄ p̄ hoc generat publica honestas. q̄ oēs p̄sanguinei s; h̄
 isti affines q̄ se cognouit istā. 2 nō debet p̄trahere matrimoniū nisi in q̄nta
 linea Tertio p̄trahit affinitas p̄ mutuū p̄sensum quē seqtur copula carna
 lis. igit̄ etiā generat publica honestas p̄ quā p̄trahit affinitas inter omēs
 consanguineos viri 2 mulieris

Tertio notādū vti superi? exp̄ssum ē. q̄ multa s; matrimoniū impe
 diētā p̄hendū 2 dirimētā p̄tractū. 2 inter hec fuit enūerata cognatō Pro
 q̄ sciēdū q̄ triplex est cognatio. nā q̄dā est carnalis. 2 q̄dā est sp̄ialis. 2 que
 dā legalis Et ista triplex cognatio h̄z ortū a tripl̄ci lege. s; a lege naturalr
 a lege diuina. 2 a lege positua. Nā a lege carnali cognatio carnalr h̄z ortū.
 q̄ naturalr inter oēs p̄sanguineos p̄trahit seu generat amicitia q̄ impedit
 matrimoniū S; a lege diuina cognatio sp̄ialis. q̄ sacramēta habēt efficā
 tiā a x̄po. 2 ideo cognatio sp̄ialis h̄z efficātiā a lege diuina S; a lege posi
 tiua cognatio legalis h̄z ortū. q̄ instituit a volūrate humana Et de istis nē
 hil ad p̄positū. s; solū de cognatōe carnali. s; q̄ sunt cause aliē ipediētes ma
 trimoniū p̄hendū 2 dirimētēs p̄tractū de istis sufficēter p̄us dictū est.

Vltimo notādū. ex q̄ h̄ic solū agit de cognatōe carnali. tūc dubium ē
 utrū p̄sanguinitas ipediat matrimoniū Et videt q̄ nō. q̄ inter adā 2 eūā
 fuit maxīma affinitas. q̄ alterz fuit de altero. 2 tū possidebāt matrimoni
 um. q̄ dñs cū eis p̄mo matrimoniū instituit. igit̄ manifeste videt q̄ affini
 tas siue p̄sanguinitas nō ipediat matrimoniū. Itē ex alio sic Nulla mulier
 ē pl? p̄iūcta viro q̄ eua fuit p̄iūcta ade. illo tū nō obstāte adā p̄traxit ma
 trimoniū cū eua. igit̄ videt q̄ p̄sanguinitas nō ipediat matrimoniū S; q̄
 eua fuit plus p̄iūcta ade declarat sic. q̄ eua fuit formata ex costā ade. igit̄
 fuit ei plus p̄iūctaz maxie S; in oppositū huius ē autor in lra q̄ dē q̄ p̄san
 guinitas ipediat m̄rimoniū Et h̄ idē habet in Leuit. vbi d̄r. oīs hō nō acce
 dat ad p̄ximā sanguinis sui Un̄ est sciēdū. q̄ matrimoniū nō d; p̄trahi cū
 p̄sanguineis p̄ter tripl̄cē cām siue legez Primo p̄ter dictamen legis na
 turalis. q̄ apud oēs hoīes hec lex naturalis recipit q̄ filius nō p̄trahat cū
 matre. nec pater cū filia Secō p̄ter inhibitiōem legis diuine. q̄ vt sup̄ pa
 tuit tūc p̄sone p̄ter p̄sanguinitatem p̄hibentur a matrimonio Tertio p̄
 p̄ter inhibitiōem legis ecclesie. quia hodierna die ecclesia adhuc inhibet

Summula Raymundi

Contrahere matrimonium infra quintum gradum sanguinitatis. Olim autem ecclesia in septimo gradu permittit solum contrahere matrimonium. nunc autem in quinto gradu permittit. Et ratio prima est. quia nunc deficit charitas inter sanguineos que olim ad tantum non deficiebat. Et ratio secunda est. propter oblivionem interuenientem ne fit error tunc iam institutum est ab ecclesia in quinto gradu sanguinitatis contrahere matrimonium. Tunc ad rationem respondeat. quod sanguinitas inter adam et eua non fuit ex pagine carnali. sed ex miraculosa formatione. et illa non impedit matrimonium. Sed ad secundam partem rationis quod dicitur. nulla mulier est plus iuncta viro suo etc. Ibi respondeat. quod eua maxime esse iuncta a de intelligit dupliciter. Uno modo secundum carnalem iunctionem. et sic non fuit maxime iuncta a de. Alio modo per miraculosam formationem. et sic tunc eua fuit maxime iuncta a de. modo dictum est quod miraculosa formatio non impedit matrimonium.

s^c vir carnalis .i. ex casu

Si cognouisti casu proprie mulieris

.i. sororem

s^c hmoi .i. aliquam

Bermanam. siue matrem. vel consimilem quam

requiras muliere carnaliter.

Personam. non ius repetas ab ea coeundi

s^c vxor .i. quod abstineas a coitu

Si tua legitima consentit. perpetuo tu

s^c te

s^c tua vxor

.i. petenti

Abstineas. si non consenserit. huic repetenti

.i. actum coeundi

s^c mulier

Iura thori reddas inuitus. et hec tua non sit

.i. vxor

s^c a te

.i. perpetratum

Coniure. et grauius commissum dilue crimen

.i. aliquam

duces

.i. per coitum deflorasti

Si quam contraheres quam tu coitu violasti

s^c mulieris

s^c viro

.i. desponsabit

Illius neptis tibi nunquam legitimetur

.i. ignoranter sanguinee

s^c viro

Inscius huic iunctus si sis. a te separetur

.i. cognoscat s^c militans s^c tale

Noscat et ecclesia factum ratione probatum

¶ Dicuntur ponit alios casus circa matrimonium. Et vult tantum in istis ea sibi. si casualiter eueniat quod cognosceres sororem vel amitam tue mulieris. et si postea peceperis. tunc nunquam debes actum coeundi nec cum propria muliere nec cum alia exercere. Sed si ipsa consenserit abstineas perpetue a coitu. Si autem non consenserit. tunc ipsa repetet redde ei coitum. quia ipsa vxor tua est quantum ad iura carnalia. sed tu non debes petere. Deinde subdit magister ibi. (Si qua etc.) dicitur si tu violasti aliquam mulierem per coitum et postea cum ea contraxeris matrimonium. tunc neptis vel filia istius mulieris scilicet vxoris nunquam potest tecum contrahere matrimonium. Si autem inscius cum ea contraxeris tunc separanda est a te

qz nō potes legitime ꝑtrahere matrimoniū eius ea. qz ibi est affinitas. Et hoc debet cū pbata rōne fieri z cū plensu episcopi.

Circa lrām nota. qz ꝑ declaratōe lre ponit talis casus. Si eēt due sorores. z vnꝰ cognosceret vnā carnalr. z postea sumeret aliam legitime. tūc dubitat an tūc cū pma deberet ꝑtrahere copulā carnalē vel cū scda. nō cū pma. qz scda est sua legitima. nec cū scda. qz pms cognouit eius sororem carnalr. q est germana eius. z ideo dꝛ se abstinere ꝑpetue vt dꝛ lra. Rū def qz cū nulla illaz dꝛ ꝑplere actū carnalē. ideo qz vnā sororem pms cognouit et si tūc scdam acciperet (vt dꝛ scds casus) essent separādi. Nec dꝛ cognosceꝛe pma. qz nō est eius legitima vxoz. sed ambabꝰ mortuis ꝑt accipe aliam cū qua hoc faciat. Et sic ꝑz. qz in omi coitu est affinitas. qz licz pma cognouit fornicatorie. tū illa fornicatio impedit qz nō ꝑt sumere secūda. qz ibi est affinitas q impedit matrimoniū ꝑtrahendū

Ite nota. ex lra habet qz si vir cognosceret germanā vxoris sue. tunc ex hoc ꝑderet ius coeūdi siue petitiōem debiti carnis ab vxore ꝑpria. Contra hoc arguit sic. illud qd nō separat matrimoniū nō separat virum a petitiōe debiti carnis. sꝛ vir si cognouerit cognatā vxoris sue illud nō sepat matriꝰmoniū. qz dꝛ maior est nota de se. qz magis est separe matrimoniū qꝛ a petitiōe debiti carnis separi. Minor ꝑz de se. qz si vir cognoscat ꝑsanguineaz vxoris sue. ex hoc tūc nō tenet celebrari diuortii. qz videt qz ꝑpter hoc etiā nō amittit ius carnis vel thori. Ad hoc rū def ꝑ distinctiōem. qz aliques cognoscere ꝑsanguineā vxoris sue intelligit duplr. Vno mō ante ꝑtractū matriꝰmonij. alio mō post ꝑtractū matriꝰmonij. Si ante ꝑtractū matriꝰmonij cognouerit ꝑsanguineā vxoris sue. hoc impedit matriꝰmoniū ꝑtrahendū z dirisꝛ mit ꝑtractū. Si post ꝑtractū matriꝰmonij cognouerit ꝑsanguineaz vxoris sue. tūc solū impedit ius petendi debitū carnis. nā si hoc separet matriꝰmoniū. tūc qūter faciliter posset separi ab vxore sua qn accederet eius cognatam. ergo seqꝛur qz solū talis amittit ius petendi debitū carnis. qz qꝛienscū qz petierit peccat mortalr. Itē sciēdū. illa lra (Nolcat z ecclia) sumpta est ex decretalibꝰ de diuortijs. ca°. Porro. vbi dꝛ. vir nō ꝑt dimittere vxozem sine iudicio ecclie. nisi notoriū sit impedimētū matriꝰmonij.

.i. furtiue. sꝰ aliqꝰ sꝰ aliqꝰ

Si furtim pueros genuisti de muliere

.i. alteriꝰ viri .i. ꝑhibe .i. matriꝰmoniū

Coniuꝛgts alterius. inhibe ne coniugium quis

.i. cū istis pueris legitimis sꝰ legitia

Inter eos celebret. et quos tua parturit vxoz

.i. duceret .i. cū ꝑsanguinea

Contraheret cum nepte nepos cum fratre sorozes

Supius autor expediuit se de matriꝰmonio in qꝛ generantꝰ pueri legitimi hic ꝑnter determinat de eodē in qꝛ generantꝰ pueri illegitimi. Et diuidit in tot ꝑtes quot ponit mꝛ casus de hmōi pueris in matriꝰmonio illegitime generatis. Et vult tū quo ad pma. si aliqꝰ vir generat pueros de aliqua muliere illegitima siue ꝑcubina sua. z cū hoc generat aliquos filios legitimos cū ꝑpria vxore sua. tūc talis vir siue masculus debet inhitere ne aliqꝰ

Summula Raymūdi.

Illoꝝ puerorū illegitimoꝝ ꝓtrahat matrimoniuꝝ cum suis pueris legitimis quos genuit ex sua ꝓpria vxore ꝛc. Et rō est. qz als fratres ꝛ sorores nepotes ꝛ neptes inter se ꝓtraherent matrimoniuꝝ. qđ ꝓus est inhibituꝝ. qz tñ in qñca linea debet fieri ꝓtractus matrimonij

Dubitat vtrū filij illegitimi ꝓnt esse heredes paternaz possessionis cū pueris legitimis. Et videt q sic. qz dicit ꝓ ꝓha q filius nō ꝓortabit iniquitatē patris vel mulieris. i. matris. qz filius nō ē i culpa sꝫ pater vel mater q adulteriuꝝ ꝓmiserūt. ideo videt q filij illegitimi nō excluduntur a paternis possessionibꝫ siue hereditatibꝫ. Sed in opposituꝝ sunt cōiter oēs iuriste q ꝓonūt dñam inter legitimos ꝛ illegitimos. qz legitimi sumūt hereditate. illegitimi vero nō. Ad hoc rñdet. q isti filij illegitimi nō sumūt pater nā hereditate. Sꝫ qñ dicit filius nō ꝓortabit iniquitatē patris ꝛc. Ad hoc rñdet. q filiuꝝ ꝓortare iniquitatē patris intelligit duplt. Uno mō q ad penā corpale. ꝛ sic puer bñ ꝓt ꝓortare iniquitatē ꝓā. Alij autē sic dicūt q puer bñ ꝓortabit iniquitatē ꝓā q ad iniquitatē pene. nō at q ad iniquitatē culpe.

Ultimo dubitat. vtz sacramētū matrimonij ꝓferat grām. Et videt q nō. qz illud qđ a volūtate depēdet nō ꝓfert grām. sed matrimoniuꝝ dependet a volūtate. ergo matrimoniuꝝ nō ꝓfert grām. Maior ꝓz. qz nos oēs volūtate habemꝫ. ꝛ si tūc grā depēderet a volūtate tūc oēs haberemꝫ grā. rñ qđ est falsum. Minor ꝓbat. qz matrimoniuꝝ ibi fit ꝓ ꝓsensum vtriusqꝫ igit matrimoniuꝝ depēdet a volūtate. Sed in opposituꝝ arguit sic. oñe sacramētū noue legis ꝓfert grām. sꝫ matrimoniuꝝ est sacramētū noue legis. ergo matrimoniuꝝ ꝓfert grām. Tenet ꝓñtia de se. Maior ꝓbatur. qz sacramēta hñc origine a passione xꝓi siue efficacā. a qua ꝓfert nobis gratia. Sed minor ꝓz de se. Ad argumentū rñdet q sacramētū matrimonij ꝓfert grām. qz sacramētū matrimonij excusat culpā. Rō est. qz si copula carnalis sit debito mō in matrimonio. tūc sit sine ꝓctō. que tñ esset cū ꝓctō extra matrimoniuꝝ. nā oīs fornicatio extra matrimoniuꝝ est ꝓctm mortale. vt dicit ꝓpheta. Perdes oēs qui fornicātur abs te. **U**n sciendū. q matrimoniuꝝ ꝓfert grām ꝓpter triplex bonū qđ est in matrimonio. scz fides. ꝓolles et sacramētū. Et qz ibi est copula triplex. scilicet copula sanguinis. copula vtilis. ꝛ copula inseparabilis. ꝛ sic ex hoc habet triplex bonū. Nā ꝓmo ibi est copula sanguinis. qz ibi vir cū sola muliere ꝓtrahit matrimoniuꝝ. ex hoc tūc generatur q matrimoniuꝝ habet bonū fidei. qz ex hoc generatur amor. charitas. sicut ꝛ fides. Secūdo ibi est copula vtilis. ꝓpter qđ sequitur bonum ꝓolis ad cultū dei. Tercio ibi est copula inseparabilis. ꝓpter sacramētū matrimonij. qz est sacramētū inseparabile. Tūc ad rōnem qñ dicit illud qđ dependet a volūtate nō ꝓfert grām. Rñdet q verū est. illud qđ ꝓfert ꝛ adeqꝫ dependet a volūtate q hoc nō ꝓfert grām. mō matrimoniuꝝ maxime dependet ab institutōe diuina. ideo nō solū a volūtate

s^c aliquē .i. ꝓduxit. i. extra thoz legitimū. s^c puez
Si puerum genuit in adulterio mulier. quem
 .i. fieri .i. cohereditariū. s^c legitimis mulier
 esse coheredem pueris alijs velit. ista

i. incurrit piculū eterne dānātōis .i. remoueat .illegitimū
Dotis inuit casum. nisi caute subtrahat istum

s. ipm .i. in religionē .i. aliqd p̄ste .i. depellēdo a pueris veris
Aut loceat in claustro. vel quod faciat remouendo

s. puez illegit^m s. legitimoz. .i. de possessiōibz. .i. illegitim^o

Hunc patris aut fratrum domibus. quia spurius hic est

s. legitimis postulādo hereditates.

Cum pueris puer esse patris si spurius hic vult

s. retrahēdo hūc spurū .i. picula. s. eterne

Lesset ab inceptis mater. ne scandala mortis

.i. inde .i. q̄ bona s. mulierē. .i. hereditate p̄na

Hinc crescant. quod non tangit eam de proprietate

.i. legitimis .i. p̄gat .i. pctm

Det veris pueris. vt sic redimat scelus illud

Hic autor ponit aliū casum de m̄rimonio in q̄ generāt pueri illegitimi. Et vult q̄ si p̄tingit q̄ aliq̄ mulier p̄cipiat puez in secreto cū aliq̄ viro illegitimo. z ille puer inter legitimos colloceat z nutriet. tunc dubiū est qd factura sit circa talē puez. Ibi maḡ vult illā doctrinā. q̄ si talis mulier vult euadere p̄petuā dānātōem. tūc nō faciat istū spurū p̄cipē in hereditatibz paternis cū alijs pueris suis legitimis. qz spurū est. z sic faceret rapinā pueris legitimis. Sz qd sit faciēdū cū illo r̄ndet l̄ra. q̄ mater dz eū informare q̄ fiat claustralis. z mulier secrete hoc dz tenere. qz si scirēt hoc filij legitimū vel pater tūc possent matrē offendere vel puez illegitimū interficere.

Circa l̄rām est notādū. vt etiā ex l̄ra p̄z. q̄ multi credūt q̄ pueri eorū sint legitimi. licz tñ qñqz sint illegitimi z spurii. h̄ mulieres secrete teneant ne scādalizent. Tñ oēs tales pueri illegitimi h̄nt in se tres p̄ditōnes. vel em̄ sunt supbi z p̄pōsi. vel luxuriosi. et h̄nt etiā sermonē blesum. vt p̄z in illis meritis Ex sua natura tria seruat spurius ista. **Q̄** sunt p̄pōsi. mendaces luxuriosi. Sermonē blandū blesum simul addimus istis

Secōdo notā. q̄ tales pueri religioni debēt tradi. vt vult l̄ra. Et q̄ tunc dubitat. vtz talis spurū debeat tradi religioni. Et videt q̄ nō. qz null^o in habilis dz tradi religioni. sz tal spurū est inhabilis. **Q̄** r̄. Maior est nota. qz solū habiles debēt tradi religioni. **Q̄** minor p̄bat. qz oēs spurij sunt inhabiles ad suscipiēdū sacros ordines sine dispēsaōe. z p̄ p̄ns nō dñt tradi religioni. Ad h̄ r̄ndet. q̄ ibi p̄cedit maior. Sz qñ dz in minor. q̄ tales sunt inhabiles ad suscipiēdū sacros ordines. Ibi dz q̄ h̄ est verū si vellēt manere in seculo q̄ tūc s̄t inhabiles si at̄ intrāt religionē vel aliqd claustrū. tūc dispēsat cū eis p̄pter fauorē ordinis. z sic tūc tales erūt habiles ad suscipiēdū sacros ordines. **Q̄** talis spurius dz intrare religionē. vt vult littera.

Ultio nota. sicut dcm̄ est in l̄ra p̄cedēti. q̄ talis pater vel mater dz reuelare pueris illegitimis ne p̄trahāt m̄rimoniū cū pueris legitimis. z hoc tō ne sic frater p̄hat m̄rimoniū cū sorore. Et h̄ tūc dubitat. vtz p̄r vl̄m̄ater debeat hoc reuelare. Et videt q̄ nō. qz plus est p̄ceptū dei q̄ p̄ceptum ecclē. **Q̄** nō debet ei reuelare. **Q̄** nō notū est de se. qz p̄ceptū dei est maius q̄

Summula Raymūdi.

Preceptū ecclesie. Sz p̄na pbat. qz ex tali reuelatōe generat patri vel m̄ri irref
uerētia a filijs illis illegitimis. qd̄ est p̄tra p̄ceptū dei. qz d̄r in euāgelio. Nō
nora patrē z matrē. Sed si p̄trahūt matrimoniū cum alijs legitimis. hoc
est solū p̄tra p̄ceptū ecclesie. q̄ videt q̄ nō debeat eis reuelari. Ibi r̄ndet q̄
vnūq̄d̄z illorū est p̄ceptū dei. nā de p̄mo habet in decē p̄ceptis z in euang
gelio vbi d̄r. honora patrē z matrē. De sc̄do habet in Leui. vbi enumeran
tur duodecim p̄sone inter quas nō debet p̄trahi matrimoniū p̄pter affini
tatē. ergo talis debet esse cautus vt p̄caueat hoc ne frater sic p̄trahat cū so
rore. neqz nepos cum nepte

.i. subtrahō s̄ ego raymūdi

Sic de sublato p̄tero in beo faciendum

.i. suffocat̄ p̄ter s̄ mater

Ut si sit puer hic oppressus quem generauit

.i. occultādo .i. suā negligētā s̄ p̄ter loco sui pueri

Sic abscondendo sua probra locans alienum

.i. clādestino s̄ tā dicitū

Hoc de secreto vitio tibi consilium dō

s̄ factū .i. notū

Est via plana tibi vicium si sit manifestum

Nec autor ponit tertiū casuz circa matrimoniū. in quo generat̄ pueri illi
legitimi. z vult q̄ si p̄tingit aliqn̄ talis casus q̄ aliq̄ mulier est h̄ns pueruz
vnius āni vel dimidiū siue infantē apud se interfecit̄ vel oppressus. vel et
iam q̄ puer naturali morte moriat̄. tūc mulier timēs se p̄uari hereditate cā
pueri. vel timēs se aliq̄d̄ periculum̄ mortis intrare. siue a viro interfici p̄pter
oppressionē pueri. tūc mulier volēs hoc periculū euadere abscondat illū pu
erū opp̄ssum z accipiat alibi aliū puerū alicui⁹ paup̄cule. z p̄cedat euz isto
puero alieno ac si ess̄ puer su⁹ p̄p̄rius vsqz ad etatē. tūc dubiū est qd̄ sit fa
ciendū cū isto puero. R̄ndet q̄ careat paterna hereditate. z si sumeret tunc
faceret rapinā pueris legitimis vel alijs ad thoz legitimū p̄tinētibz. Tūc
ibi (Est via plana) m̄gr̄ specificat dicitū suū dicens. si hoc factum est manife
stum q̄ sic egit tūc via est plana. scz q̄ nō admittit eū maritus ad heredita
tem. si aut̄ h̄ factū maneat secretū tūc mulier p̄ illū p̄ter obseruat omēs res
tūc p̄ illo tal̄ mulier cruciabit̄ in inferno. qz fecit̄ spoliū alijs legitimis filijs

Circa lrām nota. q̄ crimē etiā est vnus casus impediēs matrimoniū
p̄trahendū z dirimēs p̄tractū. vt si aliq̄s p̄mittit̄ crimē manifestū. sicut ad
ulteriū vel h̄mōi. siue sit vir vel mulier. tūc tale crimē impedit̄ matrimoniū
z dirimit̄ p̄tractū. Exēpli gr̄a. vt si vir faceret̄ adulteriū cū
alia muliere. z mulier p̄p̄ria scit̄ hoc testibz p̄bare. tūc hoc crimē dirimit̄ cō
tractū. z sic totaliter p̄t fieri diuortū. Et idē est dicendū de muliere. In q̄
bus casibz adultera p̄p̄ria reseruat̄ supra patuit̄

Sc̄do notādū. q̄ adhuc vltra p̄dictos casus alijs ponit̄ casus impe
diens matrimoniū p̄trahendū z dirimens p̄tractuz. vt ponat̄ q̄ aliq̄s vir
p̄ verba de p̄senti p̄trahat̄ matrimoniū cū aliqua muliere. elapso aut̄ aliq̄
tpe eādē incognitā tradat̄ suo p̄ sanguineo. licet inuētus sit alijs q̄ cum

ea solēnter celebrat matrimonium. mulier vero matrimonio coassumpto libere
 tertate circūfusa recedit ab eo petēs viro pōri copulari coram iudicio ipsi
 sum postulādo. tūc querit vtrū debet manere circa p̄mū vel circa secūdum
 Respondet q̄ viro pōri grauis penitētia est imponēda. mulier vero p̄pter
 honestatē moneat̄ et petat ne p̄mū viz. repetat. et ne cū secūdo maneat si cō
 tinēter viuere p̄t. Si vero p̄tinere nō p̄t tūc debet restitui pōri marito. et il
 le adulteriū p̄missum p̄ mulierē obijcere nō p̄t. q̄ cū sua volūtate tradita ē
 alteri viro licet inuite

¶ Ultimo notādū. ponat̄ in casu q̄ aliq̄s surdus vel mutus veniat ad
 ecclesiam cum muliere perens copulari et nō potest expr̄mere verba de pres
 senti. Tūc querit vtrū sacerdos illi debet mulierem copulare. R̄ndet̄ q̄ sic
 q̄ verba de presenti nō solū sunt de essentia matrimonij. sed etiā quādoq̄
 sufficit p̄sensu. q̄ talis mutus vel surdus p̄ signa manifesta p̄ ostendēs
 re p̄sensum matrimonij quātū ad p̄tractū. Et sic licet talis mutus non ex
 primat verba de p̄senti. tū adhuc est desponsandus. salte cū p̄bet signa eui
 dentia p̄sensum matrimonij ostēdentia. S̄z secus est de furibūdis et frenes
 ticis. q̄ isti nō possunt p̄trahere matrimonium durante tali infirmitate. sed
 cessante illa infirmitate et sanitate recuperata. tunc possunt licite p̄trahere
 matrimonium. vt infra dicitur

s̄ vxor s̄z pueri mar̄ s̄ puez .i. suscepti
Non mea sit mulier eius quem fonte leuauit
 .i. nuru āboz .i. masculus

Communi de consensu si vir mulierq̄
 s̄ castitatis .i. voueāt s̄ vir s̄ mulier
Votum solenne faciant. licet iste vel ista
 .i. societate legitī .i. dicant .i. nō posse deficere

Si consorte thori fateantur nolle carere
 s̄ firmis s̄ tale

Stat votum. punire reum iubet ardua pena
 .i. nō sua volūtate .i. mascul⁹ .i. aliq̄ h̄go

Si non sponte sua claustrum puer atq̄ puella
 .i. p̄pellit .i. introire .i. annus

Logitur intrare. cum debita venerit etas
 s̄ claustr⁹ .i. puez et puellā religiosoz

Exeat. exire si vult. nec eos tenet ordo
 .i. vxor .i. copulata ē viro

Femina si nupsit alij tua. te rediturum
 s̄ ex̄tis .i. ad domū viro s̄ mulier

Desperata domum. tibi redditur hec redeunti
 s̄ vxor s̄ ex̄tis .i. p̄ueniēter s̄ tuā .i. associat̄ s̄ viro sc̄do

Illā tua licite post mortem iungitur illi
 s̄ sc̄dare s̄ m̄rimonij .i. p̄ficiē

Qui nupsit. nouus hic consensus. et integer implet

Summula Raymundi

Vindicta caret hec. quia mens non conscia fecit
.i. culpa s^c mulier .i. nō bñ mēte intēra .i. ppetrauit
.i. seruus .i. ancilla s^c aliqūe .i. de baptismo inuicē
Basculus aut mulier puerum de fonte leuantes
.i. mīmoniafr. .i. copularis .i. tales. .i. cupiūt
Legitime iungi si querunt non prohibentur
carnali .i. pacta s^c isti .i. diuidunt
Legitime copula celebrata non separantur
ego ray. .i. phiteo. .i. filijs z filiabz pueros. .i. de sacro baptismo
Nolo meis pueris pueros q̄s fonte leuau
.i. mīmoniafr p̄ sed
Legitime iungi. fratres tamen atq̄ sorores
sz pueroz sz filijs z filiabz .i. p̄uentēter
Ipsorum copulare meis pueris bene possum
.i. de baptismo .i. filiū vel filiā s^c tua legitima
Si de fonte meum puerum susceperit vxor
.i. decedēte vxor s^c mulier legitima
Te moriente tua nec esse potest mea. nec tu
.i. decedēte .i. copulari. .i. vxori
De moriente mee poteris iungi mulieri
mīmonū s^c documēta. .i. post p̄tractū mīmonū
Extra contractum non stabunt ista. sed infra

Hic magister ponit alios casus viles z bonos circa matrimonium
Et vult tantum quō ad primam partem ponendo tria documenta ipsos
rum. **P**rimum est istud. si aliquis leuat puerum de fonte baptisimatis
tunc matrem illius pueri leuati speleuans non potest sumere ad thorum
legitimum. Et ratio huius est ista. quia talis mulier est commater illius
et inter commatrem et compatrem est spiritualis amicitia que impedit
thorum legitimum q̄ non possunt mutuo copulari. **S**ecundum documē
mentum est istud. si vir et mulier ex communi consensu ambozum faces
rent vorum solenne sic q̄ vellent manere casti et continentēs. z vnum sup̄
positum illorum postea non possēt carere copula carnali. tunc ille qui est
fractor et transgressōr voti ille debet sumere penitentiam pro tali transgres
sione voti. **T**ertium documētum est istud. si aliquis puer non volun
tarie traditur ad claustrum anteq̄ habet vsū rationis z discretionis tūc
talis puer licite potest exire claustrum cum peruenerit ad debitos annos
id est ad annos discretionis si sibi placuerit. z hoc est verum si nondum fe
cit professionem. sed professione facta tunc talis puer est obligatus ad ordi
nem illum **T**unc sibi. (Femina si nupsit) magister intentum suum exes
quitur ponendo alium casum de matrimonio dicens sic. si vir legitimus
alicuius mulieris visitaret loca sancta. v̄puta Romam vel terram sanctā
vel equitaret contra paganos. z ille vir diu non rediret ad patriam. z mu
lier eius quereret ipsum cum magna diligentia. z tandem mulier infor

mareret q̄ vir eius esset mortuus. et sic mittit sibi alium virum desponsa-
re. tunc primo viro redeunte mulier tenetur secundum derelinquere. et tra-
sire ad primum. et si primus vir in eodem anno moreretur tunc mulier po-
test econuerso transire ad secundum virum. sed tunc de nouo debet fieri
sensus vtrozumq̄. quia quod prius factum est de illo mulier fuit inscia.

Tunc ibi (Hasculus aut mulier) magister ponit tria notabilia. Quo-
rum primum est. quando aliquis vir cum aliqua muliere leuat vnum pue-
rum de fonte sacri baptismi. tunc non inhiemus eos ad inuicem legitima-
ri. id est in thoro legitimo copulari. Deinde subdit secundum documen-
tum dicens. pueri mei non possunt copulari cum illis pueris quos ego
de fonte sacri baptismi leuaui. sed bene possunt copulari cum fratribus
et cum sororibus illius pueri leuati. Deinde magister subdit tertium
documentum dicens. si tua mulier legitima sumpsit puerum meum de
fonte sacri baptismi. tunc te moriente ego non possum illum sumere ad
thorum legitimum. et sic econuerso me moriente tunc tu non posses sumere
te meam vxorem ad thorum legitimum. Et ratio huius est ista. quia
ibi est amicitia spiritalis. que dirimit contractum et impedit contrahen-
dum matrimonium.

Circa litteram est notandum. q̄ duplex est votum. scz votum sim-
plex. et est quando aliquis vouet absq̄ magna deliberatione in occulto et non
in publico. vt si aliquis voueret q̄ in quartis ferijs noller portare linea ve-
stimenta vel aliquod huiusmodi. tunc illud votum non ligat quo ad hos
mines nec impedit matrimonium. Aliud est votum solenne. et illud vo-
tum fit cum magna deliberatione mentis et in facie ecclesie coram sacerdo-
te vel episcopo. vt quando aliquis sumit ordinem dyaconatus vel subdya-
conatus vel presbyteratus. tunc vouit castitatem deo et episcopo et hoc in
facie ecclesie. Et sic tunc illud votum dicitur esse solenne. et impedit matri-
monium. quia dicit Psalmista. Glouete et reddite. modo presens littera
intelligitur de voto solenni. quia hic de voto solenni est magna vis et non
de voto simplici. Pro quo notandum. q̄ adhuc votum simplex est duplex.
Nam quoddam est votum necessitatis. et quoddam est votum voluntatis.
Nam votum necessitatis dicitur illud sine quo nullus saluabitur. sicut
aut abrenunciare dyabolo et seruare fidem catholicam. Et illud votum
vouetur in cathedra puerorum. scz vbi abrenunciant dyabolo et pom-
pis eius. et similiter vouent seruare fidem catholicam. Et quotienscunq̄
aliquis transgreditur illud votum tunc peccat mortaliter. et pro illo ponit
illi penitentia. Sed votum voluntatis est bonum aliquod ad quod
aliquis homo non tenetur. quia sine isto potest saluus esse. et tamen si spon-
te et voluntarie se obligat ad istud votum. tunc postea tenetur illud ser-
uare et exequi. sicut est votum continentie. abstinentie. vel peregrina-
tionis. et similia. Et duo presertim exiguntur ad hoc q̄ talium vororum
fiat redemptio. scilicet causa. et superioris autoritas. Causa vt si ipse vo-
uens est senex. debilis. vel infirmus. Etiam requiritur superioris autoritas.
id est licentia. quia nemini propria autoritate licet redimere votum su-
um vel commutare.

Secundo est notandum. q̄ mulier non potest facere votum solenne absq̄

Summula Raymūdi

consensu viri sui post contractum matrimonij vel econuerso. ita q̄ mulier si vellet absq̄ licentia viri se iunare per aliquot dies in hebdomada in aqua et pane. vel q̄ vellet obseruare continentiam vel castitatem. tunc ad illud iudicium non restringitur viro tradicente. quia mulier in illo casu non est sui ipsius. sed est sui viri. et econuerso Etiam ideo. q̄ in hoc fieret iudicium alteri. vt habet in decretalibus extra de voto Nec etiā seruus seruilis potestatis potestouere aliquid sine consensu domini sui Similiter nec puer ante annos discretōis seu pubertatis Similiter alienatus a mente. sed si postea fuerit compos rationis sue et presentiat et adhuc vouet. tunc tenetur implere tale votum. aliter non. Item nec episcopus nisi cum licentia pape Nec monachus nisi cum licentia sui superioris. vt patet in decretis. et hoc intelligitur de voto abstinentie

Tertio notandum. q̄ nulla mulier ad secundas nuptias migrare potest mat̄ donec de morte mariti sui certius sciat et manifeste sciat ipsum esse mortuum Et illud habetur in quarto libro decretalium de secundis nuptiis Sed si aliqua mulier crederet virum suum legitimum esse mortuum ita q̄ diu sic credidisset. nec ille reperiretur. et traheret cum alio viro solēniter matrimonium. tunc ipsa mulier excusatur ab adulterio et fornicatione si primus vir rediret. propter ignorantiam

Quarto notandum. q̄ mulier in illo casu excusatur ab adulterio cum inquituit mortem eius cum magna diligentia. et si mulier interim cum secundo viro generasset filios. tunc illi filij sunt legitimi paterne hereditatis. sic q̄ possunt possidere omnes paternas possessiones. et illa mulier immediate quando primus vir reuertit tunc amplius non habeat copulam carnalem cum secundo viro. quia si hoc faceret mulier fornicaria et adultera esset Si autem post hoc mortuus fuerit primus vir tunc potest a nouo redire ad secundum virum a quo fuerat separata Sed tamen oportet q̄ hoc fiat cum consensu utriusq̄. Sed interim q̄ mulier non est certa de morte mariti eius tunc non debet ducere alium virum donec ei sit certum et manifestum. sic q̄ videat aliqua euidentia signa ex quibus potest elicere mortem sui mariti. vel q̄ hoc dicat sibi homines fidedignos. sic q̄ mors sui viri sufficienti testimonio approbatur.

Quinto notandum. q̄ ex littera ubi dicitur (Vasculus aut mulier) habetur tale documentum. q̄ nomen propinquitatis siue affinitatis oritur ex baptismo parvulorum. et illa affinitas est inter baptizantem et baptizatum que est paternitas spiritualis ex parte baptizantis. et filiaritas ex parte baptizati. Ex quo tunc sequitur talis regula. q̄ nullus baptizans cum baptizato potest trahere matrimonium Etiam filius baptizantis cum filia baptizati non potest trahere matrimonium. quia ibi est propinquitas siue affinitas inter baptizantem et patrem baptizati que est paternitas. Ex quo tunc sequitur alia regula q̄ baptizans non potest trahere matrimonium cum matre baptizati. quia ibi est propinquitas siue affinitas spiritualis. que est inter baptizantem et matrem baptizati. et hec dicitur maternitas. Aliquando affinitas siue propinquitas spiritualis fit inter filios baptizantis et baptizatum. et hec dicitur spiritualis fraternitas Et isti iterum non possunt inuicem trahere matrimonium. Et aliquando etiam affinitas siue propinquitas spiritualis est inter

Baptizatum. et etiā inter illos qui cum de fonte sacri baptisimi suscipiunt. et hec dicitur paternitas siue filiatio. Aliquā fit inter baptizatū et uxorem legi uatis eam de fonte sacro. et hec filiter dicitur paternitas siue filiatio. Aliquā do erit inter baptizatū et filios suscipiet is eū de sacro fonte. et hec dicitur frater nitas. Aliquādo erit inter suscipientes et patrem suscepti et hec propinquitas dicitur maternitas. Et inter omnes has personas predictas secundum decreta lia prohibetur matrimonium.

¶ Ultimo notandum de casibus. Primus casus est iste. ponat quod aliqua mulier intret, ualvas ecclesie ad benedicendum cum alijs sponsis. vel ad intro ducendum. ibique reclamans affirmando se nunquam in uiri matrimonium incidisse tunc querit utrum isti mulieri sit credendum. et utrum sponsus siue maritus illius mulieris sit examinandus. **¶** Rūdetur quod talis sponsus non est exami nandus. nam propter astutiam harum mulierum non oportet. cum tamen idoneis testibus peritiam habere. **¶** Secundus casus. ponat quod aliqua mulier vel uir go die secunda sit incognita a viro ueniens ad ecclesiam ut benedicatur. recla mans et signa sponse deponens asserens se nunquam in matrimonium uiri inci disse. vel propter metum patrum sensum addidisse. tunc querit utrum huic uir gini siue mulieri sit credendum. **¶** Rūdetur ad casum quod talis metus seu timor est fideliter interrogandus et perscrutandus. nam si talis timor fuerit inuentus tunc mox ab eo separatur. nisi sponte et uoluntarie cum eo manere uoluerit. **¶** Tertius casus est. ponat quod aliquis rex propter discordias suorum filio rum reciperet uxores eorum. ita quod ista discordia mitigaret. tunc querit utrum uxores tempore discordie debent eis restitui. **¶** Ad casum rūdetur quod sic. et si post hoc filius nollet reddere uxores. tunc interdictum posset poni in omnibus re gionibus et territorijs in quibus iste essent coartate. **¶** Quartus casus est. ponat quod aliquis dat in duodecimo anno uirginem puellam alicui marito. et ponatur quod illa puella ab initio inuente ei fuisset tradita. et tamen retinens eum. sed anno quindecimo elapso et sedecimo nihil loquatur ei. tunc querit utrum illa puella in sedecimo anno ipsa reclamare possit ab eo separari. **¶** Ad casum responde tur. quod si hec puella a duodecimo anno usque ad quindecimum annum et in sedeci mo etiam reclamasset tunc posset ab eo separari. sed si in anno quindecimo et se decimo non reclamasset. tunc non posset separari ab eo. quia mora tanti temporis pro baroem excludit. **¶** Quintus casus. ponat quod aliquis studens incipiat dili gere aliquam et nesciat inuenire modum quo possit eam amplexare et cognoscere et tunc postea deliberando transeat ad aliam religionem assumens habitum uir gini et eligat in pedisequum alicuius regine. quam postea petat ut ei impetret ordinem monialium. **¶** facta. uoueat castitatem in manus abbatisse et propositi et uotum continentie uirginalis assumens habitum. elapso autem tempore puerfando cum ab batissa eam cognoscat. ipse uero rimens ut grauet propter confusionem habitum tale postponit et in habitu seculari permanet. tunc querit utrum eundem ordinem in gredietur vel alium. **¶** Rūdetur ad casum. quod non eundem ordinem debeat intrare. quia uir cum uiro in monasterijs habitare debet. sicut et mulier cum muliere. et uirgo cum uirgine. sed ipse tenet intrare ordinem de quo nunquam exeat. sed continue deli ctum desinat penitentiam adimplendo. uel psalmista Glouete et reddite. quia in isto casu filia cognoscit matrem. quia omnes moniales sunt filie abbatisse. ideo ne gesse est ut ille grauiter peniteat. quia grauiter peccauit. **¶** Ultimus casus

Summula Raymundi

est iste ponat qd alius scriptor in curia regis diligit filia regis qd sit duode-
cim annos. puella vero iurat ei maritari et ipse e converso. tpe vero elapso rex
velit ea tradere alicui nobili. ista vero puella recalcitrans et reclamans asser-
rens se fore maritatu cum notario et illud cum iuramento confirmasse. pater vero
notarium extra regnum prosternens filiam alteri tradendo. illa vero puella nolens
permittere hoc propter iuramentum et non mittat se cognosci ab alio. et quae-
do signum sponse super caput eius fuerit positum ipsa deponit se asserens
virginem. Tunc queritur quid sit faciendum in tali casu. Ad casum breuius
ter respondetur. qd de iure primo marito est tradenda. sed ipsi notario salua
meliori correctione

Propter fornicationem tuam legitimam
Propter adulterium si dimittis mulierem
.i. sine muliere

Innuptus maneat. sic dico reconciliari
s. mulieri .i. excedis s. p. t. o.
Si sibi nolueris. nam si peccas in eodem
.i. lege consilii .i. retinere

Conditione pari cogaris eam re habere
.i. ordine sacri intrare s. mulier

Claustrare poteris licet adultera negat
.i. mulier aliq. coartari

Femina non debet cogi cum fure marito
.i. manere desistat vir

Quere. furari nisi desinat. attamen ille
.i. secrete furi

Si venit occulte coitum non denegat illi
.i. iura thori s. sue

Reddere si coitum vir non poterit mulieri
.i. introicatioibz

Siue veneficij infectus perpetuis sit
.i. cum alijs fraudibz

Siue dolis alijs. coeundi pura voluntas
s. abobz s. exercere actum

Cum sit eis. et non possunt. dum tertius annus
.i. precesserit .i. defectus coeundi .i. separent

Preterit. et maneat quod obest. tunc dissociantur
.i. sub celebratioe diuorij

Leges sub ecclesie. nisi sponte velint simul esse
.i. sit qd si soror cum fratre

Si fore non poterit. mulier saltem soror. hec sit
.i. deficiat .i. ad generatioem p. t. n. t. b. z

Si careant membris genitalibus iste vel illa

Folium LXXVII.

Uir & illa .i. ad iudicandum
Uir & illa .i. ad iudicandum
Uir & illa .i. ad iudicandum
Uir & illa .i. ad iudicandum

Qui rem iurati dicant. examine quorum
.i. cam .i. expmā

Causa stet occulta. discreti iudicium dent
.i. discretio s^o hoies .i. postmodū .i. cū alia

Postea si coeat hic. cum reliqua muliere
compellit s^o mulierē

Legitur ad primam communi lege redire
.i. stricta in mēbro muliebri

Si nimis est arcta mulieri subueniatur
s^o aliq̄ .i. occulta medicina medicina

Argento vel secreto medicamine. que si
.i. pdesse videant viro trāfactis

Nil profint. aliam licet sibi ducere. lapsis
.i. tribus annis

Annis inde tribus. alij si facta marito
s^o mlt̄ apra s^o viro post

Hec habilis fuerit eadem reddi sibi debet.

¶ Hic ponit alios casus matrimonij impediētes. Quorū primus est iste. si aliq̄s dimittat mulierem ppter fornicatōem. si nō vult ei recōciliari tunc debet manere castus. si autē nō manet castus sed fornicatur cum alia muliere. tūc cogitur redire ad primā. sic pari lege fit q̄ mulier adultera nō potest viro inhiliter claustrū intrare si vult. ¶ Secundus casus est iste. si aliq̄ mulier h̄z furē qui ptra suā voluntatē facit furtū tunc nullus p̄fessor debet ei p̄sūlere q̄ maneat cū eo. nisi ip̄e velit desistere a furto. attē si mulier non maneat cū illo & si vir in occulto venerit ad mulierē & peteret iura thori. tūc nō debet illi denegare. q̄ est illius legitima vxor. h̄z talis mulier nō debet cum eo p̄cūtere in manifesto ppter maius periculū euitandū ne talis mulier videat̄ particeps furti. ¶ Tertius casus est iste. si aliq̄s vir est q̄ non potest reddere iura p̄ugalia. videlz coitum ppter accidentales causas. vt si esset intoxicatus ita q̄ est nimis frigidus. vl̄ q̄ est infectus alijs maleficijs. mō si tunc est amboꝝ voluntas coeundi & nō possunt. tūc debet ambo simul cōmorari ad tres annos. si tūc illud maleficium cessat tūc nō debet separari. si autē illud maleficiū nō cessat tūc debet ad inuicē separari. h̄z si volunt simul esse casti & inuicem cōmorari hoc possunt facere. sed si vna p̄sona siue mulier siue vir non velit sic cū alio manere tūc debet separari. ¶ Quartus casus est iste. si vir vel mulier careat vsualibus. ita q̄ non haberent membra genitalia sic q̄ coire nō possunt. & si esset defectus ex pte mulieris vel viri. tunc hoc debet miteri ad illos qui sunt iurati. & isti debent valde occulte respicere ex parte cuius sit defectus talis operis coeundi. & fin hoc debet iudicare. vtrum vir & mulier possunt reddere siue agere inuicem iura thori.

Summula Raymundi

vel nō. z q̄libet dz dari suo sexui ad examinādum. z hoc dz fieri occulte. Et si defectus nō est ex parte mulieris tūc debet redire ad maritū. Si aut defectus est ex pre viri. z vir duxit aliā z coit cū illa sc̄da. tunc cogit ire ad primā z dimittere sc̄dam ¶ Quintus casus est iste. sicut si vulua est nimis arida. ita q̄ vir nō p̄t mēbrū suū inducere sic q̄ eam carnaliter cognosceret tūc fm̄ medicos q̄ sciunt scrutari seu experiri de talibz dz eis subueniri me dicamine secreto. ita q̄ reddat habilis viro. s̄z tñ dapsis tribz annis si tunc nō p̄ualescit. tūc p̄t fieri diuorziū inter eos Si aut illa mulier ē habilis al̄teri viro. tūc de iure debet redire ad p̄mū viz. nā qua rōne ē habilis viro secūdo. eadē rōne erit habilis viro primo

¶ Notandū. ex l̄ra habet q̄ impotētia est viciū corpis matrimoniū cōtrahēdum. phibens z dirimēs p̄tractū Et p̄tingit aliqñ ex defectu q̄ntitatis. videlz ante t̄ps determinatū z añ annos maturos in vtroq̄. videlicz añ duodecim annos in femella. z q̄tuordecim annos in viro. Aliqñ autē p̄tingit impotētia talis ex naturali dispositōne. q̄ forte naturalr̄ est nimis frigidus. z illa frigiditas impedit matrimoniū p̄trahēdū. nō solū in viro sed etiā in muliere Aliqñ venit ex castratōe. vt si vir esset castratus z orbatus. tūc hec est impotētia generādī. z illa castratio impedit plē. z ideo de ph̄s in libro de aia. Naturalissimū opoz est in viuētibz spontaneā generatōem nō habētibz z nō orbaris ex s̄libz s̄lta generari Aliqñ vero impotētia p̄tingit ex maleficijs. videlz ex incātarōe mulier. Et hoc p̄tingit dupl̄r q̄z vel talis impotētia est ep̄alis ita q̄ solū ad modicū t̄ps durat. tūc nō d̄s rimit matrimoniū p̄tractū nec impedit p̄trahēdū Si vero illa impotētia est p̄tinua z frequēs. tūc impedit matrimoniū p̄trahēdum z dirimit p̄tractum. vt p̄ extra de corpore viciato

¶ Notādū. ponat casus q̄ aliq̄s masculus accipiat vxorē quā h̄z p̄ vnū vel p̄ tres mēses vel p̄ integrū annū z cēseat se esse frigidē nature ita q̄ nō p̄t coire cū ea z dicat corā iudice q̄ nō possit eā cognoscere p̄pter frigiditātē tūc querit vtrū sit separādus ab ea vel nō. Si vxor h̄mōi frigiditātē affirmat z iudiciū certū illud cognoscat. tūc p̄nt separari ab inuicē sub tali rōne q̄ ip̄e masculus nō ducat aliā in matrimoniū. si aut aliā duxerit z illā matrimonialiter cognouerit tūc reus erit z p̄iurus. z tūc p̄pleta penitētia q̄ illi desup̄ iniungit̄ p̄pellitur ire ad primā.

¶ Notādū. ponat q̄ aliq̄s p̄trahat m̄rimoniū cū puella decē vel duo decim annoz. z cū ip̄am velit cognoscere nō possit. illa autē mulier t̄pe mēdio incidat egritudine magnā ita q̄ penit̄ amo do fieret viro inutilis. tūc querit vtrū possint separi R̄ndent doctores. si mulier p̄traxit h̄ a natura z nō a lesione viri sic q̄ nō medicamine medicoz p̄t sanari z viro habilitari. tūc viro dat̄ potestas ducēdi aliā vxorē. s̄ltaut in postez p̄ aliq̄d subsidii redderet habil̄ viro. tūc de iure vir tenet̄ redire ad p̄mā ¶ Itē ponat in casu q̄ aliq̄s cuius habeat vnā filiā quindecim annoz z tradat eā alicui viro in legitimū matrimoniū. iste aut volēs reddere debitū nature non potens p̄pter inhabilitatē puellē. q̄d narrās parētibz puellē. mater h̄o recipiēs eā adhuc videt eā esse virginē. z si parētēs dirigētēs p̄ medico recipiunt̄ p̄siliū ab eo q̄liter faciēt. medicus p̄spiciēs puellā cogitat eā esse virum z non puellā. z sic p̄ incisionē manifestant̄ mēbra virilia. sic q̄ omnia ad virum

Folio lxxviii.

restita ibi appareat. tunc querit quid sit faciendum. Respondent doctores iuris quod iste vir potest ducere aliam uxorem. Sicut puella que est facta vir potest ducere aliam. et sic potest fieri quod uxor matrimonialiter duxit uxorem

Ultimo no. ponat quod aliquis masculus duxisset aliquam puellam in uxorem quod per multos annos fuit incognita ab eo. ista puella deferens litteras ad episcopum affirmans se esse incognitam petens se separari ab eo. tunc querit utrum debeat separari.

Respondet si mulier esset in causa sic quod expertus esset per discretas mulieres. tunc mulier erit induci et informari ut intret religionem ut in castitate deo seruiat. Si autem vir fuerit in causa. tunc mulieri datur libera voluntas contrahendi cum alio. sed si vir postea redderet abilis. tunc uxor tenetur redire ad eum

Item dubitatur. ponat quod aliquis apprehendat uxorem suam in manifesto propter quod ea a se remoueat. ista pro in alienis partibus assumens habitum religionis aut monialium. et postea vir ducat aliam uxorem. cum qua contrahat plures pueros. uiuente prima uxore quod precipiens prima uxor creat monasterium reperendo uirum suum. tunc querit utrum tenetur redire ad eam et dimittere secundam. Respondet doctores iuris. quod ille vir est compellendus ut relinquat secundam et ducat primam. et secunde mulieri datur libera voluntas contrahendi vel ducendi alium uirum legitimum

.i. transiens .i. monasterium. .i. te non sentiente. .i. uxor. s. illa uxor.

Ingrediens claustrum sine te tua sponsa. redibit

s. uir. .i. desideras. s. mulierem. .i. postulat. s. mulieri

Ad te. si petis hanc. nec poscenti sibi reddas

.i. debitum s. maritum. s. tu uir. s. uxor. scz mulier

Jura thori. quia non suus es. tua sit licet ista

.i. non. .i. te mortuo s. viro s. nos raymundus

Ne te defuncto reliquo nubat prohibemus

s. in matrimonium. .i. compellor. s. puellam .i. puicam

Ducere si cogor aliquam nec sit mihi iuncta

.i. carnaliter s. carnaliter s. carnalis s. mulierem

Carne. pater meus aut frater bene ducit eandem

s. mulierem. .i. iteger s. episcopum

Si non consensus illi purus fuit in me

s. legitima scz carnaliter scz uir vel mulier

Ex uxore mei fratris si tu genuisti

.i. filiam .i. de iure s. matrimonialiter filiam

Prolem femineam. licite mihi iungitur ista

p. vel .i. e contrario intelligitur de viro

Sive meo nato. casus conuertitur iste

s. legitima scz carnaliter carnaliter non uerba

De muliere mei patris que non mea mater

.i. genita. .i. puella. p. vel. s. pueris .i. copulatur

Edita filiola. mihi siue meis. bene nubit

Sūmula Raymūdi

^{.i. talr} ^{.i. tenere debes} ^{.i. pūctis}
Sic de personis teneas tibi sanguine iunctis
^{.i. alteri^o parrochie. i. mulier. s^c plebanū. i. accesserit. s^c mulierē}
Si gregis alterius ouis ad te venerit. illam
^{s^c mūmonialr. i. tu^o parrochian^o. i. p vxore legitima}
Non tuus agnoscat aries pro coniuge. donec
^{.i. illd. i. liquet .i. ista mulier .i. ob oi viro}
Hoc constet q^o sit ouis ista soluta marito

^{.i. de alia villa exis .i. trāserit .s^c plebanū}
Vasculus alterius ville si venerit ad te
^{.i. de populo s^c plebano s^c legitime s^c aliquā}

De grege commisso tibi non ducat mulierem
^{.i. solut^o .i. rā diu .i. legalr. i. attestet}

Ex sit liber ab hac donec de iure probetur

¶ Sic autor ponit alios casus circa mūmoniz. quoz p^omus est. si aliq^o vir sumeret puellā z ipa curreret de viro intrādo ordine. tūc vir p^o eā postulare de ordine. Et h^o facto si puella tūc postularer de viro copulā carnalē. tūc p^o ei denegare. z rō est. q^o ipa vouit castitatē. vt ois monial^o facit. qū intrat clāstrū. Si aut^o vir postularer de ea iura pūgaltā. tūc ipa mulier tenet reddere viro. Et pena illi^o mulieris est q^o si ille vir moreretur q^o ipsa nunq^o nubet alteri viro. **¶** Deū m^o subdit scdm casum dicēs. si aliq^o p^o violentiā cogit a p^oncipe vel alijs sumere vxorē. z ipa p^opter necitatē p^osentit. s^c nō cognoscat eā carnalr post p^omissionē. tūc ipa discedere ab ea sequēte die z imediate tūc frater illi^o vel pater. p^o sumere eandē mulierē. **¶** Deinde subdit terciū casum dicēs. q^o aliq^o p^o ducere filiā vxoris sui p^oris sub tali p^oditōsi illa filia nō est vera siue carnalis sui p^oris. Verbi grā si aliq^o vir duceret viduā q^o vidua haberet filiā ab alio viro. si tūc pater sumit viduā. tūc fili^o p^oris. p^o sumere filiā illi^o vidue. z sic tūc ille nō sumit filiam sui p^oris. cū ipa nō est filia eius s^c m carne. s^c solū s^c m voce. **¶** Deū subdit q^o tum casum dicēs. si vxor fratris alicui^o ip^o fratre mortuo sociat^o alteri viro z pariat filiā cū eo. tūc frater p^oris viri p^o ducere filiā quā habuit cum secdo viro. z sic p^o s^c si placeret filio tūc p^o ducere sorores p^oris viri. Et h^o aut^o sumit iuriste vnā regulā q^o pater p^o ducere matrē z fili^o filiā quā nō genuit pater illius. **¶** Deū subdit q^ontū casum dicēs. si aliq^o ouis. id est parrochiana alteri^o veniret ad te. z veller ducere maritū de tuis parrochianis. tūc talis pleban^o nō dz ei aliquē arietē dare. i. virū de suis. nisi p^o us sciat q^o illa mulier sit soluta a quolibet viro. ne postea diuortū inter eos celebraret. **¶** Deinde subdit vltimū casum dicēs. q^o aliq^o masculus alterius ville nō debet sumere aliquā vxorē de grege tibi p^omissō. nisi p^oterur q^o talis vir esse libere p^oditōis. Rō est. q^o vir forte haberet aliquos casus impediētes matrimonium.

¶ Circa lrām notādū. q^o vxorē alicuius intrare religionē p^otingit dupl^o p^olic^o. v^o em copula carnalis fuit p^o pacta vel nō. si p^omi. tūc nō debet intrare religionē siue p^osentū viri. nec vir siue p^osentū mulieris. nisi ambo iur^o

Folio lxxxj

erarent ordinē. Si autē copula carnalis nō p̄cessit. tūc absq; velle viri ipsa p̄t intrare ordinē. qz tutius z securius est deo seruire in castitate q̄ mūda ne viuere. Et ideo secū dū hic sustinet z nō p̄mū. Itē si vir est vetus z anxiuus. z mulier iuuenis. tūc ipse licite p̄t intrare religionē. Et hoc est verum si de ea nō p̄sumit incōtinentia. et si tūc mulier voluerit p̄t licentiari ad religionē. saltē muliere legitima p̄sentiente

Secundo est notādum per modū dubitatōis vtrū dñs apostolicus habeat dispensare de matrimonio p̄tracto. vt si vir sine p̄sensu mulieris intraret religionē. vtrum tunc vir posset dispensare cū dño apostolico sic q̄ in religione p̄maneret sine p̄sensu vxoris legitime. **R**ūdetur q̄ nō. qz papa nō dispensat in illo casu cū tali et in q̄ plurib; casib;. Unde domin⁹ apostolicus p̄mo non habet dispensare p̄tra articulos fidei ch̄ristiane z cōtra generale statutū ecclesie romane. sed ipse apostolicus contra statutum qd̄ nō est omnino generale. sicut de continentia sacerdotū vel aliorū huiusmodi bene potest dispensare. Et tñ aliqui dicūt q̄ dñs apostolicus potest dispensare p̄tra generale statutum ecclesie. Secūdo dñs apostolicus nō habet dispensare cum his que sunt p̄tra statuta monachoz nisi ex magna causa. sicut augustinenses. minores. predicatores zc. qui nō debēt habere aliqua bona p̄pria. qz illi dicūtur mendici. et ergo papa non dispensat cum istis. et si hoc faceret p̄tra statutum iuris faceret. Tercio apostolic⁹ non habet disp̄sare in his que in sua natura sunt mala. vt sunt illa q̄ sunt p̄hibita in statutis romane ecclesie. sicut est simonia z h̄mōi. Quarto apostolicus non dispensat cum bigamis. sed qui ordinant bigamuz ad sacros ordines cū istis dñs apostolicus potest dispensare. Ultimo domin⁹ apostolicus nō p̄t disp̄sare p̄tra dicta euangelij sancti. sed bene potest dispensare p̄tra ius naturale.

Tercio notan. de casib;. Primus est iste ponat̄ in casu q̄ aliq̄s p̄noctans in domo alicuius ciuis. z filia hospitis circa eum repiatur. qui nō dū eam cognouit. et cogit p̄ violentiā eam obseruare. z ipse facit p̄missum q̄ eam velit obseruare. z sequēti die recederet ab ea. tūc querit̄ vtruz ipse sit coactus eam obseruare vel non. **R**bi respondetur q̄ si talis est coactus ad eam p̄ violentiam et nō cognouit eam carnaliter post p̄missum. tūc nō tenetur redire ad eam siue eam obseruare. Sed illam puellā bene p̄t matrimonialiter ducere pater vel frater eius. vel ipse p̄t licite recedere cū dispensatione ep̄i. Si autē ipsam cognouit carnaliter post p̄missum. tūc nullo mō posset separari ab ea. z sic tenet eam obseruare. Itē q̄ magis est. si ipse solus cognouisset filiā ciuis p̄ violentiā anteq̄ pater venisset. z tūc postea per violentiam cogeret eam ducere. non stare tunc matrimonium.

Secūdus casus. ponat̄ in casu q̄ pater et mater mutuo haberēt filios z postmodū eueniat q̄ vn⁹ illoz haberet eam separōis. sic q̄ sentētia diuortij diuulgat̄ p̄tra ābas p̄sonas. z si tūc postea secrete se carnaliter cognoscerent z generarent filios z filias. tūc dubitatur an tūc filij essent participes paterne hereditatis. vel vtrū essent pueri legitimi. **R**ūdēt q̄ nō. qz p̄mi pueri fuerūt legitimi anteq̄ sentētia diuortij erat diuulgata. Si autē vltra sentētia diuortij remāssent z generassent illi essent illegitimi. z sic tūc p̄sequēti nō debēt eē p̄ticipes paterne hereditatis. **T**ercius casus.

Sūmula Raymūdi

ponat in casu q̄ aliq̄s sit diues. sicut d̄r factū fuisse de q̄dam rege france q̄
cū sua vxore generare pueros nō poterat tandem puer pulcre dispōis a
mercatorib; fuit ad duct⁹. indumētis aureis ⁊ regalib; indut⁹. q̄ erat s̄
bi rep̄itat⁹. ⁊ postmodū fecit vxore suā iacere in puerperio dicēs eā pepe
rissē eūdē puerū. ⁊ si tūc iste rex p̄ diuinā grām post octauū annū siue aliūz
nouū filiū ⁊ legitīmū obtineret tūc q̄rit vtz p̄m⁹ cū scdo d̄z eē p̄iceps
paterne hereditatis. **Et** ponat q̄ iste p̄mus puer credat se eē filiū legitī
mū. s̄lt̄ volens habere p̄e hereditatis. ⁊ nō separari ab hereditate. tūc q̄rit
qd̄ sit faciendū. **Ad** hūc casum dupl̄r r̄ndet. nā qd̄a sic dicit q̄ talis pu
er p̄m⁹ nō p̄t esse p̄iceps paterne hereditatis. et si parēs h̄ admitteret
peccaret mortāl̄. ⁊ faceret rapinā de p̄rijs bonis. ⁊ hereditates p̄rias fi
lijs suis legitīmis auferret. **Pon**at q̄ aliq̄ mulier duceret virū quē crede
ret esse liberū q̄ tūc p̄us vxore legitīmā haberet. tūc querit vtz cū p̄ma de
beat p̄trahere vel cū secūda. **Ibi** r̄ndet p̄ distīctōem. vel q̄ ista mulier sci
uit virū istū habuisse aliā. vel nō. si sciuit. tūc matrimonū nō stabit nec eū
obseruare d̄z. **Si** nō sciuit hoc est dupl̄r. vel ignorat simpl̄r. vel p̄ illud tē
pus interim q̄ eū habuit. **Si** scdo tūc p̄ma mortua d̄z ea obseruari. **Si**
aut̄ p̄mo mō. sc̄z q̄ ignorauit simpl̄r q̄n̄ accepit eaz et postea sciuit ⁊ insup̄
illi p̄mansit. tūc nō p̄t eam ducere post mortē p̄me mulieris. **¶ Quart⁹**
casus est. ponat in casu q̄ aliq̄s vir cū muliere aliq̄ diuitijs inuicez p̄man
sissent. et postea vir vellet separari ab ea. ⁊ p̄ponat corā iudice eam esse an
cillā. et petit separari ab ea. tūc dubitat̄ vtrū illa sit separanda ab eo. **Ibi** re
spondet. q̄ si talis cognouit eā carnāl̄ postq̄ ip̄e iudex audiuit eē ancillā
lam. tūc nō tenet separari ab eo. **Si** aut̄ nō cognouisset eam carnāl̄. ⁊ ip̄
se p̄bat eā esse ancillā corā iudice. tūc ip̄e vir tenet restituere pecuniā quā
cepit p̄ dote. ⁊ sic tūc separant̄ in noie d̄ni. **¶ Quintus** casus ponat q̄ aliq̄s
diaconus h̄z vxore legitīmā et eps velit separe eū ab ea p̄ excoīcatōnem
et ille nihil aduertat suā excoīcatōez. tūc q̄rit vtrū eps debeat eū p̄ellere
ad hoc q̄ eaz dimittat. **R̄ndet** q̄ si talis voluerit transire ad ordines sa
cros. tūc ip̄e licite p̄t eam dimittere. et tūc post eius laudabilē p̄uēratōez
p̄t p̄moueri ad sacros ordines in iūta illi penitētia desup̄. **¶ Sextus** ca
sus. ponat q̄ aliq̄s faciat sibi desponsari vnā puellā vel viduā p̄pter pecu
niā vel diuitias. ita q̄ iste sic vellet eā fraudulēter accipere. ⁊ h̄z terrā in cal
ceis siue in ocreis. ⁊ dicat interim q̄ ego trāseā sup̄ istā terrā ego ducā te
in vxore. denotādo terrā quā h̄z in calceis ⁊ ambob; p̄sentitib; deponat
terrā de calceis dicēs se nō ābulare sup̄ istā terrā quā denotauit. **Tūc** q̄
rit vtrū talis sit separandus siue nō. **Et** videt q̄ sic. q̄ ibi m̄rimoniū fue
rat p̄tractū p̄ditōaliter. ex eo q̄ ip̄e p̄misit eam ducere interim q̄ transi
ret sup̄ istā terrā quā in calceis vel in ocreis haberet. ⁊ q̄ videt q̄ ibi esset
solutio ⁊ separatio. **In** oppositū est forma m̄rimoniū. vbi d̄r. qd̄ deus p̄iurixit
hō nō sepat nisi mors. **Ibi** r̄ndet q̄ talis nō sit separandus ab ea. q̄ ibi il
la p̄ditio nō impedit m̄rimoniū. q̄ ecclia nō iudicat de occultis. sed solū
de manifestis. ideo illa fallacia eā nō fallit. **¶ Ultim⁹** casus. ponat q̄ aliq̄s
ducat vnā q̄ h̄z strictā vuluā vt eā nō p̄t cognoscere carnāl̄. ⁊ tūc ista un
um sed nō dum copula carnalis fuisset cōsequuta ille vero existens in bals

Folio lxxx.

neo semē virile emitteret. puella autē sibi desponsata ad eundē locū ventree
et sicut narrat p̄m̄icator z Albrus in secretis mulier. tūc ponat vltimū
q̄ matrix illius p̄trahat semē. vir vero eius vidēs puellā ab eo incognitā
esse impregnata nō volēs eā ducere dicens eā cū alio viro esse fornicatam
tūc querit quid sit faciendū in tali casu. Ibi rīdetur breuiter stāte melio
ri correctione si puella p̄t habere firmū testimoniū p̄ naturales p̄hos et p̄
alios viros idoneos circa hanc materiā q̄ impregnata sit a semine illius
ipse tenet eā ducere. Sed si secus fuerit non tenetur

.i. duas vxores m̄rimonialit̄ .i. aliq̄s

Si duxit binas mulieres legitime quis
virū relinquat s̄ tu iudex. .i. cogere .i. quā duxit

Hunc vt dimittat debes arcere secundam

s̄ mulierē mulier copulata fuerit s̄ viris. .i. q̄ dimittat sc̄dm

Hanc. econuerso si nupsit illa duobus

.i. deme .i. impediētes p̄mū cōtractū

Excipe legitimos casus interuenientes

s̄ in exēplo s̄ mulier .i. tua p̄sanguinea fortassis

Ut si prima tua sit neptis vel tua forte

.i. tua amica p̄ vl̄ p̄ma mulier s̄ p̄ baptisimū vl̄ p̄firmatōem

Affinis. ve soror hec sit tua spiritualis

¶ Hic sup̄addit alios casus dicens q̄ si aliq̄s haberet vxorē legitimā ille
nō debet ducere aliā. Si autē ducat aliā tunc ipse dz cogit ad hoc vt redeat
ad p̄mā hoc est t̄m̄ dicere. Si aliq̄s vir sumeret duas vxores ad thoz legi
timitū. tūc sacerdos debz virū cogere mediāte iure vt dimittat secundā
mulierē z maneat cū p̄ma. Et hoc p̄uertit sic. si aliq̄ mulier haberet duos
viros siue duceret duos viros ad thoz legitimitū. tūc sacerdos dz eā cogē
re mediāte iure vt dimittat sc̄dm virū z maneat circa p̄mū. z h̄ est verū si
eā legitimā nō adesset. qz si vir haberet duas vxores z infra q̄ntū gradū. tūc ibi p̄t
fieri sepatio. Et tūc manere dz circa sc̄dam mulierem

¶ **C**irca lrām notandū. q̄ rō lre fm̄ sc̄m̄ Thomā est ista. qz quodā mō
est cōtra ius naturale vnā p̄sonam habere plures cōiuges. Etia est cōtra
ius scriptū. p̄mū p̄z sic. qz finis matrimonij est. plis generatio z ip̄itis ad
laudem dei educatio. mō q̄uis vnus vir poterit plures secundare mulierē
res. t̄m̄ filij plurimaz vxoz non possunt simul bene educari ad laudem dei
p̄pter mulierum rixas. Sed tamē minus licet vnā mulierem plures vi
ros habere. quia plures viri nō secundāt mulierem. sed bene secunditates
impediunt. vt patet de publicanis mulieribus. Etia q̄ sit p̄tra ius scrip
tum p̄z p̄ aplm̄ dicentem. alligatus es vxorū noli querere solutionē. sed q̄
ducit secundam primā viuente petit solutionem primē mulieris vt cōstat
quoniam a primā recedit z secundē mulieri adheret

¶ Item matrimonium significat vnionem christi cū ecclesia. sed signum et
signatum debent se cōformare et inuicem correspondere. sed hoc non facit
vnio mulieris z duoz virorum nec vnus vir et duarum mulierum quas

Summula Raymundi

re potius non dicitur matrimonium

Secundo est notandū. q̄ ille casus quez raymundus hic ponit ita firmis
ter et stricte ligat q̄ si paganus q̄ haberet plures vxores couerteret ad fī
dem. tunc deberet scrutari z interrogari ab eo quā pus sumpisset siue du
xisset. z illā tenet retinere. als autem dimittere

Tercio est notandū. q̄ illud impedimentū qd̄ auctor hic tangit in lra
est inter illos q̄ hnt̄ p̄iuges viuētes. z istud impedimentū vocat̄ ligatōis
Et d̄ esse illud cū quis alteri cōiungit carnaliter z m̄imonialiter. z impe
dimentū ligatōis nō solū tenet q̄n̄ aliqs̄ p̄iungit alteri carnaliter sequita
copula carnali. sed etiā tenet q̄n̄ aliqs̄ coniungit alteri dūmodo interuenit
consensus de p̄senti. vt patet extra de sponsa

Quarto notandū. q̄ causa p̄pter quā vir poterit dimittere vxorē est
nimia z inordinata fornicatio. z cum ipse dimittit eā nō potest aliā cogno
scere fin̄ moderamē pus visum. z si tunc vxor ab eo nō est carnaliter cog
nita z alium virū admittit. adultera est. quia verum matrimonū c̄nter
illas. licet ibi carnalis copula non sit sequita

Ultimo nota. z ponat̄ casus q̄ tempore nocturnali veniat vnus fur
ad hospiciū vnus qui habet pulcrā vxorem z volens intrare a marito
audiatur qui surgens quasi credat talē extra domū circūquaqz ambulans
tem. z tunc fur intrat p̄ ostiū accedens vxorē sub illi⁹ verbis ipam suba
gitādo quo facto recipiat vestimēta aliqua z recedat. Et marito reueniē
te ad vxorem volens eā p̄solari. z nunc ipa respōdet dicens tu apud me
fui hic z me subagitasti z cognouisti carnaliter. Tunc dubitat̄ ex q̄ au
diuit ipam esse cognitā a fure vtrum ipsa sit tenenda. p̄ adultera. z vtrum
ipsa sit sepanda ab eo. R̄ndetur q̄ nō. ex quo ipa credidit furē fore maritū
eius. et fuit decepta p̄ verba furis. tunc nō est ab eo sepanda. Si aut̄ furē
nouisset nō fore maritū eius z fornicationē euz eo commississet. tunc esset
adultera et separanda ab eo

Si tua sit coniunx infecta licet fugias hanc

.i. accipe .i. nō potes vxorē .i. quiscz

Ducere non debes aliam. donec moriatur

requirit p̄uideas mulieri .i. nutrimenta

Ipsa fides q̄ vult des corporis huic alimenta

valeas caste viuas s̄ potes abstinere s̄ mulier leprosa

Si potes abstinere. si non. eadem tibi carnis

.i. tribuat .i. transgressor legitimi thori. si aliā mulierē p̄gnouerit

Debita persoluet vel adulter eris

alunde

.i. p̄uet mēbro virili .i. dimittat virū

Si vir castretur sua nunq̄ deserat illum

s̄ relinquat mulierē

.i. illa sustineat defectū

Femina. nec vir eam. quocunqz modo patiatur

Hic magister ponit aliū casum de matrimonio dicens si tua mulier eēt
infecta euz aliquo veneno vel cum aliqua infirmitate vel cum lepra. tunc

Folio lxxxj

Propter illam causam matrimonium potest dissolui et separari, et post separationem et dissolutionem vir non debet sumere aliam uxorem nisi ipsa sit mortua. et si ipsa est indigens et egena tunc vir tenetur ei procurare et dare nutrimentum corporis. Tunc ibi (Si potes abstinere) vult tantum si masculus potest tunc debet continenter vivere. vel si utriusque velit coire tunc noscat uxorem leprosam siue infectam ne aliunde adulterium committat. Tunc ibi (si vir castus) magister ponit documentum aliud siue alius casum dicens. si vir puaretur membris sexualibus siue genitalibus quocumque modo hoc fieret. tunc ipsa mulier non debet eum propter hoc deserere. et econverso si mulier occuparet apostematibus vel alijs infirmitatibus per tres vel per sex annos vel plures. tunc propterea vir non deberet mulierem derelinquere.

¶ Circa istam nota. Ex quo vir et uxor sunt una caro et cum hoc animo debent inuicem commorari. Et si vir tunc non potest habere abstinenciam carnis. unde tunc debet postulare debitum carnis ex quo ipsa esset infecta cum aliquo veneno vel cum aliqua infirmitate ut ista dicitur. et sic erit dubium an ipse debet postulare iuxta conjugalia ab ipsa uxore infecta an ab aliena. non primum. quia separatio est facta etiam non secundum. quia si alius faceret fieret adulter. Ibi videtur finis textum. quia mulier leprosa siue veneno infecta debet ei persolvere debitum thori ne fiat adulter. Et hoc est verum si ipse vir nullatenus potest coitu carere.

¶ Secundo est notandum. magister in ista ponit duos casus. primum de lepra secundum de castratione siue de inhabilitate. et ambo debent intelligi dummodo accederet post copulam carnalem. quia ante copulam carnalem tam lepra quam castratio impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum.

¶ Item notandum finis sancti Thomae. cum infecta lepra post copulam carnalem licet tenetur viro reddere iura conjugalia. non autem tenetur viro cohabitare. quia non tam cito inficitur quis ex coitu sicut ex frequenti cohabitatione. Si autem alter conjugum posset abstinere melius esset quia ut sic possent generari pueri leprosi vel ipse vir etiam quod non posset infici ab ipsa muliere. ut dicitur ista. et si potes abstinere. Item filius debet manere cum sano ne inficiatur. Et dicitur littera (Ducere non debes aliam) et ibi innuit tantum quia lepra non est impedimentum impediens matrimonium contractum.

¶ Tertio est notandum. quia sponsalia lepra si pueniente licite possunt dissolvi et solui. et sanus ad copulam maritalem consumendam compelli non debet. ut patet de coniugio leproso. capitulo ultimo.

¶ Quarto notandum. quia vir sanus mulieri leprose de necessarijs puidetur reddere. ut est de victu et vestitu. et licet isti sunt separati ab inuicem propter hoc ne alter ab altero inficiatur. tamen quo ad eorum bona que possident separari non possunt.

¶ Quinto nota. Et ista habet quod ipse vir post copulam carnalem si fiat impotens qui prius fuit potens tunc mulier non debet eum relinquere propter hoc. et consimiliter econverso. Si ipsa mulier postquam est cognita a viro fiat impotens et ei inepta tunc ipse vir propter hoc non debet eam dimittere. Ratio illius est talis quia matrimonium est vinculum indissolubile quod stabit per totam vitam conjugatorum. non interueniente adulterio.

¶ Ultimo est notandum. quia consilium est ut iste qui est magis aptus ad coitum continenter vivat ne fiat adulter. Omnis enim ille adulter est qui cognoscit aliam mulierem a sua legitima uxore.

Sūmula Raymūdi

^{s^c mulier p^{ri}ma i articulo mortis simplici fornicatōe. i. deflorasti}

Si sit in extremis quam simpliciter violasti
^{pnissione i. p^{er}trahere i. cessante}

Atq; fidem dederis. hanc ducere velle fugato
^{i. infirmitate mulierē i. de tali p^uirio}

Verbo. si ducis aliam. periurus es inde
^{penitentiā habeas i. cōtractū i. dissoluo s^c ē cū 2^a muliere dz manere}

Digne peniteas pactum non soluo secundum
^{s^c carnalit^r s^c cōcubina}

Post iuramentum. nisi cognita sit tibi p^{ri}ma
^{s^c manifeste i. despōsare mulierē sic dictā}

Si mihi iurasti q; velles ducere bertam
^{i. despōses sic dictā i. matrimonū s^c cū scōa}

Et ducas agatham. cōtractus tunc stabit. et tu
^{i. q; false iurasti i. cū tormētis}

Q; male iurasti debes exolvere penis
^{mulierē s^c vir s^c vxoz s^c mulier inuit⁹}

Quam tu duxisti tua non erit illa. coactus
^{s^c mulier s^c vxoz s^c mulierē. i. volūtate. i. reuenisti}

Hec eadem tua sit ad eam si sponte redisti
^{s^c mulier. i. p^{er}sentis p^{er} bz s^c vir s^c mulieri p^{er} sent^r s^c alteri viro}

Si tibi consentit. nec tu sibi. nubere nulli
^{mulieri i. licitū ē i. donec mortu⁹ es i. nō inhihet}

Huius licet vsq; tuam post mortem. non prohibet lex
^{s^c virū s^c mulierē s^c iducēdo aliā vxozē}

Ducere te reliquam. nec cogere te valet illud
^{s^c mulierē i. pecunias}

Desi duxisti. quia promisi tibi nummos
^{s^c nūmos s^c tibi viro i. ista defraudatio}

Et nullos dederim non separat iste dolus nos

¶ Hic magister sup addit alios casus de matrimonio dicēs. si aliq; habe-
ret cōcubinā quā sumpisset per verba de futuro t cū iuramento. t si tunc
illa incurreret infirmitatem t egrotaretur longa infirmitate si supuixerit
et p^{er}stine sanitati fuerit restituta. et talis duceret aliam. tunc ille factus
est periurus sed tamē cum secunda muliere manere debet. t debet agere
penitentiā de p^uirio. t hoc est verum si primā concubinam post iuramen-
tum carnaliter non cognouit. Quia si sic. tunc tenetur redire ad primā t
dimittere secundam. Tunc ibi (Si mihi iurasti.) vult si aliq; iurauit sus-
mere bertā ad thoz legitimū t sumeret eius sorozē. videlz agathā. tunc
illud matrimonū stabit cū agathā t ipse tenet satisfacere iuramento cū pe-
nitentiā. et hoc est verū eo sciētē q; sumpsit agathā. Tūc ibi (Quā tu duxi-
sti) sup addit aliū casum dicēs. si aliq; duceret vxozē coacte. tūc non tenet

Folio lxxxij.

eam observare si postea nō adhibeat consensum nec copula carnalis ibi adhibetur. et si ita euenierit q̄ mulier consentiret viro et vir nō consentiret mulieri. tūc mulier nō potest ducere aliū virū propter eius consensum. sed vir bñ potest ducere alia vxore. q̄ non fecit consensum licet coactus fuerat. Tunc ibi (Si me dixisti) ponit vnā doctrinā dicēs. si q̄s sumeret vxore propter pecuniā et diuitias. et crederet mulierē habere multos nummos vel q̄ mulier dicat. sumas me ego tibi dabo centū marcas vel mille. iste autē credēs istis verbis sumit eam legitime nō in facie ecclesie. post hoc autē vir postulas nūmos inueniens crumenā vacuā an tūc matrimonium possit reuocare. Rūdet littera q̄ non. quia ille dolus non separat matrimonium

¶ Circa lram nota. pius dicit ille q̄ frangit eius propriū iuramentū. et sic ille q̄ iurauit ducere primā et sumpsit alia a prima. factus est pius. vt lra pretendit. et si traheret secundam per sponsalia. prima adhuc decubente. et alia immediate moreret anteq̄ eā nosceret carnaliter. et prima viuente eā sumeret tūc satis faceret iuramento. sed nō intentōt. q̄ iurauit eā sumere. et hoc fecit. sed intēdebat secundam sumere si vixisset. et per hoc nō satisfecit

¶ Secūdo notandū q̄ si aliq̄s vir trahit sponsalia de futuro cū concubina sua tā laborate in extremis addēdo iuramentū. ita q̄ per illud iuramentū ipsa cognita reducit reliquā tūc dicit pius. et dicit manere cū secūda. et illud etiā pretendit cum dicit. Si sit in extremis

¶ Tercio notandū. dicit lra (Factū nō solue secundū) Rō illi⁹ lre est ista. q̄ cū scōa muliere consummatū est matrimonium et ad suā pfectōem redactum. sed cū prima quā nondū subsecuta est copula carnalis. nondū consummatū est matrimonium. sed solū facta sunt sponsalia. s̄ si aliquā cognouisset carnaliter. tūc matrimonium primū esset consummatū et pfectū. sed secundū nullū est. ergo dicit in textu Post iuramentum

¶ Quarto notandū ibi Si mihi iurasti. q̄ si aliq̄s trahit per verba de futuro sponsalia cū aliq̄ virgine vel muliere addito iuramento. et deū sinit tūc matrimonium cū reliq̄ nō obstare illo iuramento ipse dicit manere cū secūda. et hoc patet hic in lra et in decretalibus caplo de sponsalibus. sed si in vtraq̄ contraxit per vba de futuro. tūc debet cū prima stare propter euidentiā ne agat peririū. sed si iuste iurat prime mulieri vel alteri ad manus siue prima sit cognita siue non tunc tenetur eam sumere

¶ Quinto notandū. q̄ sicut iura pclamāt tūc intrās matrimonium dicit hoc facere libere et bona voluntate. Quā si aliq̄s fuerit coactus sine proprio consensu. tūc matrimonium nō habet locū. vñ sagaces sacerdotes hanc regulā tenent scire sic q̄ quā sponsus et sponsa veniūt ad domū dei et petūt copulari tūc sacerdos cū magna sollicitudine dicit interrogare si spontanea et ex consensu proprio velint matrimonium intrare. imo etiā dicit interrogare si vera dilectio sit inter eos. q̄ si illa inueniant in eis tūc fiat copulatio matrimonij in nomine dñi. Sed si sacerdos posset cognoscere q̄ alter illoꝝ de proprio consensu matrimonium non intraret sed coactus tūc non sunt copulandi ne postea fieret irreuerētia sacramento vel aliud incōueniens sequeretur. sc̄ q̄ vnus aliq̄ reliqueret. Quā si aliq̄s esset coactus ad mulierē et maneret cū ea per diuiniū annū et copula carnalis nō subsequeret in illo tpe nec adhiberet consensum voluntatis ad eam. tūc vir nō tenet eā tenere propter mutuā et diuiniū cohabitationem

Summula Raymundi

Sexto notandū ibi. Si me duxisti, diceret q̄s tūc. tamē iura dicūt q̄
fraus et dol⁹ puniri dñt. s; hui⁹ oppositū videt̄ hic in h̄ casu. Rñdet q̄ talis
dolus nō puni⁹ a iure. iō q̄ iste vir etiā q̄dammodo dolose et p̄ter finis debi
ti m̄rimoni⁹ intentōem p̄traxit m̄rimoniū. nā magis p̄pter pecunias et di
uitias quā p̄pter p̄ficatōem p̄traxit. Sedo iō ius nō punit illū dolus ne
maleficis daret viā et occasione repudiādi suas vxores. v̄l q̄ facili⁹ alios
posset allegare in hui⁹ dolo. Etiā ille dol⁹ nō sufficit tollere cēntialia illi⁹
matrimoni⁹ sicut facit error et ditiōis vel p̄sone. q̄ ista duo impedimenta
tollunt cōsensum. sed cū isto dolo de quo loq̄tur l̄ra stat bñ p̄sensus

Ultimo nota. dcm̄ est sup̄ in l̄ra (Si mihi iurasti) Rō hui⁹ l̄re ē. q̄
m̄rimoniū fundat̄ in cōtractu determinato. sed iurās nullā velle ducere ni
si l̄ra facit p̄tractū indeterminatū. eo q̄ plures vocant̄ hoc noīe terra. Si
q̄ iste certe et determinate cōtraxit cū agatha tūc stabit ille p̄tract⁹ indisso
lubilit. Itē rō illi⁹ l̄re videt̄ (quā tu duxisti) est iste. q̄ cōsensus liber ē de
cēntia m̄rimoni⁹. et h̄z se q̄dammodo sicut forma cēntialis ip̄ius matrimoni⁹
Et fm̄ p̄m. forma est q̄ dat esse rei. iōq̄ deficere forma rei tunc nihil fit.
ergo deficere cōsensu alterius p̄sone cōtrahentiū q̄tum ad illam p̄sonā
nō erit matrimoniū. Si aut̄ altera p̄sona cōtrahentiū cōsentit q̄tum ad
illā erit matrimoniū. v̄l d̄ l̄ra. q̄ subdit q̄ etiā talis p̄sona nō potest nubere
re alteri non obstante q̄ altera p̄sona alteri nubat

.i. iuramento p̄firmās s̄ m̄rimo^m iuramentū
Si iuras nolle mulierem ducere. post hoc
sp̄ mulierē sp̄ tu

Contrahis. iste manet contractus. confitearis
.i. falsum iuramentū p̄missi

Quale iurasti domino facias satis inde
sp̄ tu sp̄ pctā

Si semel abstineas peccata. lapsus in ista
sp̄ pctā .i. reiterare sp̄ dcā

Non iuras eadem non perpetrare. sed hec te
intelligere .i. iuramentū feceris

Scire volo quotiens iuraueris. hoc totiens tu
sp̄ p̄pertratis .i. p̄mam .i. sustinere

Pro iuramentis penas absoluerere debes

Hic m̄gr subdit alios casus de m̄rimonio dicēs. si aliq̄s iurauerit nolle
sumere vxorē. et iuramento facto et aliq̄ tpe elapso sumserit vxorē an tūc iu
ramētū ipediat p̄tractū. Rñdet l̄ra q̄ nō. q̄ cōtract⁹ ille stabit. s; tpe d̄
satisfacere deo p̄ iuramento q̄d fecit. Tūc ibi (Si semel) autor ponit aliū ca
sum p̄ modū doctrine volēs si aliq̄s ab iurauerit pctā semel p̄missa nunq̄
velle facere. et si tūc ille relabit̄ in eadē pctā tūc nunq̄ apl⁹ d̄ iurare se nolle
cōmittere talia pctā. imo puniendus est q̄tiēs ampl⁹ p̄miserit iuramentū

Circa l̄ram nota. q̄ m̄gr h̄ t̄git aliud impedimentū impediēs m̄rimo
niū p̄trahendū et dirimēs p̄tractū q̄d vocat̄ error fortune. sed tū illud nō
sufficit impedire m̄rimo^m p̄hendū et dirimere p̄tractū. s; bñ error cōditōis.

Folio lxxxij

Secundo nota. circa istū casum p̄mū si iuramentū z votū essent solēnia tūc hoc iuramentū impedit matrimonii p̄trahendū. de q̄ iuramento solēniter d̄m̄ est sup̄. vt si aliq̄s. p̄moueret ad ordinē diaconatus v̄l subdiaconatus tūc facit iuramentū solēne. z si tūc ille p̄trahit m̄rimoniū. tūc tale iuramentū et votū solēne impediūt m̄rimoniū p̄trahendū z dirimūt p̄tractū. *¶* Ista auctoris d̄z intelligi de simplici iuramento z non solēni

Tercio notandū. q̄ si aliq̄s abiurat p̄ctā p̄us p̄missa z postea relabit̄ in eadē p̄ctā tūc ip̄e tenet̄ dupl̄r penitere. nā tenet̄ penitere primo de iuramento. sc̄do de p̄cto iterato p̄missō q̄t̄iescunq̄ illud ammō fecerit

Quarto notā. Aliq̄ estimāt q̄ p̄ctā semel p̄missa z cōfessa si sedario eas de p̄ctā pagerent q̄ tūc illa p̄ctā reuinc̄erēt q̄ quondā viua fuerūt. s̄z aliq̄ dicit q̄ p̄ctā semel p̄missa z p̄ritōe deplācta nō reuinc̄erēt si iterato p̄mittunt. q̄z illoz d̄ns nūq̄ recordabit̄. nec etiā vnū p̄ctū debz q̄s bis cōfiteri saltē si p̄treat̄ alicui q̄ h̄z auctoritatē absoluedi. q̄z als diuideret p̄fessiones et sic tunc cōcurrerent diuidētia circa sacramentū quod non debet fieri

Quinto notādū. s̄m̄ sc̄m̄ Tho. z s̄m̄ hostiensem q̄n̄ q̄s iurat iuramentū generale z nō obligat se ad sp̄eale tūc generalitas p̄fusione z obscuritate parit. si q̄ p̄tingit euenire casum inopinatū de q̄ si q̄s cogitasset cū iuramentū fecit nullo mō fecisset. nō tenet̄ hoc iuramentū adimplere. z ergo de in s̄ra (Si iuras nolle zc.) Alia causa eiusdē littere est. quia iuramentū quo quis iurat non velle ducere vxorē non ligat ambas p̄sonas. sed solū iurātem. ergo si duxit mulierem amplius nō solū sui est iuris. sed etiā mulieris quia tenet̄ satisfācere iuri eo q̄ h̄z mulierē videlz p̄manendo cū ip̄a z redz dere ei debitū carnis cū petit. sed exigere debitū carnis ab ip̄a sine peccato nō p̄t. **S**ed diceret. nunq̄d tale iuramentū impedit matrimonium cōtrahendū. Et videt̄ q̄ sic. q̄z om̄e iuramentū q̄d sine periculo p̄t adimpleri nō d̄z irritari sed magis p̄fici. sed q̄z tale iuramentū sine periculo aie p̄t adimpleri imo etiā in salute aie. eo q̄ nō impedit hōiem q̄tum ad celestia regna. igitur istud moderandū est iuxta predicta

sc̄ vxori sc̄ tu vir .i. nō velle
Legittime coitum si iuras reddere nolle

.i. q̄n̄ sc̄ a te

Eum petit hunc dico quod iurasti nihil esse

sc̄ a te p̄petrato .i. p̄sensum adhibuerit

Huius iuramento si non consenserit ipsa

.i. expostulare sc̄ viro .i. p̄iugalitā

Querere non tibi do consortia carnis ab illa

sc̄ mulieris sc̄ viro sc̄ mulierē

Huius post mortem. tibi ducere non licet vllam

p̄mittis .i. in tpe interdico .i. d̄minuā

Si facis in banno contractum non reuocabo

z corrigere debes .i. p̄ tps interdico

Corrige post bannum te consilio sapientum.

¶ Hic m̄ḡ sup̄ addit̄ duo docum̄ta dices. si vir fecit. votū cōtinentie in:

Summula Raymundi

thoro legitimo, muliere nō p̄sentiente. ⁊ si mulier postulare vellet debitūz
carnis dicēs se nō posse carere tūc licet fecit iuramentū p̄tinentie tñ d̄z sol̄
uere debitū mulieri. Si aut̄ mulier fecit p̄sensum ad votū p̄dictū seu iura
mentū. tūc vir nō tenet p̄soluere debitū carnis. q̄z tūc h̄ factū est in volun
tate amboꝝ. Et si ille idē vir q̄ iā fecisset votū viueret donec mulier morte
ret. tūc nunq̄ post mortē illi⁹ mulier⁹ deberet aliā cōḡscere carnalis nec de
beret aliā ducere in m̄rimonialit̄. ¶ Deū m̄gr̄ subdit sc̄dm̄ documētū dicēs.
q̄ si aliq̄s p̄traheret m̄rimonū qñ essent interdicta eccl̄iaz. tūc hoc matri
monū stabit sed lugēda sunt pctā eo q̄ ip̄e fecit p̄ra mandatū eccl̄ie. ⁊ iō
debet viuere s̄m̄ consiliū sapientū viroz ⁊ sui cōfessoris

¶ Circa lrām nota. q̄ qñ aliq̄ mulier nō p̄t̄ p̄tinet̄er viuere tūc iuramē
tū est illicitū ⁊ nō d̄z tūc iurare p̄tinentiā vite ne maius periculum sibi in
currat. Silt̄ d̄m̄ q̄ vir nō d̄z continentīā vite vouere cum sit se habere
vxoꝝem que cōtinent̄er viuere non potest

¶ Sec̄do norandū. licet nō est licitū q̄ aliq̄s iuret nolle reddere debitūz
carnis p̄p̄rie vxoz̄i sue. eo q̄ tenet ei reddere q̄tens ip̄e vir fuerit petitus a
muliere. sed tñ cū timore dei. vñ t̄p̄ibus sacris cū hoies debēt cōicare vel
pascha celebrare tūc ad min⁹ vir p̄ q̄tuoz̄ vel sex dies a p̄p̄ria vxoz̄e d̄z ab̄
stinere. ⁊ illud iuramentū intelligendū est nō esse licitū qñ vxoz̄ nō p̄sentit
viro. potest tñ vir ex cōsensu sue vxoz̄is p̄tinent̄er viuere

¶ Tercio nota. q̄ si aliq̄s iurat tenere votū p̄tinentie ita q̄ post mortē le
gitime vxoz̄is nunq̄ aliā velit ducere vxoz̄e. tūc illud est suandū. ⁊ sic tūc
post mortē mulieris tenet p̄tinet̄er viuere. sed si aliq̄s maliciose eaz̄ obui⁹
rat ⁊ odiose tūc istā penā p̄ dolo ⁊ fraude habere debet q̄ ipsa viuere nō
habet illius posse ad debitum carnis exigendum

¶ Quarto norandū q̄ interdictū ab eccl̄ia p̄ tres dies impedit matri
monū cōtrahendū sed non dirimit contractum

¶ Quinto norandū. lra d̄t. (Si sis in bāno.) ibi m̄gr̄ p̄ hoc innuit q̄ q̄
dā sunt t̄p̄a in q̄b̄ inhibet q̄ nō d̄z fieri matri monū. vt est t̄p̄s aduentus
dñi. ⁊ sic de alijs de q̄b̄ patuit sup̄. vñ istis sacris t̄p̄ibus cōtrahit̄ possunt
sp̄salia ⁊ etiā matri monū quod solū p̄sensu cōtrahit̄. sed p̄tractio vxoz̄is
ad solēnitares nuptiarum prohibetur

¶ Sexto no. q̄ in p̄posito p̄ bānū p̄t̄ intelligi sn̄ia exēdicatiōis. q̄ ip̄i ex
cōieato oia sacra denegant vt infra patebit. s̄z tñ exēdicatus si p̄trahit̄ ma
trimonū cū aliq̄ muliere vel v̄gine ille p̄tract⁹ stabit s̄z p̄ntiam agere d̄z p̄

¶ Ultio no. Rō hui⁹ lre est. q̄z oē iuramētū sicut (inobediētia eccl̄ie.
et votū p̄supponit̄ possibilitatē. s̄z q̄z s̄m̄ aplm̄. vir q̄ ad redditōem debiti
carnis nō ē sui iuris s̄z vxoz̄is ⁊ eouerso. s̄z q̄z s̄m̄ iuristas null⁹ p̄ iuramē
tū suū d̄z alteri facere p̄iudiciū. igit̄ nec vir p̄t̄ iurare castitatē sine cōsensu
mulieris. Si aut̄ mulier p̄sentiret iuramētū staret. et tūc deberet mutuo
viuere sicut frat̄ cū sorore. vñ s̄m̄ iura qñ vir iurat se nolle reddere debitū
carnis seu iura p̄iugalit̄. tūc h̄ iuramētū p̄dit̄ ius exigēdi debitū carnis. s̄z
nō ius reddēdi. ex q̄ hoc nō h̄z in p̄tate sua. s̄z ē in p̄tate sue vxoz̄is. etiaz p̄
dit̄ ius reducēdi aliā vxoz̄e post mortē illi⁹. Rō est. q̄ q̄tū in eo fuit tunc
votū p̄tinentie cōmissit ⁊ vouit. q̄ tenet seruare inq̄stum meli⁹ p̄t̄. Credo
tamen melioꝝi iudicio interueniente. ⁊ de discussione fortioꝝi. si aliq̄s ab̄

Folium LXXXIII.

Iuraret reddere debitū carnis vni certe z legitime vxori. q̄ p̄ istas p̄iuras
 zione nō pdit ius ducendi aliā vxorē p̄ma mortua. nec etiā pdit ius exigē
 di debitū carnis ab ista secūda muliere. cū sic simplr nō pmisit continētā
 Sz si ista intelligeret. q̄ si aliqs abiuraret coire cū muliere simplr z vnuer
 saliter. tūc litera staret in veritate simplr. ¶ Tūc ibi (Corrige post ban
 nū) Un p̄siliandū est talibz q̄ faciāt penitentiā de illo q̄ fecerūt p̄tra stas
 tucū ecclie. z q̄ scandalizauerūt ita eccliam. Unde p̄dicte p̄sone ita clam
 destine matrimoniu p̄trahentes magno se supponūt periculo. nā posset ali
 ter alterā dimittere. z de facto cuz alia p̄trahere z sic in adulterio manere.
 q̄ primū matrimoniu p̄bare nō potest p̄pter defectū testiu. ergo dicit in
 textu (Corrige post bannū)

Si ^{s^c vel virgo} **beguina deum sponsum p̄celegerit. atq̄**

In ^{s^c voti .i. capillos s^c p̄go} **signum crines p̄sciderit. ista marito**
 .i. tale m̄moniu nō p̄t reuocari

Si ^{.i. cassauit. s^c p̄tinētie} **nubit nupta maneat. sed peniteat q̄**
 p̄here m̄moniu

Infregit votum. prohibetur nubere talis
 s^c talis p̄go .i. si p̄traxit nō p̄t reuocare

Ne ^{viro .i. copulata. i. p̄go nō h̄ns ānos p̄ubertatis} **nubat prohibe. nuptam noli reuocare**

Impubes si sit tibi desponsata puella
 ānihilat .i. h̄ac desp̄satiōem .i. duodecim ānoz

Irritat hoc factum si vult cum sit duodena
 .i. copula carnalis .i. āncesserit

Carnis amicitia si non p̄cesserit vlla
 marito nō p̄sentire .i. copula carnalis

Inuito sponso (si non commixtio carnis
 s^c talis puella m̄moniu. s^c vir

Intereat) potest claustrari. contrahit iste
 s^c muliere. nubere. s^c puelle s^c claustrū

Um reliqua si vult. huic non exire licebit
 exire p̄go .i. copulari

Hoc licet ipsa velit. nec deinceps nubere cuiq̄s

¶ **Ne** autor subiūgit alia documenta de matrimonio dicens. si aliq̄ virgo
 eligeret deū in sponsoz. z in signū illius p̄scindat crines suos. ita q̄ fiat secu
 lo deformat. tūc ip̄a nunq̄ p̄sumat legitimari. z si postmodū legitimat vel
 nubit. tūc op̄ez eā manere nuptā. sed debet penitentiā agere de tali iuramen
 to seu voto. sed matrimoniu reuocari nō p̄t. Deinde subiūgit aliud docu
 mentū dicens. si aliqua puella tenera z iuuenis desponsaret ante annos pu
 bertatis. tūc postq̄ ipsa venerit ad annos p̄ubertatis seu discretōis. p̄t re
 uocare illa sponsalia. i. matrimoniu p̄tractū. et hoc est verum si copula car

Summula Raymūdi.

ialis inter eos nō est sequuta. & ipsa p̄t claustrari sine velle sponsi. & si sponsus postulare eam de claustro nō debet exire ad eū cū illo p̄morando. nec ipsa postmodū debet nutre alteri viro.

¶ Circa lram notādū. q̄ hoc q̄ autor intendit in littera est intelligēdū de voto simplici. q̄ hoc impedit matrimoniu p̄rahēdū. sed nō dirimit eōs tractū. vt licet aliqua p̄go vel puella in signū voti p̄tinētie deponeret crines. tñ depositio crinū nō solēniat votū. Et licet dictū sit qualiter votū solēniat. tñ ad matrimoniu dirimēdū sufficit votū solēne. q̄ solēniatum fuerit p̄ susceptōem sacri ordinis. aut p̄ p̄fessionē factāz alicui religioni p̄ sedē ap̄licā approbate. vt p̄z extra de voto & voti redemptōe.

¶ Secūdo notādū. licet actū ipsius p̄tractus quē impules p̄mittit p̄t reuocare cū se viderint deceptos t̄p̄e p̄teritatis. etiāz si pater p̄traxerit. p̄ filiā ipsa p̄t reuocare q̄n̄ añ t̄p̄us p̄teritatis nō h̄z v̄siam & rōnem debitam tñ si p̄senserit postmodū āmodo reuocare nō p̄t. & ideo ip̄s p̄ueris ponunt tutores vsq̄ ad decimū quartū annū. qui ipsos regere debēt vt virtuose v̄uant. & eoz bona ne inutiliter p̄sumant.

¶ Tercio notādum. q̄ sola copula carnalis reuocat vxores de claustro ideo si aliqua puella discurreret a viro ad claustrū copula carnali nō p̄uā. nō debet redire. & ip̄e v̄r p̄t p̄trahere cū alia. & hoc est verū si non dederit p̄sensum q̄ ipsa possit intrare religionē

¶ Quarto notādū. diceret q̄s. tñ sepe sup̄ius dictū est q̄ votū impedit matrimoniu p̄rahēdū & dirimit p̄tractū. quō h̄ic d̄r q̄ nō dirimit p̄tractū. R̄ndetur q̄ sup̄ius dictū intelligit̄ de voto solēni. sed h̄ic autor loquit̄ de voto simplici. q̄ p̄ abscisionē crinis vel come manu p̄p̄ia nō solēniatur votū. Et intelligit̄ hec littera f̄m hoc cū d̄r (In signum crines abscindat) Si vero talis puella vel virgo faceret votū solēne. sic q̄ solēniter et abscindat̄ d̄ret coma si p̄traheret matrimoniu nullū esset

¶ Quinto notādū. p̄ meliori intellectu littere. q̄ f̄m iura puella d̄r: p̄tes in duodecimo āno. & masculus in decimo quarto anno. & isto t̄p̄e masculus & mulier p̄t sib̄ inuicē p̄misceri. Tūc d̄r in textu (irritat) Et rō est. q̄ ad m̄rimoniu requirit̄ p̄sensus volūtarius q̄ v̄terius p̄supponit deliberatiōnē & discretōem. sed q̄ masculus sub q̄rto decimo anno & mulier sub duodecimo anno carēt discretōe & matura deliberatiōe. ideo tūc nō habēt p̄sensum volūtariū. & ex p̄nti ante hoc t̄p̄s nō p̄t p̄trahere m̄rimoniu. Quāsi hec puella (de qua in l̄ra) viderit se delusam cū puenerit ad duodecimū annū. p̄t illū p̄tractū m̄rimonij irritare. vt d̄r l̄ra. & hoc est verū si istā irritatiōnē nō p̄cesserit copula carnalis. Et hoc d̄r ideo. q̄ in multis vigoz natura et malicia p̄cupiscētie supplēt etatē. ita q̄ carnali se p̄miscēt ante t̄p̄s. si q̄m decimo aut. xij. anno fuerit carnalis copula p̄acta stabit m̄rimoniu.

s̄ in vxorē. s̄ ancillā

Ancillam liber si ducat. et banc putat esse

.i. liberā s̄ liber

.i. vxor

Ingenuam. si vult non hec sua sponsa manebit

s̄ sequuta

.i. carnalis copula

Inter eos quibus fuerit commixtio carnis

.i. delusum

Quum se deceptum videt atq; scienter ad eius
s. cognoscendo eam carnaliter s. vir ancilla .i. vxor
Transseat amplexus semel iste. fit hęc sua sponsa
s. est intelligendū

Sic econuerso si nupsit libera seruo.

Nic autor addit alios casus de matrimonio dicēs. si est aliquis nobilis et liber petēs vxorē nobilē et liberam. et daret sibi ancilla. Quis ille liber cognoscit eam carnaliter. dū pceperit se delusum potest reuocare matrimonium. Si duxerit liber sciuerit eam ancillā esse et desup eam cognoscat carnaliter tūc stabit matrimonium. nec potest reuocare. Sile est si aliqua nobilis vel libera sumeret aliquem seruum et putaret habere liberū

¶ Circa hanc notādū. q. tale impedimentū dicitur esse impedimentū p ditionis. et cū hoc committit error persone. vt patuit supra.

¶ Secūdo notādū. q. ille q. est seruilis p ditionis nō potest petere separatōem a libera ppter p ditionem. si autē nobilis vel liber peteret tūc posset fieri separatio. Et sicut si liber duxerit liberā quā putaret esse ancillā. tūc talis error nō potest dirimere matrimonium

¶ Tertio notādū. q. vir liber qui duxerit ancillā et cognouerit eam fore ancillā. si nō intendit eam retinere amplius non debet eam cognoscere. q. si eam cognoscat post hoc. tūc eam repudiare nō potest.

¶ Quarto notādū. q. ppter istā p ditionē ille q. perahit cū aliqua de qua capit cautōem et fideiussores. q. sit libera. et tū postea pcepit eam esse ancillā. potest iste liber statim ab ea separari si vult

¶ Quinto notādū. si vir liber duxerit ancillā quā putaret liberā. et ipse liber postq. sciuerit fore ancillā eam cognosceret carnaliter. nō potest eam repudiare

¶ Ultimo notādū. q. p ditione libertatis plus restringit hominem q. aliud accūs. Etia pccius generatōis ppter vilitatē carnis sp. inclinatur ad pessimū. nā si aliquid fuerit seruilis omne generatū erit seruale. ergo talis p ditione potest impediri matrimonium. Etia p seruitutē potest impediri finis matrimonij. scilicet pificatio. q. seruus est sub potestate sui dñi. vel ancilla sub potestate sue dñe. ergo nō potest vir habere potestatē vxoris seruilis p ditionis nisi p sententia dñi

¶ Unde notādū. q. duobus modis liber nō potest repudiare ancillā si eam duxerit. Primo quā scit eam esse ancillā. et ergo dicitur hanc remouendo (hanc putat esse ingenuā) Secūdo si ignoraret eam esse ancillā et postea sciuerit et tamen eque huius cognoscit eam carnaliter verbis vel factis. tūc tenet eam iterū seruare. q. qd semel placuit amplius displicere nō potest. et videtur placere ppter carnalem copulam subsequētam

.i. maritū .i. ad habitādū .i. vxor
Si vir eat romam mansurus ibi. sua sponsa
de iure s. virū .i. nō tenet seq. si peregrinat
Iure sequetur eum. nusq. si sit peregrinus
.i. i. hō. i. legitimo

Si sponsum tbalamo susceptum deserit vxor

p ij

Summula Raymūdi.

^{s° aliqđ talis vxor} ^{s° maritū}
Et fugit in claustrum. fugitiua redibit ad ipsum

^{.i. vero} ^{.i. signo} ^{.i. ostēdit}
Si certo poteris examine virgo probari
^{.i. probet}

Sexus iuratus examinet hoc mulieris
^{.i. palpatōes} ^{.i. aspectus}

Per digitū tactus aut intuitus oculorum

¶ Nec auctor ostēdit alia documēta de matrimonio dicens. si aliqđ ex tere patriā relinquendo p̄p̄iam vxorem alibi p̄trahens morā. tūc mulier tenet sequi virū. z hoc est verū si vir nō sit vagabūdus z instabilis. vt sunt ioculatores vel fistulatores. qz si sic esset tūc honesta mulier non debet eum sequi
¶ Deinde subdit secūdū documētū. si aliquis sponsus haberet sponsaz que prima nocte curreret de eo z intraret claustrū. tūc illa sponsa fugitiua debz redire ad virum. nisi p̄ tactū membri seu p̄ intuitum oculorum possz certitudinaliter probari q̄ esset virgo

¶ Circa lrām norandū. q̄ ex quo vir est caput mulieris. ideo si vir intēdit habitare alibi. siue rome siue athenis. dummodo ipse velit esse stabilis mulier honesta z p̄ba tenetur sequi virū. Si aut vir esset instabilis z vagabūdus. tūc mulier nō obligat eum sequi. nisi voluntarie hoc velit facere vt faciūt vxores ioculatoz z phistulatoz z c̄ijs. Et si in casu alicuius ioculatoz aut viri vagabūdi seu instabilis eum sequi recusaret nō potest aliquo iure ad hoc cogi.

¶ Secūdo norandū. q̄ p̄ aspectū corpis aliqua mulier p̄t pbare virginitem et in isto est potius ei credendū q̄ viro. Et istā p̄batōem testari debet honeste mulieres q̄ diligēter hoc examinare debet p̄ tactū vel p̄ visum vt docet littera. Et si reptū fuerit q̄ illa sit virgo. tūc talis si velit intrare monasteriū p̄t manere in claustro sponso nolente. Si vero fuerit inuēta q̄ sit corrupta. tūc cogit ad maritū suū redire

¶ Tercio norandū. stāte illo casu q̄ sponsa diceret se esse virginē z spōsus diceret oppositū dices se ipam cognouisse carnaliter. tūc dubitat qđ sit faciendum. Rūdet q̄ iuratus sexus mulierū dz examinare spōsam z tūc ille mulieres debet iuramento affirmare q̄lis spōsa sit. z si approbat esse virgo p̄t manere in claustro. si aut corrupta fuerit tūc tenet redire ad sponsum

¶ Ultimo norandū. q̄ rō p̄me pris est. qz s̄m aplm vir est caput mulieris. ergo mulier tenet seq̄ virū sicut cetera mēbra suū caput. ergo p̄pellēda est mulier ad cohabitādū viro suoz ad sequendū eū si alibi vult habitare et morā trahere. S̄z secus est si iuerit romā peregrinādi causa vel aliūde ad mercandū. qz tūc nō necesse est mulierē sequi virū nisi velit hoc ex p̄p̄ia voluntate facere. ergo dicit littera (nisi q̄ si sit peregrinus) Itē pro secundo casu sciendū. q̄ quis virgo desponsata esset vel etiā in lecto cū viro dormiuerit. si nō est cognita carnaliter ab eo p̄t intrare religionem. vt sep̄ius sup̄peris dictum est. sed post copulam carnalem non potest intrare religionem. quia iura fauent magis religioni q̄ matrimonio. quia illi magis fauent qđ plus congruit saluti anime. Sed religio ex quo ei annexa est continentia

magis colligit salutē anime seu pmouet q̄ matrimoniu. qz p̄tinetia ē ma
 gna virtus vt superius dictum est

.i. de baptismo s̄ puez .i. p̄duxi

Si de fonte leuat vxor mea quem generauit

s̄ muliere nihil p̄iudicij derogat vxori

Ex alia. p̄iudicium non coniugij fit

.i. corrigat .i. facta .i. volūtarie

Punit ecclesia si sint commissa scienter

s̄ aliq̄ facere nō p̄nt s̄ legitime

Nec iuramenta. nec vota queunt mulieres

.i. sine p̄sensu maritorū s̄ faciūt votū. i. p̄sensu p̄ris

Abseq̄ viris facere. sic non pueri sine patre

.i. acta .i. ratificant s̄ p̄fecte etatis ex̄tis

Facta valent vidue. sed filia filius extra

s̄ illa vota

Annos. que faciunt confirmo nec reuocabo

.i. cū meo p̄iudicio

Non sine iure meo debes transducere sponsam

.i. in alia parrochia .i. ius meū s̄ sp̄sa

In reliquam villam. mea portio pendet ab ista

.i. intendas

Si numerare gradus mihi vis consanguinitatis

.i. debēt poni in p̄mo q̄du s̄ carnales

Huius principium dant fratres atqz sorores

.i. q̄ vn̄ ab altero distat .i. in q̄nto q̄du .i. p̄nt p̄here

Alter ab alterutro quinto membro bene nubit

s̄ directe .i. p̄trahit

Linea descendens de te nunq̄ tibi nubit

.i. ad lineā lateralē .i. cupis

Ad transuersalem transi si nubere queris

s̄ linea. i. q̄nto q̄du .i. q̄rto vel tertio

Illa loco quinto non infra dat tibi sponsam

Hic autor ponit alia p̄ticularia. in q̄ dat alia documēta circa matrimoniu
 occurētia. z sunt q̄rtuor in numero. **Primū** est q̄ vxor nō dz separi a ma
 rito suo ob eā cām qz leuauit puez mariti sui ex alia muliere generatum
 de fonte baptisimatis. s̄ si fecerit ipa hoc sciēter ecclesia dz eā punire. **Scdm**
 documētū est. q̄ votū nō tenet q̄s vouet p̄ mulieres legitimas sine p̄sen
 su mariti. etiā hoc nō p̄nt facere pueri sine p̄sensu parentū. **Sz** vidue hoc
 facere p̄nt. s̄ filz z filia si fuerint extra thoz legitimum in annis ma
 turis p̄nt facere iuramētum aut votū. **Tertiu** documētū est q̄ sp̄sa non
 dz duci de vna villa in aliā. nisi portio legitima def̄ vero plebano. **Quartū**
 documētum est. q̄ p̄tēdit. numerare gradus p̄sanguinitatis dz fratres

Summula Raymundi

et forores ponere in pmo gradu. z illi qui distat ab inuicē in qnto gradu
ue in linea ascendente z descendēte. siue in linea transuersali. tales p̄trahere
possunt z capere se mutuo

Circa lrām notādū pmo. q̄ rō p̄lmi documētī est talis. qz cognatio
spūalis adueniēs matrimonio p̄summato nō frangit matrimoniu. z ergo
si vxor alicui⁹ leuat puez de fonte sacro quē genuit ei⁹ maritus de alia mu
liere nō dirimit matrimoniu q̄uis ibi generat cognatio spūalis. q̄ si fuisse
zū p̄tractū matrimonij separasset matrimoniu p̄trahēdū

Scdo notādū. q̄ vxor alicui⁹ leuās puez mariti sui genitū de alia
muliere de sacro fonte. vel hoc facit scietē vel ignorāter. si facit scietē ip̄a
puniri debet vt dicit littera. si ignorāter nō est puniēda

Tertio notādū circa scdm documētum. q̄ p̄sonē volētes vouere vo
ta vel ea emittēre debēt esse libere p̄ditōis. etiam debēt habere etatem legiti
mam ad vouēdum. p̄pter p̄mū religiosi vouere nō debent. p̄pter secunduz
pueri qui nōdum venerunt ad annos discretōis non possunt vouere. Qz
autem religiosi. non possunt vouere sine dispensatōe est ideo. quia quicunq̄
qz nō habent liberam seu propriam voluntatem non possunt alteri vouere
vel suam voluntatem p̄mittere. sed monachus nō habet liberam voluntatē
rem. ergo monachus nō potest vouere. Consequētia tenet. sed maior pro
batur ex dicto p̄b. qz nihil dat quod nō habet. Minor probatur. qz omnis
monachus dedit voluntatem suam superiori. vt abbatī vel p̄iori quando
ip̄e fecit professionem

Quarto notādū circa tertū documētū. q̄ versus illius documētī qui
dā textus habet in caplo de sepulturis. s̄ nō est vis vtrū hic vel ibi exponit
Et si querat. quāta est portio danda vero plebano de sponsa qm̄ ducit ad
aliū locū. Dicit q̄ hoc debet teneri s̄m loci p̄suetudinē diu obseruatā. dū
modo nō sit p̄tra statuta canonū. qz p̄suetudines de sacris canonibz neces
santes nō debent obseruari.

Ultimo notādū circa quartū documētum. q̄ modus numerādī gra
dus p̄sanguinitatis tā in linea recta q̄ trāsuersali patuit supra. circa litterā
istā (Sponsam ducēdī) z ergo de sup̄ super sedeo
s̄ hoibz .i. vtile

Omnibus est votum solenne tenere necesse
s̄ voto s̄ hōi .i. recedere s̄ vorā

Non ab eo cuiq̄ concedimus ire. sed illud
s̄ facti⁹ .i. varias .i. difficile

In leuius mutes tibi si nimis est onerosum
s̄. i. cū dispensatōe maioris .i. variatio

In manibus stet maioris mutatio talis

Ista ē vltima pars istius capli. in q̄ autor ponit aliū casum aliq̄liter respē
cientē matrimoniu dicens. q̄ q̄cūq̄ facit solēne votū dz illud seruare. s̄ si ob
debilitatē corpis tale votū p̄modose nō possit adimplere tūc possit vti me
dicamine cū p̄silio idonei p̄fessoris. s̄ q̄ tale votū sibi alleuiat ex autoritate
ep̄i vel alterius superioris z in leuius mutes.

Circa lrām notandū. q̄ p̄s̄ lra loq̄tur solū de voto solēni. de voto

aut simpliciter nihil dicitur. illo tamen non obstante valde necessarium est ut votum simplex teneatur et impleatur. quod scriptum est. uouete et reddite domino deo vestro. **S**ed obiceret ergo aliquis. ideo auctor prius est insufficientis ex eo quod non determinat de voto simplici. Respondet quod auctor non est insufficientis. quod superius dictum est quod ipsa ecclesia cogit ad votum solenne perficiendum et non ad votum simplex. **U**n de quibus frangit votum solenne huic denegatur omne sacramentum christianitatis. ideo ipsa ecclesia cogit talem ad istud votum perficiendum

Secundo est notandum. ex quo supra prius facte mentionem de voto tunc videndum est de ipso voto. unde votum sic definitur. Est alicuius boni cum deliberatione facta promissio. Et dicitur notanter (alicuius boni) quod si aliquis promitteret malum non est tenendum nec esset verum votum. et si ipse infringeret votum non peccaret

Tertio est notandum. quod votum solenne fit tribus modis. Primo per ordinem sacrorum sumptuum. ut subdiaconatus. diaconatus. et clericatus. quod diaconus et subdiaconus faciunt votum deo et episcopo. et quicquid transgreduntur illud a simpliciter sacerdote absolute non debent. Secundo votum solenne fit per ingressum religionis. et hoc in professione. Tertio fit per habitum susceptum. ut si aliquis recipit habitum religiosorum. id est monachorum. professionem. et si est plus specialis habitu professionis. et specialiter sub hoc fecit votum. si tunc transgreditur est fractor voti solennis

Quarto notandum. quod hoc votum fit tribus modis. primo cum deliberatione. secundo cum firmo proposito. tertio cum obligatione. de quibus modis etiam super patuit

Quinto est notandum. quod aliqui homines sunt obligati ad votum. et alii non. quod pueri qui nondum venerunt ad annos pubertatis non sunt obligati ad votum ut patuit super in multis casibus. **Q**uia monachi non obligantur ad votum illud quod est contra regulam ordinis. id est facerent votum quod vellet dimittere ordinem et vellet ire et alleviare onus. **S**icut furiosi non obligantur ad votum. ratio est. quod non sunt capaces suarum rationum. **S**icut famulus non obligatur ad votum illud quod est contra voluntatem domini sui. ut etiam prius dictum est.

Sexto est notandum. quod ad permutationem voti requiruntur duo. Primo auctoritas. quod nullus potest cum seipso dispensare. sed requirendus est ille qui habet auctoritatem. ut episcopus vel papa. quod secundum Hostiensem dispensatio seu voti permutatio est vigor ipsius iuris per eum ad quem spectat misericors relaxatio. et hoc dicitur supra. **I**n manibus stat maioris etc. Secundo requiritur causa sufficientis quare quis non tenet servare votum. nam nisi causa sufficientis superabundauerit votum nequaquam alleviatur

Septimo notandum secundum Raymundum. votum onerosum in leuius est permutandum. ut ieiunium in elemosinas. **I**tem si quis vouit peregrinationes et pro infirmitatibus non potest implere. tunc expese quas esset persumpturus et laborum sicut dicitur de hoc in alios pios actus conuertri

Ultimo est notandum. utrum votum augmentat meritum. **Q**uod videtur quod non nam omnis seruus deo voluntarie placet magis illi quam seruus ei de iure. sed omnis seruus ei ex voto seruit ei de iure et de voto. sed seruus sine voto seruit libere. ergo videtur quod votum non augmentat gratiam. **I**n oppositum autem est magister sententiarum et doctores theologie. qui volunt quod votum augmentat meritum.

Et declaratur hoc sic. quod si non tunc claustrales seu religiosi inutiliter facerent professionem. quod tamen abhorret tota christianitas. **R**espondetur quod actus qui fit post votum potest fieri dupliciter. Uno modo in equali charitate sicut ante. **A**lio modo in minori charitate quam antea. si primo modo tunc seruicium in tali est maioris premij et meriti.

Summula Raymūdi.

Sciūt scđo mō tūc seruitiū istud a votiuo deo impēsum est. minoris pēq̄
et remuneratōis. qz Dñi cor nō orat inuanū lingua laborat

s^c hoiem s^c m̄imonū nos raymūdius
Om̄nem contrahere prohibemus in ordine sacro

dñs ap̄licus casu
Personam. nisi papa prius dispenset in illo
malefic^o s^c cleric^o recedere maleficiū clericū

Si malefactor hic est et ab ordine cedere. ius hunc
coartat vxorē m̄imoniālī sine dispēsatōe pape

Compellit. numq̄ sponsam ducat sine papa
i. i. aliq̄ vicio s^c cleric^o p̄ q̄ crimine sniam

Crimine strapitur quo promeruit capitalem
q̄ interficiat s^c secularis s^c clericū .i. pus

Vindictam. iudex non iudicet hunc. nisi primum
degradet clericū

Ordine de sacro deponat episcopus illum

¶ Post q̄ autor in p̄cedentib; capitulis determinauit de aliq̄bus sacramē
tis. hic iam in p̄nti caplo determinat de alio sacramento. s. ordinis. Et di
uidit in duo. Primo determinat de ordinib; sacris. Scđo incidētaliter det
terminat de monachis fugitiuis de claustris. Prima pars adhuc in duo
p̄mo determinat de ordinib; sacris. scđo sp̄alt regredit sup ordinē ei^o ma
teriā p̄tractādo. scđa ibi. (Si laycus) Prima adhuc in duo. p̄mo facit qđ
dictū est. scđo ponit qđdā documētū de clericis maleficis. scđa ibi (Crim
ne si rapit). Quātū ad p̄mū dē sic. ois p̄sona exis in maiori ordine z sacro
nō p̄t p̄trahere m̄imonū. nisi hoc fiat p̄ dispēsatōnem pape. z si esset aliq̄s
sacerdos q̄ postea fit malefactorz irregularis. ita q̄ postea puaret officio z
b̄nficio. tūc ille adhuc nō p̄t itrare m̄imonū p̄pter caracteres indeliberes
ei imp̄sōs. s. si fuerit p̄stitut^o in minorib; ordinib; tunc talis p̄t p̄cedere
ad matrimonū sine dispēsatōe. vel p̄t vltterius p̄moueri.

¶ Circa lrām nota. q̄ ordo est duplex. s. ordo sacer. z ordo nō sacer. z il
le vocat minor. videlz ordo acoliticus. z alij inferiores de q̄b; dictū ē pus
ibi (Om̄ib; oremus) z illi p̄stituti in tali ordine minori nō sacro p̄nt p̄tra
here matrimonū sine dispēsatōne pape. Rō huius est. qz si tales abstinere
nō p̄nt. tūc melius est cū legitima muliere aiām suā saluare q̄ cū multis il
legitimis dānare eternali. Et si vltterius in ordinib; sacris p̄cederēt z ab
stinere nō possent. tūc ipi fornicatōem p̄mitterēt z maxime peccarent. quia
tūc xp̄m corde immūdo z manib; pollutis in altarib; tractarēt. vñ. qđdam
meretrix. Tangere cū gaudes meretricē qualiter audes. Palmis pollutis
regē tractare salutis. Item. Si missam dicis pus amplexus meretricis.
Ibis ad antra stigis qm̄ christum crucifigis. Et ideo istis in minorib; or
dinibus existentibus melius est nutere q̄ nutris vii per luxuriam. Sed
ordo sacer est. vt ordo subdyaconatus. dyaconatus. z presbyteratus. et
isti commutari nō possunt. nam existentes in illis ordinibus non possunt
p̄trahere nisi p̄ dispēsatōnem pape. qz fecerunt votum solenne per suscep

tionem sacri ordinis. sic q̄ uolent caste uinere. deo seruire. z p̄lm̄ eius in f̄
 de christiana informare Et ideo iusticia hoc p̄suadet q̄ clerici uolentes p̄
 cedere in sacris ordinibz bñ prospiciat vtrū possint caste uiuere. si p̄nt caste
 uiuere tūc ad sacros ordines p̄cedant in noie dñi. sed si nō p̄nt caste uiuere
 tūc melius est sacros ordines dimittere z vxore ducere. q̄ postea suscep̄s
 sacris ordinibz cū vxoribz alioz fornicari z aiā ei⁹ eternaliter damnare.
 S; clerici greci nō curāt castitatē seu votū castitatis. qz suscipiūt sacros or
 dines z celebrāt diuina officia habentes vxores legitimas. z videt̄ ip̄s q̄
 eoz filij filijs principū in nobilitate p̄parent.

Secūdo notandū. ex q̄ dictū est de voto q̄ triplex est votū. s. votū p̄tinē
 tie. votum abstinētie. z votū peregrinatōis. z cū quodlibet illoz p̄t com̄
 mutari in melius. ideo dubitat̄ vtrū votum p̄tinētie possit p̄mutari in me
 lius Et videt̄ q̄ nō. qz nihil est melius p̄tinētie z castitate. ergo votū p̄ti
 nētie z castitatis non potest mutari in melius Respondet q̄ in omni voto
 sunt respiciēda duo. z maxime in voto peregrinatōis. Primo respiciēda
 est causa quare debet fieri dispensatio. qz forte talis est senex non potens am
 bulare. vel forte si recederet de loco fierēt lites z guerre. Secūdo respiciēda
 est superioris auctoritas. qz iste q̄ habet auctoritatē debet taxare expēsas z fati
 gatōes viay quas facere possit. z illud totum debet sumere z mittere ad
 illū locū ad quē talis fecit votum. S; si est votū abstinētie itez p̄t mutari
 in melius. diues si est delicatus z ieiunare nō p̄t tunc debet dare elemosy
 nas z alia opa pietatis facere Sed de voto p̄tinētie aliq̄ dicūt q̄ nullo mo
 do p̄t mutari in melius. qz nihil melius est p̄tinētie. sed illo nō obstāre pa
 pa in isto voto p̄t dispensare cū om̄ibz nisi in articulis fidei Unde legitur q̄
 erat quidam magnus dñs z possessor multay terray q̄ habuit vnicū filiū
 um z iste erat monachus. tūc patre mortuo timebat guerra illay terray
 propter carētiā dñi. hoc vidēs aplicus dispensauit cū isto. qz tales subdē
 ti nolebāt aliq̄ eligere in dñm nisi heredē terray. z sic p̄ dispensatōnem
 pape iste monachus p̄traxit matrimonū. z postq̄ habuit pueros potens
 res regere terrā. tūc cogebat reintrare claustrū. Et q̄ p̄z q̄ votum p̄tinētie
 infringit p̄ dispensatōem pape Sed tūc ad rōem d̄. q̄ aliqd̄ p̄mutari in me
 lius intelligit̄ dupl̄r Uno mō in melius sp̄ale. z sic sp̄ale est melius p̄tinē
 tia Alio mō intelligit̄ q̄ p̄mutet̄ in melius cōe z generale. ita q̄ possit com
 mutari in aliqd̄ qd̄ esset p̄munitati melius. z sic bñ possit p̄mutari in me
 lius. vt p̄z in exēplo iā dicto ¶ Tūc ibi (Crime si reperiat) ponit quoddā
 documētum respiciēs clericos maleficos dicēs. si aliq̄s clericus sit in maio
 ri ordine z faciat furtū. heresim. rapinā. incendium. vel homicidium. z si in
 tali facto p̄ iudiciū seculare apprehēsus fuerit. tūc iudex secularis nō de
 bet diiudicare eum. sed debet p̄sentari ep̄o qui eū ponat ad p̄petuos carce
 res. vel eū deponere p̄t de sacris ordinibz z postea itez p̄sentare iudicio se
 culari. qd̄ tūc eum cōdemnare potest

Tertio notandū. q̄ talis clericus q̄ facit furtū. homicidiū. vel hmōi
 ille referri d̄z ad ep̄m vel ad papā q̄ ip̄m degradat. z postea iudicio secula
 ri tradat vt pro suis cruciet̄ maleficijs. qz tūc nō clericus sed laycus mere
 tur dici Et ideo requirit̄ vna cautela ad ista iā dicta. q̄ clerici in ordinibz con
 stituti non dānant̄ iudicio seculari. et dato q̄ ipse clericus esset malefactor

Summula Raymundi

adhuc nō debet p̄ntari iudicio seculari. s; episcopo vel pape qui ip̄m degra-
dātū ab ordinib; sacris faciat. z postea put dictū est iudicio seculari tradit
Et ideo tales debet p̄bati anteq̄ recipiant ad ordines ne sint malefactor
res vel hmōi ne p̄tingat eos postea degradari

¶ Quarto est notādū. q̄ clerici z ordinari h̄nt illud p̄rogatiū q̄ publi-
ce nō puniant nec p̄uant manifeste vita nisi p̄us sint degradati. z si nō deg-
radarent tūc ad p̄petuos carceres includant si est pena mortis S; cōpe-
ne p̄t. p̄mo publicari aq̄q; carcerib; includunt. sic q̄ ponent sup schalā. z
eā criminis sup capita eoz describeret. z postea carcerib; includunt

¶ T̄te notādū. q̄ nō est facile aliquē degradari nisi habita cā legitimā
degradatōis. vt si aliq̄s fuit subdyaconus vel p̄sbyter. z factus est maleff-
cus. sicut latro vel raptor. tūc talis p̄ntetur d̄no ap̄lico vel epo qui eū des-
gradatū iuri seculari p̄scriptū p̄dēnet. **¶** T̄te notādū. si aliq̄s literatus
haberet legitimā vxorem z dimitteret ip̄am ad sacros ordines accederet
absq; p̄sensu vxoris. z dato q̄ talis esset sacerdos. tūc papa ip̄m degradat
tū representat vxori sue. S; si vxor adhibuisset p̄sensum z dato q̄ esset sub-
dyaconus. tūc ad ip̄am redire nō cogit. qz votū fecit solenne p̄ susceptōem
sacri ordinis dato etiā q̄ talis nondū p̄cessisset sed solum castitatē vouisset
habēs voluntatē p̄cedendi cum p̄sensu vxoris sue. z hoc vxor si eundē ad-
mittere veller tūc ip̄e nō admittit redire ad ip̄am s; oportet illum p̄cedere
re ad sacros ordines sicut vouit

¶ Ultimo notādū. q̄ quicūq; est in excoīcatōe sciens se irregularitas
tem incurrisse. z si receperit sup hoc p̄sumaciter sacros ordines. tūc talis p̄-
petue est degradādus. imo dicunt quidā doctores q̄ talis clericus p̄sum-
maciter p̄miscēs se diuinis in excoīcatōe ligatus p̄petue irregularitatē in-
currit **¶** Et volunt vltimus doctores q̄ nullus cum eis potest dispensare. Si
aut talis ignoranter incurrit irregularitatē. tunc dominus apostolicus p̄-
cum eo dispensare

.i. factus intēdit p̄ntēter s̄ p̄sensu

Silaycus doctus vult caste viuere. puro
vxoris sue p̄sensu .i. ad sacros ordines

Conugis assensu procedat in ordine sacro

¶ Hic autor sp̄cialiter determinat de sacro ordine. Et diuidit in sex par-
tes fm q̄ sex ponit documēta de sacris ordinib; p̄tes patebūt. Dicit ergo
p̄mo sic. si aliq̄s laycus fuerit habens vxorē q̄ vult caste viuere z religionē
intrare. talis p̄t admitti ad sacros ordines si sit cū p̄sensu vxoris. si vero nō
sit cum p̄sensu vxoris p̄cedere nō debet.

¶ Notādū p̄mo. ex l̄ra habet q̄ si vir intēderet p̄cedere ad sacros ordi-
nes. tūc hoc d̄z fieri cū p̄sensu vxoris. z q̄ p̄mo d̄nt p̄bati ambo in etate si
p̄nt manere in p̄ntētia z caste viuere. nā si in eis est p̄sumptio q̄ vir vel mu-
lier nō p̄t manere in p̄ntētia p̄ntia tūc ip̄e nullo mō d̄z admitti ad ordi-
nes sacros sine p̄sensu vxoris. Si aut fuerint ambo annosi ita q̄ est p̄sum-
ptio in eis de p̄ntia abstinētia. tūc vir separet ab vxore z ad sacros ordi-
nes admittat **¶** In talis separtio d̄z sic fieri. qz ponat in casu q̄ aliq̄s laycus
doctus habeat vxorē legitimā. z talis veller separari ab ea vt ip̄e in d̄z

Folium LXXXIX.

dimib; sacris pcedere possit. mō si tales ambo adhibent p̄sensuz ad h̄mōi
 separoem z diuortiu. tūc ducant ante iudiciū spūale p̄ntē p̄lo z parentela
 vtriusq; sexus. tūc si fuerint p̄sone iuuenes. z iudex z parētes istaz p̄suade
 re debent vt nō diuortiant. qz dubiū est vtrū ex vtrazq; pte possent p̄manē
 re in castitate. qz vt ait ap̄ls. quō p̄t iste castitatē seruare q̄ sp̄ nouerit p̄loz
 etia mulierz adamare. q̄si diceret nō bñ. Ideo p̄suadet illis q̄ sil̄ maneat. qz
 dato q̄ diuortiant. z q̄ postea ip̄e vel ip̄a nimīū incēderet ita q̄ abstinere
 nō possz. tūc si ip̄a carere noluerit oz q̄ ei reddat iura carnalia. dato etiā q̄
 esset ordinatus. z hoc fit p̄pter magnū periculū euitandum. qz si talis iura
 carnalia reddere nollit tūc adultera fieret aliūde. q̄d esset maximū p̄ctm̄.
 Et ideo si iuuenes p̄sone fuerint nō admittat q̄ vir ad sacros ordines. p̄
 cedat Si autē senes fuerint z amose p̄sone. tūc testib; p̄ntib; corā iudice di
 uortiant z separant. z ip̄e ad ordines sacros p̄cedat fm̄ debitum moduz
 Eodē modo intelligēdū est de muliere volēte caste viuere z intrare mona
 steriū. qz op̄tz q̄ fiat p̄sensus vtriusq; corā iudice spūali testib; p̄sentib;.
Secūdo est notandū. q̄ si sit separatio tali mō inter p̄sonas aliquas legit
 mas. tūc oportet q̄ ante p̄stet iuramentū q̄ velint caste viuere. al̄s se s̄
 parari nō p̄nt. **Q**ue dicit q̄dā doctores. q̄ si vir separet hoc modo ab vxore
 sua volens p̄cedere in ordinib; sacris. tūc debet intrare claustrum z mona
 chari. Sed tñ alij doctores dicūt q̄ nō cogitur intrare claustrū. sed suffi
 cit q̄ caste viuat z in ordinib; sacris p̄cedat Si autē aliq̄s anteq̄ duxisset
 vxorē voluisset castitatē. tūc op̄tz eū intrare claustrū z ibi caste viuere p̄o
 p̄ter sui vori trāgressionē. Et ip̄a q̄uis claustrū nō intraret. tñ op̄tz vt ca
 ste viuat. qz in eodē vinculo est in quo z ip̄e
Tertio notādū. q̄ aliq̄s volēs p̄moueri ad sacros ordines dz dilige
 ter p̄bari ne aliq̄ habeat impedimēta q̄ ip̄ius p̄cessum possent ip̄edire. s. vtz
 ne fuit bigam⁹ vel excoicatus. zc̄is. Si h̄o impedimētū habuerit tūc nō
 admittat. si h̄o nullū h̄z impedimētū tūc admitti dz ad sacros ordines in
 noie dñi. **Q**ue hec admissio dz fieri pure p̄pter deū ne symonia p̄mittat.
Quarto notandū. dz in l̄ra. q̄ laycus caste viuēs cū vxoris p̄sensu p̄
 p̄cedere ad sacros ordines. **C**ontra hoc arguit sic. sicut se h̄z ordo ad matri
 monium. sic se h̄z matrimoniu ad ordinē. sed sacer ordo impedit matri
 moniu p̄trahendū. ergo m̄tmoniu impedit sacros ordines. **D**icōz patz ex s̄
 militudine. sed minor p̄tz ex p̄us dicitō. Sed in oppositū est autor in littera
Ad hoc dubiū rñ detur distinguēdo eccliam. nā quedā est ecclia oriētalis
 quedā occidētalis. **E**cclia oriētalis dz esse ecclia grecor. sed ecclia occiden
 talis est ecclia oim latinor. Et iste due ecclie p̄ueniūt in hoc q̄ tā in oriē
 tali q̄ in occidētali ecclia clerici constituti in minorib; p̄nt p̄trahere matri
 monium. **S**ecūdo p̄ueniūt in hoc q̄ sacerdotes vtrobiq; nō p̄nt p̄trahere
 matrimoniu. Sed differūt in hoc. qz greci in ecclia oriētali q̄ nūc sunt sacer
 dotes vruntur matrimonio p̄us p̄tracto ante sacerdotiū. sed postea nō
 p̄nt p̄trahere. Sed hoc non est in ecclia occidētali z apud nos latinos. qui
 iam sunt sacerdotes nec vruntur matrimonio post p̄tracto seu prius p̄tra
 cto ante sacerdotiū. nec p̄nt contrahere. **T**unc dicitur ad dubiū. q̄ si ind
 elligitur q̄ laycus potest p̄cedere ad ordines sacros cum consensu vxor
 is sue. tunc ip̄e recipit potestatem ordinis. id est caractere indeliblem.

Summula Raymundi

et executōem etiā potestatis. scz potestātē legendi missam **S**i autem intel-
ligitur sine consensu vxoris sue tūc recipit executōem potestatis. **Q**uod hoc sed
tur q si vir pcedit ad sacros ordines tūc mulier dz vouere castitatē. z post
mortē ipsius mariti cū nullo viro p̄trahere m̄rimoniū. Sed ad rōnem
rūdetur q illa silitudo nō est bona nec formalis psequētia que data ē inter
matrimonii z sacrū ordinē. qz nullus in sacris ordinibz p̄stitutus p̄trahere
matrimonii. s; aliq̄s p̄stitutus in matrimonio p̄trahere ad sacros
ordines. qz in matrimonio ē minus vinculū. in ordine autē ē maius vinculū
nā plus est se obligare dño deo q̄ homini. sed in sacris ordinibz obligat se
hō dño deo. in matrimonio autē obligat se homini

Ultimo notandū. q ecclia pmittit fieri trāsitum ab impfecto ad p̄f-
ectius. s̄m illud. **I**bant de virtute in virtute. sed qz ordo est status altior z
p̄fectior matrimonio. ergo habēs vxorem potest accipere sacros ordines si
nō fuerit irregularis z consensum vxoris habuerit. sed ecōuerso nō p̄t facer-
dos ducere vxorē. qz tūc fieret descēsus a p̄fectione ad impfectū qd non ad-
mittit ecclia. Requirit autē consensus vxoris. qz vir nō ē sui iuris s̄m aplm z s̄m
sanctū. **T**ho. qui recipit sacros ordines nesciēte vel p̄tradicēte vxore peccat
mortaliter z debet redire ad vxorē precipue si hoc fecerit post carnalem
copulā z nō debet deferre coronam

.i. q nō accipit ordinē vnū p̄ aliū. i. deponet s̄ ordinē

Ordine qui saltum fecit priuetur ab illo

filii .i. p̄duxit scz p fornicatōem

Si te progeniit thorus illicitus caueas ne

.i. sine dispensatōe

Indispensato tibi donetur sacer ordo

Hic auctor ponit scdm documētum p̄ modū notabilis de sacris ordinē
bus dicens **S**i aliq̄s vult p̄cedere in sacris ordinibz z fecerit saltū. s. q̄ fiet
ret sub dyaconus anteq̄ esset acolitus. vel fieret p̄s byter anteq̄ esset dya-
conus. talis de iure p̄uat ordinibz sacris quousqz penitentiā p̄ suis egerit
excessibz. z penitētia facta p̄t resumere sacros ordines z p̄t tūc licite p̄cede-
re s̄m formā ecclie. **D**einde subdit aliud documētū dicens. si aliq̄s esset ge-
nitus in thoro illegitimo. vel q̄ sit spurius. tūc ille nō p̄t accipere sacros or-
dines donec a papa dispēsatiōem acceperit. z habita dispēsatiōe in ordinē
bus sacris p̄cedat s̄m formā ecclie.

Circa lrām notandū. q̄ quicūqz vult p̄moueri in sacros ordines z fa-
cit saltū. iste est de facto irregularis. **E**xempli grā. vt si aliq̄s p̄moueretur
ad ordinē sub dyaconatus z nō esset acolitus. vel si p̄moueret in p̄s by-
ter z nō esset dyaconus. tunc vt dictū est ille dicitur facere saltū z incurrit ir-
regularitatē. q̄re vltērius in sacris ordinibz p̄cedere nō p̄t sine dispēsatiōe
pape. qz nullus irregularis sine dispēsatiōe p̄t p̄cedere ad ordines. sed ille
est irregularis. ergo zc. **P**ro quo sciēdum. q̄ vel talis facit saltum ex malī-
tia. vel ex ignorātia. **S**i p̄mo modo tunc talis debet simplr deponi seu de-
gradari nec amplius ad sacros ordines est admittēdus. **S**i autem facit ex
ignorātia tunc talis non debet ministrare in suo ordine. s. q̄ legeret euangeli-
um vel epistolam. nisi hoc sit cum dispensatiōe pape vel episcopi.

Secundo notandum circa secundum documentum. scilicet quod si aliquis illegitimus vult procedere in sacris ordinibus. tunc dicitur quodammodo doctores quod episcopus vel archiepiscopus potest secum dispensare quantum ad salutem anime. non tamen ut possit procedere ad aliquos plures vel prebendas vel curas animarum. ita imo quod intrando claustrum talis possit procedere in ordinibus sacris. sic quod solum habeat curam anime sue et non aliorum. Si vero talis illegitimus vult recipere sacros ordines ad plures vel ad alia beneficia curam animarum habentia. tunc nemo potest dispensare cum illo nisi solus dominus apostolicus.

Tercio notandum. quod ille homo dicitur legitimus qui generatur ex matrimonio vero et legitimo. vel qui generatur ab his qui matrimonium contraxerunt in facie ecclesie. Et si postea divorcium celebratum esset inter eos propter aliquod impedimentum. nihilominus tamen omnes illi pueri sic generati dicuntur legitimi. Et hoc est verum si contrahentes matrimonium credunt se bene contraxisse. vel ad minus una persona credit se bene contraxisse. Si vero ambe persone crederent se male contraxisse. tunc pueri sic generati dicuntur illegitimi.

Quarto notandum. quod quidam pueri dicuntur legitimi. ut sunt illi qui de thoro legitimo generantur. quidam naturales. ut sunt geniti ex soluto et soluta. et quidam nec sunt legitimi nec naturales. ut sunt spurii. Unde notandum. quod istiusmodi pueri dicuntur spurii qui generantur in adulterio. ut si aliquis uxoratus haberet proles cum muliere non propria. vel e converso. Quidam autem sunt legitimi. ut sunt illi qui procedunt ex legitimo thoro. et istiusmodi dicitur sine aliqua dispensatione possunt accipere ordines et non alij.

Quinto notandum. quod aliquis legitimitur dupliciter. Uno modo per dispensationem. et sic pueri (qui nec sunt naturales nec legitimi) legitimitur ad omnes actus seculares et spirituales. Alio modo aliquis legitimitur per matrimonium contractum. ut si solutus generaret cum soluta. et si postea contraheret matrimonium tunc illi pueri prius illegitimi legitimitur per subsequens matrimonium. Sed hoc non est de spuriiis. quia tales generantur per adulterium. Et ergo littera bene dicit quod nullus illegitimus debet procedere ad sacros ordines nisi ex speciali dispensatione.

Ultimo notandum. quod filij illegitimi prohibentur ab ordinibus sacris tripliciter de causa. Prima causa est dignitas sacramenti ordinis que vilibus personis non debet porrigi. quod scriptum est. Nolite sanctum dare canibus. Secunda causa est detestatio paterni criminis. Tercia causa est. quia presumitur quod filius sit imitator paterni criminis. quod malicia parentum inducit presumptioem contra filium. ut habetur distinctio quadragesima prima. Sciens. Item si spurius intret religionem tollitur ab eo irregularitas. ut per xix. distinctioe questione ultima. Non licet.

.i. excoꝛcatōe

.i. donatur

In banno tibi si sacer ordo datur. scio quod non

.i. inde .i. libereris .i. nisi pñtatus fueris dño aplico

Hinc absolueris nisi presentando pape te

Nic autem ponit quartum documentum de sacris ordinibus dicens. Si aliquis esset in banno vel in sententia excoꝛcatōis. et presumaciter scienter vel ignoranter sumeret sacros ordines quocumque modo est in excoꝛmunicatōe. tunc

Summula Raymūdi.

nullo modo potest absoluti nisi specialiter sit absolutus a domino papa vel ab habente eius auctoritatem

¶ Circa lram notandū. q̄ autor vult in lra q̄ si aliquis habuerit beneficium et cū hoc receperit sacros ordines in excoīcatōe. tūc talis priuabit illo beneficio donec papa cū illo dispēsauerit. et si dñs papa secū dispēsare noluerit. tūc talis puabitur beneficio et sacris ordinibz. et si sic moriatur in excoīcatōe extra cūteritū sepeliendus est. Si autē dñs papa secū dispēsare voluerit. tūc nō puabitur illo beneficio. Et ideo clerici volētes in sacris ordinibz pcedere debent seipfos pbare. vtrū talē casum incurrere pnt vel nō. qz in excoīcatōe nullus pcedere p̄ nec debet admitti ad sacros ordines ne tale periculum incurrat.

¶ Secūdo notandū. illud dicūt iura decretalia q̄ quicunqz pmoueret ad sacros ordines exns in excoīcatōe efficit irregularis. Pro quo est sciendū q̄ sententiā excoīcatōis est duplex. qz qdā est maior. quedā minor. Maior est que excludit hoīem a p̄mone christifidelitū. Et est duplex. quedam est lata ab hoīe. quedā a canone. Sententia lata ab hoīe est q̄ infert a iudice viua voce vel in scripto. et ab ista nullus hz soluere nisi qui fert sententiā. Alia est sententia lata a canone. et hmoi sententię sunt multe. s̄bi gra si aliqz pcurat clericū violēter statim est in maiori sententiā lata a canone et c̄is. Alia est sententia minor q̄ excludit hoīem a p̄ceptōe sacramētorz. si sc̄ur est oīne p̄ctm mortale. Hodo ad p̄positū littere est dicendū q̄ p̄sens lra intelligit de sententiā maiori. et ergo talis accedēs ad sacros ordines debet absoluti ab ep̄o absolutōe generali. Sed si intelligit de minori sententiā hoc est duplx. qz vel sc̄itur vel ignoratur. si sc̄itur debet absoluti. sed si ignoratur. tūc nō indiget absolutōe

¶ Ultimo notandū. qz si aliqz exns in excoīcatōe scienter et p̄tūmācie p̄tūmācie sumere sacros ordines. talis p̄tūmācie suspēdendus est ab ordinibz nec papa dz cū ip̄o dispēsare. p̄pter suā enormitāe. qz sc̄iuit se irregularitatem incurrere p̄pter sacri ordinis susceptōem. Sed si aliqz excoīcatū recipit sacros ordines ignorans se esse excoīcatū. et iste susceptis ordinibus sacris recordat se esse excoīcatū. tūc ip̄e dz accedere dñm aplicum. q̄ motus misericordia causa dei dispēsare secū habeat. Un̄ est p̄suetudo. ōprima alē quoz ep̄oz. qz quicunqz voluerit sacros ordines recipe optz qz talis sit p̄sus p̄fessus et p̄tricus. et qz p̄paretur cū cōione corpis xpi. ne ipse peccat̄ enozmibz sit aggrauatus. et ne cū hoc incurrat irregularitatem

absqz tui domini consensu non tibi detur

s̄ clericalis .i. si es seruus

Ordo sacer si sis seruilis conditionis

s̄ ordinē. i. indebite .i. institutiōe

Hunc si furtiue susceperis et sine forma

s̄ formā seruac s̄ talis

Quam tenet ecclesia. nisi dispēset super hoc qui

.i. qz hz p̄tate dispēsandi s̄ de tali receptōe ordinū

Dispēsare potest. iuste damnaberis. inde

Summula Raymūdi.

Tercio notādū. q̄ illi dicunt ordines recipere furtive q̄ nō recipiūt eos eo mō sicut institūtū est ab ecclia. sicut si q̄s accederet ad ordines sine exa mine. vel si q̄s eodē die reciperet duos ordines

Ultimo notādū. q̄ iste d̄z furtive recipere ordines q̄ est in sententia anathematis. q̄ agit p̄ra mandatum ecclie. Et hoc est dupl̄r. q̄ vel talis manet in seculo vel nō. Si nō manet in seculo ita q̄ intrat religionē. tunc dispēsat cū eo ep̄s p̄pter fauorē ordinis. Si aut̄ manet in seculo. tūc ep̄us nō p̄t cū eo dispētare. sed solū dñs aplicus Et etiā ille d̄z nō seruare formā ecclie qui nō intrat p̄ ostiū sed aliūde sicut fur et latro. Et ille tūc d̄z furari sacros ordines q̄ eos suscipit absq̄ determinata forma ecclie. Un̄ sciēdū q̄ vera et determinata forma in ordinib; sacris est ista. p̄mo vt q̄s exami natus. sc̄do intitulat̄. terciō p̄clamatur. et deinde ab ep̄o ordinat̄. Et ergo furatur ipsos. Itē si aliq̄s p̄cedit ad sacros ordines sub titulo alicuius be neficij et nō h̄bet beneficij ille furatur ordines

s̄c̄ aliq̄s s̄c̄ suo .i. recedēs

Monachus ex claustrō fugiens. si p̄sbyter h̄c est

s̄c̄ ad claustrū .i. tale officij diuinū

Et redeat. prohibetur ei celebratio misse

q̄usq̄ p̄niam agat .i. dispēset

Donec peniteat et factum papa resoluat

s̄c̄ tal̄ monach⁹ sic q̄ nō d̄z ministrare in ordinib; susceptis

Aut in perpetuū suspenditur ordine tanto

.i. de h̄is monachis .i. apostatas

Hecbis de claustris sunt scripta suos fugitiuos

.i. q̄s abbas excoīcat. s̄c̄ monachos .i. auctoritas

Qui damnare solent hos soluit gratia pape

Prius auctor determinauit de ordinib; sacris. h̄ic determinat de mona chis a claustrō fugitiuis. Et diuidit in duo. p̄mo determinat de monachis fugitiuis ordinatis in p̄sbyteros. Sc̄do de nō ordinatis in p̄sbyteros. Sc̄dm̄ ibi (Si fugit ex claustrō) Dicit ergo p̄mo q̄ monachus p̄sbyter qui fugit de claustrō et iterū reuertit̄ ad claustrum. talis nō debet celebrare missam donec peniteat et papa cū eo dispēset de tali negligentia. Si autē talis est dyaconus d̄z suspēdit̄ ab ordinib;. et nō debet ministrare in suo ordi ne nisi p̄us peniteat fm̄ decretū superioris sui.

Primo notādū. q̄ littera intelligit̄ de h̄is monachis quos excoīca uit abbas illi⁹ claustrū. vbi tales monachi fugientes existerēt. q̄ forte sub traxit calicē vel aliq̄d h̄mōi fecit. et talis currens de claustrō et iterū rediens nō p̄t celebrare missam nisi p̄us secū fuerit dispēsatū. et talē auctoritatē alij q̄n̄ abbas p̄t h̄tere a dño aplico. si autē non habuerit istā auctoritatē. tunc opt̄z eū ire ad dñm papā. qui solus cū eo dispēsat Dicit̄ tñ aliq̄ q̄ in isto casu abbas illius claustrū posset cū eo dispētare. Itē ista d̄z intelligi de istis monachis fugitiuis qui sunt excoīcati a suis superiorib;. si autē huiusmodi monachi nō sunt excoīcati. tūc eorū superior p̄t cū eis dispētare

Secundo notandum, littera loquitur hic de apostatis. Unde apostata sic definitur. Est temerarius recessus a statu fidei obedientie vel religionis. Unde triplex est apostata. scilicet a fide, ab obedientia, et a religione. A fide dicitur aliquis apostatari quando dimittit catholicam fidem et adheret fidei hereticorum vel aliorum infidelium. Ab obedientia dicitur aliquis apostatari quando facit contra precepta dei vel canonicis precepta. Et ista apostasia commiserit ad aliam et eam quando fecerit contra dei preceptum. Tercia apostasia est a religione, et est quando aliquis religionem exiit post professionem factam, et de tali apostasia loquitur hic textus. Unde primi apostate de facto sunt excommunicati, et non solum illi, sed etiam eis adherentes, sed secundi apostate non possunt prohibere testimonium in multis, tertijs quibus receperunt sacros ordines tamen non possunt ministrare in suis ordinibus nisi facta dispensatione.

talis monachus post hoc

Si fugit ex claustrum laycus conuersus, et inde
.i. praxerit mrimoniū s^c viro
Duxerit vxorem, cum crimen constat, ab isto
mulier .i. iterū intret s^c suū
Hec eat, et repetat correctus apostata claustrum

.i. si fecit p^fessionē .i. matrimonii
Si fuerit sua nota professio, coniugium stet
s^c p^fessionē .i. monachū et vxorē

Si nullam fecit, tamen illos equa voluntas
.i. diuidit .i. p^rinēter scz ambobz
Separat, vt caste viuant iniungitur istis

Nunc autor determinat de monachis fugitiuis laycis et quersis dicens si aliquis monachus quersus fugerit ex claustrum et duxerit vxorem, et vxor intelligeret eum esse monachum fugitiuum, tunc ipsa debet eum relinquere et inducere quod redeat ad claustrum, et ipse e conuerso intrans claustrum debet corrigi a superioribus monasterij, et debet manere in isto. Si autem sciat quod ipse exiit claustrum ante professionem, vt in anno pbatōis, tunc talis quersus potest manere in matrimonio cum vxore sua, nec tenetur redire ad monasterium.

Primo notandum, quod quersus exiens claustrum post professionem et annum pbatōis, talis debet cogi redire ad claustrum suum, et debet per dignam penitentiam per tali excessu agere. Si autem ante professionem exeat et ducat vxorem, potest cum illa manere, quod nodum ligatus est ad claustrum, tamen si vxor sua admittere voluerit ambo caste viuere possunt, si non possunt reddat mutuo debita.

Secundo notandum, ex quo in p^rincipio ista sicut in p^recedentibus habitum est de mrimonio, tunc est sciendum quod triplex est bonum matrimonij, scilicet fides, sacramentum, et p^res. Primum bonum est fides, quod ibi est indiuisibilis coniunctio animarum et corporum. Secundum bonum est sacramentum, quod ibi nullum diuortium debet celebrari. Tercium est bonum, plis, scilicet ad cultum dei. Et propter hoc fit triplex coniunctio in matrimonio. Primum ibi fit coniunctio singularis, quod solus vir coniungit mulieri, et propter istam singularem coniunctionem oritur bonum fidei, quod inter duas personas est vna dilectio, sed si tertia supervenerit statim remittitur dilectio. Secundo, est ibi coniunctio indiuisibilis, et ex hoc est ibi matrimonium quod est sacramentum. Tercio

q. iij.

Summula Raymūdi.

Et ubi est coniunctio vtilis. et ex hoc oritur bonū plis. qd̄ generat principaliter ad cultū dei. Et ergo triplex coniunctio correspondet triplici bono matrimonio. Quia coniunctio singularis correspondet bono fidei. sed coniunctio indivisibilis bono matrimonio. coniunctio vero vtilis bono plis.

Secundo notādū. q̄ in matrimonio est triplex actus coniugalī. Quidā est licitus. qd̄ā fragilis. et qd̄ā phibitū. Actū licitū est triplex. qd̄ā simpliciter fit propter plis generatōem. et iste est actū p̄tutis et meritorij. Secūds fit in reddēdo debitū thori. et iste etiā est licitū. q̄ vir tenet reddere mulieri debitū carnis. Tertius est propter fornicatōem evitandā. Et h̄ est duplī. vel in cōiuge. vel in se. si in iuge. tūc nō peccat. si at̄ in se peccat. Secūds actū coniugalī est fragilis. et iste fit propter dilectōez. et h̄ duplī. vel propter dilectōez vxorīā vel fornicariā. si vxorīā peccat venialit̄. p̄bi gr̄a aliquis dicat sic. ego cognosco vxorē meā propter ipsius dilectōem. et si nō esset vxor mea ipam nō cognoscerē. et in h̄ peccat venialit̄. Si aut̄ diligit eā fornicarie. tūc in h̄ peccat mortalit̄. p̄bi gr̄a dicat aliqs. si talis nō esset vxor mea adhuc vellē eā cognoscere si possem. et sic ubi est dilectio fornicaria. Tertius actus coniugalī ē phibitus. et iste fit pluribz modis. Primo fit in tpe q̄ phibitū est ab ecclīa. scz in aduētū dñi. in q̄dragesima. et tpe infirmitatis mulieris. et sic p̄ter in quatuor tpi bz anni. et in alijs multis in qbz nō licet exercere iura carnalia. Itē nō debet fieri in locis p̄secratis. nec etiā debet fieri p̄ modū incitatōnis. q̄ quotienscūqz hō incitat seipm ad hoc peccat mortalit̄.

Ultimo notādū. q̄ si sit aliqs h̄ns vxorē et cognoscat carnalit̄ sororem vxoris sue. tūc dubitat vtz deinceps possit cognoscere vxorē suā. Rñdēt fm̄ plures doctores q̄ nō. s; ip̄e dz p̄petue abstinere. q̄ iā vxor sua vera cō sanguinea sua seu affinis efficiet ex coitu p̄petrato cū sorore vxoris. Et q̄nt̄ ulterius. vtz talis dz dimittere vxorē suā vel nō. Rñdēt sub distinctōne. q̄ vel talis cognovit sororē vxoris sciēt̄. vel ignorāter. si ignorāter nō p̄ dimittere. q̄ talis error nō opatur diuortij. si aut̄ sciēt̄ fecerit. tunc vxor p̄t ab eo separari. si aut̄ nō separā tñ ip̄e vir debitū thori nō debet petere.

De vita et honestate clericorū

Nolumus in domibus personas presbyterorum sacerdotum

et mulieres et sacerdotis

Suspectas esse. mater soror atq; sororis s. domibz .i. sanguinee

Filia vel fratris in eis sint vel prope nepotes s. sacerdotis .i. infirmis .i. psbyteris .i. paupibz

Hi pro posse suo miseris. socijs. vel egenis regalia .i. benefaciāt fidelibz xp̄i

Et christi seruis sua dent et commoda prestent s. sacerdotis .i. phibitoz

Hospitij. nec sint hi lusores vitiorum .i. sicut .i. carilloz

Ludorum. velut est aleae. globi. deciorum.

¶ Iste est tercius tractatus huius libri. in quo autor determinat de vita et honestate clericorum. Et diuidit in duas pres. In prima autor facit qd dicitur est. In secunda determinat de usura et ei⁹ speciebus. Secunda ibi (Uirespecies) Prima adhuc in duas. primo facit qd dicitur est. Secundo determinat de symonia ibi (Si veadis) Prima adhuc in duas. primo facit qd dicitur est. secundo determinat de bellis principum. Secunda ibi (Si princeps) Prima adhuc in duas. nam primo facit qd dicitur est. Secundo determinat de rebus inuentis q sunt p dicitur. docet qd sic agendum circa istas. secunda ibi (Si bona) Prima adhuc in duas. nam primo facit qd dicitur est. secundo determinat de furibus. raptoribus. et malefactoribus. Secunda ibi (Fraude) Partes patebunt in processu. ¶ Quartum ad primam partem autor vult q in domibus sacerdotum non debent habitare persone suspecte vt sunt iuuenes mulieres. Et ratio est. qz homines haberent statim suspitionem de sacerdote super talibus personis iuuenibus. tamen mater et sorores. filii vel filie sororum pnt bene promorari ipsis. Deinde autor subdit ponendo duo documenta de vita et honestate clericorum. dicens q clerici siue sacerdotes debent egenis peregrinis et alijs pauperibus benefacere. p christi nomine ipsis elemosinas dando ipsos hospitando. ipsisqz verbis et auxilijs et alijs bonis opibus subueniendo. Subdit ulterius aliud documentum. q clerici et sacerdotes non debent adherere ludis. phibitis. nec debent esse manifesti lutores in alea. in globis. et in de cibus. i. rapillis. qz tales ludi. phibiti sunt.

¶ Notandum primo. q autor phibet hic infra mulieres suspectas siue in honestas seruire siue morari in domibus sacerdotum. Pro q sciendum q mulieres sunt duplices. Nam qdam sunt puicre. qdam extranee. Coniuncte sunt sanguinee et illas sacerdos potest habere in domo sua. Sed extranee sunt alie mulieres ipsis sacerdotibus non accinentes. mo pns infra intelligit de mulieribus extraneis ppter suspitionem collendam. Coniuncte mulieres s⁹ duplices. nam qdam s⁹ puicre mediate. et qdam immediate. Immediate s⁹ sanguinee. s⁹ mediate sunt familiares ipsar⁹ sanguinear⁹. mo mulieres immediate vt sanguinee pnt habitare cum sacerdotibus. s⁹ mulieres puicre mediate. vt sunt familiares ipsar⁹ sanguinear⁹ non possunt habitare cum sacerdotibus. De quo sanctus Augustinus. Quocumqz sororibus meis iuncte s⁹ sorores mee non s⁹. Et ille familiares s⁹ duplices. aut sunt satis annose. aut iuuenes. Si primu. tunc bene pnt sustineri in domibus sacerdotum. si secundu. tunc non debent sustineri. qz dicit Bernardus q calam⁹ appositus igni facit incendit. Eo modo est de sacerdote. nam si sacerdos esset apud pulchram mulierem tunc cito calor luxurie in eo incenderet ab ea. ne ergo contingat phibetur eas esse in domibus sacerdotum. Vbi legitur in dialogo beati Gregorius pape. q fuit qdam sacerdos q matrem suam p semitam duxit manu cooperta. tunc mater a filio qsiuit quare hoc faceret. Rndit sacerdos. mater mea tacet et spes mulieris deceptit multos. ne ergo ex tactu mihi mala crescat cogitatio duco te manu cooperta. Quod ex quo talis timuit mala in propria matre multo plus est timendum in alijs. Tres persone sanguinee sunt duplices. qdam sunt in linea descendenti. quedam in linea ascendenti. vt mater. auia. pauia et c. sed in linea descendenti sunt filia nepres et sic de alijs. mo hmoi mulieres non phibent vsqz ad quatuor gradum. qz de talibus non est mala suspitio. Sed alia est linea trasuersalis vel collateralis. ubi mulieres phibentur vsqz ad terciu vel quartu gradum.

Summula Raymundi

Secundo notandum circa primum documentum, auctor in textu innuit quod sacerdotes debent succurrere pauperibus. Et iura assignat rationem huius, quod sacerdotes viuunt de patrimonio christi, et ideo quoniam sacerdotes ordines accipiunt tunc manus eorum inunguntur oleo, quod pro oleum denotatur quod debent esse misericordes et plus obligantur ad misericordiam quam alij homines. Unde legitur in canonica Johannis ca. ij. quod omne peccatum aut est ex cupiditate carnis, aut ex cupiditate oculorum, aut ex avaricia, supbia vite est ipsa supbia. Et in istis homo peccat tripliter, scilicet in deum, in proximum, et in semetipsum. In deum peccat per supbiam, in proximum per auariciam, in semetipsum per luxuriam. Et de istis peccatis potest homo faciliter satis facere per tria bona opera, scilicet per orationes, ieiunia, et elemosinas, quod homo peccans per supbiam potest satis facere per humiles orationes et deuotas. Secundo homo peccat per auariciam in proximum, et huic peccato potest satis facere per largitionem elemosinarum subueniendo pauperibus. Tercio homo peccat per luxuriam in semetipsum, et huic peccato potest satis facere per ieiunia. Quod ad propositum merito sacerdotes hortantur ad bona opera, scilicet ad misericordiam ad dandum elemosinas, et sic de alijs, quod omnia que possident istis elemosine prestite in redemptionem animarum, et in ademptionem celestis curie, quod cum eis pure dant propter deum, quo ad vitam eorum, ideo illa quibus ad necessitates non indigent debent dare propter deum, scilicet pauperibus secularibus vel alijs sacerdotibus egenis et vite sustentationem non habentibus.

Ultimo notandum circa secundum documentum, quod sacerdotes non debent ludere. Pro quo sciendum, quod in aliquibus casibus potest ipsi sacerdotes licite ludere, scilicet pure causa recreationis, quod forte sacerdos fatigatus ex studio vel orationibus ad recreationem adipiscendam licite potest se in honestis ludis parum exercere.

Pro quo sciendum, quod ad ludum licitum requiruntur plura. Primo requiritur honestas personarum, et sic ipsi sacerdotes cum inhonestis hominibus non debent ludere, ut cum coniugio vel vulgo, nec etiam debent ludere cum mulieribus, quod hoc principaliter ipsis est inhibitum, ut patebit de circumstantiis ludii, de quibus dicetur infra. Secundo requiritur honestas instrumentorum, et ideo sacerdos cum globis et cum taxillis ludere non debet, ut manifeste de textus. Tercio requiritur honestas temporis, quod ludus non debet fieri in diebus celebribus et in noctibus, et omnes isti errant qui in nocte natiuitatis christi ludunt taxillis. Quarto requiritur honestas materiarum, scilicet quod ludant per vnam assaturam, vel cantro vini vel cereuisie, vel per parua et modica pecunia, et si ultra aliquis transgredereetur tunc ludus fieret illicitus. Quinto requiritur honestas morum, scilicet quod sine bene mouerati in ludo, ita quod iste ludus fiat in gaudio sine bello, sine rixa, sine inuidia, sine detractioe, sine fraude, et sine omni dolo. **U**nde notandum secundum theologos, ludus sacerdotibus ideo est prohibitus, et non solum sacerdotibus, imo omnibus christifidelibus, quod ibi percurrunt plura vicia. Primo ibi percurrunt auaricia in hoc quod habet desiderium lucrandi. Secundo percurrunt voluntas spoliandi, et sic aduenit rapina. Tercio percurrunt iura, quod proponit cum parua pecunia magna lucrari. Item ibi percurrunt mendacia et iuramenta que nocua sunt et prohibita, quod de scriptura, mens datur os necat animam, etiam scriptum est, neque iuraueris per celum neque per terram. Etiam ibi datur scandalum circumstantibus, et hoc fit contra prohibitionem ecclesie. Etiam ibi fit tempus omisso, quod isto tempore possent exercere bona opera, ideo propter ista que sepe queruntur ex ludo ipsis sacerdotibus et clericis ludus est prohibitus.

sacre scripture s^e p^rbyteri
In libris studeant sermonib^{us}. et recitando
 .i. miracula z gesta sc^orum patrū .i. q^o est iustū
Sanctorum vitas. et agendo quod sit honestum
 inherereant s^e eis p^rmissaz

In uigilent curis animarum nocte dieq^{ue}
 .i. si se^o uilitas .i. vitā humanā .i. p^r fidelib^{us} xpⁱianis
Si sit opus corpus animam dent pro grege ch^risti
 nihil pficiāt s^e p^r byteros sacerdotes

Nil faciant quod non decet hos. sint hi moderati
 uelutēris .i. habitu .i. utant

Uelutibus et cultu sic uiuant exteriori
 .i. q^o .i. informatores subditoz

Ut sint doctores et sint exempla suozum
 s^e informare p^r predicatōes .i. honesta

Et quod lingua nequit saltem doceat bona uita

Hic autoz ostēdit in q^o clerici z sacerdotes se exercere debēt. **Q**uod d^r sa-
 cerdotes z clerici debēt studere in libris in q^o uideāt vitas z passiones
 sanctorū. z istas recitare debēt laicis ut sumāt in hoc exēpla corrigēdi se et
 nihil debēt agere nisi q^o sit honestū. **E**t debēt omnib^{us} t^{em}p^{or}ib^{us} uigilare in curis
 aiaz ut ipi aias sui gregis deo p^rmendēt z subditos eoz in bona uita p^rser-
 uēt. z debēt oia sua agibilia curiali mō z p^rcessu ordinare. z illud q^o nolūt
 sibi fieri etiā alijs nō faciāt. **E**t debēt ponere corpus z aiam suā p^r p^rseruati-
 one aiaz fidelium si necesse fuerit z si aliq^o uilitas ex eo p^r fieri. z debēt eē mo-
 derati in uelutib^{us} z cibarijs seu uictu z amictu. ut etiā alijs xpⁱifidelib^{us} suc-
 currere possint. **Q**uod sic ipi debēt uiuere p^ruersatōne z cultu exteriori ut sint
 bonū exemplū suoz subditoz. z dato q^o ipi subditi non possint instrui ser-
 monib^{us}. tamē instruet ipos bonis exēplis

Notandū p^rmo. nā l^ra d^r q^o sacerdotes debēt studere in libris z debēt
 studere vitā sanctorū z hāc recitare p^rplo. **R**ō est. q^o ipi nō aliud negociari
 habēt nisi q^o uigilēt in curis aiaz. q^o ipi se sp^o debent occupare cū aliquo bo-
 no facto ut nō ociosi inueniant. q^o d^r ap^ol^os. Nolite locū dare dyabolo. q^o
 quē dyabolus ociosum inueniat istū p^ruersis occupatōib^{us} occupat z ipm
 seducit. z sic tūc talis p^rpetue p^rfundit. ex eo q^o ociosus dat locū dyabolo. ut
 p^r de Salomone. q^o interm q^o fuit in p^rstructōe tēplⁱ deo placuit. s^z postq^o
 desinebat z ociosus fuerat tūc ydolatriā exercebat. **E**t sic dyabolus ipos
 ociosos seducit cū p^ruersis opationib^{us}. ne ergo hoc p^ringat tunc ipi clerici
 nō debēt ociosi. sed debent studere in libris miracula z passiones sanctorū
 recitando populo.

Sec^o no^rādū. q^o ipi p^rbyteri diligēter debēt custodire aias suoz par-
 rochialū ne seducant p^r malas suggestiones dyaboli. q^o d^r ap^ol^os. Sobrii
 estote z uigilate. z ideo h^omōi oues p^rmissē sunt sacerdotib^{us} ut ipas non le-
 sas s^z p^rfectas z incolumes z firmiter in fide stātes deo p^rmedēt.

Tertio no^rādū. d^r autoz in l^ra. q^o si fuerit opus tunc ipi p^rbyteri z

Summula Raymundi

plebani debet ponere corpus et animam, id est vitam aialem, pro saluatione christifidelium et pro populo eis commisso. Pro hoc sciendum quod sacerdotes non solum debent hoc facere nisi viderent utilitatem aliquam ex eo puenire. Sed si nulla utilitas potest inde sequi tunc non debent facere. Unde sacerdos statim pro vno verbo non debet mori pro populo, sed solum si considerat quod sit ardua causa, id est quod oves vellet deficere in fide catholica propter persecuciones vel passiones aliquas, tunc sacerdotes debent ipsas perfortare ut sint fortes in fide. Unde apostolus Fratres estote fortes et sobrii in fide. Et sic etiam ipsi sacerdotes debent facere suis parochialibus, nam debent doctrinas et auctoritates ipsis recitare, et si ipsi credere noluerint tunc morti se tradent ut suos subditos in fide preseruent, sed si non viderent utilitatem ex morte sua venire tunc faciunt sicut fecit christus, quod cum iudei volebant iesum lapidare tunc abscondit se et exiit de templo, quod nondum venit tempus passionis eius. Sic solum modo faciunt sacerdotes si non viderint utilitatem ex morte sua puenire.

Quarto norandum, iuriste expressi littera trahunt eam quare tractus matrimonialis sit prohibitus sacerdotibus, nam ad ipsum sacerdotem plura requiruntur.

Primo enim requiritur ad verum sacerdotem quod ipse debet studere in sacra scriptura et per hoc evitabit multas vanas cogitaciones que occurrerent ipsi otioso, quod nostra memoria habet se sicut molendinum, in quo si ponitur bonum frumentum bonum molitur, sed si per se imponitur picca representat. Sic solum modo est de ipsis sacerdotibus, id est si non studeat in sacra scriptura ubi miracula et passiones sanctorum habent, tunc ipsi occupant se malis operationibus. Etiam nostra memoria habet se ut rex, quod quando aliquis rex occupatur in bello, tunc omnes subditi sui occupantur ibidem, sed quando ipse est liber et solutus, tunc quilibet transit quo vult. Sic solum modo est de nostra memoria et anima, quod quando ipsa occupatur in sacra scriptura tunc omnes sensus occupantur in sacra scriptura, sed quando non, tunc quilibet sensus occupatur in delectatione propria et obiecto, et sic homo cadit in multiplices cogitaciones, ergo tunc sacerdos trahitur ex occupatione tali per studium sacre scripture. Per domesticam vero percuratorem videlicet uxoris et pueroz in matrimonio nimis occupantur sacerdotes, ergo tractus matrimonij est ipsis prohibitus, quod sicut dicitur Commemorator quod nulla virtus ratum valet ad scientiam sicut ipsa castitas, ergo oppositum castitatis quod in matrimonio consistit impedit scientiam in homine, ne ergo tollatur tale bonum, tunc tractus matrimonij ipsis sacerdotibus est prohibitus. Secundo ad sacerdotem requiritur pueritatis maturitas, que iterum tollitur per matrimonium propter instabilitatem ipsarum mulierum, quod ut sic mulier traheret vix de pueritatis maturatione bona. Unde cum sancto seruis eris etc. Ne ergo tollatur hoc bonum tunc iterum tractus matrimonij sacerdotibus est prohibitus. Tertio requiritur ad sacerdotem beneficij et officij rationem sibi commissam fidelitas, ut habet Iohannes ultimus ubi dixit dominus, petre amas me etc. Et istud bonum iterum possit impediri per matrimonium. Quarto requiritur quod si necesse fuerit animam suam debet ponere pro omnibus, et hoc iterum tolleret per matrimonium, quod in matrimonio est pluralitas filioz et filiarum quibus tunc sacerdos deberet prestare eis necessaria corporis procurando, et sic non posset attendere sacerdotale dignitatem et diuinum officium, unde meritis. Pluribus intentus minor est ad singula sensus. Quinto ad verum sacerdotem requiritur, quod si necesse fuerit tunc ipse debet subuenire pauperibus in verbis in exemplis, in elemosynis, in rebus exterioribus et in alijs bonis. Et dicitur quidam doctor, quod melius est ipsi sacerdoti quod subueniat cum doctrina quam cum ele-

mosyna Et assignat rationem tale. quia anima pretiosior est corpore. sed bona doctrina nutrit animam. elemosyna autem corpus. ergo sequitur propositum quod bona doctrina sit melior elemosyna. Et quia greci volebant statuto apostolico obedire. sed viva voce et unanimiter appellaverunt. igitur omnis doctrina et sapientia ab eis est ablata. Sed quondam omnis sapientia et doctrina vigebar apud eos. nunc autem omnis doctrina et sapientia lara est ad nos et ad ecclesiam nostram.

Nisos. accipitres. falcones. his inhibemus
.i. tales aues venaticas clericis phitemus

Non sint clamosi. bibuli. catulos nec habentes
.i. garrulatos potatores. i. canes venaticos

Venaticos. possunt opus exercere necesse
.i. reficere s. tales ps byteri

Ut religare libros. vel scribere pro precio. si
paupes diuitiaz ps byteris

Sint inopes rerum. vel eis substantia desit
cala instrumeta .i. volatilia

Retia tendicula que sunt ad aues capiendas
.i. cala aialia .i. puas feras clericis

Aut lepores vel bestiolas permittimus istis
.i. publica s. clerici

Vel que clamosa non sit venatio. possunt
.i. prendere s. eis

Piscari licite. piscatio publica desit
s. sit tal' piscatio honesta s. clerici

Sed priuata. pia dum conueniunt sit eorum
opatio .i. q. sunt honesta opentur

Actio. que liceant inter se gaudia tractent
s. ps byteri omittat canonicas .i. aliqd

Non pretermittant horas aut officij quid

¶ Nunc ponit aliam doctrinam rectificantem vitam et honestatem clericorum dicentes nos inhibemus quod omnes sacerdotes ita existentes in sacro ordine sint reuoluti et semoti ab illis que ponunt in littera. scilicet quod non habeant nisos. accipitres. et cetera. Etiam quod tales non sint clamorosi nec bibuli nec habentes canes venaticos et cetera. Possunt tamen exercere aliquod opus si necesse fuerit. scilicet religare libros vel scribere pro premio si pauperes et egeni existunt. vel alia opera similia istis facere possunt. Subdit remouendo dubium. quod diceret quis. tunc mundani et secularis res sacerdotes nihil debent operari pro deductione temporis. hoc dubium remouens dicitur. quod clerici possunt exercere ista que patet in littera. scilicet quod possunt extendere retia sua. videlicet ad piscandum. pro sua necessitate. etiam possunt capere aues. ut glaudas. et sic de alijs. Et sicut possunt capere feras. ut lepores vel asperos los et cetera. Sed tamen hoc cum securitate et cautione fieri debet. scilicet. realis venatio non sit clamorosa publica et manifesta. sed secreta et submissa. Quia clerici possunt

Summula Raymundi

Gaudia exercere inter se. s. disputare in sacra scriptura. sed tñ clerici nō debēt
omittere horas canonicas de die nec de beata p̄gine

¶ Primo est notādū circa lrām. auroz hīc. phitet clamorosam venatōem
sacerdotibz Pro q̄ nora. q̄ venatio est duplex. q̄dā clamorosa. z q̄dā nō cla
morosa. p̄ma est. phibita sacerdotibz. scđa ē eis p̄cessa. si talis venatio fit cā
necessitatis vel recreatōis vel vtilitatis Tñ sacerdotes sunt duplices. q̄dā
sunt ep̄i. z illis potissime. phibita est. nā si facit ep̄s venatōem clamorosaz
d̄z suspēdi ab officio p̄ spaciū triū mensū. s̄z si sacerdos simplex facit venati
onē clamorosam. tñc suspēdit ab officio p̄ spaciū duoz mensū

¶ Secōdo est norandū. hīc d̄z de negotijs secularibz que sacerdotes exerce
re p̄nt Pro quo est sciēdū. q̄ negotia secularia s̄z multiplicia. q̄dam sunt
ex sua natura inhonesta. vt vsura. symonia. z illa. phibita sunt tam secula
ribz q̄ clericis. quēdā sunt negotia secularia que ex sui natura sunt hone
sta. z illa p̄ntiunt tam clericis q̄ laycis. videlicz vendere frumēta q̄ ip̄is
creuerūt z similia Sed ista negotia secularia honesta ex aliq̄bus circūstā
tijs fiunt inhonesta Et istaz circūstantiaz sunt quattuor. s. locus. tēpus.
causa. z p̄sona. Primo fiunt inhonesta ex loco. videlz si vendit in loco sacro
q̄ hoc est. phibitum in euangelio qñ dñs repulit emētes z vendentes de
templo dicens. Domus mea domus orōnis vocabit̄. Secōdo ex tempore.
videlz si fiunt tpe phibito vt diebz festiuis Tertio fiunt illicita ex p̄sona.
q̄ vendere z emere indifferēter clericis nō est licitum ne mercatores vide
antur. Quarto fiūt illicita ex causa. vt si mala intentōe faciūt. s. propter de
fraudare proximū. **¶** Itē norādum. d̄z in lra q̄ sacerdotes nō debent p̄ter
mittere horas canonicas. dubitat ergo. vtrū sacerdos omittēs horas pec
cet mortaliter. Et videt q̄ nō. q̄ sacerdos nō peccat mortaliter omitten
do missam. ergo nō omittendo horas canonicas. An̄s p̄z de se. q̄ si sacer
dos abstinet a missa ideo sp̄ nō peccat. q̄ d̄r brūs Aug⁹. nō laudo nec vis
tupero sacerdotē quotidie missam celebrare S̄z p̄ntia p̄bat. q̄ plus videt
esse omissio missē q̄ horaz canonicaz S̄z in oppositū est lra que d̄r q̄ quilibet
sacerdos est obligatus ad horas canonicas in rei veritate Et s̄m iusti
ciā nō solū sacerdos. sed etiā cū hoc qlibet beneficiatus. vt p̄z extra de cele
bratōe missaz caplo p̄mo Ad illud dubiū r̄ndet q̄ p̄cepta sunt duplicia.
quedā affirmatiua. quedā negatiua. Affirmatiua sp̄ obligāt z nō. put sp̄.
sicut est seruare horas canonicas. q̄ ad hoc sacerdos sp̄ tenet. nisi p̄uentus
magna infirmitate p̄pter quā horas canonicas implere nō p̄t Sed p̄cepta
negatiua ista obligant sp̄. put sp̄. vt nō furaberis. nō mechaberis. z ad illa
p̄cepta hō sp̄ obligat. z nō est aliqs casus in q̄ hō possit licite trāsgredi il
la p̄cepta. Tūc d̄z ad rōnem negādo p̄ntiam qñ arguit. sacerdos licite p̄t
omittere missam. ergo licite p̄t omittere horas canonicas Et tūc d̄z vltēri
us q̄ missa nō cadit sub p̄cepto dei. sed est volūtaria. sed dicere horas can
onicas cadit sub p̄cepto dei

s̄c̄ ps byteros

.i. v̄tamus

Dos ancillarum prohibemus inesse choreis

caucant .i. cumule⁹ .i. rusticoz

Et fugiant strepitus laycorum siue tabernas

Summula Raymūdi.

In salmone q̄ in salomone. De q̄b̄ bt̄is Greg^o. vterius dr. Virū est de clericis q̄ vnū sunt z aliud esse volūt. nā milites sunt z doctoribz cōparat̄i volūt. neutrū tñ actu habent. nec em̄ pugnāt vt mystici milites. nec euā gelizant vt doctores. z sic neutrū illoz ordine seruāt. Itē vnū esse volūt et aliud facere nolūt. qz volūt vocari clerici. sed euāgelizare nolūt. Itē volūt esse milites z pugnare nolūt. z sic neutrū debite sunt. nec aliq̄s est ibi oꝝ do sed sempiternus horroz inhabitat.

s^c p̄byteroz

.i. imāda

Horum si vita mala sit vel spurciosa

s^c talis vita

.i. publica

Et non sit casta. caueant ne sit manifesta

.i. psuadendo

.i. vitādo

Non exhortando. sed quod magis est fugiendo

s^c nos

iā dicitū

s^c ipoz clericoz

Scribimus hunc casum postremum. ne viciorum.

.i. p̄ls

s^c clericoz

Plebs eadat exemplo. licet occulte scelerari

s^c clerici

.i. publicis. s^c clerici

.i. arguūt

Qui sunt in vicijs manifestis hi minus arcent.

.i. subditos suos

s^c tu sacerdos

Subiectos populos. ideo si non potes esse

.i. p̄tines

.i. occultus

.i. arguis. s^c subditos

Castus. sis castus. tunc tute corrigis ipsos

.i. informatoz

Discipulum regere doctor confanditur omnis

s^c aliq̄

.i. delictū

.i. maculat

De vicio. vicium doctorem si tenet ipsum.

¶ Dicautoz ponit aliā regulā p̄ modū notabilis de vita z honestate clericoz dicens. Quis clerici sint defectuosi in vita z mali. p̄caueāt tñ summos pere ne eoz malicia apud vulgū elucescat. ne reddāt suis subditis malum exēplū. qz viciosum esset eis corrigere alios z ipsosmet esse malos z viciosos. qz tñc hoies dicerēt. vos corrigitis nos de istis q̄ reddūtant in corpora vestra. qz si mala essent forte vos ea fugerētis. nā s̄m Cathones. Turpe est doctoz q̄ culpa redarguat ipsum.

¶ Notandū p̄mo. ex littera habet q̄ si sacerdos nō p̄t esse p̄tinesz castē viuere. si talis luxuria hoc dz fieri caute. ne scandalizat pplm̄ sibi p̄missum et malū exēplū p̄beat alijs. vñ oēs doctores sacre scripture p̄cordāt in hoc q̄ manifestū pecc̄m plus punit q̄ occultū. ¶ Dubitat ergo circa litteram vtz sacerdos cognosces aliquē mulierē caute excusat a fornicatōe. Et viq̄ det q̄ sic. qz dr̄ lra. si nō p̄t esse castus sit caueus. z t̄o talis cautio videt euz excusare. Itē p̄bat rōne sic. iste videt excusari a cotēu q̄ facit s̄m inclinatio nem naturalē. sed aliq̄s sacerdos cognosces aliquā caute facit s̄m inclinatio nem naturalē q̄ zc. Maior est nota. quia opus nature est opus ncc̄itatē

Dinoz pz. qz multi dicunt se esse natos sub tali pstellatõe q nō pnt resistere luxurie. alij dicunt se esse natos sub tali pstellatõe q vinculu castitatis infringere nequeunt. s; sp casti manet. ergo videt q in hoc excusant. ¶ In opz positu arguit theologi. nā votu pincerie cuiuslibet ordini est annexu. s; nullu p̄t aliqua cognoscere sine pctō. qz in hoc q aliqs trāgredit̄ votuz p̄mentie peccat mortaliter. Sed sic arguit quidā doctor theologie. sacer ordo p̄hibet p̄tractu matrimonij. ergo potius cognitōem carnalē. Tenet p̄ntia. qz si hoc qd̄ magis licitū est nō licet. s; nec id qd̄ minus. sed magis licz aliq̄ quā cognoscere m̄rimonialt̄ q̄ extra matrimoniu. s; si p̄mū nō licitum est nec scdm. ¶ Tertio sic arguit. hoc qd̄ nō p̄cedit alijs hoib; sine pctō mortali. hoc etiā sacerdotib; nō p̄cedit sine pctō mortali. sed cognoscere mulierē extra m̄rimoniu nulli p̄cedit absq; pctō mortali. ergo minime p̄cedit sacerdoti. ¶ Dinoz pz p̄ pphetā dicente. Fornicatores z adulteros iudicabit dominus. Et his trib; rōnib; q̄libet clericus d; obviare istis q̄ dicunt q fornicatio occulta nō sit p̄ctm mortale. Ad aliud dubiu respōdet. q sacerdos q̄tūcunq; sit secretus nō excusatur a fornicatõe. z p̄ p̄ntis nec a pctō mortali ut patuit ex dictis. Sed tūc ad rōnem q̄ dicebat. si non p̄t esse castus z c̄ d; q̄ illa l̄ra autoris intelligit̄ solūmodo p̄suasue. z nō p̄sultive vel admittive. q̄ si diceret tūtius est secrete q̄ manifeste facere. Sed ad sc̄dam q̄ d; aliq̄ nati sub tali pstellatõe vel tali. intelligit̄ dupli. ¶ Uno mō ḡra corporis vel p̄ modū inclinatiois corpis. z sic natus sub tali vel tali pstellatõe magis inclinatur ad hoc q̄ ad aliud. Alio mō intelligit̄ quo ad aiām. z sic non est vez. qz planete nō nccitant. s; inclināt. s; pstellatio nō excludit p̄ctm

s̄ ex̄te s̄ in bonis t̄p̄alib; z b̄nificijs.

Patri presbytero puerum succedere nolo

.i. filij .i. nō p̄nt

Presbyteri nati nequeunt succedere patri

.i. p̄ntis hereditatib;. i. i curat; b̄nificijs. s̄ missam

In patrimonio vel cura vel celebrando

s̄ filijs .i. placet

His dispensare si vult poterit bene papa

s̄ hō .i. p̄t excōicare .i. clerici h̄ntes p̄t̄re

Nullus habet bannos nisi persone speciales

.i. h̄ntes eoz autoritatē

Ut sunt pastores vel eorum legitimati

s̄ ep̄t .i. excōicare s̄ locis nō admittit̄

Quiq; suis locis bannire solent. alijs non

.i. sp̄cialis. s̄ sacerdotib; .i. data autoritas

Unica ni sit eis super his collata potestas

.i. locū det .i. capellanus

Pastori cedat de iure vicarius omnis

prius pastor pastore. s̄ missam. s̄ ecclia

Legitimus nullus sine quo celebrabit in illa

r h

Summula Raymūdi.

Hec est vltima ps istius capli. in qua auroz p modum notabilis infert quoddā documentū de filijs ps byteroz dicēs. qz filij pzel byteroz nō pnt succedere patri in patrimonio .i. in paternis hereditatibz nec in beneficio. Deinde ponit aliud documentū. qz nullus hz alios bannire nisi sit psona spēalis. vt eps. ppositus. z officialis. z hi in ppijs locis hnt bannire. scz in dyocesi ppiā. z nō hnt alios in bannū facere extra dyocesim ppiām. nisi ex spēali pcessione eis collata

Primo norandū. licet dicit qz filij sacerdotū nō debent succedere patri in beneficijs. hoc est distinguendū. qz filij sacerdotū vel volunt manere in seculo. vel nō. Si nō sed intrāt religionē. tūc pmouent ad sacros ordines sine dispensatōe. qz tūc ordo dispēsat cū eis. Pro quo tū sciendū. qz filij sacerdotū in religione impediuntur aliqbz casibz. scz qz nō pnt pmoueri ad dignitates. qz nō pnt fieri abbates. priores. guardiani. z cū. Si vero tales manent in seculo. tūc est distinguendū. qz vel volūt psequi beneficia patris de iure p muni. z sic nō possunt. Clerici gā. si pater alicuius habuisset curatū beneficiū. tūc de iure p muni filius nō posset sequi ad illud beneficiū. Aut intelligit qz posset sequi cū dispensatōe. z hoc est triplē. Nā quicqz cum talibz fit magna dispensatio. scz qz pnt psequi alia beneficia qz paterna. Alio mō fit cū eis maior dispensatio. scz qz pnt psequi beneficiū paternū mediate z nō immediate. scz vt ipse esset tercius vel quartus post patrem. Tercio cū his fit dispensatio maxima. scz qz a papa tanta dispensatōe datur qz immediate paterna possunt psequi

Secundo norandū p modū dubij. qz aliqz dubitare posset qz hz dispē sare cū filijs sacerdotū. Respōdet. si tales pmouent ad ordines minores et ad beneficia non curata. tūc epus pnt cū eis dispensare. Si aut pmouentur ad ordines maiores siue ad sacros ordines. tūc solus dominus apostolicus potest cum eis dispensare

Ultimo norandū. qz bona clericoz debēt diuidi in quattuor partes. Primā pte debēt seruari. p se z p familia sua. Secūda pte debēt dare ad restauratōem eccliaz. scz pparando libros z calices z alia necessaria ecclie. Tercia pte debent dare paupibz aduententibz pure ppter deum. z nō ppter laudem vel aliquā aliā cām mūdialē. z nō debent bona eorum hūstrionibz. ioculatoribz. vel meretricibz dare. Quarta vero pte clericis debēt suis parentibz nō ppter affinitatē. s3 pure ppter deum dare de suis bonis. Et hoc bñ designatū est p Joachīm pphētā. qui oīa sua bona in quattuor ptes diuisit. p mā misit in templo. secūda dedit aduententibz. terciaz partē dedit pauperibz amicis suis. quartam reseruauit pro se z familia sua. Sed heu clerici nihil curant de talibz. neqz em curant deum neqz sacrā scripturā. neqz exēpla scōz z scāz. neqz dyabolū neqz hominē. sed potius cōsumūt bona ecclie in tabernis z cum meretricibz pessimis z hūstrionibus et in quantum quis magis est hūstrio et garrulosus. in tantum eum magis diligunt. Ipsi em bonazozum sic inutiliter exponunt. ergo ve ve z iterum ve ipsi qui ita bona christi inutiliter exponūt. ex eo qz istud quod istis offertur pure ppter deum. illud cōsumūt cū meretricibz z cū alijs nequicioz hoibz. z illud qd donat nō est ipsorū propriuz. sed est hereditas z possessio christi. quia illa bona christo offerūtur. sed qz clerici gerunt vices christi in

hoc mūdo. igit̃ ista bona tollit. ergo ve ve ve z in infinitū ve ip̃is cum nō curāt sancta euāgelia z sacra iura eccl̃iaz. s̃z viūt bestialiter fm̃ placitum eoz absq̃ iuribz. qz pauperibz z xp̃ifidelibz denegāt frustū panis. cū tamē ip̃is aliqñ posset porrigi frustū auri vel argēti. q̃b̃ tñ deus gloriosus z omnipotēs p̃cepit bñfacere in pluribz locis sacri euāgelij dices. Qd̃ vni ex minimis meis feceritis mihi facitis Item d̃t sacra scriptura. sicut aqua extrinquit ignē sic elemosyna extrinquit peccatū. z alibi d̃t. Date z dabit vobis. comedite pingua z mittite partē eis q̃ nō preparauerūt sibi. Item alibi. pauperes em̃ sp̃ habetis vobiscū. me aut̃ nō sp̃ habebitis. Quibz sacerdotibz ita nō facientibz d̃t p̃pheta. nō sic impij nō sic zc. Item ex alio. nō s̃z sanctum dari canibz Item. induratū est cor pharaonis Ergo ve istis clericis sic facientibz. qz eternaliter damnabūtur

Fraude vel arte mala mundi si quos spoliasti
.i. cū astutia hui⁹ .i. aliq̃s
 pdator .i. fenorarius

Si raptor fueris. aut vsurarius. aut fur
.i. dicitis .i. auxiliū

His si consilium dederis vel opem. scio q̃ non
.i. crāsitus ad limina scōz

Te via sanctorum. nec crux. nec passio christi
s̃c̃ in p̃fessione .i. furta vel spolia

Absoluat. quin sint hec omnia reddita. reddi
s̃c̃ ablata p̃nt reddi .i. postula

Si poterint. si non. quos lesisti pete q̃ te
.i. sup̃oraturū habeat s̃c̃ spoliū .i. p̃sto .i. intentio

Sustineant. tua sit reddendo parata voluntas
.i. peregrinateris

Ieiuues. ores. facies iter. atqz labores
.i. vales s̃c̃ hoibz s̃c̃ ablata

Quantiūqz potes pro lesis vt sua reddas
s̃c̃ reddere

Fac sic si nequeas aliter. via verior hec est

¶ Istud est sedm̃ caplm̃ isti⁹ tractatus. in q̃ determinat de raptoribz furibus z alijs malefactoribz Et p̃ hoc caplm̃ diuidi in tot pres q̃t ponit doctrinas. pres patebūt. Primo d̃t sic. si spoliasti aliquē fraude vel mala arte in hoc mūdo. videlz si fueris. raptor. vsurari⁹. vel fur. vel dederis p̃siliū vel auxiliū istis. tunc nullus te absolueret p̃t nisi furta vel rapta reddant si reddere poteris. qz nec vita sanctorū. nec via seu limina sanctorū. nec crux christi. nec passio xp̃i te absoluit. Si aut̃ reddere nō poteris tūc pete illos q̃s lesisti q̃ te sustineāt z q̃ tibi dimitteāt p̃pter deū. z habeas voluntatē reddēdi. z sic quantiūqz potes satisfacias. p̃ ip̃is lesis. videlz ieiunādo. orādo. seruiēdo. z laborādo. qz nō est alia via tutior qua saluari potes.

¶ Primo notādū. hic habet in l̃ra de quatuor sp̃ibz quibz aliena tolluntur

Summula Raymundi

fur. scz furtū yfura spoliū z rapina. de tribz vltimis dicit infra. sed de furto videndum est hic. Sciendum ergo pmo. qd furtū sic definit. Est subtractio rei aliene corporalis mobilis gra lucri faciēdi inuito dño suo fraudulēter. Dicit primo (subtractio) vnde ipa subtractio facit furē z nō voluntas. Rō. qz hō habēs volūtātē furādi si nō furat nō dicitur fur. Dicit scdo (relicie ne) qz si recipet suā p̄tā alicui p̄ter hoc ipē nō dicitur fur. nisi tūc in casu istā rem obligasset alteri. qz si tūc recipet fur dicitur. Ulterius dicit (corporalis) ad dñtiam rei incorporealis que nec videri nec palpari p̄t. vt aia spiritus. que nō possunt furari. Dicit (mobilis) p̄ter rem immobilē que etiā furari nō p̄t. vt est mansio. pratum. z sic de alijs. qz solū qd moueri p̄t furatur. Dicit vltimus (gratia lucri faciēdi) qz si aliqs recipet aliquā rem nō causa lucri nō dicitur furum p̄mississe. vt si aliquis reciperet aliquā p̄ginē religiofam nō causa lucri sed causa libidinis. ille magis dicitur p̄mississe rapinā q̄ furtū. Dicit vltimus (inuito dño suo) qz si aliquis reciperet aliquā rem cum p̄sensu dñi illius nō dicitur fur. Vltimo dicit (fraudulēter) eo qd omne furtū fit fraudulēter. Et dicitur fur a noie furnus. i. obscurus. qz fur furat tpe obscuro. Item nota. duplex est furtū. quoddā manifestū. z quoddam secretum. Furtū manifestū est quādo aliqs cū re subtracta apprehendit. Scz furtū secretū est quādo aliqs cū re subtracta nō apprehendit. Et de vtroqz furto intelligit littera. qz talis fur tenet ad restitutiōem. vñ est hoc qd furtū generale nomē est ad omnia furata. sed alia sunt nomia sp̄cialia. sicut sacrilegiū z alia q̄plura que infra patebunt.

Vltimo notandum. s̄ra dicit qd nō est alia via satis faciēdi de furto nisi qd oblatū restituat. qz dicitur beatus Aug⁹. pecūm non dimittit nisi ablatū restituat. Etia dicit dñs in euāgelio. Ligatis manibz z pedibz projicite eum in tenetibus exteriores donec reddat nouissimū quadrantē. Item alibi in euāgelio dicit. Reddite q̄ sunt cesaris cesari. z deo que sunt dei. imo nec placet deo sacrificiū nec oblatio sine restitutiōe z reconciliatiōe fratris. vnde super Zachēum legitur. p̄us reconciliare fratri tuo z tunc venias z offeras munus tuum. Pro quo sciendū qd tales qui sic obligant ad restitutiōem vel possunt habere. vel nō. Si p̄nt habere hoc est dupl̄r. vel eis remittit a leſis. vel nō. Si remittit a leſis a q̄bus bona receperūt. tūc nō obligantur. Si nō remittit eis tūc obligant ad restitutiōem in q̄rum habent. Si autē nō habent tunc leſus debet expectare pinguiorem fortunam donec illa possunt exolui. Si tūc isti leſi mortui sunt tūc tenent restituere heredibz horum. z si heredes nō fuerint. tūc debent facere sim p̄silium p̄fessoris vel epi quorum interest talia disp̄sare. Si autē illi nō habent vt satis facere possint tūc debent p̄ijs operibz scilz ieiunijs. orōnibz. seruitijs. z alijs laboribz satis facere. leſo s̄m qd autor docet in littera.

.i. furta ecclesijs egenis

Si male quesita des claustris pauperibus ve
q̄bz abstulisti defrauderis

Et nil des leſis. sicpando decipieris

.i. null⁹ loc⁹ gr̄e .i. reddēdi potētia

Non locus est venie si sit tibi reddere posse

gr̄e .i. postpone furta redde
Spem venie pone. male vel quesita reponere
 vltima p̄na sc̄z in agone existis
Vespertina tibi contritio si datur. et sis
 s̄ tua oñdendo tibi misericord̄ia
Pure confessus peccata. deus miseretur
 aliq̄ mō spoliata .i. rapinā
Si potes. et reddis que sunt ablata per illam
 s̄ sufficit s̄ q̄ ad salutē aie
Nil lachryme. gemitus. confessio. sed dare prodest
 furaris .i. equū .i. volūtarie. monachis
Si tibi tollis equum quem das de mente prioru
 nihilomin⁹ es fur ad salutē s̄ tali monacho
Raptor et es. quia nil prodest q̄ restituisti
 vulnero .i. medeor .i. laboro inutile
Si tibi frango caput et inungo pedes. aro lictus
 s̄ tu fur sc̄z tibi p̄st p̄ furtū
Si pius esse cupis medicus. loca lesa refana
 lesi mortui s̄ etiā defuncti fuerint
Hi si defuncti sunt. heredes vel eorum
 egenis vales furta licite
Ecclēsijs vel pauperibus potes hec dare tute
 s̄ bona accepta p̄fessorū
Nec que rapta putes de consilio seniorum
 .i. reddas turpe acq̄sita sacra scriptura
Restituas habita male. lex quia sic iubet esse
 s̄ p̄ fieri s̄ q̄ dicitū est p̄denāt furē
Non aliter. sed qui dicunt aliud perimunt te

¶ Hic autor ostendit q̄bus bona ablata sunt restituēda Et dicit. si male acq̄sita des ecclesijs vel pauperibus et nō restituas eis q̄bus sunt ablata tūc decipieris. et si habes tantū in posse q̄ potes reddere. tunc tibi datur locus indulgētie et debes poscere spem venie et male acq̄sita penitus reddere Sed si isti q̄bus bona illa ablata sunt sint mortui. tūc licite potes illa bona dare pauperibus vel ecclesijs s̄m p̄siliū tui p̄fessoris. et si quis dixerit oppositū puniendus est tanq̄ transgressor p̄ceptoꝝ. et talis decipit te ducēs te in eter nam damnationem

¶ Primo notādū. q̄ dicit in littera q̄ ille qui male acquisiuit bona tenetur ea reddere leso et nō alteri. Ratio est. q̄ si alteri redderet bona ablata tunc adhuc nō esset factū lesis. q̄m adhuc carent eorum iniuste Sed diceret aliq̄s. si fur vel lacro dicit restituere leso bona ablata tūc posset eū interficere p̄pter furtū p̄missum. q̄ videt q̄ nō sit faciēdū. cuius oppositū tū dicit littera Respondet q̄ ille fur vel raptor. debet cauere agere p̄stādo illa

Summula Raymūdi.

bona suo p̄fessor. z̄ ille ea restituet. z̄ sic iuxta furē nō erit periculū
Secūdo nota. lz̄ fm̄ leges teneat reddere q̄druplū. z̄ fur occulte? duplū
 n̄ fm̄ canones sufficit ip̄m reddere ablatū z̄ nō pl̄. vtz̄ extra de raptoribz̄
Tertio notādū. q̄ oīa que hīc dicunt̄ de restitutiōe spoliatorz̄ intelli
 gi debēt de habentibz̄ vnde restituant̄. lz̄ si raptor nō hz̄. tūc p̄ accedere istos
 quos lesit p̄ spoliū vel eoz̄ heredes z̄ petere vt illi indulgeat.
Ite notādū. q̄ si isti spoliati z̄ eoz̄ heredes mortui s̄z̄ tūc raptor vel
 fur dz̄ illa bona dare pauperibz̄. vel ad p̄structiōem eccliaz̄ vel viaȳ. Et rō
 est. qz̄ cū spoliati mortui s̄z̄ z̄ cū hoc eoz̄ heredes. tūc illa bona vacāt xp̄o
 cuius heredes s̄z̄ paupes. ideo merito illa bona debēt habere. S̄z̄ si spoliat
 rus dimitteret heredē post se. tūc illi talia bona debēt dari. cā est. qz̄ illa bo
 na post mortē lesi s̄z̄ pp̄ria ip̄ius heredis. ex quo ip̄e succedit lesi in bonis.
Dubitat̄ vtrū fur teneatur restituere p̄uentus cū re furata. Verbi gra
 tia. ponatur q̄ equus sit res furata. z̄ q̄ valet triginta marcas q̄n̄ furatur.
 et postea tpe restitutiōis valet quinquaginta marcas. nunquid tenet cum
 sic restituere. Respondet q̄ sic. qz̄ nō solum furtū est restituendū. lz̄ z̄ om̄
 nes p̄uentus a furto sunt restituendi. z̄ si furtum se meliorauit eque b̄
 eodem modo restitui debet
Ultimo notādū. ponat̄ q̄ aliq̄ negligētia sit facta circa furtū. nūquid
 fur ad restitutiōem vel ad recuperatiōem neglecti teneat. Rōdet q̄ sic. m̄
 oīa neglecta circa furtū tenet recuperare z̄ restituere

.i. tradas .i. aliquē p̄ctā p̄fitef

Non prodas quenq̄z̄ tibi cum sua furta fatetur

s̄ aliqs̄ corrigat s̄ furē

Nec des consilium q̄ conscius arguat ip̄sum

s̄ ad mortē s̄ furē iudicialis

Condemnaret eum sententia sic capitalis

.i. de officio p̄l byterat̄ deponēdus

Officio proprio reprobus tunc efficietis

s̄ alicui⁹ furti p̄ sacerdotē .i. si fuerit excōicat⁹

Conscius absolui debet si forte ligatus

.i. p̄sci⁹ est

.i. recepit a tali furto

Est. quia consciunt reddat si quid tulit inde

recepit instruas

.i. ablatū restituere

Si nihil inducas furem furtum dare. nam si

s̄ a te tu sacerdos

Fur nil det monitus. taceas nil amplius addas

p̄ manifestatiōem

inferre

damna

Prodita plura reoz̄ generare pericula possent

Hic autor ponit aliud documētum de furibz̄ dicens. q̄ nullus p̄s̄b̄yter
 cui aliqs̄ est p̄fessus se esse furē debet. p̄dere illū. nec debet alicui dare p̄s̄b̄y
 um vt manifestet fur. Quis rō ē. qz̄ si fur postea p̄demnaret ad mortem
 p̄s̄b̄yter esse irregularis. Subdit. si aliquis sit p̄sci⁹ furti alicuius. lz̄

q̄ sit ligatus sententiā excoꝛcatoris. ille d̄z absolui dummodo ip̄e restituat si aliq̄ bona sustulit. Et ille etiā d̄z fure inducere q̄ ip̄e bona ablata restituat. Et si fur nō velit p̄pter monitōem istā ablata reddere. tūc ip̄e d̄z a monitōe desistere ne generet periculū furi ex illa monitōe.

¶ Notādū. nullus p̄s byter d̄z p̄dere furē q̄ ei p̄fessus est de furto. q̄a nls ip̄e esset p̄uādus officio z b̄nficio z fieret irregularis si fur suspēderet. Rō est. q̄ vt sic ip̄e esset homicida. vt p̄z in iure de homicidio caplo. **Su** repimus. nā ad hoc q̄ aliq̄s sit homicida sufficit q̄ ip̄e dat p̄silū vel iuuat ad hoc q̄ aliq̄s interficiat. q̄ p̄silū facit hoiem reū in facto.

¶ Sc̄do notādū. d̄z in l̄ra q̄ p̄s byter nō d̄z manifestare furē. Contra h̄ habet. xl. dist. vbi rēphendunt clerici qui volūt leniuolū videri z celāt pctā et nolunt p̄plere qd̄ scriptū est. Peccantē corā hoibz argue vt ceteri exemp̄ plū habeant inde. z ibi allegatur dictū apli q̄ d̄r. tradire h̄mōi hoiem sat̄ha ne ad interitū hois. **I**bidē d̄z etiā q̄ ip̄i nolunt adimplere dictū euāgelij vbi d̄r. Si videris peccatē p̄mo secrete argue eum. sc̄do argue eū corāz aliq̄bz testibz. tertio manifeste corā om̄i p̄plo. Et si non velit desistere debet remoueri ab ecclia. q̄ vna outis morbida inficit totum gregē. ergo ex his oibz habet q̄ p̄s byter tenet manifeste arguere quēlibet peccantē. z hoc non p̄t fieri nisi p̄derz manifestet pctm̄. eius. qd̄ fieri est p̄tra predicta.

Ad istud dubiū r̄ndet q̄ pctā sunt duplicia. Quedā em̄ sunt occulta. z talia nullo mō d̄z p̄s byter reuelare si ei occurrūt in p̄fessione. Alia sunt peccata manifesta. z de his intelligunt ea que sunt dicta in quadragesima di. **S**tinceōe. q̄ q̄ peccat manifeste corā om̄ibz corrigi debet. q̄ vero occulte peccat debet corrigi occulte.

¶ Tertio notādū. littera d̄t q̄ sacerdos nō debet p̄dere p̄fessionem seu p̄fitemē. q̄ p̄ hoc p̄fitemens possit incurrere penā capitis. z sic talis efficeret irregularis. Sic em̄ d̄r b̄tus Auḡ. **Q**d̄ scio p̄ p̄fessionē hoc scio minus q̄ qd̄ nescio. Et ergo neq̄ signis neq̄ nutibz d̄z manifestare. Si aut̄ nō est in p̄fessione tūc secus est. q̄ tūc scit vt h̄o. s̄ ea que p̄cipit in p̄fessione scit vt deus. z ergo minime reuelare debet.

¶ Ultimo notādū. p̄fessio manifestat dupl̄r. vno mō directe. alio modo indirecte. Indirecte manifestat dupl̄r. vno mō q̄n laudat aliq̄e in p̄pria p̄sona. alio modo quādo laudat ip̄m in p̄sona aliena. In p̄pria p̄sona sic manifestat. vt si aliq̄s vir haberet suspitōem de muliere. z tunc p̄fessor laudaret eam corā marito. z si mulier postea adulteraret z si sacerdos tunc taceret nō laudās eam. iam talis videt manifestasse p̄fessionem. Sc̄do manifestat in p̄sona aliena. verb̄. ḡfa. si duo p̄fiterentur vni sacerdoti. z iste sacerdos vnū laudat z de reliquo taceret. tūc iam videt esse p̄ditōz p̄fessionis. q̄ tūc statim suspitio habet de isto alio quare eū etiā nō laudat. Sed directe aliq̄s videtur manifestare p̄fessionē quando aliq̄s specificat p̄sonā vel culpam vel vtrūq̄ simul. vnde quādoq̄ specificat seu manifestat p̄sonam t̄m̄. vt si diceret. hodie cōfessus est mihi iste homo. z est turpis z peccator magnus. Sc̄do manifestat culpam t̄m̄. vt si confessor diceret. hodie p̄fessus est mihi homicida. z ponat q̄ t̄m̄ vnus sit ei p̄fessus isto die. Tertio manifestat culpā z p̄sonā simul. vt si aliq̄s diceret. ille ē turpis homo. fecit etiā tale nephās vel peccatum.

Summula Raymundi

^{s^c aliquē excoīcatis}
Sicontra furem banni sententia datur
^{.i. spoliatus .i. absoluet}
Si furto lesus instet fur hic religetur
^{sacerdoti stare .i. possit s^c furē}
Si tibi constiterit q^d fur dare nil queat .illum
^{oculte .i. a tali absolutōne}
Secrete soluas. ne scandala proueniant hinc
^{.i. stricti⁹ ei p penitētia spoliata s^c q^d}
Artius inungas cum possit reddere reddat
^{.i. in h⁹tem⁹ s^c illos .i. restituere valeat}
Nolumus absolui qui furtum reddere possunt
^{.i. herus famulo p^mia laboris seru⁹}
Si dominus seruo sua non det. et iste laboris
^{subtrahat suū s^c talis s^c seruus}
Furetur precium. fur est. nec furta tenetur
^{.i. restituere furti .i. debeat}
Reddere. sed crimen confessio diluat ipsum

Hic autor ponit aliud documētum volens. si aliq^s sit excoīcatus ppter
furtū z petat se absolui ab excoīcatis. debeat eū absoluere si pstat ei q^d fur
nō p^r reddere bona q^z subtraxit. z hoc debet fieri secrete ne exinde scādala
pueniāt. **E**t d^r sibi inūgere vt quicūq^z poterit ista bona habere z collige
re vt penitus restituat. z si fur reddere sufficeret bona. tūc nullo mō debeat
ret eū absoluere nisi p^r redderet. **T**unc subdit. si seruus aliq^s furat d^o non
eius p^miuū q^d p seruitio meruit z d^o ei dare noluit. iste seruus d^r fur. non
tū tenet restituere ablata. s^z p solā p^ressionē tollit crimen

Primo est notādū. ex l^ra habet. si aliq^s nō p^r ablata restituere ipse d^r
absolui a sentētia excoīcatis ne ei generent scādala. z maxime si h^z volun
tate simpl^r restituēdi. q^z bona volūtas habet. p effectu. q^{re} ei penitētia des
negāda nō est. ex q^z gloriosus deus nō vult mortē peccatoris. z h^z p^r extra
de raptorib⁹. **S**z tū si fur vel raptor possit ablata restituere tunc ipse nullo
mō p^r absolui nisi restituat. **Q**uia p^rctm nō dimitit nisi ablatū restituat. z
hoc p^rcipue verū est de istis q^z possunt restituere

Secōdo notādū. seruus q^d furat d^o suo p^miuū deseruitū p^rmittit furtū.
z hoc est ver⁹ in quolibet casu p^rsimili. **E**t sic aliq^s p^r p^rmittere furtū in re
p^ria. z hoc nō est inconueniens.

Tertio notādū p modū dubij. aliq^s sumēs monitōem cū snia sup
aliquē furē general^r. sic q^d nescit q^s sit ille fur. sic q^d in generali dicat. quicum
q^z recepit hāc rem est in maiori snia excoīcatis. z talis postea veniēs ad
p^ressionē z bñ h^z vñ satisfaciāt s^z nō vult satif^r facere. si q^d talis ingērit se d^r
uino officio. dubitat vtrū p^ressor suus debeat celebrare corā eo vel nō. **E**t
videt q^d nō. q^z si celebraret corā eo z seeret eū eē in snia excoīcatis statim
esset irregularis z suspensus ab officio. **S**i vero corā eo nō celebraret rurs⁹

Statim habere suspicio cur corā eo nō celebraret. z illo mō statim generari
 tur scandalū tali. Rūdetur q̄ p̄fessor in hoc casu inq̄rū p̄r debet vitare ne
 celebret corā eo inq̄rū est sine scādalo. z ergo si celebrat corā eo z scanda
 lū evitare nō p̄t p̄ter hoc nō suspēdit ab officio. q̄ scit tale crīmen sicut de
 us z nō sicut hō. q̄ scit p̄ p̄fessionē. z q̄ deus noluit p̄dere secreta. q̄ suus
 eraditorē alijs discipulis noluit manifestare. ergo sacerdos illa que scit per
 p̄fessionē inq̄rū deus minime manifestare debet. S̄z secus est si aliq̄ alijs
 ei reuelata extra p̄fessionem

¶ Quarto notādū aliq̄s fur veniēs ad p̄fessionē volēs satisfacere leso q̄
 est in partibz alienis nunq̄d tenet eū querere. Rūdet p̄ distincōem. q̄ vel
 iste q̄ obligat scit lesū esse in certo loco vel non. Si nō. tūc nō obligat ad
 querendū eū. s̄z facere d̄z p̄silū discreti p̄fessoris vel diocelani. Si vero scit le
 sū esse in certo loco. tūc itē est distinguendū. vel em̄ sumptus excedunt se
 ad pecuniā furatā. vel nō. si excedūt se ad furatā pecuniā tūc sumptus non
 sunt estimādi z d̄z residuū leso p̄sentari. Si aut̄ sumptus nō excedunt se ad
 pecuniā furatā tūc nō tenet eū querere

¶ Ultimo notādū. anḡr d̄r in l̄ra. q̄ seruus q̄ subtrahit d̄no suo p̄miū
 deseruitū nō tenet ei restituere. Pro q̄ sciendū q̄ aliq̄e esse furem intelligit
 dupl̄. Uno^o vere. z sic iste d̄r fur q̄ recipit aliena sicut p̄us visum est. Alio
 mō s̄litudinarie. z sic seruus d̄r fur q̄ furat d̄no suo tantū q̄ntū est de p̄mio
 deseruito z nō plus. q̄ d̄r fur p̄ter hoc. q̄ si p̄phēderet z d̄ns vellet mali
 gnari tūc posset iudicari ad mortē. s̄z tū nō obligat restituere. z hoc inq̄rū
 furtū nō excedit p̄miū deseruitū. s̄z sola p̄fessio d̄z illud crimē tollere.

subtracta .i. ille tenet restituere sicut fur
Furta scienter emens cum fure liat scelus ipsum

.i. rapinis .i. inuenire
De spolijs sentimus idem. si non reperire

valeres .i. egenis s̄c ablatū
Personas lesas poteris. tunc pauperibz des

.i. gr̄a .i. offensoz .i. amicoz
Nomine lesozum valet hoc animabus eorum

s̄c p̄ furto s̄c illud p̄miū
Si fur vel raptor quod eis dederas dare nolunt

s̄c tantū dicere .i. fures vel raptorez furibz
Hoc est si non dent quod pro furto dederas his

.i. p̄ncipalē pecuniā .i. postules
Non capitale tuum repetas ab eis. quia iusto

s̄c illud .i. p̄uersa .i. tribuisti
Judicio perdis quod iniqua lege dedisti

p̄parasti aliq̄d .i. gr̄a restitucōis
Si tamen emisti furtum spe restituendi

s̄c tūc iumentū .i. subtractā
Ut si vicini vaccam vel rem spoliatam

Summula Raymundi

.i. p. tali pecunia vacca solidos
Pro solidis tribus emisti bene que valet octo
.i. misericordie

Hoc pietatis opus est si capias solidos tres
s^c tunc vicino .i. re furata .i. vera conscientia
Et reddas furta. iubet hoc intentio sancta

Nunc autem ponit aliud documentum. et est tale Si aliquis emit scienter bona aliqua que scit furata esse talis erit reus in facto et debet puniri tanquam fur. Et eodem modo intelligendum est de spoliis. et iste qui sic emit bona furata si non potest reperire lesum. tunc illa bona debet dare pauperibus. quia hoc valebit animam lesorum. et si contingeret quod lesus repeteret sua bona furata ab illo qui emit et fur nollit ei reddere premissum pro quo emit. tunc emptor de iure perdit pecuniam pro qua emit. Sed si emisti bona furata illa intentione ut restituas lesorum pro minorum pecunia que valet. tunc exerces opus pietatis. et debes ei reddere rem furatam dum restituat tibi premissum pro quo emisti. Ponit exemplum in littera. ut si emisses vacca pro tribus solidis que valet octo. tunc non debes plus repetere nisi tres solidos. et debes lesorum restituere vacca suam.

Primo notandum. supra dicitur. si aliquis emit furtum ille erit conscientius cum fure hoc est verum si ipse scit illam rem esse furatam. si autem ignorat tunc est excusatus pro ignorantia. quia ignorantia excusat peccatum. Pro quo sciendum quod duplex est ignorantia. aliqua est ignorantia iuris. et alia est ignorantia facti. Ignorantia iuris est qua quis aliquid ignorat fieri de iure non debere. ut si quis ignoraret quod non deberet emere spoliis vel furtum. talis ignorantia minime excusat. Sed ignorantia facti est qua quis ignorat aliquid sic vel sic factum esse. ut si quis emerit aliquam rem et credit ipam bona fide acquisitam esse. modo si talis res esset subtracta illo ignorantia talis ignorantia excusaret eum. sed tamen quilibet tenet facere diligentiam in qua recto an illa res sit bene vel male acquisita. et si aliquam malam suspicionem invenire poterit emere non debet.

Secundo notandum. ex supra habet quod iste qui emit furtum scienter obligatur ad restitutionem sicut principalis fur. hoc tamen intelligendum est sub distinctione. quia iste qui emit furtum. vel facit scienter. vel ignoranter. Si scienter tunc obligatur ad restitutionem. Si ignoranter hoc est duplex. quia enim vel emit sub bona fide. vel mala. Unde illud dicitur emit bona fide quam aliquis scit et credit bene esse acquisitum hoc quod vult emere. Sed illud dicitur emit mala fide quam aliquis scit aliquam rem esse subtractam et tamen non vult scire. modo ille qui emit rem bona fide multos attrahit valores. Primo enim valet ad hoc. quia si talis res sit subtracta ipse non obligatur simpliciter ad restituendum. si autem fuerit restituenda tunc sua pecunia debet ei restituere ab eo qui vult hoc ablatum rehabere. Secundo prodest. quia talis pro illa re alienare. quod tamen minime facere posset si mala fide acquisivisset. Tertio valet. quia si talis res perire ipse non obligatur ad restitutionem. Quarto valet. quia ipse potest agere in hoc contra venditorem. Si autem mala fide emisset. tunc simpliciter tenetur ad restitutionem.

Tertio notandum. aliquis emit furtum scienter duplex. Uno modo ad restitutionem. et sic lesus debet dare ei pecuniam capitalem et recipere e contra rem subtractam. Secundo modo aliquis emit furtum non ad restitutionem. et talis amittit suam capitalem pecuniam

Qui bona naufragium patienti siue ruinam
.i. pdita .i. fracturā nauis .i. iacturā maris

Tollit vel repperit vbicunq; sit et nisi reddat
.i. inuenit .i. in quocunq; loco .i. ablata

Est reus eterne pene. precepta. statuta
.i. p̄ca .i. eterne mortis .i. mādata .i. leges

Nec consuetudo terre nec principis illum
.i. mos s̄c̄ allicui .i. hoīem

Excusant. deponatur si clericus hic est
s̄c̄ ab officio .i. sacerdos

Nec autor ponit aliud documentū de pena illoꝝ q̄ spoliāt istos q̄ passi sunt naufragiū dicens. Quicunq; spoliāt istos q̄ patiūtur naufragiū. ruinā vel iacturā. z si nō reddūt ablata rei sunt eterne pene. z istos non excusat aliq̄d p̄ceptū vel statutū p̄ncipis. nec etiam p̄suetudo terre. Et si talis est clericus tūc deponatur ab officio

Notādū p̄mo. q̄ isti patiūtur naufragiū quoz naues in mari periclitant. vel p̄pter tactū lapidū. vel p̄pter nimīā tēpestatē. Et d̄z a noīe nauis et frāgo frāgis. quasi fractura nauis. mō quicunq; spoliāt eos est reus eterne pene. Pro q̄ sciēdū. q̄ quicunq; spoliāt negotiatores vel nauigātes sunt excōicandi. Et qui spoliāt naufragiū patiētes. de facto sunt excōicati. vt patz extra de raprozib; z grauius puniūtur q̄ spoliāt patiētes naufragiū qz maiores reputātur spoliatores q̄ alij. qz s̄m Hostiensem in loco pallez gato. tūc naufragiū sepe fit. z ideo maior pena ibi adhibetur

Sc̄do notādū. d̄na est inter naufragiū. ruinā. iacturā. diluuiū. Nam naufragiū est fractio nauis. s̄ q̄ nauis in mari periclitat. Sz ruina est illud periculū qd̄ sit ex dissolūtōe asserū vel extractu lapidū. Sz iactura est illud periculū qn̄ naute eijciūt aliq̄s res de nauib; ne sil̄ cū eis piclitent. Sz diluuiū est inūdatio aquaz vltis Et s̄ si aliq̄s deponeret res puas p̄pter aliq̄d illoꝝ eueniētū z aliter eas inueniret. tūc ille tenet restituere. vt d̄c littera

Ultimo notādū. p̄ modū dubij. vtz q̄libet debeat ablata restituere. Et videt q̄ nō. qz si restitueret z ille vellet malignari. tūc ip̄e obligat̄z se pene mortis. qz incurreret sn̄iam capitalē. z s̄ ne aliq̄s obligaret pene capitis. p̄pter h̄ tucius videt nō restituere q̄ restituere. sil̄ ip̄e restituēs. induceret si bi malā famā. qz si restitueret. tūc aliq̄ diceret. ecce illi credimus z ip̄e nob̄ recepit bona z furatus est. z sic fieret egra suspitio de illo. Rūdet vt supra dictū est. q̄ tō talis fur d̄z illa ablata recipere z d̄z illa p̄ncipare sacerdoti siue suo p̄fessori. z sic tūc ip̄e recipiēs reddit illa isti cui? talia ablata fuerūt. z sic tūc ille restituēs ablata nō incurrit penā capitis nec famā malā incidit

.i. p̄ls infidelis .i. licite. s̄c̄ bonis ei? .i. iūmic?

Bens inimica deo iure spoliatur z hostis

.i. manifest? s̄c̄ hoies .i. cesariū

Publicus. aut quos non munit ius imperiale

.i. oē illud qd̄ publico .i. si bellū h̄z iustā cām

Quicquid ab hoste rapis si iusta sit actio belli

Summula Raymūdi.

^{.i. recipias .i. deceter} ^{s^c bonis eoz}
Accipias licite. volo ne spoliētur amici

Vel qui nil nōeunt. vt subdita gens miserorum

^{.i. reptas. s^c res inuētas. s^c possessori}
Si res inuenias illas ad restituendum

^{.i. cui debes restituere. i. trāsit. s^c integer}
Collige. si nescis cui reddas dum preit annus
^{q̄ annus} ^{s^c p̄fessor}

Sine dies plures. de consilio sapientum

^{s^c illas res paup̄ib. res} ^{q̄ pdiderūt}
Distribuas. vt et he profint animabus eorum

^{s^c leoz. i. inuēta} ^{.i. retine} ^{s^c reb. inuētis}
Quorum res fuerint. tibi conserua nihil ex his

^{.i. si nō es indigēs} ^{es tu inuētoz} ^{.i. parua}
Si non indigeas. si pauper tunc moderata

^{s^c inuētozi} ^{s^c inuētis}
Summa tibi detur ex his. opus est pietatis

^{s^c inuēte. i. pfidoz hoim} ^{.i. fm p̄siliū p̄fessor}
Res iudeorum si sint sic distribuantur

¶ Nec auctor ponit altā doctrinam de istis q̄ sunt iuste spoliādi dicens q̄ gens deo inimica de iure p̄t spoliari. sicut z publicus hostis. Et isti q̄ subiecti erit nō sunt impio cesaris debent spoliari. z etiā q̄cqd aliq̄s auferit ab hoste suo publico. dūmodo iusta sit cā belli. hoc ip̄e licite p̄t retinere. s̄ nullus d̄z amicum suū spoliare. nec illos q̄ ei nūq̄ nocuerūt. Subdit aliud documētū dicens. si aliq̄s inueniat aliq̄s res. ille p̄t eas seruare ad restitutionem. z si nō inuenerit dñm illaz rerū infra annū. tūc ip̄e p̄t licite illas res dare paup̄ib. Et si ip̄e nō est indigēs tūc nihil d̄z de reb. istis retinere. s̄ si est paup̄. tūc est opus misericordie vt sibi de istis bonis moderata summa tribuat. Et si talis res est iudeoz. tūc debet erogari fm p̄siliū p̄fessor.

¶ Notandū p̄mo. tria sunt genera hominū que licite possent spoliari. Primo omnes qui sunt p̄tra deū. id est p̄tra fidē catholicā. vt saraceni he retici zc. Et cā est. qz ex quo isti inimicātur deo. ideo nō debent possidere illud qd̄ dei est. sed qz oīa bona dei sunt. ergo zc. Et q̄ro minus tales infideles habent de rāto minus p̄nt christianitatē impugnare. Secūdū genus hoim qui p̄nt licite spoliari sunt hostes publici. z hoc ē verū dūmodo bellū sit iustū. z iste spoliāns hater iustā cām. p̄ se. secus esset si spoliāns hateret causam iniustā. Tercū genus hominū qui possunt spoliari sunt isti qui sunt p̄tra imperatōz. z hoc est verū qñ est aliq̄s verus imperatōz qui defendit eccliam romanā. sed secus est si aliq̄s scismaticus violenter possidet imperiū sic q̄ nō esset electus.

¶ Scdo notandū. littera d̄t q̄ res inuente sunt restituende. hoc intelligendū est sub distincōe. vel scitur cui? ille res sunt. vel ignorat. Si scitur.

tūc dicitur fieri restitutio ista. Si autē ignorat tūc est distinguendū. qz vel inueniens est oppressus pauprate. vel nō. si nō. dicitur totalit̄ dare paupibus. si est oppressus pauprate. tūc potest dari inuentori. qz istud inuentū dicitur dari paupibus. si tūc iste inuentor sit paup. pars inuenti debet sibi dari.

Tercio notādū. hic dat vna cautela q̄ inuentū dicitur pelamari in ecclesia vtz aliq̄s ibi esset q̄ p̄didisset. et si tūc iste nō repetit cuius fuit illud inuentū tūc inuentor dicitur facere s̄m̄ p̄ illū sui p̄fessoris.

Ultimo notādū. quid sit faciendū de thezauro inuento sub terra. Respondet p̄ distincōem. vel iste thezaurus reperit in loco proprio. vel alieno. Si in loco proprio. tūc nō tenet ad restitutōem. qz oīa sunt sua q̄ sunt in proprio loco. Si in loco alieno. hoc est dupl̄. v̄l inuenit thezaurū studioso. vel casualiter. Si casualiter. tūc partim tenetur restituere et partim reseruare. Si autē studioso. tūc obligatur ad totam restitutōem. Item s̄m̄ sanctum Thomam res inuenta que nunq̄ fuit in possessione alicuius. sicut lapilli preciosi et gemme in litore maris. iste res dantur inuenienti. et non oportet q̄ ille res restituatur. Sic eodē modo est de thezauro per longinqua rēta pozā sub terrā occultato

.i. inuict. s̄ tu exis .i. tpe mort. s̄ alios

Accusas frustra damnatus sub cruce fures

.i. fides adhiberi. s̄ dānato s̄ qz gaudiū est miseris et

Nec credi debet tibi. nec tua verba valebunt

.i. iusticia. i. p̄dēnauit. i. executor iudicij. i. p̄cō. i. occidit

Quem ius damnauit tortor sine crimine punit

.i. subtractas. i. custodiēdas s̄ res

Si res furatas seruandas dem tibi. quas tu

.i. nō scis. i. furtiue. i. subtractas. i. securi. s̄ furatas

Esse scias furtim sublatas. cautius illas

s̄ eas .i. vinculū excoīcatōis

Reddas. nec teneas si banni pena sequatur

s̄ pena bāni. s̄ custodiēti s̄ furē

Non nocet illa tibi si reddere me monuisti

.i. ablatū. i. possessori. i. red dat equalēs sibi aut suis hereditis

Furatum vero domino vel quod valet eque

s̄ tu reseruatoz s̄ furti. eo q̄ reseruasti res ablatas

Absolui debes. quia conscius indefuisti

.i. a tali furto. i. dāna .i. occurrāt .i. maiora

Inde pericula tibi ne proueniant grauiora

s̄ rebz admittre custodiēs

Ut cum furatis peream potius sine q̄ tu

.i. manifestate .i. delictū

De prodente luas vicium quod non meruisti

s̄ aliq̄s s̄ hoīes s̄ hoībz

Si res furentur plures et transeat ex his

Summula Raymūdi.

^{s^o hō} .i. ad restitutiōem ^{s^o qd̄} receperūt
Unus ad emendam totum dare iure tenetur
^{.i. efficiēs} .i. delictorū
Hic qui non causa fuit inductina malorum
^{s^o talis} .i. q̄ nō fuit cā efficiēs
Reddat quod poterit saltem quod tangit eīdem
^{.i. inq̄stū p̄r} .i. secū exītes .i. ablata
Ut valet inducat confures reddere furta
^{.i. inducat} ^{s^o ablatū} ^{s^o ablatū}

Confures moneat quod habent ad restituendum

¶ Accusator ponit alia documenta iuxta furtū et rapinā dicens. postq̄ data est sententiā mortis sup̄ furē v̄l sup̄ aliū maleficiū. tūc nō est postea amplius sibi credendū. nec eius accusatiōes si quas fecerit sunt aduertende. et executor iudicij nō peccat in hoc q̄ punit iuste dānatos. Aliud documentum subiūgit et est istud. Si des alicui res spoliatas vel furatas vt ip̄e custos dicit eas. tūc si iste sciat eas esse subtractas. tunc restituere debet caute. et si iste monuit furē vt reddat illas res lesō. tūc ei nō nocebit excoicatio que sequit. tūc ille nō debet restituere illas res vero dño rerum. sed magis furi. ne pericula inde oriātur. videlz ne iste cum fure interficiat. Subdit. si plures furant aliquā rem. tūc vnus ex istis volens agere penitentiā debet totū ablatum restituere si ip̄e induxerit alios ad furandum. si aut̄ nō induxit alios reddat inq̄stum potest. vel ad minus illam partem que tangit ipsum Et ip̄e debet suos alios socios inducere inq̄stum potest vt ip̄i etiaz partes eorum eodem modo restituant.

¶ Primo notadū. q̄ fur dānatus et quicūq̄ dānatus ad mortē a quolibet actu legitimo est exclusus. quare nō admittit̄ ad accusatiōem. sicut in foro spūali excoicatus nō potest esse actor vel accusator. Consueverunt tū iudices seculares fures accusatos examinare. et nō ad accusatiōem et ad testimonij furis simplr dānare. Quia accidit quodā tpe q̄ fur deberet suspēdi. et vidit quēdam gaudere et ridere de suo suspendio. quē ridenti fur p̄s̄ derauit et dixit. ecce sociū meū. qui apprehensus p̄mo suspendebat. quo facto fur fatebat se odio accusasse illū. scz p̄pter risum et gaudiū qd̄ habuit in morte istius. Ne ergo illud amplius p̄tingat statutū est vt tales damna et ad mortem nō exaudiantur

¶ Secūdo notandū. ille qui habet bona subtracta tenetur ea restituere nō proprio domino istarum rerum. sed magis furi. Causa est. qz possent multa exinde prouenire pericula. quod sic declaratur. nam ip̄e posset cogi vt proderet furem. qui postea forte interficeretur. quod omnino malū est et cum homicidium incurreret. Posset etiam contingere q̄ ip̄e fur propter inuidiam diceret istum fuisse socium suum. et sic iste cum fure posset interfici. vt patet in exemplo p̄dicto. et sic de alijs multis periculis que possent inde prouenire.

¶ Tercio notadū. Ita est q̄ iste q̄ cum alijs plures res subtraxit. si vult agere penitentiā tenet totum restituere. Sz tū hoc intelligēdū est sub distinctione. qz vel iste recipiēs p̄sentit in toto vel nō. Si nō p̄sentit in toto tūc

Folium CIII

nō obligat ad restitutōes totū. qz nō fuit cā totū dāni. si āt p̄sentit in toto sic q̄ iduxit alios ad furtū tūc obligat ad cām. qz p̄senties ⁊ facies pari p̄na puniunt. Et etiā si fuit cā totius dāni p̄ inducōem alioꝝ ad furtū. tūc etiā totū tenet restituere. ¶ Pro q̄ dubitat. si vnus ex hīs satis faceret lesō. an tūc etiā alij tenerent ad restitutōem. Rūdet q̄ nō. qz ex q̄ satis factū ē leso de ablatiis ⁊ subtractis. ¶ Grales nō tenent ad restitutōem

¶ Quarto notandū. istud dictū de reb̄ inuētis vel subtractis. v̄z ē si talis res sit alicui⁹ hoīs fidelis. nā si res subtracta esset alicui⁹ sarraceni vel heretici. tūc meli⁹ ē q̄ distribuā paupeꝝ q̄ restituere sarraceno vel heretico. Ratio illius patuit in snia p̄cedenti

¶ Quinto notandū p̄ modū dubitatōis. v̄z subtractio cuiuslibet rei sit furtū. ¶ Et videt q̄ nō. qz si aliq̄s in extrema necessitate recipet panē ad comedendū ne moreret. tūc illud ablatū nō ē furtū. qz oīa p̄pria in necessitate sūt cōia. ⁊ si tūc haberet necessitatē sic p̄pria alteri⁹ eēt sibi cōia. Et sic videt q̄ illud ablatū nō sit furtū. Rūdet q̄ subtractio alicui⁹ rei sit dupl̄. Vno⁹ cogēte necessitate. alio⁹ nō. s̄ ex neq̄ciosa volūtate. si p̄mo mō aliq̄s sumeret panes q̄ eēt adeo paup̄ q̄ nihil haberet. p̄ q̄ sibi emeret. nec ei cā dei eo petere administraret. tūc tal̄ nō diceret fur nec teneret ad restitutōnem. ⁊ p̄ p̄ns nō etiā faceret furtū. cū rpe necessitatē oīa p̄pria alteri⁹ sunt cōia. vt d̄t Hieron. Si nō paup̄isti me rpe necessitatē occidisti me. Et si eēt aliq̄s q̄ recipet panē in tali necessitate. ⁊ si tūc p̄prehederet ⁊ iudex iudicasset illū hoīem ad mortē ip̄e iudex eēt verus homicida

¶ Sexto notandū. si vnus plurib⁹ plures res abstulisset ⁊ ip̄e vellet satisfacere. tūc dubitat an ip̄e d̄z vni totū dare an cuiuslibet p̄mi suā. Rūdet. q̄ aliter ē de foro eccl̄ie. ⁊ aliter de foro p̄scie. qz in foro eccl̄ie tūc isti q̄ plus petit plus obligat ad restitutōem. S̄ in foro p̄scie tūc isti plus tenet restituere q̄ plus depaupatus ē p̄ eū. nā in p̄fessione ei p̄sulendū ē vt plus lesō egēt subueniat q̄ alijs habitib⁹. S̄ in foro p̄scie tunc ille q̄ p̄ p̄sciam vellet defendere q̄ sibi essent plura ablata fm hoc ei restituatur. vel q̄ restituat totum vni q̄ vltimus restituat.

¶ Vltimo notandū. dubitat circa illud caplm. v̄z vsura. furtū vel rapina sit licita. Et arguit q̄ sic. p̄mo de vsura. qz in euāgelio d̄t dñs de isto seruo q̄ dixit. Dñe q̄ncq̄ talēta tradidisti mihi ecce alia q̄ncq̄ sup̄lucratu⁹ su⁹. cui dixit dñs Euge serue bone ⁊ fidel. In h̄ em̄ dñs videt approbare vsurā. S̄ in oppositū illi⁹ habet in psalmo vbi d̄t. Beat⁹ ē q̄ nō dedit p̄cunīā ad vsurā. S̄ de furto ⁊ de rapina habet in Exodo. vbi dñs p̄cepit filijs isrl̄ vt spoliaret̄ egyptiacos. q̄ videt q̄ furtū seu res spoliata sit licita. S̄ in oppositū dicit oēs iuriste extra de raptorib⁹. libro q̄nto. Rūdet q̄ dupl̄ p̄t capi vsurā. Vno⁹ p̄p̄ie videt̄ in bonis rpalib⁹. ⁊ sic capit̄ generaliter. Alio⁹ p̄t capi in int̄cionalib⁹. sicut in habitib⁹ scientificis ⁊ p̄ruosis. Primo⁹ tūc vsura siue rapina illicita ē. vt psalmista inuit in loco p̄allegato. S̄ scdo⁹ licita ē. q̄ q̄scunq̄ p̄rutes p̄t aliq̄s acq̄rere sp̄ ē licitū. S̄ tūc ad rōem d̄t. q̄ illud dictū euangelij nō est v̄z de bonis rpalib⁹. sed bñ de int̄cionalib⁹ ⁊ bonis sp̄ialib⁹. ⁊ sic p̄ q̄ncq̄ talēta possumus intelligere q̄ncq̄ sensus p̄ quos ille seruus multas scias ⁊ v̄tutes acq̄siuit

Summula Raymundi

S ^{s^o alicui⁹ terre .i. litigiu⁹ alteri⁹ terre}
Princeps inerat bellum cum principe. tu qui

^{s^o ad bellu⁹ scz belli pncipis iusta}
Rogeris ire vide ne causa sit eius iniqua

^{.i. aliquē pncipē .i. ppter iustā cām}

Quem sequeris iustum si sit circumspice bellum

^{s^o iste sex pditōes in lra enumerare}

Res. et persona. modus. ac intentio. causa.

^{.i. autoritas supioris}

^{litigiu⁹}

Autor. refaciunt iustum cognoscere bellum

^{.i. paganis}

^{.i. licitū ē bellare}

Cum sarracenis ac hereticis licet. et pro

^{.i. p christianitate .i. p lucratoē rei pdite}

Ecclesia. patria. vel re propria repetenda

^{queniēter .i. ab innocētibz}

Sic spoliis licite. sed ab innocuis nihil aufer

Istud ē capitulum aliud. in q postqz auctor determinauit de furto et rapina hic pnter determinat de bello iusto et iniusto Et pnt diuidi in tot pres qe ponit documeta Primo dicit. si aliquis pnceps alicui⁹ terre vadit ad bellu⁹ cu⁹ alio pncipe alteri⁹ terre. tūc si cū eo cogere⁹ ire aliq⁹. talis bñ dicit respicere q⁹ iusta sit cā belli. et dicit considerare rō⁹ p q⁹ fit bellu⁹. psonas et modū cū intentōe bellantiu⁹. Nā licitū ē bellare cū sarracenis vel hereticis. et etiā bñ lz aliquē pugnare p ecclia vel patria vel p re amissa repetēda. lz nō lz spoliare innocētes. **N**otandū pmo. aliq⁹ volēs ire ad bellu⁹ dicit diligēter aduertere vtz iusta sit cā belli. Rō ē. qz si cā belli iusta ē tūc pnt licite iuuare dñm suū. imo qz licet strenuus miles. qliter bon⁹ decurio. et pnter oēs pbi subditi pncipis in tali iusto bello qd fit p ecclia vel p patria cū dño suo debēt mori. Si autē cā belli eēt iniusta tūc nullus tenet eū iuuare. qz si facit grauitē peccat. et potius dicit eū impedire et pnter eū informare vt ab iniusto bello desistat ne deuoret sanguinē et sudorē miserorū absqz licita causa.

Secūdo notandū. qz qdā pditōes sunt aduertēde ab ipso q offert bellu⁹. Primo dicit respicere vtz bellu⁹ sit iustu⁹ et cā belli. qz si cā belli eēt iniusta non eēt licitū bellare. Secūdo dicit respicere psonā bellantis. scz vtz sit talis cui bellare licitū ē. qz bellare nō est oībz licitū. lz soluz regibz pncipibz et dñis terrarū. Tercio dicit aduertere qles sint aduersarij. qz nō est ptra quēqz licitū bellare. vñ ptra romani imperij impatorē nō est bellandū dūmo do iuste defendat eccliam. sicut nec ptra monasteria nec ptra viduas vel virgines. Quar to talis dicit aduertere modū belli. scz qz nō sit neqziosus vel vtilis. Quinto debet aduertere intentōem bellantis. scz qz ipse iustu⁹ finem intēdat. Sexto debet aduertere rem pro qua fit bellum.

Tercio nota. ptra sarracenos et hereticos licitū ē bellare. Rō ē. qz tales sarraceni. heretici. et alij infideles inimicantur deo et fidei catholice. ideo debent debilitari in qntum pnt vt eo minus possent nocere christianis. et etiā vt ipi ab errore eorū possint reuocari. qz in hoc pncipes baro

Summula Raymūdi.

Tollere quicquid habent homines quis presticit aulum
.i. cū nris monitōibz spoliū raptoribz s^c in eoz domibz .i. licentiā

Hostris consilijs ipsum vobis inibetur
.i. pmittun⁹ vob spoliū s^c tellatores neccāria

Saltem consulimus dum vos trahit ardua causa
.i. in rapicdo .i. incōtenti

Accipiendo graues ne sitis et immoderati
.i. cliētibz z stipēdiarijs .i. phitet⁹

Heu seruis vestris spoliū cur non inibetis
.i. mag⁹ admittit⁹ seruo⁹ .i. exoluet⁹

Sed consentitis horum scelus ergo luetis
.i. oē illud s^c ptra deū

Torum restituas quod et illicito rapuisti
.i. in ambiguitate telli

Bello. vel dubio. cum non discernere possis
s^c illius telli s^c illā dubiā s^c eterna

Que sit causa mali. causam defendere mors est
.i. in extremo iudicio iudicāte

Nec indefensa christo veniente manebit
.i. psumptibz s^c in tellū s^c sumptibz

Expensis proprijs vadatis non alienis
s^c dñoz .i. vestre

Cum dominis vestris. de quorum munere vestra
possessiōes pcedūt s^c tellatores .i. possidētes

Predia dependent. sed qui coguntur habentes
s^c p spoliū pcere debēt spoliādo

Nil nisi quod rapiant. parcant tamen in rapiendo
s^c innocuis hoibz

In quantum possunt ipsis. ipsosq; relinquo
trāsitis .i. vos egeni

Curritis ad bellum miseri quos nulla potestas
.i. postulat .i. angit s^c volipos

Euocat aut cogit. non excusare potestis
pmittitis s^c facto .i. durapnia

Quod facitis. pro quo grauis indulgentia vobis
mulier .i. pdonis ancille

Femina raptoris. pueri. serui. famuleq;
s^c rapta .i. absq; volūrate

Hec non restituent si consensu sine raptis.

nes & milites tenent iuuare ecclesiam & eam defendere. & oēs tales sub statu
ro romane ecclesie tenent mori p fide catholica. & tenent oēs aduersarios ca
tholice fidei p sternere & debilitare vt fides vigeat & floreat & nō dictra sa
racenoy & hereticoy. s; vt obnubilet fides eoy. q̄ propter ipi cū suis sub dā
tis si fideles māserint vsq; in finē coronā glorie possidebunt.

¶ Quarto notandū. vt he pditōes meli⁹ intelligant. tūc est sciendū q̄
ad iustū bellū pmo req̄rit res p q̄ pugnat. s. q̄ bellū fiat p defensiōe roma
ne ecclesie patrie vl rei publice. vñ qñ aliq̄ illaz. triū ē cā bellū tūc bellū ē iustū.
Secdo req̄rit (vt pdictū ē) psona. qz psona talis d; ēē secularis nō religio
sa. qz religiosi nō tenent bellare. s; solis secularib; ē pmissū. Tercio req̄rit
modus & mēsurā. qz ipse bellans d; finē q̄rere & nō vltari⁹ pcedere. qd ē
illos q̄ sunt ita crudoles & seueri q̄ nullo mō cessant a bello nisi p̄us corū de
struat. Quarto req̄rit incitō. s. vt bellū nō fiat p̄t auariciā vel inuidiā. s; q̄
fiat bona intentōe. Quinto req̄rit cā. qz forte iste sibi res abstulit. vt q̄ ecō
uerso illas lucret p̄t licite bellare. Sexto req̄ritur auctoritas. s; q̄ tale bellū
fiat auctoritate superioris. mō qñ illa sex p̄currūt ad bellū. tunc d; iustū. Si
aut aliq̄d illoy defuerit. bellū d; iniustum.

¶ Quinto notandū. vt p̄ etiā clericis pueniat bellare. Rūdet q̄ nō. vt
habet. xxiij. q. extra de bello. duplici de cā. Primo ne p̄ tumultus belloꝝ im
pediant in p̄ceptōe diuinoy. s. in laude dei & in orōnib;. Secdo iō. qz clerici
nō p̄p̄t occidere. s; magis eis p̄p̄t vt sint parati p̄p̄tū sanguinē ef
fundere p̄ xpo & p̄p̄tū suo. & nō detent deferre arma nisi ex iusta cā. vt si
trāseat p̄ loca piculosa tūc p̄nt deferre arma ad terrore hostiū. s; nō debēt p̄
cutere. vt habet. xxiij. q. i. nisi vñm vi repellere eos decet. Itē si quōs p̄ byter
interfuerit bello iusto vel aliq̄s cleric⁹ q̄ nō interfecit vel mutilauit aliq̄e
nec cām mortis p̄stitit. tūc ille sacerdos nō est degradādus vel ab officio
suspendendus. s; ille cleric⁹ p̄t p̄moueri ad sacros ordines saltē si idone⁹
fuerit. Si aut istud bellū ē iniustū & ibi hoies sunt occisi. licet ipse nō egit. sed
tūc ei impurabit. tūc nō p̄t p̄moueri ad sacros ordines. vt habet. iij. q. i. ca.
vltimo. Itē fm wilhelmū. si in bello dat aliq̄d clerico de rapina & ab his q̄
bus licuit. hoc p̄t tenere si bellū est iustum. Si aut p̄ se reciperet aliq̄d tūc
hoc totaliter tenetur restituere.

¶ Ultimo dubitat. vt p̄ subditi possint mouere bellū. Rūdet si miles
h; aliq̄d p̄tra comitē tunc p̄mo req̄renda est auctoritas regis vel superioris
ris. Et si tunc illa causa discuti nō potest bellum comittitur
innocentes

O bellatores cur innocuos spoliatis

s̄ eos spoliando magis

Atteritis miseros et eis plus hoste nocetis

.i. fruole p̄regitis

Erroros vestros temere defenditis. et sic

.i. loquini s̄ illud nutriamur

Dicitis. accipere quo nos pascamur oportet

s̄ ip̄s nutrimentū vñm nutrimentū

Si vobis et equis alimentum queritis. vltra

^{s^c ex illis reb^o}
Sunt vsi. doleant magis. a raptoze recedant

^{s^c aliq^o s^o sicut}
Qui possunt. veluti persone non sibi iuncte

^{s^c tales p^o sone} ^{s^c famulātes}
Ut sunt ancille serui nutriti alieni

^{s^c donū} ^{alienis}
Si speciale datum sit eis volo restituant hoc

Hec est ps vltima istius capli. in q̄ autor increpat istos q̄ spoliāt inno-
centes hoies z miseros dicens pmo sic. O vos bellatozes quare spoliatis
hoies innocētes z miseros. z magis infertis damna his q̄ hostes. q̄ si dis-
ceret. valde male facitis in hoc. Et ergo male defenditis z temerarie est
errorē cū dicitis. oportet nos accipe victū nobis z equis nostris. si q̄ solus
queritis alimētum. q̄s tunc p̄stitit vobis ausum tollere ab hoib^o quicquid
habēt vltra alimētū. q̄ si diceret nullus. ergo districte phitemus ne talia fa-
ciatis. sed tū cum vos habetis causam arduā tūc debetis moderare spoliū
et nō esse nimis graues. Tunc subdit dicens. quare vos nō inhilēt^o vestris
seruis ne spolia faciāt. qz si vos p̄sentit^o eis tūc eritis rei in isto facto z tene-
mini illis restituere qd̄ illicite rapuistis. z etiā in bello vbi nō scitis vos ha-
bere iustā causam. qz malā cām defendere est mors aie. Tunc subdit. quē
cūqz vult ire ad bellū ille dz ire sub p̄p̄ijs expēsis z nō sub expēsis alterius.
S; tū si aliq̄s cogeret p̄ dñm suū a quo ip̄e habet bona sua vt cum eo vas-
dat ad bellū q̄ nō hz vt ei de p̄p̄ijs expēsis in itinere possit puidere. tal' pos-
test rapere moderate vt vitā p̄seruet z nō crudeliter. Subdit. aliq̄ sunt q̄
currūt ad bellū nō vocati nec coacti p̄ aliq̄e modū. isti si spoliāt aliq̄e nō
possunt se excusare. sed optz eos agere penitētiā de isto facto. Item subdit
aliud documētum q̄ vxoz raptoris. filij. serui z ancille nō tenent reddere ra-
pinā si vsi sunt. z hoc si p̄sensum nō habuerūt. sed tamē alie p̄sone extranee
et alieni famuli si aliquid de his spolijs quandoqz eis datū fuerit iste tenet
hoc totaliter restituere

Primo est notādū. isti q̄ hnt bona aliq̄ sub aliq̄ p̄ncipe tenēt ip̄m seq̄
ad bellū qm̄ vocāt sub expēsis p̄p̄ijs. qz p̄pter hoc p̄cessa sunt eis ab ip̄o p̄-
ncipe castra z ville. z sic de alijs vel alia bona. Et si ip̄i aliq̄d rapiāt a paupe-
rib^o tenent restituere z satul facere lesis. S; tū si aliq̄s esset paup̄ iste possz
rapere. nō tū plus q̄ ei esset necariū ad victū z equis suis.

Secdo notādū. si aliq̄s nō esset p̄ncipi obligatus. qz forte nulla bona
ab eo possideret. iste si iniret bellū cū tali dño z reciperet aliqua bona que
cūqz modica vel magna tenet reddere lesis. Et ergo psuadet cuiuslibet q̄ si
nō p̄ncipaliter cogatur inire bellū q̄ maneat in partib^o suis z nō annihilē-
tur pauperes. qz p̄pter hoc eterna damnatōem posset incurrere si non red-
deret integre ea que abstulisset

Tertio notādū circa quintū documētum. vtrū vxoz raptoris filij et
ancille tenent reddere rapinā qua vsi sunt. Rndetur q̄ nō. z hoc est verum
de seruis q̄ sunt seruilis p̄ditōis. sicut est empticius. z etiā illud est verum
si isti serui nō p̄buerūt p̄silium vel p̄sensum vt spoliū fieret. qz vt sic tunc

Summula Raymundi

ipsi tenerent reddere oia bona spoliata ita bñ sicut raptor. qz ipsi puniendi sñt eadē pena q̄ raptor punit. qz reus z p̄sentis eadē pena puniunt

¶ Quarto notādū. q̄ seru⁹ q̄ seruit raptorī. p̄ victu vel pecunia statim cū p̄cipit dñm esse furē vel raptorē dz ab eo recedere z seruitium resignare. Rō est. qz si maneret cū eo postq̄ p̄cipet eū esse furē. tūc ip̄e videret eī p̄sentire in furto vel rapina. z sic obligaret ad restitutiōem sicut raptor

¶ Quinto nota. sicut etiā sup̄ius paruit tūc vxor raptoris v̄furiis post q̄ eū p̄cipit eē raptorē vel furē. ip̄a p̄t ab eo recedere q̄ntū ad habitatiōem nō tñ p̄t sibi denegare copulā carnalē si ip̄e secrete eā exigeret. nā in manifestis exigere copulā a muliere esset periculosum furi z mulieri. nā fur postq̄ captiuari z sentētia capitali iudicari. z si se tūc p̄miscuisset mulieri tūc mulier diceret rea in furto. z sic etiā posset iudicari ad mortē. ne q̄ hoc periculū eueniat tūc fur segregatus dz esse a muliere z cū ea in manifesto nō p̄uersari nec copulā carnalē exigere dz licet bñ p̄t facere occulte

¶ Sexto notādū. q̄ p̄sone sunt p̄iuncte raptorib⁹ dupl̄. quedā separabiliter. quedā inseparabiliter. Inseparabiliter vt vxor z filij ante annos putertatis. quia tunc debent obedire parētib⁹. Separabiliter vt ancille. famuli q̄ sunt liberi. z quādo p̄cipiunt dominū esse furē tunc immediatē ab eo debent recedere ne videantur ei p̄sentire

¶ Septimo notādū. de vxore raptoris q̄b⁹ debeat vti bonis Rūdet per distinctiōem. vel ip̄i hñt aliqua bona p̄ rapinā acq̄sita. vel bona iuste acq̄sita z ex hereditate. Si p̄mū tūc mulier nō p̄t vti rapinis. Si autē hñt aliq̄ bona p̄ rapinā. nō acq̄sita hoc ē dupl̄. vel illa sunt separata vel mixta cum rapina. Si sunt separata tūc mulier dz vti istis bonis. Si autē mixta sñt tunc ip̄a itēz nō tenet vti eis. sed implorare dz p̄siliū z auxiliū amicorū. z debet viuere de p̄p̄ijs suis laborib⁹ z dotib⁹

¶ Octavo notādū. ponat in casu q̄ nihil hñt amplius nisi qd̄ p̄ rapinā acq̄sitū est. z q̄ mulier nō p̄t laborare nec hñt aliq̄ bona p̄ se nec dotata de q̄b⁹ tūc mulier viuere dz. Rūdet q̄ ista dz facere s̄m p̄siliū sui p̄fessoris. v̄f dz q̄ in nēcitate p̄t viuere de illis reb⁹ p̄ rapinā acq̄sitis. qz nō p̄t viuere in labore. p̄prio. nec ip̄i hñt aliq̄ bona separata. q̄ q̄tenscūq̄ vti bonis p̄ rapinā acq̄sitis cū dolore cordis dz vti istis z cū vera p̄tritiōe sic cogitando q̄ si aliter vitā posset p̄seruare nullatenus veller istis vti

¶ Nono notādū. quicq̄d raptor in bello illicito recipit est p̄tra iusticiā s̄z qz iustū est vnicuiq̄ reddere qd̄ suū est. q̄ q̄cqd̄ recipit in bello illicito est restituendū. z nō solū dñs belli tenet restituere s̄z etiā oēs subditi q̄ sequunt dñm. Et s̄z ex timore sequunt. tñ plus tenent deū timere q̄ hoiem. Et hoc est v̄p̄ q̄n̄ sciūt eē illicitū. si autē dubitat an bellū sit iustū. an iniustū subditi nō tenent restituere. sed stipendiarij nō excusant sicut subditi. qz nō tenent obedire sicut subditi. Etiā in dubio nō debent se p̄mittere discrimini vt iur̄ aiet aliquē in p̄iudiciū alterius. q̄ de lra. defendere cām dubiosam ē mortis aie. qz tales grauiter peccāt. Itē vult lra q̄ trāsēures ad bellū habētes possessiones suas a p̄ncipe saltē sufficiētes tenent p̄p̄ijs suis expensis bellare. qz nō tenent dare cēsus de bonis suis sicut rustici

¶ Ultimo nota. dices. maḡ videt sibi ip̄i p̄radicere. qz dixit sup̄ q̄ s̄m tūc raptoris nō deberet p̄morari raptorī vel furi. h̄c autē d̄t q̄ dz vti rap

plinis. Ibi dicitur aliquid quod pius loquatur de occulto furto. sed hic loquitur de manifesto spolio. sed melius secundum predicta dicitur quod hic loquitur tempore necessitatis. scilicet quando vxor famulicia et pueri alii non possunt nutrir. sed pius loquatur de tempore possibilitatis quando mulier potest recedere a rapore et alii potest se nutrire. tunc quis modo non dicitur a primorari.

Si vendis vel emis sacrum symon incipis esse
.i. plensum *.i. re sacra* *.i. symoniacus*
.i. symonia fieri

Consilium si tu das vel permittis es idem
.i. supior *.i. symonia* *.i. impedire*

Si prelatus es et poteris scelus hoc reuocare
.i. symoniaci placu iudicet

Hec reuocas pena symonis te puniat equa
.i. tuus *.i. tua* *.i. germanus* *.i. dona*

Si pater aut mater vel amicus munera dant. te.
.i. te nesciente *.i. cognoscis*

Non procurante dum noueris hec data pro te
.i. de cetero *.i. beneficio*

Amplius ecclesie tali desiste preesse

¶ Capitulum quatuor in quo vult determinare de symonia Et pertinet ad precedens
 ita sic. postquam autor determinauit de furto rapina et bello. hic determinat de symonia Et per in tot pres diuidi quod si casus positi de symonia pres in
 fra dicent. Dicit ergo primo sic. si tu emis vel vendis re sacra eris symoniacus. et si tu es platus et admittis quod tui subditi hoc faciunt et potes reuocare non facis etiam eris symoniacus vel puniedus tamquam symoniacus. Etiam si pater tuus vel mater vel alius alter dat pecuniam vel munus. et per illud munus procurat tibi aliquam ecclesiam te ignorante. tunc postquam tu preperis tunc inmediate debes illam ecclesiam relinquere amplius ei non preesse. et omnia precepta debes reddere. quod si non feceris symoniacus eris. et per tali facto cum tali ecclesie frivole vis preesse eternali damna beris Et hoc de intentione omnium iuristarum

¶ Primo nota symonia sic describitur Et studiosa cupiditas vel voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel quod annexum est spirituali. Dicit primo (studiosa cupiditas) quod si alicui preferat beneficium non studiosa cupiditate ipse non est symoniacus. verbi gratia. si parentes alicuius dederunt pecuniam pro beneficio ipso ignorante. ipse non censetur symoniacus. sed talis statim postquam scit et papit debet resignare ecclesiam et de preceptis satisfacere Dicit secundo (voluntas) quod sola voluntas facit symoniacum. ubi gratia. tu habes voluntatem emendi beneficium et si non emis. tunc etiam symoniacus es coram deo. quod sicut homo per solam voluntatem reddit usurarius. sic per solam voluntatem homo etiam reddit symoniacus. Dicit tertio (emendi vel vendendi) per hoc excludit omnem tractatum aliud de non satisfactum. sed aliquid cum pacto interueniente. Dicit quarto (spirituale) nam si vendit domus vel ager ab alio. talis ab eo non censetur symoniacus Dicit ultimo (vel annexum spirituali) sicut est ius patronatus. quod hoc non est spirituale sed annexum spirituali. Non est quod ius patronatus non solum dat clericis sed etiam laicis. ergo est quoddam annexum spirituali

Summula Raymundi

R Secundo notandum. Ista dicitur dans simoniacus. Ratio est ista. quia res us et scientes pari pena puniendi sunt. ergo dans simoniacus simoniacus censetur esse idem cum eo. ut Raymundus manifeste tangit in textu.

T Tertio notandum. simonia fit secundum iura decretalia quoniam munus datur pro re spirituali. Pro quo notandum. quod munus est triplex. Nam quoddam est munus a manu. quoddam a lingua. et quoddam ab obsequio. Unum munus a manu fit per pecuniam largiendam. Sed munus lingue fit per petitiones et per precamina. ut si aliquis rex vel princeps petit aliquem ut ferat tali tale beneficium. tunc ibi fit munus a lingua. Sic tunc quidam doctores iuris dicunt quod isti dicuntur simoniaci. Ratio est. quia iste peccatus sunt sicut unum mandatum. Sed si aliquis simplex homo vel miles peccat principem vel regem vel aliquem dominum magni ut tali daret beneficium tunc non dicitur simoniacus. sed simpliciter datur talis illud beneficium propter peccatus vel precamina. Sed munus ab obsequio fit ut si aliquis alteri seruiret et pro illo seruitio daret ei seruitium spirituale. propter hoc non esset simoniacus. Et quo tunc elicitur quod primo modo munus facit simoniacum. scilicet munus a manu.

Q Quarto notandum. quod munera possunt dari licite quinque modis. Primo modo gratis. Pro quo est sciendum. ad hoc quod munera gratis dentur consideratur quattuor modis. Primo consideratur qualitas dantis. Secundo qualitas accipientis. verbi gratia ut si pauper daret divitiis aliquid munus tunc habet suspitio de eo. quia dives debet dare pauperi. Tertio consideratur quantitas muneris dari. utrum sit magnum vel parvum munus. Quarto consideratur qualitas temporis. verum tunc datur quoniam beneficium vacat vel an datur antequam beneficium vacet. et quovis modo contingat tunc semper est suspitio. **S** Secundo modo munus a manu licite dari potest alicui pro officio implendo ad quod talis non est obligatus. verbi gratia si aliquis transiens ad curiam romanam daret unum quatuor grossos vel solidos ut impleret beneficium suum curiam intrando et retinendo beneficium ad quod ipse obligatus. et sic tunc vicarius suus non iudicatur propter hoc simoniacus. **T** Tertio modo munera possunt dari licite per operibus licitis et debitis. verbi gratia. episcopus vel archidiaconus plebanus ecclesiam ille potest recipere munus moderatum. propter hoc tamen non censetur simoniacus. **Q** Quarto munera possunt dari ad redimendum exactiones. ubi gratia. ut si aliquis est tenens res ecclesie per longum tempus. modo aliquis sacerdos non potest ab ipso alienare tales res ecclesie. nec per iudicium nec aliquid aliud nisi propter munera vel pecunias. modo si sacerdos daret munera tali per ista re spirituali. propter hoc non censetur simoniacus. **Q** Quinto munera dantur licite per elemosinam largiendam. hoc est per vitam eternam consequendam. et ista dicitur aliquid spirituale. quia nihil est spiritualius vita eterna. et propter hoc talis non redditur simoniacus. Et sic per qualiter in unum possunt dari quinque modis.

Q Quinto est notandum. dictum est prius quod munus ab obsequio fit absque simonia. Pro quo est sciendum. quod obsequium est duplex. nam quoddam est obsequium corporale. quoddam spirituale. **C** Corporale est duplex. nam quoddam est obsequium corporale honestum. quoddam inhonestum. Honestum est. ut si aliquis servit episcopo pro bono episcopi et totius diocesis. et post hoc transferat ad curiam romanam seu obtineat beneficium per tale episcopum. propter hoc talis non censetur simoniacus. Sed obsequium inhonestum est quod est contra deum. et propter tale obsequium aliquis redditur simoniacus. Sed in obsequiis spiritualibus nullus debet servire pro beneficio nisi alicui beneficio esset annexum officium. sic quod illud officium teneret

pagere a beneficio. ut aliquē legere de beata virgine vel de aliquo sancto
propter hoc talis non redditur symoniacus

¶ Ultimo notandum. quod beneficium est duplex. nā quoddam est curatum. et quoddam
viam non est curatum. modo quicumque petit per beneficium curatum pro se vel pro alio ille
reddat symoniacus. Si autem illud beneficium non est curatum. tunc licite potest petere
pro se vel pro alio. sic quod non incurrit symoniam

.i. vix collatorē donavit

Contra patronum tibi si dedit ecclesiam quis

.i. tu detes resignare .i. phibitū inuenio

Non maneat in ea. tua nolo sit hec violenter

.i. monachis. .i. aliquis

Est symonia gravis summam si fratribus vllam

summā pecunie

Das spe prebende. vel si promittis eandem

Totum restitue symonis quod adeptus es arte

¶ Sic auctor ponit alium casum de symonia dicens. si aliquis promoueret ad aliam
quam ecclesiam vel aliquod beneficium inuito patrono. .i. vero collatore illius ecclesie
vel beneficii. ille non debet manere in illa ecclesia violenter. Subdit. gravis est symonia
si quis aliquibus hominibus det summam pecunie vel aliquod munus sub spe accipendi
rendi prebendam. et vnusquisque tenet restituere quod symoniacè adeptus est

¶ Pro quo notandum circa lram. quod nullus debet retinere ecclesiam vel aliquid
quod beneficium contra voluntatem patroni. .i. veri collatoris. Cuius causa est. quia alius
promitteret rapinam. quod sic patet. quia ipse inuito domino tractat res alienas. et ideo
talis grauiter est puniendus

¶ Secundo notandum. quod qui dat aliquod munus aliquibus superioribus ut ipsi recipiant
eum in prebendam. et sibi assignet certam prebendam. talis est symoniacus. et
si prebenda sibi est assignata debet eam resignare. et de preceptis satisfacere. aliter
eterna damnationem incurret

¶ Tercio notandum. ex quo hic dicitur de patrono. Patronus sic definitur. est
ille qui habet potestatem presentandi clericum ad aliquod beneficium. quia dicitur regula iuris
Patroni interest presentare. episcopi autem recipere

¶ Quarto notandum. quod ex tribus aliis potest fieri patronus Primo quia potest conferre
certum beneficium. Secundo quia fundauit ecclesiam. Tercio quia ipse promissit conferre
ecclesiam. Pro quo nota. quod ad patronum duo requiruntur. scilicet aliquod honoris. et aliquod oneris
Primo requiritur aliquod honoris. quia sibi debet utilitas. nā
si fuerit de pauperibus. tunc iste beneficiarius ab eo tenet eum recipere et sibi pro
uidere de necessariis. Secundo debet sibi aliquod oneris. quia talis patronus debet
posse ipsi beneficio. et istud defendere ab inimicis.

¶ Quinto notandum per modum dubij. vix ius patronatus possit alienari
Ridet quod ius patronatus alienari pluribus modis. Primo per hereditariam
successionem. ut si pater moriatur et habuit aliquod ius patronatus. istud per hereditariam
successionem transferretur ad filium. Secundo alienari potest per venditionem tali modo. quia si terra
ciuitas vel villa vendatur. tunc ius patronatus transferretur cum ciuitate vel villa
vendita. quia specialiter et pro se vendi non debet. eo quod est annexum spirituali. Tercio

Summula Raymūdi.

nō trāsfert p̄ mutatiōem. qz aliq̄s p̄ hoc ius patronatus dare p̄ alio. & hoc licētia sui ep̄i seu superioris. Quarto trāsfert ex dātiōe. vt si laycus layco daret ius patronatus. sed secus esset si daret religioso

Sexto notād. dubitaret aliq̄s vtrū pater possit p̄ntare filiū ad aliq̄d beneficiū. Respondet q̄ sic. qz nō inuenit̄ p̄trarius in iure canonico. Dicunt̄ tñ quidā doctores iuris q̄ tutius & cauti⁹ est dimittere. nam p̄ hec beneficia possunt p̄uari iurib⁹ hereditarijs.

Septimo notādū. vtrū aliq̄s possit seip̄m p̄ntare ad aliq̄d beneficiū. Rñdet q̄ nō. qz dicūt cōiter oēs iuriste q̄ p̄sentans & p̄sentatus debent eē p̄sone diuerse. sed hic nō sunt p̄sone diuerse. ergo rē.

Octauo notādū. lra d̄r null⁹ sine volūtate patroni d̄z accipe beneficiū. Contra hoc arguit̄ q̄ sic. impetrātes p̄tra volūtate patronoz accipiūt beneficia. q̄ videt̄ q̄ lra sit falsa. Rñdet q̄ hoc opatur autoritas superioris. nam p̄ntē autoritate maioris cessat autoritas minoris. & qz dñs papa de suo iure oia beneficia p̄ferre h̄z tam laycoz q̄ clericoz. ergo rē. Sed diceret̄. cur dñs papa habeat autoritate p̄ferēdi beneficia. q̄re nō p̄fert tūc officia laycoz vt regū p̄ncipiū. rē. Rñdet q̄ dñs ap̄licus ideo nō vult p̄ferre beneficia laycoz. vt ip̄i layci sint magis attēti ad defendendū eccliam. i. ad ampliadā res ecclie. qd̄ vt sic magis faciūt q̄ si ius patronatus non haberent

Ultimo notādū. ponat̄ q̄ duo sint collatores vnus ecclie. & qliter illos rē p̄ntaret vnū. tūc dubiū est q̄s illoz debet recipi. Rñdet sub distinctione vel ipsi p̄sentantes sunt clerici vel layci. si sint layci. tūc ep̄s debet respicere merita p̄sonaz. & que illaz habet maius ius & melius meritū illā debet recipere p̄sentatā. Si aut̄ p̄sone p̄sentate sint equalis meriti. tūc ep̄s p̄t respicere vnā que sibi placet. Si aut̄ patroni sint clerici. tūc ille q̄ p̄us erat p̄sentatus erit recipiendus. **U**n̄ sciendū qñ laycus h̄z beneficia p̄ferre. tunc ille h̄z eligere vnā p̄sonā infra quattuor menses & eā p̄ntare ep̄o. et si talis eijceret̄ tūc statim patronus debet aliū p̄sentare quousqz inueniat vnū valentē. qz nullus debet p̄sentari ad aliq̄d beneficiū nisi sit idoneus. & p̄cipue hoc p̄cauendū est in beneficijs pastoratus.

.i. beneficiū .i. beneficio .i. tale pctm̄
Prebendam si das pro prebenda symoniam
 .i. facis .i. p̄sul
Committis. causam nisi mutet episcopus istam
 .i. p̄fecerat .i. replū .i. ep̄s .i. parua pecunia
Dum sacrat ecclesiam p̄sul summam moderatam
 s̄ summā .i. dare .i. p̄dico
Si petit. hanc licite poteris conferre. nec obsto
 .i. sumptib⁹ .i. satisfacis .i. fatigatōi
Expensis quia sic respondes atqz labori
 s̄ ab aliq̄ aduersario .i. beneficio s̄ eccliam pecunia
Si male vexaris super ecclesia redimas hanc
 .i. delicta
Ad redimenda tua peccata potes dare quid vis

^{s^e} secularis .i. claustrales .i. religiosi
Clericus aut fratres. layci. monachi. moniales
.i. absq; redēptōe. i. pmissa

Damnantur sine spe si sponsa pecunia claustru

.i. collata dedit .i. introitū s^e nec papa nec ep^s

Vel data concessit ingressum. nullus in istis

s^e talis sic receptus

Dispensare potest claustru maneat q; in isto

Hic auctor ponit aliū casum de symonia dicens. si q; dat vnā p̄tendā p̄ alia symoniā p̄mittit. Cā huius est ista. q; hoc solū spectat ad ep̄m. sc; trāspōnere clericū de vno loco ad aliū. Subdit. si aliq; ep̄s p̄secrat aliquā eccliam z perit moderatā summā pecunie istā licite p̄ferre p̄r. q; ista pecunia nō datur p̄ p̄secratōe ecclie. sed p̄ labore z expensis. Itē qlibet p̄t redēmere suū ius si aliq; in eo velit eū impedire. Et subdit. clerici vel fratres layci vel moniales q; p̄ pecunia aliquē vel aliquā in claustrū recipiūt nō p̄nt istud receptū retinere p̄ vllā dispensatōem. q; symonia est

Primo notādū. q; in lra q; moniales siue monachi nō debēt aliqd̄ recipere a fratrib; suscipiendis. dubitat ergo si aliq; pecunia det̄ religios; sine pacto. vtz licite z sine symonia p̄nt recipere. Rūdet q; si nulla pactio inter uenerit tūc licite p̄nt recipere pecuniā si eis aliqua p̄bet. Tūc p̄suetudo est in aliq; claustris. q; aliq; intrās religionē facit vnā generalē p̄p̄natiōem fratrib; p̄sentib;. z hoc est laudabile z sine symonia. si aut̄ pactio aliqua inter uenerit symonia cōmittit̄. Sed dices. si aliqd̄ claustrū esset ita defectuosum q; vix valeat sat̄s facere fratrib; p̄sentib;. nūquid tales licite p̄nt aliqd̄ exigere ab aliquo intrare volente. Respondet. quicūq; aliqd̄ claustrum oppressum est penuria q; vix valeat fratrib; p̄sentib; sat̄s facere. tūc dicit̄. quidam q; isti p̄nt dicere. nos recipemus te in fratrē si possemus habere necessaria. z ergo tūc isti licite p̄nt recipere z reperere patrimoniū illius sine symonia. Sed tūc p̄tra hoc est opinio alior; doctor; qui dicūt q; paupertas in hoc nō p̄r eos excusare. q; paupertas est annexa regule. p̄tra quā dñs apostolicus dispensare nō potest

Secundo notādū. q; hic dubitat vtrū possibile est aliquē hominē dispensare cū symoniacō. Respondet q; aliquē hominē dispensare de symonia vel de alio peccato intelligit̄ duplt̄. vel in p̄p̄ia virtute. vel in virtute xp̄i. In p̄p̄ia virtute nullus hō dispensare potest. sed bene in virtute christi. quia dicit dominus petro z successorib;. Quodcūq; ligaueris super terram ligatum erit z in celis zc

Tercio notādū. q; si ep̄s perit immoderatā summā pecunie talis p̄t et denegari. q; talis summa pecuniaria p̄t esse fm̄ loci possibilitatē. Et ep̄s nō dz exigere aliquā pecuniā qñ celebrat ordines. nec etiā in p̄firmatione. q; si faceret p̄mitteret symoniā. z postea tenet restituere. Sed dices. tūc p̄ sacra eucharistia datur pecunia. ergo multo magis in celebratōe ordinū z in p̄fessione. Tūc p̄z ex cōi rieu ecclie. q; infirmantes q; pcurant cōiōne corpis xp̄i ponūt nūmū supra mēsam quē capit sacerdos. Rūdet q; p̄ sacra eucharistia nō ponit nūmū. sed solū p̄o sacris factōe laboris.

Summula Raymūdi.

¶ Quarto notādū. Iſa dē q̄ aliq̄s nō p̄t manere in clauſtro q̄ intrauit p̄ donatōem pecuniāz. Et rō est. q̄ oē illud q̄d aliq̄s acq̄rit ſymoniace h̄ tēſ net reſtituere. ex q̄ ſ ille receptus eſt ſymoniace nō p̄t manere in clauſtro

¶ Quinto no. q̄ aliq̄s p̄t intrare religionē dupl̄. ſ. ex pacto. ⁊ ſine pacto. ſi ex pacto intrauerit. ſ. dare aliquā pecuniā. ⁊ mittit ſymoniā. ſi aut̄ intrat uerit ſine pacto. tūc nō erit ſymoniacus. dato etiā q̄ daret bonā ſummam

¶ Sexto nota. q̄ ſymoniā ⁊ mittit dupl̄. Primo ex p̄te recipiētis. vt ſi aliq̄s nō uult recipere aliquē ad religionē niſi p̄mittat ſibi pecuniā. Secō cō mittit ex p̄te recepti. vt ſi q̄s audeat p̄mittere pecuniāz vt recipiat in p̄fra trē. Etia p̄mittit ex p̄te utriuſq̄. ſ. q̄n faciūt pactū ex utraq̄ p̄te ⁊c.

.i. bñficiū .i. redditus

Eccleſiam paſtor tibi ſi locat vt munit res

.i. p̄cerneret s̄ als s̄ eccliam

Te contingentes. quia non daret hanc tibi ſi non

ſ turpe pctm̄ .i. ex illo

Conditio turpis hec intercederet. unde

.i. collatore talis pctōz

Cum paſtore tuo ſymoniacus eſſe probatō

s̄ tpalē s̄ eterne ſez tā cleric⁹ q̄ collator

Post mortem mortis in ſede ſedebitis ambo

s̄ ille .i. in crimine

Qui tibi ſuccedat in tali labe ſcienter

.i. in eterna dānatōe s̄ hō

In regno ſathane totum regnabit et iſte

.i. bñficiū .i. iuſte reſignare

Non potes eccleſiam tibi dimittere forma

.i. p̄ferat

Quia mihi datur ea. faciens ita conditionem

s̄ cleric⁹ .i. exponat

Nullus inutiliter res expendat crucifixi

s̄ reb⁹ .i. male fruāt s̄ reb⁹ xp̄i

His nec abutatur. ſed cum ratione fruatur

.i. egenis s̄ illas res

Et det pauperibus et ſanctos uertat in uſus

.i. ſcurro s̄ cleric⁹

Hiſtrio uel meretrix uel turpis nil ferat a te

amittis s̄ p̄ſonis ſuſpectis

Perdis quod das eis chriſtum faciens inimicum

s̄ de tuis donis s̄ p̄ſonis ſuſpectis

Panem ne pereant des. et nihil amplius addas

s̄ tuis .i. paup̄ib⁹ .i. necē h⁹

Cognatis miſeris natura quod indiget hoc da

Hec est vltima ps istius capli. in q magister ponit aliud documentū de symonia dicens. si aliq̄s plebanus vel collator pmitteret vni eccliam vlt bñficiū vt minueret res illius ecclie. vel hoc fieret cā inuidie vel cā alterius. tūc pastor cū bñficiario esset symoniac⁹. ⁊ eternā mortem p illo incideret. Subdit aliud documentū dicens. q null⁹ p̄t alteri resignare bñficiū vt ip̄e subleuet ⁊ vsurpet fruct⁹ illius bñficij resignari. Rō ē. qz incurreret symonia. Subdit aliud documentū dicens. q qliter bñficiatus cū bona rōne d̄z psumere fructus p̄tende ⁊ nō d̄z abuti. s̄ si quicq̄s supfluitat⁹ habuerit h̄ d̄z puertere ad vsum pietatis dādo pauperib⁹ ⁊ miser⁹ psonis vt sup̄ p̄tuit de vita ⁊ honestate clericor⁹. Subdit aliud documentū dicens. q ipi bñficiari nō debent dare matrimonū xp̄i h̄strionib⁹ seu sp̄retis mulierib⁹ vel inhonestis hoibus. Rō est. qz oia illa p̄dunt ex eo q tales nō sunt here des xp̄i. ideo patrimoniū xp̄i non debent subleuare Deinde magister subdit vnam cautelā seruādam. qz aliq̄s ex p̄cedentib⁹ dubitaret. vtrum nihil esset eis dandū. Ibi r̄ndet magister. q qn̄ talis cognosceret illos infirmā⁹ res tunc deberet eis ex̄h̄tere p̄pter necessitatē corp̄is panem ne fame moriantur. ⁊ non amplius eis dari debet ne ad lasciuā corp̄is iterum puocantur. sed potius debet suis miseris cognatis ex̄h̄tere pietatem q̄ h̄d̄strionib⁹ vel scurrionib⁹ aut meretricibus.

Primo notandū l̄ra dr. si aliq̄s patron⁹ pferret alicui clerico eccliam sub tali p̄ditōe vt posset res ecclie minuire isti ambo essent symoniaci Rō est ista. qz iste clericus emit istā eccliam p̄pter diminitōem redditū quos redditus patronus aufert. ⁊ om̄is talis emp̄tio est symonia. Et ideo si collator alicui⁹ ecclie velit sibi vsurpare aliq̄s res ecclie cleric⁹ nō d̄z ei consentire. qz de iure tenet clericus eccliam ⁊ res eccliaz. p̄tegere ⁊ defendere vsq̄ ad mortē. In iura dicūt q̄ q̄cunq̄ cleric⁹ trāsfert aliq̄s res ecclie in manus alterius. talis de facto est ex̄cōmunicatus.

Secundo notandū. nullus patronus d̄z pferre eccliam p̄ditional̄ sic d̄c̄tendo. illā eccliam dabo tibi si velis mihi d̄m̄tere decimas ecclie. quia si clericus sub tali p̄ditōe recipet eccliam tūc ambo incurrerēt symoniā. ⁊ exponeret se eterne d̄anātōni. Itē symonia nō solū p̄mittit̄ circa collatōnes eccliaz. s̄ etiā p̄mittit̄ circa sacros ordines Clerbi gr̄a. si aliq̄s voluerit p̄cedere ad sacros ordines ⁊ nō h̄z bñficiū. s̄ perit ab aliq̄ d̄no p̄uisionē sup̄ q̄ possit p̄cedere ⁊ p̄mitteret d̄no q̄ post susceptōem sacror⁹ ordinū vellet illi illā hereditare. tūc sic p̄cedēs reddit⁹ symoniacus. ⁊ si talis ē ep̄s sup̄ cuius p̄uisionē h̄c̄ p̄cedit ⁊ ordinar̄ eū. tūc ordinās ⁊ ordinatus redduntur symoniaci. ⁊ tūc ep̄s d̄z suspēdi ab officio p̄ t̄ps aliq̄d. S̄z ordinar⁹ d̄z sus̄pendi ab officio donec cū illo fuerit dispensatū p̄ d̄nm̄ apostolicū. qz solus d̄ns apostolicus h̄t̄et cū eo dispensare.

Tercio notādū. q̄cūq̄ resignat aliq̄d bñficiū ea rōe vt def suo p̄san⁹ guineo vlt amico tal̄ ē symoniac⁹. Rō ē ista. qz talis hereditat eccliam sine bona xp̄i qd̄ nō deberet fieri in sp̄ualib⁹. qz bñficia debent libere resignari. ⁊ debent vacare post mortē. q̄ talis sic faciens est symoniacus.

Quarto ē notandū. q symonia ē graue p̄ctm̄. ⁊ ē maximū inter oia p̄ctā. qz tam in veteri q̄ in nouo testamento inuenitur q̄ multe plage sunt istis illare q̄ p̄miserūt symoniā. Sed dubitatur. q̄s habeat disp̄sare cum

Summula Raymundi

symoniacis. Ad hoc videtur per distinctiōem. qz aliqs vel scienter ineras symoniā v' ignorāter. si ignorāter tūc ep's p't cū eo dispēfare si statim res' gnauerit bñficiū. Si autē scienter tūc ppter enormitatē peccati nullus h'cā eo dispēfare nisi dñs apostolicus

Quinto notandū. null' clericus dz dare meretricib' vel histrionib' vel alijs psonis suspect' de bonis xpi. Causa hui' ē. qz cleric' possidet patrimonio xpi. z iō quicqd' vltra necessitatē obtinet hoc nō ē ei' p'riū. s' p' p'riū ē pauper' q' sunt serui xpi. Si g' cleric' daret hoc patrimonio xpi psonis suspect', tūc p'aret paupes talib' bonis. s' tū hoc nō dz fieri. S' si videret eos velle perire ppter famē. tūc p't eis dare panē vt eos pseruet in v'itā. qz tpe necessitat' elemosyna nulli ē denegāda. Tū circa elemosynas tria sunt p'siderāda. Primum ē. q' elemosyna dz dari de p'rijs z non de alienis. qz ille q' dat elemosynā de alienis z nō de p'rijs suis. assimilaf illi q' filiu' vnicū in p'ntia patris mactat. Sicut em' iste nō prestat gratiū serui tū patri. sic z iste q' nō dat elemosynā de suis p'rijs nō prestat seruitium acceptabile deo. Secūdo dz p'siderare vt det recto ordine. vñ rectus ordo ē incipere a seipō z a suis p' sanguineis. deinde alijs pauperibus. Tercio dz habere bonā intentiōem. nā ille q' vult dare elemosynā dz eā dare bona intentione. scz pure ppter deū z nō ppter vanā laudē. Et iō ad p'positū de histrionib' dicendū est. qñ clericus dat eis aliqd. hoc nō dat eis ppter deum sed ppter laudem vaneglie vt laudent eū hoies corā p'lo. ideo dicit sanctus Aug'. histrionib' dare est demonib' immolari.

Ultimo notādū. qñq' vult petere p'tendā suo p' sanguineo v' sibi nō dz pmittere patrono aliqd nec' seruitiū nec' dona. qz als pmitteret s' p' moniā. eo q' pmitteret dare seculare p' spūali. s' simplr petat ppter deū.

Usure species varie sunt nomina quarum
s' doctor .i. mulce species
 Nullus habet. facies tamen inspiciamus earum
s' denarios p'rio .i. pcedis s' nūmis
 Si nummos fratri prestas pro pluribus. aut si

Res promptas vendis signando tempora longa
vēditōri .i. tribuas .i. es
 Ut tibi plus detur tunc vsurarius extas
s' denarioz s' certū .i. vendis

Pro septem marcis ad tempus equum mihi si das
s' equ' marcas vēditio
 Qui vix quinq' valet. hec vsure species est
ille res locate .i. pignori posite

Ager siue domus tibi si sint inuadiate
s' aliqb' .i. acceptis .i. ager vel domus
 Pro marcis istis perceptis. pignora dicta

De iure litera esse ^{prio} ^{.i. als}
Iure vacare suo domino debent. alioquin
 magis ^{.i. etiā pmitas vsuram}

Si plus inde capis simili macula macularis
 tale nephas. pmitto vnā .i. pcedo

Usuram facio si marcam presto per annum
 gallinis ^{.i. modio illoz leguminū}

Pro pullis. vel pro maldro pise. vel auene
 .i. an tps merendi

Ante diem messis nummos poteris dare tali
 s^e sub tali ^{frumentoz}

Conditione mihi q̄ certo tempore maldra
 maldra ^{pecuniāz}

Tot reddam tibi quot poterit tua summa valere.

¶ Istud ē caplm̄ q̄ntū istū tractat. in q̄ autor determinat de vsura z eius sp̄ibz. z p̄tinuat ad p̄cedētia sic. Postq̄ autor in caplo p̄cedēti determinauit de symonia. h̄ p̄nter p̄leq̄t determinare de vsura. Et posset h̄ec ps̄ diuisi in tot p̄tes q̄t ponit sp̄es vsure. p̄tes patebūt. Et vult q̄ multe s̄z sp̄es vsure. ita q̄ null^o p̄t scire p̄lete noīa illaz sp̄ez. z iō tacit^o noībz p̄ina sp̄cies h̄z fieri q̄n aliq̄s alteri p̄cedit pecuniā vt ei plus reddat vltra summā capitalē erit vsurarius. Deinde subdit sc̄dam sp̄em dicens. si aliq̄s videret rē p̄mptā tpe necessitat^{is} alicui. z si p̄figeret sibi longū tps seu terminū vt eo p̄ciosius venderet esset vsurari^o. De q̄ subiūgit exemplū dicens. vt si vnus videret equū q̄ vix valeret q̄nq̄z marcas. z daret eū p̄ septē cēt vsurarius. Subdit terciā sp̄em dicens. si aliq̄s haberet agrū vel domū p̄ pignore aliq̄. tūc ille d̄z dare fructū dño suo. z si obseruat facit vsuram. z si dñs plus sumeret vltra obligata. tūc itez fieret vsurari^o. Deinde subdit q̄rā sp̄em dicens. si aliq̄s p̄cedat alteri vnā marcā z sumat p̄ ea certā mensurā p̄saz vel auene. z cogitaret sic in mēte. tu merito accipias h̄ munusculū. q̄z p̄cessit marcā pecuniāz illi p̄ vnū annū. tūc talis ē vsurari^o. Subdit notabile. q̄ licitū ē p̄cedere alteri nūmos an̄ messes vt messe finita poteret alteri tot maldra q̄t sufficiūt summā recōpensare

¶ Primo notādū circa lrām. q̄ vsura ē duplex. q̄dā ē sp̄ualis. q̄dam ē corporalis. vsura sp̄ualis h̄z fieri in rebz sp̄ualibz z p̄tinet ad doctores z p̄dicatores. z illa ē laudabil^{is}. vñ canit de sc̄is p̄fessoribz. pecuniā dñi dedit vt digne seruat vsura. vñ d̄z i euāgelio. serue nequā cur nō dedisti pecuniā rē. et ego veniēs cū vsura exegissem illā. S̄z vsura corporalis h̄z fieri in rebz secularibz. vt patebit in sequētibz. ¶ Sc̄do notādū. q̄ vsura sic definit s̄m iura. Usura ē q̄dā detestabile q̄d sorti accidit pactōe z intēōe p̄cedēte. Et illā definitōez declarāt iuriste sic. nā p̄mo d̄z (ē q̄dā detestabile) s^e viciū z h̄ ponit loco gn̄is. q̄z oīs vsura ē detestabil^{is}. h̄z nō ē. Sc̄do d̄z (q̄d sorti accidit) q̄z quicq̄d recipit vltra sortē ē vsura. Deī d̄z (pactōe p̄cedēte) p̄bi grā. si diceret. ego p̄cedam tibi duas marcas eo q̄ annuatim des mihi sex grossos de illis. tūc illi grossi faciūt vsurā. Dicit etiā (intēōe p̄cedente)

Summula Raymundi

vt si pcedere vni tres marcas illa intentio q̄ daret mibi interim exp̄sa
vel aliq̄d h̄mōi. tūc illa intentio facit vsurariū. Et talis vsura ē duplex. sc̄z
publica et palleata. publica ē. q̄n̄ exp̄sse vltra sortē aliq̄d p̄mittit vt d̄t res
p̄tus. s̄z palleata fit in occultis tractibz. sicut in sc̄da specie q̄n̄ v̄do tibi res
carius p̄pter expectare. Itē aliq̄ ē vsura exterior vt q̄ fit pacto aliq̄ p̄cedens
te. Aliqua autē est vsura interior. vt q̄ fit ex sola intentione

Tercio ē notandū. si aliq̄s daret aliq̄d debitori p̄t intelligi dupl̄. vno
ex pacto. Alio mō ex sola voluntate. Si hoc fit p̄mo mō tūc ibi p̄mittit vsu
ra. Si autē sc̄do mō tunc nō p̄mittitur vsura

Quarto notandū. si aliq̄s h̄z agrum vel domū p̄ pignore ille nō facit
vsurā vt aliq̄ doctores volūt. tūc ex illo dubitat q̄re pecunia accommodata
alicui facit vsurā q̄uis q̄s cū pecunia accommodata plus p̄t lucrari q̄ p̄ pi
gnus. Rūdet q̄ rō huius p̄t eē talis. qz hoc ē licitū s̄z illud nō. Qd̄ sic de
clarat. qz q̄n̄ aliq̄s rem locatā accommodat p̄ pecunia. tūc ibi talis nō trans
fert dominū rei in aliū. s̄z adhuc iste est dñs illius rei locate. s̄z ip̄e solū tras
fert vsum rei. qz talis p̄ducens rem locatā non potest destruere vel annū
hilare. sic autē nō est de pecunia. qz aliq̄s trans fert pecuniam in vsum rei. ita
qz p̄ talē pecunā talis p̄t facere q̄dcumq̄ voluerit. et sic nō est de re locata.
ergo h̄c p̄mittitur vsura et ibi nō. et ergo aliq̄s licite p̄t accommodare agrū
vel domū vel aliquod h̄mōi pro pecunia

Ultimo notandū ibi. Ante diē messis. q̄ licitū ē dare aliq̄d circa festū
pasche vt reddant frumēta in autūno p̄ eadē re sub eo valore put tūc s̄z.
Si autē sit pactū p̄ certa pecunia et frumēta maḡ solūit circa autūnum et
sc̄it hoc veraciter tūc p̄mittit vsura. Un̄ notādū. summā pecunie possim
dare alicui p̄ frumētis in futurū. dādis dupl̄. p̄mo vt reddat mibi frumē
ta sub tali foro q̄ tpe solutōis in futuro. et sic nō p̄mittit vsura. s̄z ē simplex
emptio. Alio mō vt reddat mibi certas mēsuras. et hoc adhuc dupl̄. vel
certe estimat q̄ ista frumēta tpe solutōis erūt cariora q̄ nūc sunt. vel dubi
tatur. si p̄mo tūc p̄mittit vsura. si sc̄do tunc nō p̄mittit vsura

.i. p̄uenies p̄paret frumēta .i. p̄s byter

Est licitum q̄ emat fruges vel vīna sacerdos

q̄n̄ sacerdoti s̄ fruges p̄s byterro .i. aliq̄d

Sum sibi non crescunt. ex his sibi si super est quid

.i. venūdet .i. cari⁹ vt nō s̄ esse

Non vendat grauius ne mercator videatur

s̄ tā dictū p̄uenit .i. monachis et monialibz

Istud precise licet omni religioso

s̄ nūmos .i. modio

Quattuor aut quinqz pro maldro qui dat auene

.i. añ tps .i. viciatur.

Nummos ante diem messis. maculatur eodem

.i. vsura .i. recipe manifeste

Crimine. de rebus sic omnibus accipe plane

Sicut res .i. nutritiuū annuale s^c illud qd veditur

Sive sit annona. vinum. vel lana. vel omne

.i. an tpa emptōis s^c tpb^o .i. lucrari

An te diem emptum. quibus illud crescere possit

s^c carnal^{is} .i. filij .i. acq̄sita

Si patris vsuris pueri contracta scienter

.i. alodia s^c tales pueri vsurā

Predia possideant. nisi restituant in eandem

.i. cadūt s^c vsure .i. i q̄ fouea. i. ruina fecit

Labuntur foueam pater est qua lapsus eorum

s^c eoz s^c sic acq̄sita s^c in eadē foueā

Et successores quibus hec sunt nota sequuntur

mulier s^c viro .i. litera sui

Femina defuncto si vult fore salua mariti

.i. restituat s^c reddat

Vsuras reddat. spoliatum. furta. rapinas

.i. turba .i. talia vicia

Hec furiosa cohors vsure furta rapine

.i. p̄denāt. s^c vsurarioz .i. vix p̄nt habere medicinā nisi reddāt

Interimunt animas. vix contra sunt medicine

¶ Hic autor sup addit alia documenta ad spēs ipsius vsure. Et opat h in lra q̄tuor. nā p̄mo determinat de sacerdotib^o quō ipi p̄nt emere frumē ta z blada. Secō ostēdit quō vnus p̄t pecuniā dare an mellez. Tercio de terminat de pueris q̄ possident p̄dia patris cū vsura acq̄sita. Quarto in fert medicamē ipsis vsurarijs. Quātū ad p̄mū d̄t. q̄ licitū est q̄ sacerdos emat frumenta z vna si sibi ipsi nō crescūt. Et si emeret vltra eius nēcitatē. tūc alia p̄t v̄dere. s̄z nō graui^o q̄ ip̄e emit. ne videret esse mercator. z h etiā licitū est oī religioso tā monachis q̄ montalib^o. Quātū ad scōz d̄t sic si aliq̄s an tps mellez daret nūmos suos p̄ maldro auene. vel p̄ lana. vel p̄ vino postq̄ esset mellez. ille incurreret vsurā. Deinde sub d̄t terciū do s̄ cumētū. ibi (Si patris vsura) z vult q̄ si pueri possidēt sciētē p̄dia z bos nā p̄ris cū vsura acq̄sita vel etiā eoz successores z heredes. tūc tenēt resti tuere. als cadēt in eadē foueā cū p̄re. Et si h sciētē faciūt. tūc q̄tū ad q̄rtū d̄t lra (sunt vix p̄ medicine). i. q̄ vix p̄nt h̄re medicinā nisi restituant

¶ Primo nota. q̄ fruct^o debent p̄putari fm sorte. z tñ fallit in vno cas su. vt si laycus iniuste possideret bona eccliaz. vel illa q̄ ip̄e obligat clerico q̄ p̄sser illi ecclie. tūc ille clericus nō tenet fructus p̄putare in sorte. q̄ hoc est iniustū. p̄pterea ne ista bona veniāt ad vsum ecclie. tūc ip̄e clericus cito debet reiterare ad manus illius layci. vt p̄ extra de vsuris

¶ Secō nota. q̄ vsurarij tenēt vsurā restituere. z si nō velint restituere. tūc debet cogi ad restitutiōem. vt dicit iuriste. extra de vsuris

¶ Tercio nota. q̄ manifestis vsurarijs q̄dā officia eccliaistica inh̄rent

Primo inh̄ret eis accessus altaris offerendo. nā si q̄s accipet offertoriuz

Summula Raymūdi.

eorū ille tenet restituere. vt p3 extra de vsur. Secūdo ih̄tes eis eccl̄astica sc̄pultura Tercio inhīent eis oia eccl̄astica sacramēta. z p̄ncipal̄r euchar̄istia inhīent nisi velint penitere z illud reddere z p̄ tali facto factis facere

¶ Quarto nota. q̄ pueri q̄ possidēt p̄dia acq̄sita p̄ vsurā a patre debēt ea reddere. imo nō tm̄ ip̄i. s̄z oēs successorēs z heredes eorū tenent vsuras reddere. z nō tm̄ vsuras. imo etiā rapinā z furtiū huius vsurarij. Et si nō fecerint erūt vsurarij. z hoc si sciūt se possidere vsurā. furtiū vel rapināz vt p3 extra de vsuris. Pro q̄ sciendū fm̄ sapientē. tūc q̄ t̄gūt p̄ccē coīnq̄nabit ab ea. ergo t̄gētes vel possidētes vsurā patris dānātur nisi restitūtāt z maculant eadē p̄ccē. s̄z vsura. imo deus multoties punit filios t̄p̄aliter p̄pter peccata parentū Et si fuerint imitatorēs paterni sceleris eterna liter dānātur. vñ in Ego do. ego sum deus tuus fortis visitās p̄ctā parentū in filijs tuis in terciā vel quartā generatōem in his q̄ oderūt me

¶ Quinto notandū. q̄ vsurarij z raptōres in l̄ra tene p̄parant ad dimittētem. qz ois vsurarius est raptor: z nō ecōuerso. naz vsurarius recipit alie) na. z ambo obligātur ad restitutōem.

¶ Sexto nota. licet ois auarus elongabit a deo. tm̄ p̄cipue vsurarij q̄ theoloḡi sic declarāt. qz ip̄e vsurarius est peior dyabolo. qz dyabolus nō dimittit peccatori minimū p̄ctm̄ impunitū nisi talis faciat p̄nitiam. sic vsurarius nō dimittit vnū grossum nisi debito factis faciat. Itē vsurarius peior est toto inferno. qz infernus in passiōe dñi restituit illa q̄ nō fuerūt sua

Sz ip̄e vsurarij in passiōe dñi nō potuit moueri ad dimittēdū vnā obulū debitori. vbi tm̄ tot⁹ infern⁹ mouebat z restituit imediātē illa q̄ nō fuerūt sua. iō peior est eo. Etia vsurarij est peior om̄i fure. qz fur furat p̄ intermedia. s̄z vsurarij furat sine medio. qz die noctūqz depaupat z exhereditat hoies Et iō Abacuc p̄pheta de eo d̄t sic. Si fures introissent ad te z latrones p̄ noctē vtiqz nō sustinuisset. s̄z clamores suscitasset. s̄z tra vsurariū clamare nō potes. z in h̄ est peior: oī fure. Etia vsurarij est peior iudatraditor: x̄pi. qz iudas pecuniā reddidit. vt habet p̄ beatū Dartheū dicentē. p̄nitia ducit⁹ retulit triginta argēteos dicēs. peccauit tradēs sanguinē ius̄stū. qd̄ minime facit vsurarij. q̄ nō restitueret debitori dimidiū grossuz

Etia vsurarij est peior oī creatura. qd̄ p3 ex eo. qz vsurarij vedit qd̄ oibz ē eōe z h̄ ip̄e appropat sibi. qz t̄ps est eōe oibz qd̄ ip̄e vedit. Et iō d̄t l̄ra (vix ē medicina) z h̄ est vix nisi ip̄e illd̄ p̄us restituat. z si ip̄e p̄t reddere nullo mō dz absolui nisi reddat. qz p̄ctm̄ non dimittit nisi ablatū restituat. De q̄ etiā iniquitate d̄t Job. qz celi iniquitatē eo p̄ reuelabūt. z terra surget a ducsum eos. Itē oia elemēta abhorēt vsurarios accipe. excepto igne. vt habet p̄ b̄tm̄ Dartheū. Itē vos maledicti in ignē eternū. Pro q̄ nota. qz vsurarij raptōres z fures raro saluātur. vñ p̄pheta. Ne q̄ p̄gregat nō sua Itē in actibz ap̄loz. pecuniā tua tecū sit in p̄ditōem. nā tales rarissime restitūt. q̄uis bñ possent restituere. q̄ om̄ibz istis d̄z. mittite in tenebras exteriores eos donec reddāt nouissimos q̄drātes. q̄ d̄z in textu (Interimūt)

¶ Ultimo nota. dubitat circa l̄ram. vñ vsurario vsure sint restituende q̄s dedit alijs. ex q̄ vsurarij nō absoluit nisi reddat vsuras. Rūdet qz vsurario nō s̄z restituēde vsure q̄s dedit alijs nisi p̄us restituat oēs vsuras q̄s ip̄e recepit. Itē dubitat. an h̄ recipere elemosynā ab vsurarijs. Rūdet qz h̄

Folium CXIII.

putat q̄ vsurarius nō sit impotēs ad restituēdū vsurā. tūc licite p̄ ab eo capi elemosyna. Si aut̄ p̄sumit q̄ reddit̄ ipotēs tūc nō est licitū ab eo capere elemosynā. imo si q̄s recipet tenet reddere istis a q̄b̄ ora est vsura

.i. genitor. i. definet .i. illarū rerū
Si pater assignat agrozum siue domozum

.i. vadimonia .i. p̄serutādo
Pignora nubilibus pueris de percipiēdo

.i. vltra pecuniā capitālē .i. nō d̄ vsura
Quod superest sorti signate. non reprobatur

s̄ alicui. s̄ aliq̄s. i. p̄ueniēter. s̄ bona
Obligat ecclesie miles licite bona que de

s̄ ecclia. possidet. s̄ miles .i. famulari s̄ ecclie
Hac tenet. ipse nihil seruire tenetur eidem

.i. seruitio corpali s̄ bona. i. absoluta
Corporis obsequio. quin sint prius ipsa redempta

s̄ tibi h̄nti .i. vadiū .i. cautela
Si placet accipias pignus sub conditione

s̄ pign̄ .i. rehabueris pignore
Tali. q̄ vacet hoc tua quando resumpseris ex hoc

.i. p̄cessero pecuniar̄ sc̄z neq̄ pullū neq̄ aucā
Si tibi prestitero summam sperans nihil ex hoc

.i. recepturū talis pctōr in tali casu
De percepturum. non vsurarius hic sum

Hic autor ponit alia documēta volens si aliq̄s assignat pueris nubib̄ lib̄ bona. tūc illi q̄ accipiūt eos in m̄ramonū p̄nt licite accipere totū assignatū. licet aliq̄d vltra sortē sit cū istis bonis. Deū subdit sc̄dm documentū dicens. q̄cūq̄ miles possidet aliq̄ bona sibi p̄cessa ab ecclia obligat̄ isti ecclie. et infra istā obligatōem nō tenet seruire huic ecclie. Deū subdit tertiū documētū dicens. si aliq̄s accipet pign̄ ab aliq̄ sub hac p̄ditōe q̄ quicūq̄ a fructib̄ vel a laborib̄ illi pignoris instantū subleuaret q̄tū ei p̄cessit tūc d̄z ei restituere pignus sine reuocatōe summe p̄cepte. et h̄ nō est vsura. verbi gr̄a. si ego p̄cedere vni marcā p̄ qua ip̄e poneret mihi equū. si tūc illi equū tādū obseruare d̄ nec fructū vni marcæ acq̄siui. tūc post hoc restituo ei equū et nō reuoco pecuniā sibi p̄cessam. et sic tūc ibi nō est vsura.

Circa lrām nota. vsurarij sunt duplices. nā q̄dam sunt publici. et q̄dam p̄uati. Si sunt publici. tunc puniūtur in sancta ecclia multiplici tor̄ p̄ mēto. p̄mo p̄ sententiā excoīcatōis. secūdo p̄ puatōnem p̄munitionis. tertio p̄ abnegatōem eccliaſtice sepulture. et sic de alijs. Si aut̄ sunt vsurarij p̄uati isti sunt multiplices. Nā q̄dam sunt ex facto. vt qui p̄cedunt pecuniā am iudeis et nomen vsurarij nō h̄nt. licet sint p̄cipēs luoz. Alij sunt ex intentione. vt si quis concedit alteri pecuniā causa dei vel gratis. et si ex tali sperat aliquod subsidium sibi. tūc illa intentio facit eum vsurarium. Et sic patet quō sola spes facit vsurarium. Alij concedunt pecuniā ad

Summula Raymūdi.

terminū gratis. illo autē termino elapso nolūt ulterioze dilatoem facerent
si habuerint aliqd ex ea. Alij sunt q vendūt carius ad tps expectādo q̄ p
pmptra pecunia. s̄ bi gra. vt si dare equū p octo maris p annū exoluēdū
quē tū p pmptra pecunia darem p q̄ttuoz maris vsurarius sum

Secō nota p modū dubitatōis. vtrū vsura sit possibilis. Et videt q̄
sic autoritate Hieronymi q̄ dicit. ab istis vsurā exige q̄b nocere desideras
Et ista em̄ autoritate hater q̄ ab isto accipiēda est vsura cui q̄s nocere de
siderat. z sic iudei a nobis exigit vsurā. qz nobis nocere desiderāt. Qd sic
dedarat. quicūqz alicui nocere p̄t ille exigit vsurā. s̄ iudeus christiano no
cere desiderat. s̄ iudeus a xp̄iano exigit vsurā. Maior est nota autoritate
Hieronymi. sed minor pbat. qz iudei sunt ita indurati cordis. q̄ si chri/
stianis nocumenta inferre possent ipsi nō dimitterēt. ¶ Sed in oppositū
est lra in multis locis. Rūdet q̄ vsura nō est possibilis. Sed ad autorita
tē sancti Hieronymi dicit q̄ dicit sic intelligi. quibz nocere desideras. sed nulli
desideras nocere. igit a nullo debes vsuram exigere. ¶ Alij autē sic rudent
q̄ nullus dicit recipere vsurā. nec iudeus a iudeo. nec a christiano. nec a pas
gano. z sic ecōuerso nō dicit fieri. z q̄ quicūqz accipit vsurā ad restitutōez ob
ligat. ¶ Tūc ad autoritatē dicit. si bene inspicit tūc autoritas est bona. qz dicit
ab istis vsurā exige q̄b nocere desideras. sed qz nulli debes desiderare no
cere. ergo a nullo debes vsurā exigere

Ultimō notād. p modū dubij. vtz lectores z m̄gri in scholis detēat
accipe p modū delectōibz z exercitijs. Et videt q̄ nō. qz nullus dicit vende
re rem spūalē. sed scia est res spūalis. s̄ sciam nō dicit vendere. Maior p̄t p
definitōem symonie. S̄ minor pbat. qz scia nō est res corp̄alis. qz nec vi/
deri nec palpari p̄t. s̄ est res spūalis. S̄ in oppositū est cōis schola. Pro
illo sciendū. spūalia sunt duplicia. quedā sunt in relatōe ad sp̄sem. sicut
sunt septē sacramēta. z quāqz talia vendūt p̄mittūt symoniā. vt baptis̄m
est q̄ddā spūale. qz in eo p̄fert spūscūs. z quāqz vendit baptis̄m p̄ p̄cio.
talis symoniā p̄mittit. nec p̄suetudo aliq̄ eū excusat. nā talis nō meret̄ di/
ci p̄suetudo. s̄ magis corruptela. Alia sunt spūalia q̄ sunt in relatōe ad
sp̄m corp̄is z aie. sicut scia q̄ est in aia. z si ista vendūt symoniā nō p̄mittit
Pro q̄ sciendū. rectores scholarū s̄ duplices. q̄dā s̄ p̄tendari. q̄dam nō
Qui nō s̄ p̄tendari illi p̄t exigere sufficiēs p̄mū p eoz laboribz. Si autē
s̄ p̄tendari h̄ est dupl̄. vel sufficienter sunt p̄tendari. vel nō. Si min⁹ suf
ficiēter. tūc illi p̄t aliqd sumere p laboribz. Si autē sunt sufficienter p̄tenda
ri. tūc a suis nō debent recipere quicqz. S̄ bene p̄t recipere ab alijs. s̄ a diuiti
bus. z illud debent dare ministris in ecclia in qua ipsi p̄tendari sunt

s̄ pecunia. l. p̄cedo. i. sub tali

Si mercatori tibi summam p̄steto sub illa

.i. p̄ditōe

Forma . q̄ soluas expensas atqz labores

.i. sub eq̄li forma

.i. p̄tē capio. s̄ in tali p̄ditōe

Sorte pari quicqz dederit fors participo. tunc

.i. p̄mittit

.i. ponere. i. p̄uere fortune

Non est vsura nisi vertere fortis inique

Folium CXIII

i. pericula *i. summā tibi p̄cessam*
In te damna velim capitale meum repetendo
i. p̄ditio *i. lucrū* *s̄ inter nos*
Perdere lucrari sub eadem lege iacebunt
i. p̄ueniēter p̄cedis
Omne pecus licite mihi das hac conditione
i. vtilitates s̄ pecoris *i. p̄cipet*
Quod fructus eius communis diuidat vsus
i. mala fortuna *s̄ tale pecus*
Si mala fors venerit et perdam, perdimus ambo
i. fructus *i. q̄ p̄deratio*
Usus si redimam qui pensio dicitur esse
s̄ pecuniaz *i. annuatim*
Et certam summam tibi soluam quolibet anno
i. p̄firmo *s̄ ipsoꝝ*
Approbo cum summa pecorum numero moderetur
s̄ p̄tractui *i. p̄sumptus*
Huiusmodi includantur expense sine labores
s̄ mihi p̄cessum *tibi s̄ pecuniaz*
Si moritur pecus hoc ex quo teneor dare summam
i. vsus *i. recipiā* *i. cutē z lanam*
Nec fructus capiam, tibi nil nisi vellera reddam
i. tale viciū *pecus*
Usuram facis hoc si vis reddi tibi viuum
i. spoliat⁹ *i. occasio*
Si p̄datus ego fuero q̄ culpa refundi
s̄ ipm *dño* *i. fm̄ exigentiā iuris*
In me non possit, a te sum iure solutus

¶ Nunc autem ponit alia documenta de usura. Et p̄t̄ s̄ra diuidi in duas p̄tes fm̄ q̄ ponit duos casus. z d̄r. si aliq̄s dat mercatori aliquā pecuniā et saluo labore z saluis exp̄sis eq̄l̄iter pecuniā recipit cū mercatore. H̄ nō est usura. nisi iste dans pecuniā velit damnū sortis vertere in mercatore. s̄z dā nū z lucrū det̄e vtr̄sq̄ eē cōia vt usura nō p̄mittat. Subdit. licitū ē cuiuslibet pecus z q̄d̄cumq̄ p̄ducere sub hac p̄ditōe. s̄z q̄ isti duo dans z recipiens h̄mōi pecoris fructū equaliter tollāt. z si in hoc casu p̄ spoliū auferatur pecus illud. tūc q̄libet ps̄ illius fructus auferet. Et̄ia si p̄tingit. q̄ aliquis amat fructū alicui⁹ pecoris sub aliqua certa pecuniā p̄ annū. hoc p̄t̄ fieri sine usura dūmō pecuniā moderet̄ fm̄ pecoris exp̄sas z labores. Et si moriat̄ pec⁹ illud in hoc casu anq̄ recipiens habeat fructū. tūc ip̄e nō tenet̄ dño suo reddere aliud q̄ vellera. z si dñs reperierit viuum pec⁹ ip̄e erit usurari⁹. Et̄ia si p̄dam seu spoliū auferatur pecus z recipiens nō sit in culpa. tūc ip̄e nō tenetur aliquid restituere dño. sed libere est solutus

Summula Raymundi

¶ Primo est notandū. q̄ licitū est pecuniā ab alio recipere ut ip̄e cū illa pecuniā iuste negocietur sup̄ damniū z lucrū vtriusq̄ ptis tā exponēt̄ p̄ pecuniā q̄ laborat̄. tūc ille laborans licet nihil de pecuniā possit. t̄m licite z iuste p̄ accipere aliqua. verbi gr̄a. si ego diues prestare alicui pauperi sex marcas ut ip̄e exerceret mercimoniā. tūc ille mercans licite p̄ sumere partem eius quā acquisiuit cum pecuniā sibi concessa.

¶ Secūdo notandū. pecuniā p̄ alicui dupl̄ p̄stari. Primo rōne mutui. z sic nihil d̄z sumere vltra summā capitālē. z si aliqd̄ recipit vsura ē. ut si ab solure alicui p̄cedā sex marcas. z si tūc quicq̄ vltra summā recipio vsura est. Secūdo prestat̄ alicui rōne societatis. z illud nō reddit̄ hoīem vsurariū ut si dare vni mercatori decem marcas ut det mihi dimidiatē lucri sub equalibz expēsis z sub equali damno vsura nō est. z hoc intendit l̄ra.

¶ Ultimo notandū. q̄ in traditōe ouū vel alioz aialū triplex est p̄tractus. primus est locatōis t̄m. sc̄ds societatis t̄m. tercius est p̄ditōnis. **¶** De p̄tractu locatōis t̄m. ponit̄ tale exemplū. ut si ego habeo centū oves et locauero eas apud te sub tuis expēsis. z q̄ tu debes mihi p̄ntare medios fructus illaz ouū tam in lana q̄ in lacticiis. tūc quicqd̄ ab isto recepero nō sum vsurarius. Alius est p̄tractus rōne societatis t̄m. ut si ego habere viginti oves z tu totidē. z ego adiungā meas tuis sub equalibz expēsis z laboribz z fructibz. z quocūq̄ fructu ab his vtar nō est vsura. z si moreret vna meaz ouū q̄ tunc loco illius mortue vellem sumere viuam socio meo nihil pro eo sumente tunc facio vsuram. Tercius est p̄tractus rōne p̄ditōnis. ut si prestare tibi aliquos nūmos p̄ istis ouibz ad p̄ceptōem lucri z dāni amboz. etiā tenedo sub expēsis z laboribz tuis. si tūc verteres illos nūmos in alios vsus pinguiōres z dāres mihi intantū quantū pot̄tio meaz exigeret ac si haberes oves est vsura.

¶ Unde est notādum. q̄ aliqui adiungunt alium casum z est iste. ut si aliquis apponat centū oves z alter terciam vel dimidiā partem sub suis expēsis. z sub tali conditōne. q̄ ille cum centum ouibus dabit duos choros annuatim frumentorum pro conseruatōe earum. z alter restituat duas vinas butiri z participant in diuisione lanarū z fructuum. talis contractus non reddit̄ vsuram.

.i. aliquā summā pecuniāz

Si nummos aliquos mihi quis det oves ad emendū

.i. fructū

.i. intantū

Usum diuidimus. vel do tibi quod valet eque

.i. hūc p̄tractū p̄les .i. neq̄ciosas fallacias

Hūc factō multi diuersa sopsimata miscene

.i. dant taliū aialū

.i. pecuniā

Et certam soluunt ouium sub nomine pensam

.i. oves

.i. pessima

.i. vsure

.i. spēs

Cum nullas habeant. turpissima fenoris est sex

.i. p̄ magna pecuniā

Pro multis maris queres credunt. et eadem

s^e denarijss^e usurarij pueri**Pro paucis redimunt promptis. sathane pueri sunt**s^e usurarijs s^e vt dictū est singulis**Istis predictis sic emercando sophistis**s^e in extremo iudicio .i. deus gloriosus**Denuo concludit doctissimus iste magister**

Hec ē vltima ps istius capli. in q̄ autoz ponit vltimū documentū huius tractatus dicēs. si aliq̄s alteri pecuniā daret vt emeret oues. empr̄s ouibz daret ei mediū fructū illaz ouiu h̄ nō reputat p̄ vsura. s; tñ circa h̄ princ̄p̄ gūt multa mala sophistica. s; si aliq̄s daret alteri pecuniā ad emedū oues in certo numero. z ille nō emeret oues. z tñ daret ei certā pensam p̄ lana z lacticiuis ac si haberet oues. tūc in tali facto p̄mittit vsura.

Circa lrām notandū. si aliq̄s mutuarer alicui aliquā rem p̄ magna pecuniā z postea redimeret p̄ parua pecuniā. tunc ille magnā p̄mittit vsuram. z filius est sathane z perditionis

Scōdo est notandū. si aliq̄s inuenerit res iudei vel usurarij z restitueret illas leso. i. isti q̄ dederat vsurā. tūc dubitat. vtz. usurarius satisfecit illi a quo recepit vsurā. Rūdetur. ille inueniens hmōi res dz enūciare vsurario q̄ huic leso restituerit. z si tūc vsurarius adhibet voluntatem tunc vsurarius satisfecit leso quo ad illam rem.

Tercio notandū. si aliq̄s p̄cederet alteri pecuniā z vt tpe necessitatē ei p̄cederet ecōuerso. tunc dubitat. vtz. hoc sit vsura. Ibi rūdetur. si tali p̄posito p̄cedat q̄ ei etiā p̄cedat tpe necessitatis vsura est. qz dicit euangelium. Durū dantes z nihil inde sperātes. z ideo si ex mea p̄cessione spero res concessionem facio vsuram.

Quarto notandū. si aliq̄s concederet alicui annonā veterem p̄ noua. vtz. vtrū etiā cōmittat vsuram. Respondet sub distinctōne. quia si p̄cederet illi veterē annonā vt releuet inopiā ipsius. tunc nō est vsura. si autē concedit illi vt eo plus p̄sequatur illi tunc p̄mittitur vsura

Ultimo notandū. si aliq̄s veteres denarios mutuarer p̄ nouis. vtz. in hoc p̄mittit vsurā. Rūdet sub distinctōe. si tales noui denarij p̄ualeant veteribz. tūc p̄mittit vsura. qz talis dat rem peiorem p̄ meliori. q̄ p̄mittit vsurā. Si autē denarij sunt eiusdē valoris. tūc nō p̄mittit vsura

S p̄ pctō s^e penitēti .i. septē annos

Pro mortali septem tibi iungo carenas.i. adimplere s^e sancti**Te decet has luere. veluti patres statuere**s^e aliq̄s s^e aliq̄d .i. occupat**Ordo vel officium te si tenet utilitas ve**

.i. publica

Communis. debes expensas siue laboress^e carenaz .i. p̄siderare s^e debes**Harum summare. summam diuertere sanctos**

Summula Raymundi

.i. doctrina s^c p^ressoris

Judicio vel consilio maioris in vsus.

¶ Tractatus quartus istius libri. in quo autor determinat de pⁿia. Et h^{ic} q^untus q^u capla q^u in p^rcessu patebit. In p^rmo autor determinat de pⁿia q^uo capi- culu diuidit in tot p^res q^u ponit documeta de pⁿia. Primo d^{icit} sic. si ego co- fessor iniugo tibi. p^r p^rcto mortali septē carenas. illas teneris adimplere s^cm q^u sancti patres instituerūt. z si fueris ipedit^{us} aliq^uo negocijs vel officijs tūc tu debes expēlas z labores vertere ad scōs vsus s^cm p^rsiliū tui p^ressoris v^{el} superioris. scz feria scōda abstinere a carnib^{us}. feria quarta a lacticijs. z feria sexta ieiunare solū in pane z aqua. z sic de alijs.

¶ Notandū p^rmo. penitentiā ē p^rmissa vt d^{icit} sacra scriptura. q^u cū domi- nus noster iesus x^ps venturus eet in hūc mundū in salutē humani gⁿis p^rmisit Johem baptistam q^u p^rdicauit dicens. Penitentiā agite appropin- quat em saluator vester. Itē in euāgelio d^{icit}. Dico vobis gaudū est ange- lis sup vno peccatore penitentiā agere. Un^{de} etiā hortamur ad penitentiā in canticis canticor^{um}. vbi d^{icit}. Reuertere reuertere sinamitis reuertere re- uertere. vbi p^r theologos. P^rimū reuertere exponitur sic. vt tu sinamitis reuertere a praua cogitatōe ad verā cordis p^ritōem. Scōm reuertere ex- ponitur sic. o sinamitis. .i. aia peccatrix z captiuata reuertere a praua locū- tione p^r oris eiusdē p^ressionem. Tercium reuertere. .i. ab hostis prauitate p^r p^rdignam satisfactōem. Quartū reuertere. id est a praua operis p^rue- tudine p^r bonor^{um} operum p^rinuatōem. Et etiā hortamur ad penitentiā per sanctū Augustinū dicens. Penitentiā languores sanat. leprolos mūdat. mortuos suscitāt. sanitatē auget. gratiam p^rseruat. vicia extirpat. virtutes exornat. mentes miseras roborat.

¶ Scōdo notandū. ex quo hic agit^{ur} de penitentiā. tūc videndū est vnde d^{icit} penitentiā. Un^{de} pⁿia s^cm aliq^uo d^{icit} a verbo punio nis nire. q^u deus punit facta illicita que homines p^r p^rctm p^rmiserunt. vel d^{icit} a nomine pena pene Un^{de} sciendū q^u duplex est pena. q^udam est eterna. q^udam t^rpalis. Pena eter- na detetur dānatis. z implebitur die nouissima cum d^{icit}. Itē maledicti in ignē eternū. Sed pena t^rpalis est duplex. q^uda em est legalis. z talis infer- a lege. sicut suspēso decollatio mutilatio. Alia est pena canonicalis. z est multiplex. quedam em spūalis est. sicut est excoicatio z a diuinis suspensio Alia est corpalis. z est duplex. q^udam em ē p^rsonalis. z est illa que in fligitur alicui p^rsone. vt si monachus vel monialis incarcerationē pro delictis suis. Alia est pecunialis. z est ista. q^u aliquis punitur cum pecunia. In p^rposito aut^{em} solum dicendū est de pena z penitentiā spūrituali.

¶ Tercio notandū circa lrām p^r modū dubitatōis. an pⁿia sit sacramē- tu noue legis. Et videt^{ur} p^rmo q^u nō. q^u oia sacramenta noue legis p^rferunt a ministris. pⁿia vero a deo. q^u de^{us} dimittit p^rctā hoibus. g^r zē. S^c p^rimum hui^{us} p^r p^r doctores. eo q^u pⁿia enumerat^{ur} p^r eos inter sacrameta noue legis Oro illo dubio sciendū. q^u duplex est pⁿia s^cm mgrm sniaz. q^udam est inter- rior q^u est de iure naturali. q^uda est exterior q^u fit p^r libe^r arbitrium hois. p^rio- ma proprie nō est sacramentū. sed secūda. z certum reputatur q^u penitentiā est sacramentū noue legis. Etia si nō esset in ea institutum. tamen in eale^{re}

ge est seruatū. sicut circūcisio dicitur sacramētū veteris legis. nō qz fuit instituta in veteri lege. s; qz fuit seruata in ea. Sed ad oblectōez dicitur qz sacerdos h; clauas vt penitentiā imponere potest. nā ipi successores aploz existūt

¶ Quarto notādū est. qd sit pñia. z an p doctozes bene sit definita. Ad hoc rñdet s; scñ Tho. q pñia ē pterita mala deplāgere. z deplācta iterū nō pmittere. Itē beatus Gregorius dicit. penitere est acta mala desistere. z desistēda iterū nō pmittere. Itē s; m; m; s; i; sic dicit. pñia est grā vel virtus qua pmissa mala cū emēdatōis pposito deplāgimus. z deplāgēda iterū cōmittēre nolumus. Ex q; videt q de rōne pñie sunt h; duo actus. s; pccā pterita desistere. z desistēda amplius nō pmittere. **¶** Contra hoc instat sic. qz ptingit verā penitentiā esse sine planctu z fletu. ergo ille definitōes nō valent. **¶** Pro quo scēdū. q duplex est fletus. sc; interior. z exterior. Fletus exterior est quē hō facit lachrymādo. Sed fletus interior est. qui pcedit ex illo q aliq; cū cordis amaritudine dolo de pccis pmissis. **¶** Pro dicit q vera penitentiā nō potest fieri sine fletu interiori. qz nulluz pccm dimittit nisi cordis amaritudine pteratur

¶ Quinto notādū. diceret aliq; vñ tūc pñia pcedit. Rñdet q pñia pcedit ex dīcramine iusticie. dicitur em iusticia q qlibet hō habeat id qd suū est. z alteri dimittat s; qd suū est. z q cuiuslibet lesio satisfaciatur p sua lesione. **¶** Vñ dicit Aristoteles. pma sui rethorica. q pclarissima virtutū est iusticia. nam ipsa tribuit vnicuiq; qd suū est. Vñ qlibet hō deo z pximo z sibi ipsi tenet tria. sc; creatori honorē. redemptori aiām. iudici timorē. Proximo etiā tenetur tria. sc; superiorū obedientiā. equali pccordiam. inferiori benignolentiaz. Etia sibi ipsi tenet tria. sc; cordi mūdiciā. ori custodiā. z carni disciplinam. Et quicūq; ptra illa facit ille debet penitere

¶ Sexto nota. q tres sunt ptes pñie corrdentes triplici pccō. Vñ oē pccm aut fit p delectatōem cogitatōis. aut p turpe eloquiū. aut p supbiā. Primo hō peccat p delectatōem cogitatōis qñ ipse fingit sibi delectatōes malas. Secūdo peccat turpiter loquēdo. vt qñ pferat verba turpia z inordinata. Tercio peccat p supbiā. Et illi triplici pccō corrdent tres ptes pñie. Nā pccō cogitatōis corrdet pccō cordis. qz qñ hō turpes delectatōes h; in cogitatōib; tūc dicitur habere pccōem p illo pccō pmissō. Secūdo pccō. sc; turpi eloq; corrdet oris pccōem. qz sicut locutus est turpia ore. sic pccōmiter dicit illa pccōem p os. Tercio pccō. sc; supbiā. i. male opationē corrdet satisfactio de pccis pmissis p malā opationem

¶ Septimo nota. duplex est pccm. sc; originale z actuale. Originale ē illud pccm qd trahit a parētib; pmissis. sc; ex adā z eua. z tale pccm delet p baptismū. Sed pccm actuale est illud qd q; pccm p factū siue actū illi cū. Et ē duplex. qdā veniale. z h; multipl; delet. pmo p aq; bñdicte aspersionē. scdo p dñicam orōnem. tercio p epalē bñdicōem. qro p circuitū cōmiserij. Sed aliud est mortale. z tale delet p verā pñiam z pccōem. Et adhuc est alia dīctia inter pccm. qz qdā est pccm mortale. z qdā capitale. Nā pccm mortale est dicitū vel factū v; pccm pceptū dei. vñ qñ qd dicit vel facit vel desiderat ptra pcepta dei peccat mortali. S; pccm capitale est septuplex. vt p; in hac dīctōe saligā. z dicitur sicut superius z inferius mortale z capitale. qz oē pccm capitale est mortale. sed nō euerfo

Summula Raymūdi.

¶ Octavo notandū. q̄ duplex est penitētia. quedā est penitētia cano-
nica. qdā volūtaria et arbitraria. Penitētia canonica est que infligit a ca-
none. et dicūt canones q̄ homo p̄ vno peccato mortali deberet penitere p̄
septē annos. illo mō q̄ in secundis ferijs nō comedit carnes. et ferijs quar-
tis abstineat se a lacticijs. et sextis ferijs ieiunet in pane et aqua. Et de ta-
li penitētia loquitur Raymūdus cū dicit (Si p̄ mortali tē) S; q̄ huma-
na natura ex nūta fragilitate est ita infirma et debilis q̄ non sufficit hoc
adimplere. ergo penitētia est nūc volūtaria et arbitraria. q̄ stat in volūta-
te p̄fessoris. Et sepissime p̄tingit q̄ vnus homo decies vel centies vnū
peccatū mortale vna die cōmittit. vnde habet ergo recipere tot annos peni-
tendi. et ergo cū hoc nō p̄ fieri tūc penitētia est remissa ad volūtate discre-
ti p̄fessoris. scz q̄ ille sit ibi iudex loco xpi et iniūgit penitentiā s̄m p̄prietate
tem p̄sone. et cū hoc diligēter inspiciat eiusdem circūstācias. nam si hō pec-
cauit p̄ supbiam. tūc debet sibi iniūgere satisfactōem p̄ humiles oratiōes
Si vero peccauit p̄ gulā vel luxuriā. iniūgat sibi vt satisfaciāt p̄ absti-
nentiā et ieiuniū. et sic de alijs

¶ Ultimo notandū. q̄ h̄mōi ieiuniū quod quis deberet facere p̄ pec-
cato mortali p̄ septem annos. isto modo q̄ in secundis. sextis. et quartis fe-
rijs viueret abstinenter. put dictū est. dicitur carena. et interpretatur quasi a
carne aliena. q̄ debet esse alienatus ab esu carniū. Et alij dicūt q̄ carena
interpretatur quasi carnis carentia.

.i. peregrinatōes.

Qui loca vicina querunt vel qui stationes

Non absoluentur penis spiritualibus istis

.i. in illa indulgētia .i. pena purgatorij

Sed quod ibi fit eis hoc purgatorius ignis

.i. de cetero .i. ab imūditia

Aufert. si deinceps viciozum labe quiescunt

s̄ hō s̄ hō .i. p̄ sua possibilitate. i. agāt p̄ntiam

Debilis ac pauper proprio pro posse laborent

s̄ illud .i. misericordia dei

Et sibi quod superest supplebit gratia christi

.i. peniteret .i. robustus

Si probra sic lueret diues vel corpore fortis

.i. ex illo .i. occasio peccādi

Inde daretur ei peccandi larga voluntas

s̄ hoim .i. iniūcto .i. desinet .i. onere .i. p̄ntie

Nullus ab imposito cessabit pondere pene

s̄ ipe .i. p̄ficiat. s̄ onus

Quin quantum poterit securius expleat illud

s̄ dei .i. cessit s̄ pape

Hoc quod in ecclesia dedit indulgentia sacra

.i. q̄s audet reprobare s̄ fidelū .i. occurrat
Quis reprobet quin in his animabus subueniatur
 s̄ hoī. s̄ indulgētiā. i. temeritas peccādi. s̄ indulgētiā.
Nulli propter eas audacia datur vt harum
 .i. p̄ sp̄. s̄ peccā. i. edificet. i. sci p̄es .i. instituerit
Sepe pondus ponat seniores quod statuerunt
 s̄ indulgētie .i. romēra. i. i illo q̄ p̄pter defectū nō p̄t p̄ficere p̄nāz suāz
De redimunt penas in eo qui nil valet ultra

¶ Hic autor ponit alia documēta de p̄nā dicens. si alicui in iūcta est p̄nā
 scz peregrinatio in longinquas p̄tes. z vadit ad p̄tes p̄p̄nquas. talis nō
 erit solutus. sed postea ponit in purgatorio. Subdit de p̄nā pauperū et
 debilitū dicens. q̄ hō debilis vel paup̄ debet laborare in q̄tū p̄t ad agendū
 p̄nā. z si nō p̄t penitentiā in iūcta adimplere. tū illud q̄d sup̄est illi gra
 tia x̄pi adimplebit. Sed illud nō debet extendi ad hoīes fortes in corpo
 re. vel etiā ad diuites. qz ex illo daret magis occasio peccandi. Itē subdit
 q̄ nullus debet cessare a penitentiā ei in iūcta nisi expleat eam q̄ro deuotig
 us valeat. Etā nullus v̄z reprobare sanctas institutiōes z indulgētiās
 romane ecclie. qz cū istis indulgētijs subuenitur animabz. Et etiā p̄pter
 indulgētiā p̄cessam ecclijs nullus debet capere audaciā peccādi. scilz q̄
 ipse peccet spe venie. qz v̄tqz nulla peccata manent impunita. z q̄libet hō
 debet facere z agere acli indulgētie nō essent p̄cesse. Etā nullus hō debet
 penā peccati solū dicere. sed debet eā securius penitere z pati. nā si hō edi
 ficat fundamentū deus misericors erit ei. Et si hō seruat iugū ecclie. tūc
 diuina gratia vel indulgētia ei fulgebūt. Etā indulgētia liberat penas
 purgatorii sic q̄ hō nō punitur

¶ Primo notādū. p̄ statōes in p̄posito intelligit̄ sp̄ualis gr̄a q̄ p̄fertur
 hoīa deo. Vñ p̄suetudo romana fuit. q̄ omni die d̄nico statio z sp̄ualis
 gr̄a fuit in vna ecclia. z ibi om̄is clerus puenit z laudem dei decantauit.
 Et tales statōes p̄ misericordiā d̄ni trāstare sunt ad alias ecclias aliarū
 ciuitatū z regionū. Et ergo si alicui instigit̄ q̄ deberet sat̄s facere p̄ statio
 nes aut p̄ alias peregrinatiōes eūdo ad p̄tes longinquas. z si talis trans
 ferret se ad p̄tes p̄p̄nquas p̄ hoc nō sat̄s faceret z si talis in hoc casu more
 retur ante sat̄s faciōem puniretur in purgatorio

¶ Sc̄do notādū. q̄ indulgētie solū valent p̄fessis z p̄ritis nō existi
 bus in peccatis mortalibz. nā sicut membz mortuū nō potest viuificare
 sic etiā indulgētie nō prosunt anīme mortue. i. existi in peccato mor
 tali. Et ergo homini nō prosunt indulgētie interim q̄ est in peccato mor
 tali. **¶** Alij doctores dicūt q̄ indulgētie valent ad hoc vt hō sat̄s faciat
 de peccatis oblitis. quia homo quādoqz est oblitus multorū peccatorū
 de quibz libenter sat̄s faceret sed ignorat ea. Et ideo sancta ecclia insti
 tuit indulgētiās q̄ homo de peccatis oblitis sat̄s faciat. **¶** Alij docto
 res dicūt. q̄ indulgētie valent ad penitentiā negligenter completam. vt
 ergo homini ista negligentia tolleretur indulgētie sunt institute ab ecclia
¶ Alij doctores dicūt. q̄ indulgētie valent ad penitentiā z ad penā a ca
 none institutam. de qua dicitur est in sententiā precedenti.

Summula Raymudi.

Tercio notādū. auctor dicit in lra de pnia debilitu z pauper. qd sps de
lent pfcere p peccis eoz in qtu valēt. sed talis pnia debilitu est multu in
firma z insegura z nullo mo est firma. nā dicit speculatoz de infirmis. qd non
p̄t explere p̄niam nō dico qd talis dānat. nec dico qd liberatur. Quasi dices
ret. si deus vult p̄t ei exhibere misericordiā z grām suā. z ideo si q̄s velit eē
securus ille peniteat ad tantū q̄tum peccauit.

Quarto nota. lra dicit qd nullus dicit peccare ppter spem venie. sic qd ves
lit peccare z p̄niam agere. Rōnē assignat doctores. qz qn aliqs peccat p̄
pter spem venie. tūc illud qd est p̄cessum ad salutē cedit in p̄ditōem. z illud
qd institutū est ppter bonū vertitur ad malū.

Quinto notādū. qd hō dicit p̄fiteri p̄ p̄fessionē oris z p̄tritiōem cordis
et satisfactōem opis. Tūc triplicia sūt opa. qdā sūt opa satisfactoria tūc. et
sūt illa q̄ sūt in purgatorio. z talia delent pctā p̄missa. Alia sūt opa satisf
factoria z meritoria. sicut sūt ista opa q̄ exercemus in hac vita. Alia sūt opa
q̄ nec sūt satisfactoria nec meritoria. vt sūt opa dānatoz. qz dānatio nō sa
tisfacit p̄ delictis. nec etiā meret aliqd. qz in p̄nti vita est r̄ps gr̄e. r̄ps mi
sericordie. tēpus merēdi. z tēpus satisfaciendi. Et q̄ in hac vita nō pe
nitet. in purgatorio penitebit. z si est dānatus nūq̄ penitebit.

Sexto nota. vtrū pnia serotina etiā p̄sit z sit meritoria. Et arguit qd
nō. nā ois pnia meritoria dicit esse volūtaria. s; pnia serotina nō est volūta
ria. q̄ r̄. Datoz p̄batur. qz nullus coact dicit penitere. Sed minor p̄bat.
qz in pnia serotina siue sera pctā dimittit hōiem z hō nō ea. q̄ sequit qd pe
nitētia serotina nō sit meritoria. In oppositū arguit qd sit meritoria aucto
ritate Ezechiel dicitis in p̄sona xpi. in quāq̄ hora peccatoz ingemuerit p
peccis suis. oim pctōz suoz ampli⁹ nō recordabit dñs. ¶ Dico q̄ nota qd
pnia serotina multū eū difficilis siue insegura ppter duo. Primo ex parte
hois. qz tūc hō punit multis tribulatioib; z dolorib; ppter qd suffocat ois
p̄tritiō qd dicit fieri p̄ pctis. Nā vident⁹ exēplū qd si hō patit in vno membro
vt in oculis vel in dētib; tūc p̄re nimio dolore nō p̄t q̄c̄q̄ agere. qd q̄ erit
qn̄ dolet in oib; simul. Secdo pnia serotina est difficilis ex p̄te finis. qz hō
ppter illū finē dicit penitere vt velit satisfacere p̄ illo qd suū creatorem vnq̄
offendit. qz in hac satisfactōe nec p̄t acq̄rere grām nec amorē dei. sed hō nō
p̄t facere in pnia sera. qz ista pnia est magis ex timore q̄ amore. Et illi qui
sero penitēt assimilant nauigantib; qui timēt se submergi cū reb; z bonis.
ne ergo simul submergātur p̄ciūt aliquas res de nauī vt ipsa nauis les
uius transeat. z hoc nō faciūt ex amore. sed ex nimio timore. Sic etiā in
pposito est cū omnib; hominib; qui sero penitēt. nam si nō esset pena eter
na quā omēs timemus. nūq̄ forsan peniteremus. Et ergo dicit⁹ Au
gustinus. penitentia sera raro est vera. ¶ Sed diceret aliqs. q̄mō tūc est de
latrone qui pendeat in cruce z penitebat eum penitentia sera. z saluat⁹
est. Dicit⁹ ibi qd hoc fuit ex sp̄ali gratia z p̄uilegio. scz qd fuit salu⁹ factus
qz ipse p̄sens fuit qui ipm saluare z curare potuit. ¶ Ad rōnem in oppo
sitū est dicendū. qd pctā possunt dimittere hominē quo ad actū exteriorē
sic qd nō p̄t ea amplius exercere. sed ipse dimittit actū quo ad displicentiā
interiorē. sic qd peccata displicent ei in corde. sic qd talia amplius facere
abhoret. Et sic finaliter dicit⁹. quūis aliq̄ penitentia serotina est vera. tū hoc.

est raro. qz qñ sit tñc fit ex sp̄ali instinctu spiritus sancti

¶ Ultimo norādū. diceret q̄s qd mouet nos ad penitētā. Rñdet f̄ra
teatū Ben. q̄ s̄ multa. Primo bñficia a deo recepta. scz q̄ hō creat⁹ est
intelligēs. sc̄ies. a nociuis p̄seruatus. bonis mūdi ditatus. sc̄ia informa
tus. z multis alijs bonis bñficiatus. Secōdo bñficia recipiēda. s̄. vera gr̄a z
eterna gl̄ia. Tercio supplicioꝝ fuga. scz pene infernalis. Quarto flagella
dei. scz infirmatōes. z varij languores q̄ multos ad p̄niam ducūt

S s̄ prochiā⁹ .i. induat
tuus infirmus habitum sumat monachorum
.i. religione s̄ in clauſtro

In clauſtrum veniens moriatur ibi ſepelitur
s̄ prochiā⁹ s̄ plebano

Nam tuus ipse fuit. ideo tibi portio datur

Hereticus. latro. fur. vsurarius. z qui

.i. p̄ strāgularōem. i. interficiūt .i. gladio. interficiūt

Se laqueis perimunt aut ense necant manifestum

.i. p̄ctm̄. s̄ dictoꝝ scz in cimiterio

Si scelus horum sit. nobiscum non tumulentur

.i. tales. i. p̄niaz agāt. s̄ p̄ pctō p̄petrato. s̄ malefactoroꝝ

Ni si peniteant. satis et faciant. vel eorum

Heredes. tunc a nobis non eiciantur

.i. sua p̄r̄etela

.i. furi vel latroni

Nel si proximitas sua subueniat morienti

.i. valebis

.i. violētia. s̄ i cimiterio

Ecce dum poteris illum quem vis ſepeliuit

¶ Istud est caplm̄ sc̄dm̄ in q̄ determinat de sepulturā eccl̄iasticā. z p̄tinat
ad p̄cedēs sic. Postq̄ autor definiauit de p̄nā. hic p̄nter determinat de
eccl̄iastica sepultura. Et diuidit in tot pres q̄t ponit documēta. pres pate
būt in p̄cessu. Primo d̄t sic. si aliq̄s infirmus prochiā⁹ mutauit habitū
intra dō religione. v̄puta clauſtrū. z morit̄ in clauſtro z ibi ſepelit̄. tūc ple
banus de iure p̄t postulare suā portōem canonicā ab eo. Subdit aliud
documētū dices. q̄ fures. latrones. vsurarij. heretici. z isti qui suspēdūtur
laq̄o. z q̄ interficiūt seip̄os gladio vel alio instrumēto. tales neq̄q̄ debent
sepeliri in cimiterio. dū tñ scel⁹ eoz sit manifestū. Sz si tales agerēt p̄niaz
añ mortē. vel heredes eoz post mortē satis facerēt p̄ eis agēdo p̄niam. tūc
bñ possent sepeliri in cimiterio. S̄ d̄t. si aliq̄s fur vel vsurari⁹. latro v̄l he
retic⁹ violēt̄ in cimiterio ſepelit̄. tal̄ ec̄o uerso d̄z effodi z eici de cimiterio

¶ Primo no. autor d̄t si prochiā⁹ infirmus morit̄ in clauſtro z ſepelit̄
ibidē. tūc pleban⁹ p̄t postulare ab eo suā portōem canonicā. s̄ ē intelligēs
dū sub distinctōe. qz vel talis intrat clauſtrū san⁹ vel infirm⁹. si san⁹ intrat
et p̄tinauerit ibi p̄ aliq̄d t̄ps. tūc plebanus nō p̄t postulare suā portōem
ab eo. Si aut̄ infirm⁹ intrauerit. h̄ est duplt̄. vel in eadē infirmitate mori
tuus est. vel nō. Si p̄mū. tūc pleban⁹ p̄t postulare suā portōem ab eo. si

Summula Raymūdi.

aūt nō est mortuus in eadē infirmitate sed pualuit. 7 iterū incidit in infirmitate. tūc sacerdos nō p̄t postulare suā portōem canonicā ab ea.

Secūdo nota. de quantitate illius portōis diuersimode dicitur. nā quidā dicit q̄ sit tertia ps offertoriū. qdā aut dicit q̄ sit q̄rta ps offertoriū qdā aut dicit q̄ sit medietas. Aliter tñ dī s̄m doctores. q̄ sit derelinquēdū ad p̄suetudinē terre. nā si p̄suetū est q̄ tertia vel q̄rta ps t̄c. debet dari tūc in illa pte plebanus debet stare p̄sentus

duplex notus

Tercio nota. q̄ sepultura sic describitur. Est abscōsio subterranea fidelis hoīs mortui in loco determinato vel debito. q̄ negat̄ fide carētib. Et dī notāter (fidelis hoīs) ad excludendū infideles hoīs q̄ nō s̄t sepeliēdi cū hoīb fidelib. 7 illa descriptio solū datur de sepultura ecclīasticā 7 licita

Quarto nota. auctor dī q̄ fures 7 latrones 7 vsurarij nō s̄t sepeliēdi in cimiterio. 7 h̄ est v̄p̄ si mortuū impenitētes. sic q̄ nō dolēt de p̄ccis p̄missis. 7 tales sunt exclusi ab ecclīa militate. Sed si mortuū penitētes sic q̄ dolent de p̄ccis p̄missis. 7 heredes eorū p̄mittūt sat̄s facere p̄ eis. tūc bene p̄t sepeliri in cimiterio. 7 heredes debēt cogi 7 p̄pelli ad sat̄s faciendū

Quinto nota. v̄p̄ fur vel latro nō potēs loq̄ in extrema nēcitate debet at sepeliri in cimiterio. vel nō R̄ndet̄ sub distinctōe. q̄ vel talis potuit habere sacerdotē interim q̄ loq̄ poterat. vel non. Si potuit sacerdotē habere interim q̄ habuit loq̄lā 7 noluit p̄fiteri. tūc non debet sepeliri in cimiterio. Si aut nō habuit sacerdotē 7 libenter fuisset p̄fessus. tunc debet sepeliri in cimiterio. 7 hoc si in eo apparuerūt aliq̄ bona signa p̄tritonis. sic q̄ manus vel oculos eleuauit in celū. tūc sufficit in vno teste ad credendū. eo q̄ ecclīa p̄nōr est ad saluandū q̄s ad damnandū. Si aut nulla signa apparuerūt in eo. tūc nequaquā debet sepeliri in cimiterio.

Tercio nota. q̄ hoīs interficiētes seipos. v̄ sunt illi q̄ suspēdūt vel submergūt vel aliter se interficiūt. tales non debēt sepeliri in cimiterio. 7 hoc si tales sint p̄potes suarū rōnū v̄hyrentes rōne. q̄ tales sine fine desperauerūt in dei grā. ergo sacra ecclīastica sepultura nō ē eis admittēda. Si aut tales nō essent cū rōne. v̄ s̄t stulti. frenetici. 7 sic de alijs. tūc bñ p̄t sepeliri in cimiterio. q̄ tales nō desperauerūt in dei grā. eo q̄ nō v̄tebant rōne. et sic nō peccauerūt in sp̄m̄ sc̄m. sed oēs interficiētes seipos v̄tēs rōne peccāt in sp̄m̄ sc̄m. 7 tale p̄ccm̄ nec remittit̄ hic. nec in futuro.

Ultimo nota. si q̄s de p̄dictis est sepultus in cimiterio. talis dī extumulari 7 eijci de cimiterio. 7 hoc est verū si corpus vel ossa eius p̄t discerni ab alijs corporib. 7 ossibus. si aut nō possunt discerni ab alijs. tunc nō debet extumulari

.i. p̄ pecunia s̄ aliq̄ s̄ aliq̄ .i. tellū
Pro mercede pugil iniens cum fure duellum

.i. mori. .i. i tali bello. talis .i. extra cimiteriū

Si cadit in pugna pugil. extra nos tumuletur

.i. peregrin⁹ .i. obiit .i. tumulat

Advena quacunq̄ villa moritur sepelitur

s̄ plebano .i. obis. .i. cupis. .i. in alio loco

Si mecum moreris et vis alibi sepeliri

s^o portio .i. ad me spectat s^o plebano
Que me contingit dabitur mihi portio de te
 .i. me^o p^o in qu^o .i. me^o .i. absq^{ue} p^o sensu meo
Si vicinus quem sine me tumulare meam vult
 .i. de illo s^o oue .i. recipit
Inde satisfaciat quod ab hac habet hoc mihi reddat
 .i. p^o chian^o .s^o ex^o .i. ducat
Si meus infirmus in ouile tuum vebeat
 .i. obiat .i. in tua p^o chia .i. habitatio .i. in tua p^o chia
Et moriatur ibi. nisi sit domus eius ibidem
 .i. spectat ad me .i. absq^{ue} p^o sensu meo .i. sepelire
Est meus et sine me non debes eum tumulare
 .i. tribuat .i. p^o chian^o habitatores
Si diuersa loca tibi dent domicilia plura
 s^o loco tumuleris
In quocunq^{ue} mori te contingit sepeliris
 s^o sacerdos .i. in tali loco s^o mortuo
Non alius sed ibi celebrans ins obtinet in te
 illa tria s^o p^o chian^o
Predia delictum. persona. meum faciunt te
 .i. sacerdos .i. in t^o noctis .i. n^o accedat. ho^o i^o
P^o s^o byter in noctis tenebris non visitet egrum
 s^o infirm^o .i. iacuit s^o infirm^o
Qui sex siue dies plures decubuit. hi quos
 .i. subitaneis .i. demantur
Impugnat subitus mortis dolor excipiuntur

Hic aut^o ponit alia docum^ota de ecclesiastica sepultura. ponens p^o m^o
 si aliq^{is} pugil intrauerit tell^u cum fure p^o sua mercede. si talis interficeret in
 bello. talis n^o esset sepeliendus in cimiterio. R^o est. q^o talis supponit se pes
 riculo mortis. z cu^m h^o mortu^o est in bello illicito. n^o d^o sepeliri in cimiterio
Subdit aliud docum^otu de sepultura z d^o in quacunq^{ue} villa mori^o adue
 na siue peregrin^o in ead^e villa e^o sepeliendus **Subdit.** si aliq^{is} in p^o chia p^o
 pria mori^o z velit alibi sepeliri. t^uc pleban^o in cuius p^o chia mori^o debet
 sape sua port^o em canonic^o. **Subdit.** si aliq^{is} parrochian^o ducitur in alia
 parrochia. t^uc oia q^o plebanus sustulit debet reddi vero plebano. **Subdit**
 si aliq^{is} portat de vna villa ad alia. z si ibi mori^o n^o habes ibi domiciliu^o
 vel habitatoem. talis n^o d^o ibi sepeliri. sed magis in p^o pria villa vbi perti
 net ad parrochia. z de qua parrochia pus est ductus siue portatus **Ite** si
 aliq^{is} haberet plura domicilia in diuersis locis. t^uc in quocunq^{ue} loco mori^o
 ibi est sepeliendus. z nullus alius nisi plebanus illius eccle^oie in qua mori^o
 p^o aliqd ab illo sumere. scz port^o em canonic^o. **Subdit** q^o tria faciunt ali^o
 que parrochian^o esse. scz predia. i. possessiones. delictu^o. z p^o na. **Subdit.**
 vltius. q^o nullus p^o s^o byter t^o noctis debet visitare aliquem infirmum

Summula Raymundi

qui decubuit p sex dies vel plures. nisi talis constitutus fuerit in extremis
Primo no. q ille q morit in duello. ita q sit duellu cu fure. tal no dy
sepeliri in cimiterio. ca e. qz duellu e illicitu sicut alie pugnatōes vulgares
Secundo nota. q peregrinus siue advena pt sepeliri vbi morit. licz sit ex
tra eius parrochia Et ro huius est. qz ipe est nimis distas a patria. sic qz
no pt comodo se illuc venire siue portari. ideo sancta ecclesia admittit qz pe
regrinus sepeliat vbi moritur

Tercio no. sicut sacra iura canonica dicunt. tuc qliter ho pt eligere ecc
clesiastica sepulturā in quocūq loco voluerit. s; tñ h vtriqz dz fieri cu cōsensu
plebani vel saltē sine dāno plebani. de cui? prochia est ille q sepeliat

Quarto no. tria s; q faciūt aliquē esse prochianū siue de foro alicui?
qz sic ppter domiciliū aliq; sortit for. sic etiā ppter delictū. qz vbi aliq; deli
ctū ibi penitere dz. Sitr ppter psonā aliq; sortit for. alicuius. z eadē ca fas
cit aliq; hoicem esse prochianū alicui? eccleie fm q littera intendit. Et filii
us infra annos discretōis sequit psonā patris. qz tuc no pt eligere sepul
turā alibi. Etia mulier sequit virū in sepultura ecclesiastica

Quinto no. circa lrām istā. vbi mgr vult q quicūq aliq; infirm? de
cubuit vltra sex dies vel plures. tuc tpe noctis sacerdos cu corpe xpi no dz
visitare infirmū. Ro est ista. qz maxime periculosum est tpe noctis deferre
corpus dñici. nisi sit magna nccitas. Pro q sciēdū. q sacerdotē visitare in
firmū p noctē decubente p sex vel octo dies intelligit duplt. Uno mō. q
talis sit posit? in articulo mortis. Alio mō q no sit posit? in articulo mor
tis. Si p mū. tuc sacerdos tenet eū visitare. ne aliqua negligētia certa ipsi
ptingat. Si aut no est positus in articulo mortis. tuc ipe no tenet eū visi
tare. ne aliq; piculū incurrat. qre in aliqb; regionib; moris est q qñ sicue
nit q oz sacerdotē visitare infirmū tpe noctis. tuc h fit cu magna solēnitare
cantus. z viri discreti capiūt sacerdotē z ducūt eū ne aliq; periculū incur
rat. s. cadendo vel quocūq; alio. attū si in aliqua regione no est illa psuetu
do. tuc qliter ho eū audierit campanā z ps byterū visitantē infirmū des
bet suū ostiū apire z corpus dñici cu lumine sequi. vt iterū illa pericula re
moueant. z tuc de illo merent spēales indulgentias

Qui sunt in banno presenti lege fruantur
.i. excoīcatōe .i. vrantur

Judicium timeant. sententia iudicis ipsos
scz snia .i. iniusta .i. iusta.

Si ligat banc teneant. licet hęc sit iniqua velequa

Aut se defendant. vel solui seq; laborant

In causam trahere licet istos iudice coram
s^o citare vel trahere

Et tamen hi nullum possunt nisi primo soluti

Capitulū aliud in quo determinat de sententia excoīcatōis. Et diuis
ditur in duas pres. nā pmo determinat de excoīmunicatōe. scdo de abso

Folium CXX.

lutbe ibi (Presul) Prima ps adhuc in duo. nā pmo facit qd dicitur ē. scda
 ponit qdam obseruanda circa excoīcatos. scda ibi (Stent foris eccliam)
 Primo dicit sic (excoīcati debent frui hac lege) qz si sunt excoīcati tūc debent
 rēnere excoīcatōem. z detent obedire suis supioribz. siue talis excoīcatio sit
 iusta vel nō. Rō ē. qz excoīcatus ē mēbrū putridū in ecclia. tō ne ex toto ec
 clesia uilescat excoīcatio ē rimenda. qz si iniuste ē illi illata tūc dē se defende
 re in iudicio opponēdo suā innocētā z pcurādo suā absolutōem. Et ex
 coīcati nō pnt aliqū trahere in cām nisi fuerit pū absoluti. s; ipi ab alijs
 hoibz pnt trahi ad causas iudiciarias. ¶ Pro illo notandū ē. qz snia excoī
 municatōis sic describit. Est christianoz z diuinoz officioz z a christifis
 deliū p̄muniōe segregatio. Et dicit notāter (christianoz) ad excludendū
 iudeos q nō excoīcant nisi iniuste. qz iā sunt positi extra eccliam. Silt nec
 bruta aialia pnt excoīcari. qz si columba auide sumeret corpus dñicum in
 eleuatōe a manibz sacerdotz. tūc colūba nō est excoīcanda

¶ Tē nota qz due sunt spēs snie excoīcatōis. vt etiā supra tactū est. scz
 snia maior z snia minor. Sentētia maior ē duplex. qdā est lata a canone. q
 dam ē lata ab hoie. Ista snia q est lata a canone est multiplex. cuius h alijs
 q casus notātur. Primus casus. q incidunt in heresim de facto sunt excoī
 municandi. nec in loqta alijs p̄t cū eis p̄uersari. qz statim sunt in snia ma
 iori canonis. Sedus casus. q fauet hereticis statim est in snia excoīcatōis
 maiori lata a canone Tercius casus. quicunqz imponeret manus suas in
 clericū violēter q clericus est ordinatus z cuius ordo vere ē approbat⁹ ab
 ecclia. ille est in snia maiori excoīcatōis lata a canone. Quartus est. hoies
 qui pnt defendere z nō defendunt ne manus violēter imponātur in clericū
 cum ordinatum. vel si sunt supiores nō inhiēntes inferioribz suis. isti etiā
 incidunt in sniam maiore latam a canone. Quintus casus est. q dicunt eccl
 eciā romanā nō esse caput ecclesie militantis. i. omniū christianoz. isti
 etiā incidunt in sniam maiorem latam a canone. Et pnt esse plures cas
 sus maioris snie q patebunt postea. Alia est snia maior lata ab hoie. scz a
 iudice. Et illa est duplex. nā quedā dicit p̄ p̄tumacia. scz qñ alijs citat z sper
 nit p̄parere iuri. tunc sup ipm datur snia maior ab hoie lata p̄ p̄tumacia.
 Sz alia est que fit p̄ aliqua re. verbū grā. si aliquis tenetur alicui ecclie des
 cimas. qui p̄fixo certo tempore non dederat p̄habita monitōne. super
 illū datur snia maior lata ab homine pro re. Et pro talibus sententijs las
 ris ab hoie nullus hater absoluere nisi qui fert sententiam. z de sententia
 maiori intelligitur littera. Sed sententia minor est. quando aliquis excoī
 municato p̄cipat. Et p̄muniter omnes homines qui p̄mittunt peccatum
 mortale sunt in minori sententia excoīmunicatōis

¶ Ultimo nota qz excoīcatio adhuc ē duplex. scz maior z minor. Maior
 est. qñ inhiēnt excoīcatio hoim z sacramētoz. Sz minor excoīcatio ē. qñ alijs
 qis sepatur solū a p̄municatōe sacramētoz. Et iuriste dicūt. qz si aliquis
 esset p̄stitutus in maiori snia excoīmunicatōis z celebraret vel ingereret
 se diuinis de facto esset irregularis. s; aliquis existens in minori sententia ex
 comunicatōis non esset irregularis.

s^c excoīcati: s^c dei .i. societate s^c isti
 Stent foris eccliam. hominum consortia vitent.

Summula Raymundi

.i. null^o hō ^{s^c excoīcat^o s^c in p^ricipādo.}
Nemo loquatur eis. nullus communis eis sit
^{s^c excoīcat^o .i. signa}
Potui sine cibo. nec eis dabit oscula pacis
^{s^c excoīcat^o .i. sine p^rensu iudicis}
Non absoluentur sine iudice. si manifesta
^{s^c excoīcat^o p^rctū s^c excoīcat^o}
Horum sit culpa. mortis timor acrius instans
^{s^c excoīcat^o. absoluit .i. satisfactio}
Hos licite soluit si cautio debita detur
^{s^c excoīcat^o .i. filij .i. vxores}
Istis annexi pueri. serui. mulieres
^{s^c excoīcat^o p^r quia}
Commoneant timide. quoniam dependet eorum
^{.i. nutrimentū s^c excoīcat^o}
Victus ab his. sed qui potuit dimittere tales
^{.i. a viculo excoīcat^o .i. terrā excoīcat^o}
Soluitur a banno. fines horum peregrinus
^{.i. pambulat s^c aliq^s}
Pertransit licite princeps vel rex populorum
^{.i. in excoīcat^o .i. suis p^rls s^c excoīcat^o}
In banno si sit sua gens communicet illi
^{s^c reges z p^rncipes s^c illis s^c subditi}
Istos corrigere licet. vt faciant satis atq^e
^{.i. laborēt s^c ab excoīcat^o}
Et studeant q^o soluantur quocunq^e modo sit
^{s^c suā s^c suū s^c aliq^s}
Percutiens matrem vel patrem filius. idem
^{.i. eterna maledict^o s^c filiū}
Perpetuo doleat anathemate. donec in ipsum
^{.i. debita .i. de istis p^rctis}
Digna refundatur vindicta malis super istis
^{.i. excoīcat^o}
Percutiens patrem vel matrem sit maledictus
^{.i. defacto excoīcatū .i. solū p^ras pape}
Ex facto. soluit hunc vnica gratia pape
^{.i. secreta excoīcat^o}
Actio secreta velut in furto moderetur
^{.i. ex tali excoīcat^o}
Consilijs vel ope confessoris. q^o abinde

Folium CXI

i. pericula *i. occulta literatio*
Scandala non veniant et cauta solutio fiat
i. sacerdotē s^c ego raymūd⁹ i. p^ricipet
Presbyterum solui nego si communicet istis
i. indigne s^c p^rbyter s^c sit i. absolutus
Iniuste si non celebret nisi primo solutus

¶ Hic ponit aliqua obseruanda circa excoīcatos dicēs. Excoīcati debēt stare foris eccliam nō ingrediendo eandē. z debent vitare p^rortia hoīm. z null⁹ d^z cū talib⁹ loq̄. nec d^z eis p^rgaudere in cibo z potu. nec aliq^s d^z eis exhibere oscula pacis qm̄ agn⁹ dei cantat nisi p^rus absoluant. z si illi sunt in excoīcatōe manifesta tūc nō p^rit absolui nisi a iudice excoīcate. z hoc est v^rz si nō fuerit in extremis dūmō def cautio satis faciēdi. Subdit q^d p^r sone p^ruincere ip̄s excoīcat⁹. sic sunt vxores filij z serui p^rit eis cohabitare. q^r eoz nutrimenta p^rcedūt ab excoīcatis. Sed q^uicūq^z cohabitaret cū istis excoīcatis p^r eos dimittere p^rter hoc vt non noceat illi snia excoīcatōis. Subdit aliud documentū dicēs. pegrini z viatores licite p^rtrāsire p^rit terram alicui⁹ regis vel p^rncipis q̄ ē in banno. hūc subditi sui debēt reducere vt satis faciat z vt p^reuere absolutōem. Subdit dicēs. filius p^rentis patrē vel matrē d^z p^rpetue dolere de facto. z est excoīcatus donec satis faciat. et nullus p^r eū absoluerit nisi dⁿs aplicus. Subdit. si aliq^s eēt excoīcat⁹ p^r aliq^d factū secretū. puta furtū. tūc isti excoīcato rāta inūgat p^ria. z debet moderari p^r auxilij sapient⁹ p^ressoris ne plura scādala inde oriant⁹ Subdit dicēs. si p^rbyter excoīcatus siue iuste siue iniuste fuerit talis nō d^z celebrare missam nisi p^rus sit solutus a tali excoīcatōe

¶ Notandum p^rmo. q^d vxores filij z serui p^rit ip̄s excoīcatis p^rmanere Rō ē. q^r melius est vt p^rmaneat eis q^z q^z fame perirent. q^r p^rter mai⁹ in⁹ cōueniens minus incōueniens est eligendū

¶ Scdo norandū. q^d nullus d^z habere actū cū excoīcato. nec in loquela nec in mēsa nec in plateis nec in oraculo nec in ciuitate nec in campo. vt p^r extra questione tertia de excoīcatōe.

¶ Tercio notandū. q^d peregrini p^rit terrā excoīcato⁹ p^rtrāsire. z etiam subditi p^rit p^rncipē excoīcatū seq̄. Rō ē ista. q^r si peregrin⁹ terminū int^rctū voluerit p^rseq̄. optet q^d p^rparet sibi necessaria ab excoīcatis Et subditi p^r hoc sequunt⁹ dⁿm. q^r bona z dona a dⁿo recipiūt vt ip̄i seruiant. q^d optimū est vt ip̄i adherēt. s^z cū tali p^rditōe q^d ip̄i sp^r debent inducere p^rncipem sc̄a dⁿm vt satis faciat z absoluet ab excoīcatōe.

¶ Quarto notandū. s^z d^r (nec oscula pacis) Cū in aliq^o regionib⁹ p^ruetudo ē q^d amici in plateis obuiātes mutuo inter se p^rsent oscula pacis et illo mō vsi fuerūt apli. z in signū illius dan^t nūc oscula pacis in celebra⁹ tione missaz. z sic nec oscula p^rmo mō debent dari ip̄s excoīcatis.

¶ Quinto notandū. dubitat. v^rz mag⁹ sit occidere patrē vel matrē q^z vxorē legitimā. Et videt⁹ q^d mag⁹ ē occidere vxorē q^z patrē vel matrē q^d sic p^rbatur. Ille mag⁹ peccat qui peccat p^r plā iura. sed occidēs vxorē peccat p^r plā iura. ergo mag⁹ est occidere vxorē q^z occidere patrē vel matrē. Maior est nota. s^z minor p^rbatur. q^r p^rmo mō aliq^s peccat cōtra leg⁹

Summula Raymundi

gem nature. eo q lex nature vult. Quod tibi nō vis fieri nō facies alijs. s; nullus vult occidi ab alijs. s; nullus occidat alter. Secdo peccat ptra legē sacramētī. qz qcumqz interficit vxorē legitimā dirūit matrimoniu. s; dous plex pctm pmittit. s; interficiēs patrē vel matrē solū peccat ptra lege natu re. s; sequit q interficiēs vxorē magis peccat qz ille q patrē vel matrē interficit. S; in oppositū arguit sic. vir in aliq casu hz verberare vxorē. s; in nul lo casu hz verberare patrē vel matrē. s; min² pctm verberare vxorē qz ver berare patrē vel matrē cū vir sit caput vxoris. S; minor pbat. qz nō ē licitū offendere patrē vel matrē. s; minus ē pctm occidere vxorē qz patrē. vt pbatū ē. Ad hoc rīdet. qz vtrūqz ē malū. tū vnū inter illa duo mala ē des testabilis alio. qz detestabile ē occidere vxorē. s; tū detestabilius occide re patrē vel matrē. Tū dī pbs. viij. ethicoz. qz tria bona sunt nobis colla ta a parentibz. s; ea essendi. qz qz pbs hz esse. hoc pncipalr a deo hz z ple quenter a parētibz. Secdo bonum nutrimentū. qz parentes nutriunt filios. Tercio bonū informatōis. qz pueri nō solū nutriunt cor paliter a parentibz s; etiā spūaliter nutriunt. z hoc ē cū bonis informatōibz z virtutū instru ctionibz. Silt habet octauo ethicoz. qz dñs magistris z parentibz equiuas lens nō reddit. Et ppter illa p dīca bona hō plus peccat in offēsiōe pa tris vel matris qz in offēsiōe vxoris. Et sic tunc rīdet q hoc est ver de peccatis tūc inequalia pctā sunt. s; ppter plura bñficia impensa maius est occidere patrem vel matrē qz interficere vxorem.

.i. eps colonicēsis *absoluat .i. prochiānū*
Presul agrippinus non soluat quem treuerensem
.i. ab excoīcatōe *s^c illud* *s; epō colonicēsi*
A banno. nisi sit concessum desuper illi
.i. pctm .i. remittit *.i. remissio* *.i. nō valet.*
Hec scelus indulget. hec indulgentia nil est
colonicēsi *s; treuerēsis eps* *s^c indulgētia*
Huic si vim confert indulgendi valet illa
s^c eps *s^c ouibz*
Quicqz suis confert valet indulgentia talis
.i. antistes
Nullus in alterius villa presul celebrabit
.i. data *.i. autoritas*
Presulis officium. nisi sit concessa potestas
Qui citat absentes in banno vinculat illos
Errat si non sit hoc ostensum prius illis
Non licet vxores vel fratres siue sorores
Aut proprios pueros enormi verberare culqz

Summula Raymūdi.

^{s^e mō} Qualicumq; sit hoc ipso facto maledictus ^{.i. excoīcatus}
^{s^e tu} ^{.i. dedicatas}
Es vir sacrilegus si res sacras violasti
^{.i. lesisti} ^{scz monachū vel monialē}
Si percussisti personam religiosam
^{.i. aliqūē} ^{.i. de statu clericorū vt ab abbate}
Vel quem de clero. nisi sit percussio sancta
^{.i. mgr. licite corrigit} ^{psitentē}
Doctor discipulum. confessor probra fatentem
^{.i. licitū est} ^{.i. violentiā}
Percutit. et licet hoc layco vim vi remouendo
^{.i. nō credit eē} ^{s^e percussisse clerū. scz a sacrilegio}
Non est sacrilegus. ignorans excipiturq;
^{s^e carnali} ^{.i. filia. s^e tua}
Si cum matre mea. nata. muliere. sorore
^{.i. viciose. s^e cleric^o} ^{clericū} ^{.i. percussione}
Turpiter hic quid agat hunc verberare corrige tute
^{s^e cleric^o} ^{.i. opa militaria. exercēs}
Hic si sit miles aliquem si transit ad actum
^{.i. indecentē} ^{.i. percussor} ^{.i. talis pctōr}
Illicitum clerico lesor non sacrilegus sit
^{s^e ab excoīcatōe} ^{.i. percussor clericorū}
Absolui debet a papa lesor eorum
^{prerq; iā dictis} ^{s^e esset in articulo mortis positus}
Casibus in reliquis. si precise moriturus
^{s^e ab excoīcatōe} ^{.i. pualuerit}
Soluitur. iniuncto sibi dum sanus fuerit q;
^{.i. trāseat. s^e papa. s^e excoīcatōis}

Ad papam vadat qui talia vincula soluit

¶ Istud est aliud caplin. in quo autor determinat de sacrilegio Et p̄t di
uidi in tot. ptes quot ponit documēta. Et p̄mo d̄r sic. q̄cumq; rapit bona
eccleie furtiue vel violēter vel aliqd aliud qd̄ dependet ab ecclesia. aut q̄ vio
lat ecclesiam. talis de facto est excoīcatus. z vocat sacrilegus. qz violat res
sacras. Subdit aliud documētū dicens. si q̄s percutit clericū vel religiosum
nisi percussio sit p̄pter rōnabilem cām. vt si doctor percutit discipulū cā docē
rine. est sacrilegus. z p̄fessor percutiens psitentem nō est sacrilegus. etiaz si
abbas percutiat monachū suū p̄ fratrem. p̄ suis maleficijs z excessib; nō est
sacrilegus. Etia si laycus defenderet se percutiendo clericū qui eū inuaderet
nō fieret excoīcatus siue sacrilegus. qz vim vi repellere licet. Etia si q̄s per
cutit clericū p̄perantē aliqūē actū illicitū cū matre sorore vel cū filia. nō erit
sacrilegus. Etia si aliq̄s percutit clericū exercentem opera militaria. nō erit

sacrilegus. Subdit etiā dicens. q̄ om̄ib; alijs casib; extra illos iam dictos ledens clericū erit sacrilegus. z nō p̄t absolui a simplici sacerdote nisi in articulo mortis. sed tñ debet ei iniungere p̄niam si zualeat p̄ ep̄m. vel papam adeat pro absolutione.

¶ Primo notandū. q̄ ex quo p̄us dictū est de lesis. z de pena lesoꝝ. vñ quicūq; ledit clericū vel religiosum ille incidit sententiā maiorē laram a canone. Et lra d̄t q̄ nō solū qui ledit sacerdotē vel dyaconū. sed in cōi dicit clericū. q̄ sub illo noie p̄prehendūtur oēs clerici zc.

¶ Secūdo notandū. q̄ in multis casib; alijs nō incidit excoīcatōem ledens do clericū. Primus q̄n aliq̄s verberat aliq̄e clericū bona intente z eius interest verberare. sicut magister verberat discipulū suū qui est clericus p̄ excessib; suis quos p̄misit. z p̄ hoc magister nō incurrit excoīcatōem. saltē si tibi est modus debitus. Et si magister excederet modū. scz q̄ tpe p̄ceseret discipulū de vno angulo in aliū cum crinib; sic q̄ enormiter lederetur tunc talis magister incideret sententiā excoīcationis.

¶ Secūdus casus. q̄ q̄n quis leuiter ledit aliū nō intendens euz ledere. tūc in hoc nō incidit excoīcatōem. vt si essent duo focij z vnus ledit aliū nō p̄tendens malū. talis nō incidit excoīcationem.

¶ Tertius casus. q̄n q̄s ignorat aliq̄e esse clericū quez ledit nō cadit in excoīcatōem. Pro quo sciendū. q̄ ignorantia est duplex. quedam visibilis quedā inuisibilis. Inuisibilis est q̄n lesoꝝ nullo mō p̄t discernere vtrū ille qui offendit sit clericus aut nō inuestib; z sic ignorantia excusat. Si vero visibilis. scz q̄n aliq̄s p̄t discernere illū quem percussit in habitu clericali vel tonsura seu corona q̄ sit clericus. tūc ignorantia nō excusat eum.

¶ Quartus casus. q̄ si aliq̄s inuenit aliq̄e clericū qui turpiter ageret cum filia vel matre vel sorore sua. z si tūc iniuriatus leserit eū nō incurrit sententiā magnā excoīcationis.

¶ Quintus casus. q̄ si aliquis reponit se p̄tra clericū pro defensione bonorū suoz aut pp̄ij corporis. ille etiā non incurrit sententiā maiorē. quia vim vi repellere licet. Terbi gratia. si aliquis clericus conareret interficere laycū. z ille laycus reparteret clericū. tūc ille nō incurrit sententiā excoīcationis si hoc facit defensionis causa.

¶ Sextus casus. q̄ si clericus est enormis vite z sepe monitus est ab ep̄o et nō cessat sed adhuc manet in sua enormi vita z nequitia. tūc si aliq̄s lederet eū non esset excoīcatus.

¶ Ultimū casus. si aliquis lederet clericū ex ioco nō incurreret sententiā maiorē. sed in alijs casib; ledens clericū incidit sententiā maiorē.

.i. luxuria s̄ ledendo

Si coitu. gladijs. aut igne dei violasti

.i. furtiue. i. bona .i. rapuisti

Ecclesiam. vel si furtim res inde tulisti

.i. dep̄datus s̄ eccliam .i. institutio

Si spoliatus es banc. te dicit sacrilegum lex

sequētes .i. retinet .i. ecclie

Itud iudiciū conseruant atria templi

Summula Raymūdi.

^{scz dei .i. lesus}
Si quis in ecclesia percussus vulnere. sine

^{.i. ponat ibi interdictū}
Morte sit. officium diuinum cesset ibidem

^{quisqz .i. eps .i. recōciliet}
Donec presul eam renouet noto violenter

^{.i. cimiteriū}
Sancta sepultura sic mortis vulnere lesa

^{nō admittat scz ecclia ab epo}
Interdicatur donec prius hec renouetur

^{.i. vales .i. snia excoīcatōis}
Si potes et non des eodem fune ligatus

^{sc̄ uiuat p illo pctō}
Nil lachryme gemitus confessio. sed dare prodest

^{.i. resacrā sc̄ loco aufers .i. talis pctō}
Sacrum de sacro si defers sacrilegus es

^{.i. re nō sacrā loco .i. sacrilegus}
Non sacrum si de sacro fers diceris idem

^{sc̄ aufers loco sc̄ crimine}
Et sacrum de non sacro macularis eodem

Nic autoz ponit aliud documētū. volēs si aliq̄s violat eccliam p colp
tū vel p gladiū vel p ignē vl̄ p furtū aliq̄ bona ab ea subtrahēdo. vl̄ p spo
litū violētē rapiēdo. talis est sacrileg⁹ ⁊ a strict⁹ vinculo anathematis. nec
lachryme nec gemit⁹. nec h̄c q̄z talū p̄ illi pdesse nisi restituat pus q̄ ab
ftulerat. tō excoīcandus est vt p excoīcatōem p̄pellat ad restitutōez. Sub
dit vltē⁹ dicens. si aliq̄s in aliq̄ ecclia interficiat vel ledat. ibi d̄z suspēdi
dinū officiū. sic q̄ in ea nō d̄z fieri celebratio missaz ⁊ alioz diuinoyz offici
oyz. nisi p dñm ep̄m recōciliet. ⁊ si cimiteriū est violatū p̄ interfectiōem ali
cuius. tūc ibi d̄z suspēdi sepultura eccliaistica. donec etiā p ep̄m recōciliet

Subdit vltē⁹ ponēdo regulas generales de sacrilegio dicens. ois sumēs
re sacrā de loco sacro erit sacrileg⁹. etiā sumēs re sacrā de loco nō sacro erit
sacrilegus. s̄ll̄ qñ sumit rem nō sacrā de loco sacro. etiā est sacrilegus

Primo norandū. q̄ sacrilegiū sic definitur. Est sacre rei violatio vel
eiusdē rei vsurpatio. vt qñ aliquis violat vel vsurpat rem. sacraz. talis est
sacrilegus. Et dicit̄ quasi sacrū ledens.

Secūdo norandū. q̄ sacrilegiū interpretatur q̄si rei sacre lectio vel vsurpa
tio vel destructio. Et p̄mittit̄ tripl̄. Primo ratōne p̄sonē. vt si aliq̄s misit
manus violentas in clericū. vel rapit montalē. talis d̄z sacrilegus. Secūdo
mō sacrilegiū p̄mittit̄ rōe loci. vt qñ aliq̄s violat locū dei seu locū sacrum
talis meretur dici sacrilegus. Tercio cōmittitur ratiōne rei ablātē ab eccl
lesia. ⁊ fit tripl̄citer. Primo quādo sacrū tollitur de sacro. verb̄i gratia. si
aliquis caperet calicem ab ecclesia ille cōmitteret sacrilegiū. Secūdo cō
mittitur sacrilegiū quādo sacrū tollitur de non sacro. vt si aliquis caperet

Folium CXXIII

calicem de domo sacerdotis ille iterum pmitteret sacrilegium. Tercio cōmittitur. qñ nō sacroz tollitur de sacro. verbi gr̃a. vt si aliquis reciperet pecuniam de ecclesia. ibi pmitteretur sacrilegium. nam ecclesia est sacra. pecunia vero non est sacra. vt habetur. xvij. q. iij. Quisquis

.i. talia ornamenta

Purpura. cortine. vel vestes ecclesiarum

.i. aptari

.i. solēnitatibz

Non exerceri debent festis laycorum

.i. ecclesiam .i. venies

Ad templum currens latro publicus aut homicida

.i. puans tēplum

scz tēplo

Aut spolians illud. manet indefensus ab illo

.i. auxiliū .i. malefactis

Adiutor vel consultor vel opem malefactis

.i. sustineat s' latro.

Distribuens. talem penam patiatur vt ille.

¶ Sic ponit aliud documētū dicēs. q purpura. cortine. vl' vestes ecclesiarum nō debēt accommodari nuptijs laycorum. Rō hui' ē. qz hmoi vestes sūt pparte ad laudē dei z scōz ei'. s' qz aliud dicitur attribui deo z aliud hoibz. igit laycis nō debēt pcedi ornamenta ecclesiarum. Subdit vlteri' dicēs. si aliquis latro vel homicida vel spoliator curreret ad ecclesiam ille manet ibi indefensus. Etā adiutores z defensores eorū dē. s' alij malefici vtunt libertate ecclesie. **¶** Notandū pmo. q latro z publicus spoliator currens ad ecclesiam non defendit ab ecclesia. Pro quo notandū. q ois malefactor currens ad ecclesiam nō debet trahi ab ecclesia. Sed tñ ab illa regula accipit publicus latro z nocurus spoliator q pnt trahi ab ecclesia. Et rō est. qz ipi auxiliū legi inuocant sinistre vel male. qz legem derelinquunt. sed tñ hō liter si ad ecclesiam fugit ipse debet ibi defendi z nō debet trahi ad mortem vel ad mēbroz. mitti latrōem. sed tamē ipse debet lesis satis facere.

¶ Secōdo notandū ē. circa p̃dicta dubitat. si religiosus offenderit clericū vtz tenet ad tantā penitentiā sicut secularis. Rūdetur p̃ distinctōnem. vel ille offensus est religiosus. vel nō. si est religiosus z lesio nō est enormis. tūc p̃t absolui a suo superiori. vtputa ab abbate vel priore vel guardiano. Si autē lesio est enormis. tunc indiget absolutōne sedis aplice

¶ Tercio notandū p̃ modū dubitatis. an mulier percutiens clericū cōmittat sacrilegiū. vl' nō. Rūdetur p̃ distinctōnem. iste clericus est tentās muliere vel solo verbo. vel facto z p̃bo sit. Si solo verbo z mulier percutit clericū sine vinculum incurrit. Si autē verbo z facto simul. z tunc eū percussit vinculum sententię nō incurrit. Attamē dicunt doctores sacre theologie q est pueniens q talis mulier petat absolutōnem.

¶ Ultimo notandum. dubitatur. vtrum aliquis qui percuteret rusticū credens ipsum esse clericum p̃mittat sacrilegium. Rūdetur q nō. quia q̃ quis credit eum esse z nō est clericus. tunc illa intentio nō facit eum cōmittere sacrilegium. licet ipse percussit eum

Summula Raymundi

Res aliqua .i. viro tradicere
Remuna res proprias inhibente viro moritura

.i. testamētū facere s^c bonis scz viro
Ecclesijs legare potest. communibus illo

.i. tradicētes mult assignet scz vestes
Defendente. nihil. vestes quibus vitur be sunt
scz q̄s p̄p̄ijs laboribz acq̄siuit

Res proprie. vel si nummos habet hec speciales
.i. p̄sentēte s^c de rebz cōibz

Permittente viro poterit dare femina quid vult
bonis .i. tradicentibz

Vir de mobilibus. pueris obstantibus atqz
.i. vxore sua testamētū facere .i. disposit⁹ ad mortē

Coniuge. legare poterit pro se moriturus
.i. infirm⁹ scz scā cruce. ex̄ns nō valet

Eger signatus et diues si nequit ire
.i. scē terre

Ad terram sanctam cuius signum tenet in se
.i. pueris tradicentibz scz pecunie

Inuitis pueris poterit transmittere summam
summā .i. in p̄p̄ia p̄sona

Quam deportaret si personaliter iret
an̄q̄ summā dirigat .i. in vtilitatē

Si moritur. terre sancte vertatur in vsu.

¶ Caplin aliud. in q̄ auctor vult determinare de testamēt⁹ Et trahunt
ex tali caplo tria documēta. Quoz p̄mū tale est. q̄ femina nō p̄ assignare
testamētū viro tradicere. nisi haberet p̄p̄ias res vel p̄p̄ios nummos.
Subdit scdm documētū dicens. q̄ vir p̄ assignare testamētū muliere
tradicere z etiā pueris. Et solū est vey. de rebz mobilibz. qz si vellet lega
re domū totā tūc mulier p̄ reuocare. Deinde subdit terciū documētū
dicens. si aliq̄s fecisset vota ad loca sanctorz z incideret in infirmitatē ma
gnā. ita q̄ viam nō possit attingere. tūc totā summā p̄ mittere quā p̄sona
liter potuisset illuc p̄sumpsisse Et si p̄us moreret anteq̄ illā summā illac
destinaret. tunc illa summa debet verti in vsu pietatis

¶ Primo notandū. quid sit testamētū. vnde testamētū sic describit.
Testamētū est nostre volūtaris in his que post mortē fieri volumus ex
pressio. Et d̄r notanter (post mortem) quia si fieret ante mortem. tunc nō
diceretur testamētum sed magis legatum

¶ Scdo nota. q̄ testamētū fit duobz modis. Primo in scripto z coraz
idoneis testibz. In scripto qm̄ eligitur exequutor. z ad hoc vocatur testes
idonei. z scribit carta sub sigillo cū signo publico. Scdo testamētū fit. qm̄
vocant testes testes idonei z exequutor exigitur idoneus sine carta

¶ Tercio notandū. littera d̄r. q̄ mulieres maritate nō possunt face

re testamentū de rebz p̄munijs absqz p̄sensu viri. Pro illo est sciendum. q̄ res sunt in duplici d̄iſt̄iſt̄iā. qz quedā sunt res mulieribz appropriate. vt sunt eaz vestimenta z pep̄la capitis. Alie sunt res viro appropriate. Et alie s̄t res vtriusqz appropriate. Et de p̄mis mulier p̄t legare viro p̄tradicente. et hoc d̄z fieri cū moderatōe ne vir grauel in onere matrimoniali

¶ Quarto notāndū. si aliquis decubens prompte perderet loquedam. z si testamentū libenter assignaret z propter carentiā loquēle nō potest diceſe re seu expr̄mere. sed ille decubens sciens scribere scriberet intentum testam̄enti. tunc ibi dubitatur. vtrum hoc testamentum tenet. vel non. Ibi res̄pondent doctores iuris q̄ sic. scilicet tale testamentum est legatum. s̄az tenet ad tantum. ac si vocetenus expressisset. quia per sola signa homo potest legare testamentum suum.

¶ Quinto est notandū. si aliq̄s sacerdos decederet. tunc ibi dubitāſ qd de rebz suis esset agendū. Respondetur sub triplici d̄iſt̄iſt̄iōne. vel ergo ille sacerdos haberet bona ecclesiastica tm̄. vel bona matrimonialia tm̄. vel illa bona sunt simul mixta. Si p̄mo modo. tunc sacerdos de istis rebz nō potest facere testamentum. quia bona ecclesiastica succedūt s̄oſ lum ecclēie z successoribus eius. Si secūdo modo tunc sacerdos de eis licite potest facere testamentū. z etiam de istis que p̄p̄ijs laboribz acquisiuit. Si aut̄ illa bona sunt mixta tunc debent diuidi. ita q̄ p̄ma pars illius det̄er venire ad vtilitatem ep̄iscopi. sc̄da pars ad vtilitatem ecclesie. tertia p̄s ad vtilitatem pauperum. quarta pars ad vtilitatem suorum amicor̄. Et nō debent illa bona dari ad manus amicor̄. quia als iniuste procederēt circa ista bona ea retinendo. sic q̄ nō verterentur partim in vsum ecclesie. et partim in subsidium pauperum. modo si hoc fieret tunc graue peccatū cōm̄itteretur. z omnes prelati potentes huic crimini resistere z nō resistunt sunt rei in tali crimine. ergo bona sacerdotum vtr̄qz s̄m illam iusticiam in quatuor partes debent diuidi. vt predictum est.

¶ Ultimo notandum est. dubitatur. vtrum vsurarius manifestus potest facere testamentum. Ibi respondent doctores q̄ non. nisi ipse vsurarius satis faciat prius de vsuris. vel q̄ ad minus cautionem sufficientem prester de satisfactōe z vsuris.

s̄ vir .i. duas vxores

.i. talis hō

Qui binas duxit mulieres bigamus hic est

talis hō sic dicit̄

.i. ad ordinē sacerdotij

Bigamus admitti non debet in ordine sacro

s̄ puellā .i. matrimonialit̄ incorrupta

Corruptam si duxisti pro virgine. non te

.i. iste

.i. remoueat

Error hic excusat. quin pellat ab ordine sacro

.i. an̄ m̄rimonij p̄gnouisti m̄rimonialit̄er

Quam deflorasti si duxisti minus obstat

.i. legitime duxisti p̄ verba de futuro

Si desponsasti binas et noueris vnam

Summula Raymūdi.

s^c ad sacros ordines

In tali casu procedere non iniberis

.i. puella .i. castitatis

Virgo tibi nupta si virginitatis honore

.i. deflorata .i. a nō s^c carnali

Prespoliata prius fuerit q̄ noueris ipsam

s^c idē nescis .i. hac deceptōe

Istud et ignores. ista non fraude tueris

s^c carnali illo noie diceris

Si cognoscis eam quin bigamus inde voceris

.i. castitate uoueas s^c aliquā in corruptā

Si votum casti facias. ac inde puellam

s^c matrimoniali .i. infringēdo

Duxeris intactam. quia votum transgrediendo

.i. trāsgressus .i. p̄sbyteratus

Præuicatus es. inde tibi sacer ordo negatur

s^c mulieris .i. post obitū talis hō

Huius post mortem. mihi bigamus esse probaris

.i. vxor in aliq̄ fornicatōe manifesta

Si tua sit coniunx in adulterio tibi nota

s^c sic mulieri .i. post adulteriū eris

Commiscendo sibi sua post probra. bigamus extas

.i. notū sit s^c adulteriū viro talis hō ipō

Si sonat hoc idem de te sis bigamus ex te

scz mulieris .i. adhereat

Si dubium crimen huius sic pendeat et lis

.i. iura carnalia mulieri .i. exigēti

Debita carnis ei reddas de iure petenti

¶ Istud est aliud capitulum huius tractatus. in quo magister intendit determinare de bigamo dicens. q̄ ille dicitur bigamus qui accipit duas vxores successiue. ⁊ nullus talis debet admitti ad sacros ordines. Deinde subdit alia documenta dicens. si aliquis accipit corruptam virginem et credit eā esse virginē. ea mortua non potest attingere sacros ordines. nec ille error eum excusat Sed si ipsemet deflorasset eam ⁊ postea sumeret eā legitime tunc hoc minus obstaret. ¶ Subdit secundum documentū dicens. si aliquis desponsasset se ad duas mulieres et solum vnam cognosceret ille non inibetur procedere ad sacros ordines. ¶ Tercium documentum est. si aliqua puella est tibi nupta que prius est spoliata honore virginitatis. ⁊ si tunc cognosceres eam inde voceris bigamus. ¶ Quartum documentum est. si tu fecisti votum continentie ⁊ postea natura instigante accipias vnam intactam puellam tunc tu es præuicatus ⁊ sacri ordinem non potes attingere. ⁊ post mortē illius eris bigamus reputatus

Folium CXXVI

Ultimū documentū est. si mulier tua est publica adultera te sciente. et si cō
miscueris et eris bigamus. et hoc idē de te viro est intelligendū si trāsgres
dieris thozū legitimū. et licet ipa est publica adultera. tñ ea postulante des
bita carnis a te de iure debes ei reddere. Sed postulans in quattuor tem
poribz et alijs circūstancijs phibitils peccat et nō reddes.

Notandū p̄mo. qd sit bigam⁹. vñ bigam⁹ sic describit. Est p̄sona ir
regular⁹ q̄ p̄trahit cū vna et deim cū reliq̄. S; bigamia sic definit. ē irregu
laritas p̄cedēs ex federe p̄iugali vel ex aliq̄ illi annexo. vel ē viciū p̄ueniē
ens ex diuisione carnis. eo q̄ vnio viri et mulier⁹ p̄cat vnionē xp̄i cū ecclia.
q̄ vnio oīno est simplex. et sic bigam⁹ d̄r a bis qd ē due et gama mulier q̄st
duas hñs mulieres. vel aliq̄s occupatus cū duabz mulieribz.

Secdo notandū. illud viciū sit multiplr. Primo qñ aliquis p̄trahit
matrimonū cū vidua. tunc talis d̄r bigamus. Secdo fit. qñ aliq̄s recipit
duas mulieres in diuersis p̄ribus et t̄pibus. sic qñ vna morit q̄ tūc aliaz
ducat. Tercio illud viciū fit. qñ aliq̄s ducit duas mulieres simul et semel
et mittit sibi eas copulare. Quarto fit. quādo aliq̄s habet vnā vxorem de
iure. et aliam sine iure. Verbi gr̄a. vt ille q̄ habet vnā vxorem legitimā
et alia cui p̄miscet carnalē ille d̄r bigamus. Quinto. qñ aliq̄s p̄miscet sue
vxori quam scit esse adulterā. sic q̄ post adulteriū reddat illi iura p̄iugalia
ille erit bigamus. Sexto. qñ aliq̄s credit se p̄trahere cū virgine et p̄trahit
cū muliere. iste error nō excusat eū quin vtiq̄s erit bigam⁹. Et istis sex mo
dis fit bigamus. qui diligenter sunt p̄siderandi. nam sunt necessarij. qz nul
lus talū in ordinibz sacris p̄cedere potest

Ultimo nota. dubitat. si aliq̄s cognosceret virgine an̄ matrimonūz
cū qua postea p̄traheret matrimonū. vtz ex hoc fiat bigamus. Et videt
q̄ sic. qz talis nō duxit virgine s; corruptā. ergo talis erit bigamus. Ad h
videtur. qz talis nō est bigam⁹. qz talis nō diuisit carnē si saltem scit eā co
gnitam solum ab eo et nō ab aliquo alio viro. si vero cognita est ab aliquo
alio viro tunc censetur bigamus

Hpost h̄ .i. dicere .i. sortilegia
Inc ego deberem recitare superstitiones
supsticōes .i. inspiētes .i. p̄demnant
Quas faciunt homines stulti. quibus inficiuntur
.i. corrigi .i. masculoz
Simplicitas poterit compesci stulta virorum
doctoz .i. p̄peller s; supsticōe
Sed quis sortilegas compescet ab hac mulieres
.i. neq̄cias muliez .i. manifestare
Sectas et trufas harum qui scribere vellet
s̄ ille trufas
Non completer eas vitulorum pellibus octo
har. muliez .i. innūerabiles stulticijs mulieres
Stulticie mille vel plures sunt quibus ille

Summula Raymundi

potiunt .i. p. mortali pctō .i. estimant
Utiuntur. mortis pro labe tamen reputantur
.i. lratu .i. mgf .i. pprehedere
Clericus aut scriba non est qui possit habere
incantationū mulieres
Harum noticiam. tm̄ manet hec apud istas
.i. documentū stulticijs
Non est consilium de talibus enumerandum
p qz talis stulticia celi maris
Namqz caret numero veluti stelle vel arene
mulieres pellant .i. ab ill' incantatōibz .i. nisi
He compescantur desistere talibus. et ni
.i. iulet .i. doctores sacri vinculū excoicatiois
Quod docet ecclesia faciant. sententia banni
incantatrices corrupte .i. puniant
Has contra detur. deprehense corripiantur
.i. acrius mulierū .i. neqcie
Strictius vt harum sic stulticie reprimantur

¶ Istud est vltimū capitulū huius tractatus. in quo magister vult dete-
minare de sortilegijs dices. ego debere post illa iam dicta enumerare incā-
tationes quas aliq stulti hoies faciūt quibz ipi inficiunt. z ipa simplex stul-
tia simplicitas viroz p̄t p̄feci. sed q̄s tūc p̄fescet incantatrices vt desistat
ab hac stulta simplicitate. quasi diceret nullus. Et si q̄s veller scribere tri-
fas haz mulierū ille nō possit illas scribere in octo pellibz vitulorum. quia
stulticie tales sunt vltra numerū. Et nō est aliquis clericus vel scriba taz
doctus q̄ potest cognoscere modos incantationū. z ideo nō est aliq̄d p̄si-
lium qz tales modi enumerent qui iuxta illas incantatrices seruantur. q̄a
sunt innumerabiles. sicut stelle celi z arene maris. z tales incantatrices cō-
pescende z p̄ellende sunt a talibz desistere. z nisi desistat debet acriter ana-
thematisari z corrigi vt earum malicia deprimatur

¶ Notandū p̄ illo. qd sic sortilegiū. vñ sortilegiū sic definit. Est qdā su-
p̄sticiositas vel ars diuinandi vel futura inuestigādi. vñ diuinare idē ē qz
futura inuestigare. z sic diuinatio ē ignoti seu futuri inuestigatio. Et meri-
to talis subtilitas nō d̄r scia. qz ē de numero malo. s̄z om̄is scia est de nu-
mero bonoz honorabiliū. vt patz in proemio libri de aīa

¶ Sc̄do notandū. auz vult qz tot sp̄s sortilegij q̄t sunt stelle celi z
arene maris. z illas nō declarat ne audietes opent ipas. iō tacite nobis de
eis determinat. Est tñ sciendū qz qdā sortilegiū fit in terra. qdā in aq̄.
qdā in aere. qdā in igne. qdā in mortuis. qdāz in garritu auū. z sic
de alijs sp̄ibus. Sortilegiū qd fit in terra d̄r geomantia. z d̄r a ge grece
qd est terra latine. z mātos diuinatio q̄si diuinatio facta in terra. S̄z qd
fit in aq̄ d̄r hidromātia. ab hidros grece qd est aq̄ latine z mātos diuina-
tio quasi diuinatio facta in aqua. S̄z qd fit in aere d̄r aeromātia. z d̄r ab

Qere z m̄atos diuīnatio. Sz qđ fit in igne d̄r pyromātia. a pyr qđ ē ignis et m̄atos diuīnatio. Sz qđ fit in morte d̄r necromātia. z d̄r a necros grece qđ ē mors latine z m̄atos diuīnatio. Et talis diuīnatio fit. qñ mortui cogunt z p̄iurant resurgere z ad interrogata r̄ndere. Sz quod fit in aspectu auū d̄r auspiciū. z d̄r ab auis z specio qđ in simplici nō ē in vsu z valet in tantū sicut video q̄si futura vidēs z cognoscēs in aspectu auū. Sz qđ fit in garritu auū d̄r auguriū. z d̄r ab auis z garrio qđ fecit auē clamare q̄si futura cognoscēs ex garritu auū. Et sunt multe alie spēs q̄ scribi nō p̄nt et inhibite sunt. z h̄ oēs q̄ istis insistent peccāt mortali. vñ d̄r sc̄us Aug⁹.

Qui oib; istis insistent sc̄iūt se fidē dei dimiūisse z irā dei grauit̄ incurrisse.

Tercio nota. dubitat̄. vtz clericus p̄r facere experimentū. R̄ndetur sub distinctōe. qz si illud seu tale experimentū fit p̄ aliquā certā sciam. vt puta p̄ astronomiā z nō p̄ inuocatōem demonū aut scias phibitas. tūc licitū ē fieri. Sz si fit p̄ inuocatōem dyaboloꝝ vel p̄ p̄iuratōem tūc ē illicitū fieri. qz iste q̄ facit tale experimentū obligat se eterne. pene

Quarto notandū. dubitat̄ de laycis q̄ stant in medio chori z mittūt cantare missam p̄ defunctos. z hoc p̄ tanto vt petant mortē suoz amicoꝝ vel inimicoꝝ. vtz sibi sit sortilegiū. R̄ndetur q̄ talis laycus d̄r ab ecclesia grauit̄ puniri p̄ tali facto. qz est sortilegiū. Sz si talis hoc faciēs ē sacerdos. tunc ip̄e debet incarcerari z ab officio suspendi

Quinto notandū. dubitat̄. vtz isti p̄mittant sortilegiū q̄ dicūt quando eis obuiat lepus vel monachus in via tunc habent diffortuniū vt quādo de mane. sicut in cathedra sancti Petri p̄mo apparet passer. tunc dicūt se habere fortunā. sed si apparet eis cornix tunc dicunt se habere diffortuniū. Ibi r̄ndetur. q̄ ibi in veritate est magna spēs sortilegij. z hoc credentes mortaliter peccant. z sunt excomunicandi. z debent satisfacere de illo. z nisi si satisfacciant obligant se eterne damnatōni

Ultimo dubitat̄ de mulierib; q̄ dicūt angelū p̄rāsire cāpos z dyanā deā paganoz siluas. z innumerabile mltitudinē muliez sup̄ q̄sdā testias eq̄tare z c̄ijs trufis. vtz h̄ sit spēs sortilegij. Qđm q̄ est grauis spēs sortilegij. qz angel⁹ sathane triūphat in eis. z trās figurat se in angelū luc̄. z sic mulieres decipiunt p̄ angelū sathane. z nō ē mirū. qz mulieres sunt debiles z instabiles in aīo. z p̄parant aq̄. qz sicut aq̄ facilliter trāsit z labit̄. sic et mulieres facill̄ ruūt seu labunt in sortilegiū z in sectas hereticas.

S .i. puidus .i. petā p̄fessione
S It circumsp̄ctus dum crimina p̄es byter audit
 p̄fitētes p̄sona s̄ sit s̄ p̄sona
Circa personas. que pauper. debilis. et que
 .i. sc̄ies .i. ignara .i. diues
Sana. vel infirma. locuples. vel in ordine sacro
 .i. robusta .i. debil .i. aliena
Fortis. vel fragilis in corpore. que peregrina
 s̄ z d̄r videre .i. portādo
Que sit deuota. que sit minus apta ferendo

Summula Raymundi

P.niam .i. pctis scz illud mensuretur
Penam pro vicijs. totum moderetur. in ipsis
.i. p̄fessor subueniēs pctis medicinas
Presbyter occurrens vicijs. medicamina contra
s̄ p̄fiteres .i. ad penas purgatorij
Imponens. et eos ad purgatoria mittens
s̄ p̄sbyter .i. melius .i. ad celū s̄ p̄fiterē
Sinequit vtilius. et ad vltiora reducat
.i. pctā scz corrigit ppli .i. publica
Crimina non celet plebis manifesta sacerdos
.i. p̄nias agat .i. iustū emēder pctā
Donec peniteat. et vt est dignum luat ipsa
.i. sacerdos .i. faciē .i. misericordie pctōrū
Presbyter ostendat vultum miserantis. et istis
Leuia preponat si dispensat. alijsq̄
Dulcia proponat quibus est leue fortia ferre
.i. abstinēs .i. benign⁹
Sobrius et castus humilis pius atq; pudicus
.i. callidus
Simplex et prudens vt serpens atq; columba
s̄ sic
Pacificus mitis discretus presbyter omnis
p̄sbyter .i. pctā manifestat
Hic mortem subeat citius q̄ crimina prodat
.i. virtutib; honesta .i. p̄fulgeat sacerdos
Horibus et vita plebem preluceat iste
¶ Iste tractatus h̄ntus z vltim⁹ p̄ntis libri. in q̄ p̄sequit determinare de
p̄fessōe. z p̄ de circūspectōe z p̄uidētia sacerdot; seu p̄fessoris. Quō autē
p̄ns tractat⁹ diuidit̄ parebit in p̄cessū l̄re. Pr̄mo d̄r sic. q̄ p̄fessor audies
p̄fessione d̄z eē circūspect⁹ circa p̄sonā p̄fiterē. vtz talis p̄sona sit pauper
vel diues. debil⁹ vel fortis. digna vel indigna. nobil⁹ vel ignobil⁹. stulta vlt̄
p̄fens. z vtz sit apta ad agendū p̄niam difficilē vel nō. Et̄m has circū
stācias d̄z p̄niam moderare. z d̄z p̄sonis penitētib; dare remedia. p̄tra pec
cata. z d̄z eas inducere ad agēdū p̄niam. Et si vlteri⁹ neq̄ant agere p̄nias
tūc d̄z eas remittere ad purgatorij. Subdit̄ alia documēta de p̄uidētia
et sapiētia p̄fessoris dicens. q̄ p̄sbyter nō d̄z reuelare crimina aliq̄. sicut
vsurarioz. p̄donū z alioz p̄similū. s̄ d̄z eos inducere vt agant p̄niam. et
d̄z eis ondere faciē misericordie. Et si q̄s desp̄aret illi d̄z leuia p̄ponere. s̄ fir
mis z stabilib; d̄z p̄ponere ardua z graua. Subdit̄ q̄ ql̄bet p̄sbyter vel
p̄fessor d̄z eē sobrius humilis castus pudicus prudēs mitis pacific⁹ z dis
cret⁹. Et pius p̄sbyter d̄z penā mort; subire anq̄ crimina alicui⁹ secreta

Folium CXXVIII.

reclaret. et detet excellere alios in vita sua et ceteris bonis opibus
Proteradū pmo. q̄ in p̄fessione duo p̄siderant. Primo ip̄ius p̄fidentis
 debita dispositio. Secūdo ip̄ius audiētis p̄fessionē debita circūspectio. et sic
 p̄mū spectat ad p̄fidentē. scdm̄ vero ad p̄fessorē. Quantū ad p̄fidentē p̄i
 mo requirit̄ p̄nitio. et h̄z fieri q̄n̄ hō deplangit sua p̄ctā vero dolore. q̄ si
 ne p̄nitōe nulla est p̄fessio et remissio. sed detet ea deplangere p̄us in vni
 uersali. et postea singillatim in sp̄cāli nocte dieq̄ lachrymas et gemitus p̄
 ip̄is effundendo. vñ ps. Per singulas noctes lectū meum lachrymis r̄c.
 Secūdo requirit̄ vera humilitas. eo q̄ ipse p̄fiteatur sacerdoti qui sedet in loco
 xpi. Tercio requirit̄ veritas p̄fidentis. vt ip̄e intendat dicere veritatem et de
 mittere falsitatē. Quarto requirit̄ integritas. vt nō diuidat p̄fessionē. sc̄z
 q̄ diuersis sacerdotibz p̄fiteat̄. Quinto requirit̄ ad p̄fidentē q̄ eius cōfess
 sio sit lucida. sic q̄ fiat p̄ manifesta verba et nō obscura. ¶ Quātū ad secū
 dū q̄ p̄siderat̄ in p̄fessione est ip̄ius audiētis p̄fessionē debita circūspec
 tio. sic q̄ p̄fessor sit p̄uidus in audiendo. sagax in ponderādo. distinct^o in
 iudicādo. sapiēs in iponēdo p̄niam. ¶ In est vlt̄erius sciēdū. q̄ multe circū
 stantie sunt seruāde in p̄fessione circa p̄fessorē et p̄fidentē. Primo sacerdos
 detet inspicere quātitatē distinctā numerādo peccata. Secūdo d̄z inspicere
 quātitatē p̄tinuā q̄ respicit d̄iuturnitatē t̄pis. sc̄z vtrū talis in vno an
 no sit p̄fessus vel in dimidio. vel in vno mense. vel in vna septimana. et p̄
 illā quātitatē aliā et aliā detet iniūgere p̄niam

¶ Itē notā dū. illud q̄ dictum est sic p̄t̄ p̄suaderi. q̄ sicut est de medico
 corpali sic etiā est de medico sp̄iali. sed medic^o corpalis d̄z inspicere circū
 stantias morbi. ideo etiā medicus sp̄ialis detet inspicere circūstāntias pec
 cati. Maior pater p̄ sufficientē similitudinē. Minor p̄batur sic. q̄ medic^o
 corpalis p̄siderat̄ si sunt multi morbi vel vnus tm̄. et fm̄ hoc porrigit me
 dicinā. Sic etiā d̄z facere medicus sp̄ialis. si ip̄e p̄fessor iniūgendo penitē
 tiā fm̄ circūstāntias peccati. Secūdo sacerdos detet videre qualitātē quare
 et quō peccator peccauit. q̄ sepe ex illo mō aggrauat̄ peccatū. Tercio d̄z
 inspicere etatē peccātis. sc̄z vtrū sit p̄fecte etatis vel imp̄fecte. et fm̄ hoc h̄z
 iniūgere penitētiā p̄formē. Quarto d̄z p̄siderare sciām p̄fidentis. sc̄z vtrū
 sit scientificus vel ignarus. q̄ científico maior est iniūgenda penitētia q̄
 ignaro. q̄ forte ignorat̄ ignarus q̄ tale p̄ctm̄ tantum aggrauat. Quinto
 p̄fessor d̄z respicere sexū. vtrū sit vir vel mulier. q̄ ip̄i viro maior est iniū
 genda p̄niam q̄ mulieri. Sexto d̄z respicere p̄ditōez p̄sone. sc̄z an sit debilis
 vel sana. an pauper vel diues. et an sit in infimo. medio. vel summo gra
 du vel statu. q̄ fm̄ hoc aliter et aliter detet illi penitētiā iniūgi. q̄ sup̄bo
 d̄z iniūgi humuis ozo. auaro d̄z iniūgi elemosynarum largitio. luxurioso
 carnis maceratio. iracundo charitas et dilectio r̄c̄is. Septimo p̄fessor d̄z
 respicere t̄ps. sc̄z in quo t̄pe sit p̄petratū p̄ctm̄. sc̄z vtrum peccauit in t̄pe sa
 cro vel in t̄pe nō sacro. Octauo d̄z respicere locū. sc̄z an peccator peccauit
 in loco sacro vel in loco nō sacro. quia si p̄ctm̄ p̄petrasset in t̄pe sacro vel in
 loco sacro. tūc maior p̄niam esset peccatori iniūgenda q̄ si p̄petrasset p̄ctm̄
 in t̄pe nō sacro vel in loco nō sacro

¶ Vltimo notā. q̄ p̄fessor d̄z celare peccā manifesta. sed si nō velit aliq̄s
 p̄niam agere posset eū manifestare corā oī pp̄lo et ip̄m reprehendere vt pec

Summula Raymūdi.

hoc inducat ad agendū pñiam. Et si esset aliq̄s magnus peccator q̄ des-
peraret. iste deberet induci p̄ p̄fessore ad pñiam agendā allegādo miseris
cordiā dei sic dicēdo. deus gloriosus est multū misericors ⁊ nō vult mori-
tem peccatoris. sed magis vt agat pñiam. ⁊ uertat ⁊ uiuat.

Publica priuata solennis erit viciorum
.i. manifesta .i. occulta s̄ aliq̄
.i. diuidi

Pena modis eadem vult distingui tribus istis
s̄ penitētia .i. tenet

Est hec solennis quam quadragesima seruat
.i. aliq̄e q̄n .i. ep̄s iducit. in tali claustro

Vel quem dum presul in claustrum mittit. vt illic
.i. p̄cā .i. m̄det pñiam

Inclusus sua probra lauet. sed clericus illam
degradatus

Non faciat. nisi sit priuatus ab ordine sacro
s̄ pñia .i. p̄rio prochiāno

Publica quam quis oui proprie dictat manifeste
.i. faciat pñiam publicā

Ut peregrinetur vel agat penam manifestam
s̄ pñia .i. delicta p̄fiteris

Est priuata tua peccata quando fateris
s̄ est ille hō oī die s̄ pñiam priuātā

Secrete. felix qui quotidie facit illam
.i. p̄fessio oris .i. p̄ctm̄

Ds. cor. opus. labem viciorum destruit omnem
s̄ p̄noiat̄ .i. absit s̄ penitēti p̄dest

Si tribus his vnum desit modicum valet illa
s̄ in monasterio s̄ sacerdos

Inclusus monachus. alienus. religiosus
.i. interponāt s̄ p̄fessionē audiēdo

Non intromittant se de curis animarum
.i. vocati .i. p̄p̄o

Si non electi fuerint a plebe. vel eius
.i. ep̄o in istis officijs

Presule. si sit vt abbas bis consentiat horum
penitēter. s̄ hō s̄ sacerdote

Auditor licite vagus et peregrinus ab omni
s̄ p̄p̄ius sacerdos .i. p̄cā s̄ sacerdos

Dum tuus assentit tua crimina quilibet audit

In ista p̄te auctor distinguit pñiam dicens. q̄ triplex est pñia. sc̄ solennis

publica et puata. Solentis pnia est. qua quis facit coram populo in qua drage-
sima. vel quoniam aliquis per episcopum inducitur ad claustrum. ut ibi agatur penitentia. et talem penitentiam
non potest aliquis clericus pagere. nisi prius sit puatus sacro ordine. Penitentia
publica est qua quis proprio suo ore in iugit sibi. sed facere peregrinationes ma-
nifesta. Sed puata est quoniam quis confitetur secrete peccata sua. Et subdit. felix est ille homo
qui talem penitentiam quotidie agit. Subdit (os). i. confessio oris (cor). i. contritio cor-
dis (opus). i. satisfactio. hec tria debent omnia peccata et maculas vicio. et si
aliquid illorum trium defuerit penitentia erit modica. i. frustra. Subdit per modum
doctrinae aliud notabile dicens. quod nullus monachus seu heremita debet se in-
tromittere de curia aliam. nisi ipse specialiter a domino apostolico fuerit processus vel
ab episcopo. atque si abbas eorum monachorum ipse presentiat tunc possunt audire
re confessionem. et hoc est verum si sit ex consensu plebani. Subdit ulterius quod quis-
libet peregrinus potest confiteri cuilibet sacerdoti. Subdit quod licentiate pastore
novo quilibet sacerdos potest audire confessionem tuam

¶ Notandum primo. infra dicitur de penitentia solenni. et illa fit per peccatis enormibus
bus. ut est patricidium. matricidium. fratricidium etc. Et modus huius penitentie
habetur in canone. et est talis. Volentes penitere solenniter veniant in capite
ieiunij. ubi est sedes episcopi. et representent se ante fores ecclesie duris indutis vestibus
nudis pedibus et capitis. et hoc est verum si est vir. si autem est mulier. tunc ei in
dulgere tonsura capitis et detectio. et debet stare facie declinata ad terram. et
sic habitu et vultu sunt prestantes se esse reos. et episcopus eos ad ecclesias introducit
et legat cum ministro septem psalmos penitiales. prostratus in terra. et lachry-
mose post hoc surgens ponit aquam benedictam in manum confitentis et cineres
capitis imponit. Deinde episcopus lachrymabili voce sic dicat. sicut adam per
peccatum electus fuit de paradiso. sic tu eiciendus es ab ecclesia. et tunc percipit
episcopus ut extra ecclesiam remoueat. et in transitu episcopus cum suo clero canter hoc res-
ponsorium. In sudore vultus tui etc. ut habetur in Genesi. et tunc ille penitens
manet electus extra ecclesiam usque ad die cene. i. quintam feriam ante pascha
Tunc iterum eo redeunte ad ecclesiam a proprio suo sacerdote potest introduci. et ipse
potest interesse diuino officio usque ad octavam pasche. sed non communicet nec oscu-
lum pacis cum christianis sumat. Post hoc iterum debet manere extra ecclesiam usque
ad die cinerum. et facit hoc tantum omni anno donec episcopus cum eo misericorditer
rer dispenset. et diebus dominicis se publice ante valuas ecclesie flagellat. et in ci-
uitate ante crucem hoc idem faciat. Et talis debet solenniter penitens. ut innu-
it littera cum dicitur (Hec est solennis)

¶ Secundo sciendum. quod quilibet agens penitentiam solennem erit irregularis. et hoc
est verum si talis penitentia sit illi iniuncta a iudice. sed secus esset si aliquis ages-
ret talem penitentiam ex proprio motu. sicut fecit sanctus Iohannes baptista. et maria
magdalena propter meram cordis deuotionem

¶ Tertio notandum. infra dicitur. felix est ille homo qui puatam penitentiam facit quotidie
quod quotienscumque homo vulneratur totiens indiget remedio medicine. sed homo quo-
tidie vulneratur ex illo quod quotidie peccat. quod peccata sunt vulnera anime. et sic homo
quotidie indiget remedio quod remedium est penitentia puata. quod per penitentiam
curatur anima que per peccatum vulneratur

¶ Quarto notandum. quod monachi et alii sacerdotes non debent audire
confessionem. quod audire confessionem pertinet ad proprium sacerdotem. sed monachus non

Summula Raymūdi.

est prius sacerdos. qz nō hz curas aīaz. **Pro** quo sciēdū. qz prius sacerdos dī multipli. Primo dī prius sacerdos qz hz iurisdicōem ordinariā sicut epī vel prii plebani sunt. vñ qūqz p̄fiter epō suo a pcc̄is absoluitur. Secūdo prius sacerdos est qz hz iurisdicōem p̄ncipalissimā. z sic papa dī prius sacerdos. Tercio prius sacerdos dī qz hz iurisdicōem delegatam. sicut sunt illi qz sunt p̄uilegiati ab epō vel papa. vt dī de fratribz mis noībz z p̄dicatoībz. sed tñ adhuc isti fratres qñ volūt habere confessores mittūt eos ad ep̄m vt det eis auctoritatē absoluedi. Ultimo prius sacerdos dī qui habet beneficiū aliqd̄ curatū. modo ql̄iter prochianus ad mis nus semel in anno prius sacerdoti tenet p̄fiteri. qz illius est portare curam aīaz. Tñ nulli sacerdoti est licitū de foro alterius aliquē recipere ad penitentiā. nisi sit cū p̄sensu prii plebani

¶ Ultimo nota. qz ql̄iter p̄pter ignoratiā sui prii plebani p̄t alium magis intelligentē visitare. vt in p̄fessione melius expectat. s; tñ hoc vtiqz dī fieri cū licentia plebani prii. Ex q̄ tñc elicit qz nulli sacerdoti est licitū de foro alterius aliquē ad p̄niam recipere. nisi cū licētia sui plebani

.i. plebano s^e hō s^e aliū
Presbytero infirmus absente suo petit omnem
s^e habere s^e sua p̄cā

Quem poterit. si presbyterū cui confiteatur
.i. h̄c p̄t s^e simplex

Non habeat. laycus confessor vel mulier sit
s^e aliqū .i. crimina .i. p̄fendū

Ad baptizandum vel cordis probra fatendum
.i. in extrema necitate

Mortis in articulo sufficit omnis homo
s^e hō bonū .i. p̄cō .i. p̄t

Quisvis consilium dare pro facto valet illud
.i. auctoritate superioris .i. firmū s^e illud

Homine prelati. sed vt ille ratum teneat quod
s^e prius .i. als

Fecit confessor. alioquin non valet illud

Si confessorem te fecit episcopus esse
.i. p̄c̄is .i. iniūge .i. demātur

Pro vicijis penas inflige. sed excipiuntur
.i. excoīcatōe .i. in aliq̄bz casibz

Qui sunt in banno. quos non soluas aliquando
.i. de eo qd̄ p̄tinet ad solū papā

Nec de solenni facto quid pertinet ad te
.i. in articulo mortis iponas infirmū

Si sit in extremis tunc iniungas. z eundem.

.i. ad papā deus .i. sanū h̄ est qm̄ pualuerit
Ite papam dominus dum saluum fecerit ipsum
 .i. grāde p̄ctm̄ .i. absoluat
factum solenne sibi solus papa resoluat

Nic autor ostēdit q̄b sit p̄fitendū suo vero p̄f bytero absente. qz p̄us dictū est qz nulli sit p̄fitendū nisi p̄prio sacerdoti. Et hoc idē magister des clarat magis dices. si tuus p̄f byter est absens tūc tu infirm⁹ exis potes p̄fiteri cuiuslibet sacerdoti. Et d̄r. si infirm⁹ nō p̄t h̄c clericū. tūc p̄fiteat layc⁹ eo. si nō p̄t habere laycum. tūc p̄fiteri mulieri cā n̄citat̄is. qz in articulo mortis q̄libet p̄t baptizare z etiā p̄fessionē audire. h̄ t̄n fieri d̄z in noie p̄lati et. i. superioris. als̄ p̄fessio nō valet. Subdit dices. si ep̄s dat tibi autoritā tē. tūc tu potes cuiuslibet inuigere p̄nitam p̄ p̄ctis. sed illis q̄ sunt excōicati in aliq̄b causis nō potes dare absolutōnem. nec etiā debes te de solēni facto intromittere. nisi hoc fieret in articulo mortis. qz in illo casu potes te intromittere solēni facto. inuigēdo p̄nitam p̄ aliq̄ p̄ctō enormi. s̄z t̄n hoc d̄z fieri sub p̄ditōe. vt si p̄ualeat qz papā adeat p̄ absolutōe vel ep̄m.

Notādū. s̄ra d̄r qz layci p̄nt audire p̄fessionē. Contra. nulli est p̄fitendū nisi illi q̄ h̄z autoritatē. s̄z layc⁹ nō h̄z autoritatē. s̄z r̄. Dator nota est de se. qz autoritas req̄rit in p̄fessione. S̄z minor p̄z in hoc dicto. quoz re miseritis p̄ctā r̄. et hoc dictū solū intelligit̄ de ap̄lis z successorib⁹ eorū dē s̄z de p̄f byteris. In oppositū est s̄ra. z etiā habet Jacobi caplo sc̄do. vb̄ d̄r. p̄fitemini alterutrū p̄ctā vestra. Sup hoc d̄r glosa. qz hoc dictū nō in̄ intelligit̄ solū de sacerdotib⁹. sed etiā de laycis. Propter qd̄ dubiū nota. qz clauis est multiplex. Prima est clauis autoritatis. z illa h̄z solus deus qz solus dei est dimittere p̄ctā. z illa est clauis p̄pter obstacula regni celestis. Sec̄da est clauis excellentie. z illa clauis debet̄ iesu x̄po. qz nos liberauit a morte eterna. z illa est clauis p̄pter obstaculū reatus eterne pene. Tercia est clauis ministralis. z illa debet̄ sacerdotib⁹ z p̄lat̄is ecclesiaz. q̄ h̄nt solvere z ligare. z illa est clauis p̄pter obstaculū pene tp̄alis. Quarta clauis est ex virtute dei. z illam h̄z q̄libet bonus christianus. z ergo ne hō moriat̄ incōfessus hō p̄t p̄fiteri cuiuslibet christiano. Ex hoc seq̄tur correlarie qz hereticis z paganis nō est p̄fitendū. s̄z qm̄ nō p̄nt haberi christiani homines tūc sufficit sola p̄tricio cordis eū p̄posito p̄fitendi.

Sec̄do nota. diceret aliq̄s. q̄re layco est p̄fitendū. R̄ndetur qz articulo n̄citat̄is incūbente nō gratis est p̄fitendū layco. sed multis de causis. Primo vt p̄fitens informet̄. qz si in tpe n̄citat̄is non est sacerdos p̄ns. s̄ tūc p̄fiteret layco. tūc ip̄e ab eo aliquāliter posset informari ad p̄tricionem cordis. q̄ p̄tricio oīa sua p̄ctā deleat. Sec̄do p̄pter orōnem. qz talis p̄fessor tenet rogare z orare deū p̄ eo. Tercio p̄pter satisfactōem. qz optz eū habet̄ rescandalū z erubescētā erga laycū. que erubescētā est maxima ps penitentie. Quare p̄z qz tpe n̄citat̄is nō gratis est p̄fitendū layco.

Tercio nota. dubitaret aliq̄s an p̄ scriptū. nūciū. vel p̄ pcuratorē alē q̄s possit p̄fiteri. Et videt̄ qz sic. qz p̄fessio est suo p̄prio sacerdoti peccati reuelatio. sed hoc p̄t fieri p̄ nūciū vel p̄ lr̄as. s̄z r̄. Sec̄do sic. p̄bat̄ idē. p̄fessio debet̄ fieri p̄prio sacerdoti. vt p̄us dictū est. sed sacerdote existente lōge ab

Summula Raymūdi.

Infirmo p̄tē illi p̄tā scribi p̄pter nūmā distātiā loci. igit̄ seq̄tur q̄ p̄t p̄ scrib̄
p̄tū p̄fiteri. In oppositū est sanctus Aug⁹. dicens. q̄ p̄ seip̄m peccauerit p̄ se
ip̄m peniteat. Itē p̄prio ore fit p̄fessio fidei. ad Romanos. vij. vbi sic d̄r.
p̄prio ore fit p̄fessio p̄cc̄i. R̄ndetur. in q̄tūm p̄fessio est actus sacramentalis
diuine institutiōis. tūc nō debet fieri p̄ scriptū nec p̄ nūciū. sed tpe necessi
tatis ille actus est meritorius. Per hoc ad argumentū p̄mu3 respondet.
licet p̄fessio est p̄cc̄i reuelatio. tū vltra hoc requiritur debitus modus per
circūstantias causatus. Ad sc̄d̄m argumentū d̄r q̄ p̄pter nūmā distātiā
seu absentā p̄p̄i sacerdotis q̄libet hō p̄t p̄fiteri cuiuslibet sacerdoti que ha
tere p̄t in articulo mortis.

Quarto est notandū. si sacerdos sciret p̄tā p̄fiteris. tūc dubitatur
vtr̄ ille p̄fiteris d̄z illa p̄tā adhuc manifestare illi. q̄ p̄suetudo est iam mul
toꝝ hōim q̄ solent dicere q̄ ego soleo facere oīa sunt vobis nota R̄ndetur
q̄ d̄z manifestare. q̄ licet sacerdos sciuit illa p̄tā. tū hoc nō fuit p̄ modū
iudicis. 7 nō sciuit ea p̄ p̄fessionē. ideo talis hō de nouo sua p̄tā tanq̄ v̄
ro iudici debet manifestare.

Ultimo nota. sacerdos h̄ns executiōem absolutiōis ab ep̄o nō debet
soluere ex snia excōicatiōis. q̄ nullus debet soluere ex snia excōicatiōis nisi
qui fert sniam excōicatiōis. sed tū si esset in snia canonis. tūc ep̄s h̄z eū ab
soluere. Uā ex illo seq̄tur q̄ simplex sacerdos habēs autoritatē ab ep̄o nō
p̄t soluere aliq̄ē ab interdico vel ab irregularitate. vel a snia excōicatiōis
nisi peteret q̄ absoluat eū a snia excōicatiōis. sed ille casus nō noialiter ex
p̄m̄is. tū nō trāsit eū autoritate. Et ergo dicūt omēs iuriste q̄ nullus de
bet absolui nisi sit in articulo mortis positus. q̄ tūc q̄libz simplex sacerdos
p̄t eū absolui sub tali p̄ditōe q̄ si p̄ualeat q̄ tunc vadat ad ep̄m vel ad
d̄m apostolicū q̄ absoluat

O i. p̄tā .i. p̄m̄et .i. ep̄i .i. autoritatē
Rimina sunt quedam que spectant presulis ad v̄n̄
.i. d̄m̄i ap̄lic̄i sacerdoti absoluēdi

Uel pape. quorum tibi non datur vlla potestas

.i. q̄ coit cū sanguinea virgine .i. interfector

Incestum faciens. deflorans. aut homicida

vsurpator sacraꝝ rez. vel matris

Sacrilegus. patris percussor. vel sodomita

.i. ep̄m̄ .i. adibis .i. fuisse incēdiari⁹ sacri loci

Pontificem queras. papam si miseris ignem

.i. lesisti .i. clericū .i. symoniacus

Si percussisti clerum. symon ve fuisse

.i. lr̄as ap̄licas ad papā

Uel si falsasti bullam pape simul ibis.

s̄ hō .i. ferū opp̄mit mulier

Qui partum suffocat. aut que neglexerit eius

.i. p̄p̄i fructū s̄ talis infans ex negligentia

Infantem mater. quocunq; modo moriatur

Folium CXXXI

alicui⁹ cū violētia. s^c p. plen.
Si pater aut mater violenter leditur. aut si
s^c hō pctm extra spēm .i. traditōem
Qui brutale nephas facit. aut in perditionem
.i. herum .i. occidit
Si proprium dominum perimit. vel in ecclesia qui
.i. q. facit sacrilegiū s^c in ecclia
Sacra ledit grauitē. vel qui mechatur. et ille
s^c p^{ri}ā p sanguinea. i. carnali cognoscit
Qui matrem. cognatam polluit. atq; sororem
.i. epī .i. p^{ri}atem pctā talia egerit
Prefulis arbitrium licet occulte subeant hi
s^c aliqū p^{ri}ū p^{ri} byterū inuenire
Si confessorē preter te possit habere
.i. pctā. p^{ri} bytero .i. p sanguinea vel amasia
Non sua probra tibi tua confiteatur amica
s^c qd dicitur est .i. ministradis

De sacramentis idem intellige dandis

Hic autor ponit alios casus spectātes ad papā vel epīm dicēs. q. qdā
s^c crimia qb se nullus cleric⁹ simplex hz intrmittere. s^c spectāt ad papā
vel epīm. Quoz p^{ri}mū est. faciēs incestū. scdm deflorās virginez aliquā nō
p^{ri} absolui a simplici sacerdote. Itē nec homicida. nec sacrileg⁹. nec p^{ri}essor
p^{ri}is v^l m^{ri}s. nec zo domira. nec p^{ri}tes clez. nec falsarius q. falsificat bul
las vel sigillū pape. nec mulier q. suffocat p^{ri}ū puerū. nec iste q. cognouit
carnali suā p sanguinea. oēs tales iā enūerati nō p^{ri} absolui a simplici sa
cerdote. s^c debet m^{ri}ri ad papā vel epīm. Et sciendū q. illa metra (Non
sua probra zc.) s^c in alijs stant in fine. sic q. autor innuit tales doctrinā p^{ri} a
q. null⁹ dz audire p^{ri}essione sue ancille vel amice v^l amasie. dūmō ille p^{ri}e
h^{ri}e aliū p^{ri}essorē. Et eodē mō intelligēdū est de oib⁹ alijs sacramētis p^{ri}ere
dis. Alij text⁹ illa metra h^{ri}t circa p^{ri}ncipiū sic q. autor pus p^{ri}mittit notabē
le p^{ri} modū doctrine. z de iis casus enūerat. Et rō illi⁹ notabilis est ista. qz
amasia vel amica si p^{ri}fiteret amico tūc nō haleret erutescētā vel verecūdi
am. z qz erutescētā vel verecūdia est maxima ps p^{ri}ie. tō alteri pot⁹ debet
p^{ri} Notādū. magister enumerat plura pctā. quoz solutio nō p^{ri}ferri.
p^{ri}inet ad simplice sacerdotē. vnde de vno pctō magis est p^{ri}fitendū q. de
alio. qz de quāto peccatū est enormius de tanto hō plus ligat⁹ ad p^{ri}essio
nem z ad satisfactōem illius peccati

Itē notandū. triplex est pctm. scz pctm culpe. pctm pene. z pctm dāni.
et huic triplici pctō opponit⁹ triplex bonū. scz bonū honestū. bonū delecta
bile. z bonū vtile. qz peccato culpe opponit⁹ bonū honestū. z peccato pene
opponit⁹ bonū delectabile. z peccato damni opponitur bonū vtile. Et de
rali triplici bono hater⁹ p^{ri}mo ethicoz

Exercio notādū. q. malū dz vtile dupl⁹. P^{ri}mo p^{ri}ter eius p^{ri}siderati
onē. qz dū malū p^{ri}siderat⁹ tūc bonū in eo citius eligitur. quia duo opposta

Summula Raymundi

intra se posita magis elucescunt. Secundo malum est utile ad ordinandum. quia te ne ordinat. quia ordinat quod punit iniusticia et dyabolus in inferno
Quarto nota. in lra dicitur quod nullus debet audire confessiones sue ancille vel sue amasie si ipsa posset habere alibi confessorem. tunc illo non obstante si habet fieri quod absolveret eam absolutio staret. et ideo illud dictum solum est psultum. quia quod non fiat est utile propter hoc. quia ipsa confiteretur sine verecundia et erubescencia. quod non debet fieri.
Ultimo nota. multi sunt casus in quibus homo non tenet proprio sacerdoti confiteri. Primo tempore necessitatis. ut in articulo mortis. quia ut sic homo potest confiteri. ut supra dictum est. Secundo tempore peregrinationis. quia peregrinatus ad quicumque locum venerit potest petere absolute si confiteatur. Tercio quia homines sunt obsessi in aliqua civitate. vel quando quis intrat iustum bellum. vel quando quis vadit pro mercimoniis quia isti non possunt habere proprium sacerdotem. igitur possunt alii confiteri. Quarto si sacerdos non sit verus pastor. sed forte symoniacus est ademptus. Quinto. si sacerdos est suspensus ab officio. Sexto. si sacerdos esset excommunicatus. Septimo. quando sacerdos committit luxuriam cum aliqua muliere. tunc illam personam non debet absolvi. nec talis debet illi confiteri. Ratio est. quia si talis confiteretur illi nullam haberet erubescenciam. que est maxima pars penitencie. ergo talis debet confiteri alteri. Octavo. si aliqua persona presumpserit de sacerdote quod forte eam affectaret. in hoc casu etiam non tenet proprio sacerdoti confiteri. sed debet petere licentiam quod apud alium sacerdotem confiteatur propter hoc ne illud quod datur in medicina detur in periculum.

.i. crimina. confiteris s^c tua
Dum tua peccata dicis confessio quod sit
plena nos raymundus
Integra consulimus. festina. frequens. et amara
.i. partita .i. confitearis
Integra quod non sit diuisa. simul fatearis
.i. omne peccatum .i. omittas s^c est factum s^c homines
Omne scelus. nil abscondas. quo tempore. per quos
.i. fecisti peccatum s^c fecisti. in quo loco. s^c persona fecisti
Egeris hoc. quotiens. vbi. cum qua. quomodo. quare
sit confessio .i. peccatum perpetratum
Sic et amara. scelus factum quod non iteretur
s^c confessio. velox .i. decedes
Sit festina. quia nescis quando morieris
augmentat .i. cum pena pigre penas
Crescit peccatum cum pena tardius illam
.i. crudelior .i. emendatio
Si facis. et grauior venit hinc conversio. christum
.i. renoues pueniat. .i. hora mortis scia maculata
Proiciens si te rapit hora nouissima. tunc mens
.i. membra. loco .i. pena .i. pro qua carnis
Se trahit ad loca quo tuus est dolor. unde morandum

Folium CXXXII

Nil tibi. quin fueris festinus ad hanc faciendam
.i. sedula *.i. velox* *pniam .i. splendā*
s^e p^{er} pctm^{um} p^{ro}essione.
Ista frequens tibi sit. quia dum cadis hanc iterando
s^e p^{er} pniam *.i. a sacra cōione*
Surgas. atq; nouus homo sis a corpore christi
.i. grande pctm^{um} aggrauat *.i. dictamine*
Te scelus enorme compellit iudicioq;
.i. p^{ro}essoris *.i. iⁿhiter^{is}* *.i. ab igressu ecclie*
Presbyteri stabis. arceris lumine templi
radu *reconciliatōis* *p^{ro}plete* *.i. pctā mūdāta*
Donec eat tempus quo fuit digne probra lapsa
s^e z p^{ro}essio
Accusans. nuda. directa. sit et manifesta
s^e p^{ro}essio *.i. distribuēs*
Et sit secreta. discernens. pura. morosa
s^e ex q^{ui} hō cecidit p^{ro} supbia *.i. in fide*
Sit simplex. humilis. confessio plena fidelis

¶ In ista preponit quosdā casus obseruādos in p^{ro}essione dicēs. Nos cōsulimus q^{ui} q^{ui} aliq^{ui}s p^{ro}fitet sua pctā clerico. q^{ui} talis p^{ro}essio d^{icitur} esse integra. festina. frequēs. z amara. sit integra. ita q^{ui} nihil p^{ro}termittat. etiā sit abscon dita. s^{ed} ut nō reuelet p^{ro} p^{ro}fessores. etiā exp^{ro}mat quo t^{em}p^{or}e fuit factū tale pctm^{um}. Etiā p^{ro} quos z quōtēs z in quo loco. z cū quo. quare z quō. Et ipa etiā sit amara sic q^{ui} pctm^{um} p^{ro}fessum nō reiteret. Et sit etiā festina. q^{ui} nulli nota est hora mortis. Et etiā in mora crescit pctm^{um}. z eodē mō crescit z pena. z sic aggrauat. q^{ui} oportet eū aliquoties corpus xpi omittere. z si illo modo moriatur hō trahitur ad locū p^{ro}petui doloris. z etiam p^{ro}essio sit frequēs illo mō q^{ui} statim quādo hō cadit p^{ro} pctm^{um} surgat p^{ro} pniam z non maneat in peccato enormi. z hoc oīno repellit hōiem a p^{ro}munione xpi. Etiam p^{ro}essio debet esse integra. festina. accusans. nuda. directa. z manifesta. Similit^{er} debet esse secreta. discernens. pura. z morosa.

¶ Primo notandū. ista d^{icitur} de p^{ro}dicōib^{us} requisit^{is} ad p^{ro}essionē. Prima est. q^{ui} p^{ro}essio d^{icitur} esse integra. sic q^{ui} vni fateat oia sua pctā. q^{ui} talis p^{ro}essio nō est integra. q^{ui} aliq^{ui}s diuidit eā p^{ro}fitendo vni sacerdoti vnā p^{ro}em z alteri alias p^{ro}ter p^{ro}pter erubescentiā. Secūdo requirit^{ur} ad p^{ro}essionē q^{ui} sit festina. i. velox z h^{ab} plurib^{us} de causis. Primo ne hō morte p^{ro}ueniatur. q^{ui} nihil certius morte. z nihil incertius hora mortis. vñ in euāgelio d^{icitur}. Vigilate z orate. q^{ui} nescitis die neq^{ue} hora Item ex alio. q^{ui} nescitis qua hora dñs vester ventur^{us} sit. Exemplū legit^{ur} de quodā sancto. q^{ui} illi reuelatū fuit q^{ui} aīa alicuius eēt dānata. ille dixit ad aīam. Ach quare neglexisti t^{em}p^{or}is misericordie. ita rñdit. Ach nullus fuit qui p^{ro}posuit corrigere vtrā sicut iā hōies faciunt fideles. Secūdo p^{ro}essio d^{icitur} esse festina. ideo. q^{ui} ex dilatatōne peccati z culpe crescit dilatatō p^{ro}ue. Exemplum. hō exercens vnū actū supbie statim assumit

¶ duplex est confessio. quādam directa et vera. et quādam indirecta et non vera. Directa confessio est. quā quis confitetur pro seipso. Indirecta autem est. quā quis confitetur pro alio.
¶ Octavo et ultimo requiritur. quod confessio sit secreta. Sed circa illud dubitatur. nā dicitur quod. tūc etiā dicitur quod dicitur esse manifesta. quō ergo sicut pōt stare. duo opposita. scilicet secretū et manifestū. Rūdetur quod sic dicitur intelligi. confessio debet esse manifesta quo ad eradicationem intentionis. et non debet esse sophistica. quod nudis et eradicatis verbis confitens debet sua peccata exprimere. et confessio debet esse secreta et non clamorosa quo ad prolationem verborum. quod nullus debet clamare quando vult confiteri.

scilicet sequentes .i. iterum .i. peccata confiteri
Hi casus tibi dant tua rursus probra fateri
 inexpressus .i. confessor proprius sacerdotis
Si tuus indoctus est presbyter. ieiunio adhibis
 .i. licentia scilicet sacerdotis expertior proprio sacerdote
Consensu reliquum. qui sit sapientior illo
 scilicet proprio sacerdos scilicet episcopus vel alium placitum
Si non consentit maiorem quere super se
 scilicet pro peccatis confessio refutat iterum confiteatur
Quique satisfacere spernit rursus fateatur
 peccatum scilicet quod non spectat ad simplicem sacerdotem
Si scelus enorme fuerit. tunc altior illud
 penam imponat .i. per huiusmodi gradum peccati
Audiat. et penam dicet pro crimine dignam.
 .i. cum voluntate peccati reiterandi
Inque voluntate peccandi qui remanebit
 scilicet plus rursus
Confessus quod erat iterato confiteatur
 .i. enorme vitium .i. magnam penam exigit
Pravum peccatum gravem penamque requirit
 .i. in agone scilicet hominum imponere penam
Mortis in articulo positus infigere penam
 scilicet tu confessor peccatis demōstrat scilicet illi faciendum
Noli pro vicijis. tamen ostendas quid agendum
 .i. sani efficiant egris si moriantur eorum
Sit. si conualeant his subueniant et amici.
 deuota humiles elemosyna corporum castigatio
Missae. preces. dona. ieiunia quattuor ista
 redimunt .i. purgatorum
Absoluunt animas quas purgans detinet ignis

¶ Hic magister ponit quādam casus in quibus homo peccata plus confessio tenet secundario confiteri dicitur. quod primo oportet hominem iterato confiteri quā prius presbyter est ignis

Summula Raymundi

ras et idoc. tunc dicitur transire ad alium magis scientem. sic quod si fiat cum licentia pro-
plebani. et si ipse non dederit tibi licentiam tunc potes cape licentiam a superiori. sicut
quod spernit penam iniunctam sibi pro peccatis suis. talis dicitur illa peccata rursus proferri
et etiam ille qui fuit in voluntate sua peccata velle iterare. ille illa peccata iterato
dicitur proferri. Subdit quod in articulo mortis alicuius infirmi nullus presbyter dicitur
illi penam iniungere. sed potest illi dicere quod agere debeat si voluerit et poterit illi
dicere quod si veniat de illo morbo quod veniat ad ipsum. Subdit quod illa quartus
quod. missa. preces. elemosyna. et ieiunia absoluunt animas de purgatorio.

¶ Primo notandum. quod in quibus casibus aliis potest iterare confessionem. Primo
si prius sacerdos est ignarus. Secundo si prius sacerdos non habuerit aucto-
ritatem. Tercio si iterum proponit peccare. Quarto si diuidat confessionem. Quinto
si penitentiam sibi iniunctam non seruauit.

Triplex penitentia

¶ Secundo notandum. quod triplex est peccatum. scilicet in deum. in proximum. et in semetipsum
ista tria peccata habent tria opera satisfactoria. sicut sunt orationes. elemosyne. et ieiun-
nia. quod qui peccat in deum potest satisfacere per orationes. quod per orationes alius reconciliatur
deo. Sed qui peccat in proximum potest satisfacere per elemosynas dando eas pauperibus
et primo suo. Sed qui peccat in semetipsum potest satisfacere per ieiunia et macer-
ationem corporis. Sic eodem modo in penitentia tria occurrunt. primo culpa delet. secundo
gratia diuina infunditur. tertio peccata remittuntur. et sic istis tribus correspondet
tria opera satisfactoria. scilicet elemosyna. oratio. et ieiunium. nam delectationi culpe corres-
pondet oratio. quod oratio fit ad delendam culpam. sed infusione gratie corrumpit elemosy-
na. sed remissioni peccati corrumpit ieiunium et corporis maceratio.

*Satisfactio
triplex.*

¶ Tercio notandum. sicut dicitur. quod illa quattuor. missa. preces. etc. valent ad satisfac-
tionem. Pro quo notandum quod satisfactio est triplex. quod a propria et voluntaria. quod
1. dicitur voluntaria tamen. et quod a propria et non voluntaria. Satisfactio propria et volunta-
ria fit ista quam facimus in presenti vita pro peccatis nostris. nam dicitur propria. quod pro nos-
2. tris metipsum fit. et dicitur voluntaria. quod homo voluntarie facit eam. Secunda est voluntaria et
non propria. et ista quam nos facimus pro redemptione animarum in purgatorio exstitur
quod anime exstantes in purgatorio iuuant suffragiis amicorum et christifidelium. et sic
est voluntaria et non propria. quod homo voluntarie facit. sed non pro semetipso. et sic non est pro-
3. pria. Tercia est propria et non voluntaria. et est illa quam anime faciunt in purgato-
rio exstantes. et dicitur propria. quod pro peccatis propriis sustinent. sed non est voluntaria. quia
si cum velle eorum esset tunc licentius ipsam non vellent habere.

*Numero per
rationem.*

¶ Item nota. sicut dicitur. quod dona seu elemosyne. orationes et ieiunia valent pro redem-
ptione animarum in purgatorio exstantium. Pro quo est notandum. quod omnia peccata mundi re-
ducuntur ad tria. scilicet ad superbiam. auariciam. et luxuriam. vnde Iohannes in canonica sic in-
quit. Omne enim peccatum aut est concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorum. aut
superbia vite. Concupiscentia carnis est luxuria. et ad illam reducit gula. Sed con-
cupiscentia oculorum est auaricia ad quam reducit accidia. Tercium peccatum est super-
bia vite. ad quam reducuntur ira et inuidia. sed de istis tribus modis possumus
1. satisfacere per tria opera satisfactoria. scilicet per ieiunium. orationes. et elemosynas. quod
per orationem satisfacimus peccato superbie. sed per elemosynam satisfacimus peccato auaricie.
2. sed dando spiritibus pauperibus. sed per ieiunium satisfacimus peccato luxurie et ex-
3. sequenti gula. Sed ad propositum si anime sunt in uoluntate his tribus peccatis tunc bonum
est ut subueniamus eis his tribus. scilicet oratione. elemosyna. et ieiunio ut cito
tunc liberentur a purgatorio. quod in quantum plus impendimus eis suffragia tanto

Folium CXXXIII

ritius literatur de penis purgatorij. **U**n misericordia qua facim⁹ magis indigentibus plus est poteranda q^m illa qua facim⁹ istis qⁱ tantu no indiget. **vi** ps. **B**eat⁹ vir qⁱ intelligit sup egeni⁹ z pauperes. **U**n sciendu q^d ille d^z paup qⁱ seipm iuuare non pt. sicut sunt aie in purgatorio. ille em nullo mo pnt seipas iuuare de pena eaz nisi veniete volutate dei. ergo eis mag⁹ sciendu est iuuame de amicis suis z de bonis qⁱ miserit hie

.i. secreta manifestet .i. pctā

Presbyter occulta non prodat crimina plebis

s^c pctā. manifestauerit. puabit .i. diuino officio

Que si prodiderit spoliabitur ordine sacro

.i. pnia. i. dicit

In populo pena peccati sic moderetur

.i. nimis paz .i. nimis multū .i. pctō .i. gnet. s^c p^m

Neminus aut nimium pro crimine sarcinet istum

fatis est .i. iterū dicas

Sufficit ne vnq³ replices confessa. nisi sis

s^c pctm .i. resumptio pcti

Lapsus in hoc iterum. tunc hec replicatio penam

s^c pcti .i. in pfitendo

Dimit et culpam dum mutas presbyterum tunc

.i. repies .i. grām pctōz .i. eadē pctā

Inuenies veniam scelerum totum replicando

Quic autor ponit alia documēta dices. null⁹ sacerdos d^z publicare secreta pctā hoim audita in p^oessione. z qⁱcuq³ hec p^oalauerit est puandus officio z dignitate sacerdotali. **S**ubdit etiā. q^d pnia qⁱ est hoib⁹ iniungenda p^o pctis d^z esse moderata. sic q^d penitēs nō nimū aggrauet. nec etiā nimū um alleuet. **S**ubdit dices. sufficit q^d hō semel p^ofitet sua pctā z nō replis e^o ea in aliqua p^oessione nisi p^opetraffer iterato. sed si aliq³ replicet eadem pctā qⁱ pus p^oessus est. tūc erit ei maior venia. z hoc est veruz si p^ofitēs hoc fecerit ex nimia cura timens aliqua pctā negligere.

Quimo nota. lra innuit q^d p^oessio nō est reuelāda. **R**ō hui⁹ est multiplex. p^omo rōne honestatis. scdo rōne nccitatis. tercio rōne vtilitatis. **P**ri^o rōne honestatis qⁱ puenit ex pte p^oessoris. qⁱ h^o est honestuz in hoie qⁱ ipse celat qⁱ debet secrete seruari. qⁱ nō honestus d^z qⁱ reuelat nō reuelanda. **S**ecdo p^oessio nō est reuelāda cā nccitatis. qⁱ illa est necessitas obligatio⁹ nis. nā quilibet sacerdos tenet z obligat celare p^oessionē sibi factā. **T**ercio p^oessio nō est reuelāda cā vtilitatis. nā vtilitas est talis q^d eo magis est dis^o lecta. z p^omp^oiores sunt hoies ad p^ofitendū. qⁱ qⁱs hoim vellet p^ofiteri si cō^o fessio eius manifestaret. quasi diceret nullus. z ergo sacerdos nō reuelare p^o p^oessionē. qⁱ datur hoib⁹ p^o hoc p^omp^oitudo p^ofitendi

Secdo nota. dubitat si aliq³ p^ofiteret aliq³ secretum q^d nō esset pctm v^oz sacerdos tūc possit hoc reuelare. **R**ūdet q^d nō p^opter duplicē cām. **P**ri^o mo p^opter remouere cām diffidētie. qⁱ si sacerdos reuelaret. tūc cresceret dif^o fidētia. **S**ecda cā est p^ontas reuelādi. qⁱ ex reuelatōe redderet suspiciosus

*Confessio a⁹ a
sacerdotis nō
nata nō possit*

Folium CXXXV

scz sui mariti ^{s^c adulteriū}
Huius post mortem luat illud sufficienter
mulieres ^{.i. adimplere. rps pñie}
Matrone iuvenes possunt explere carenas
.i. in māsonibz ^{s^c mulieres}
In domibus proprijs licet he non egrediantur
talē pñiam vel silem agāt
Ieiunent. orent. iaceant in stramine. nudis
.i. trāseāt ^{.i. cilicijz indute}
Incedant pedibus. et vadant ciliciate
p̄ter illos labores ^{satif faciēdo s^c pñie}
P̄terea plures sunt emendando labores
s^c laboribz ^{s^c mulieribz. s^c mod^o penitēdi}
Illis vtantur. est bis via talis honesta

¶ Dic ponit alios casus de penitētia dicēs. si aliq̄ mulier inuenit puerū oppressum iuxta se. isti mulierī inuēnda est pñia vt satisfaciāt p̄ opp̄sione pueri. licz etiā sit dubiū vtz iste puer est oppressus p̄ eam. vel sic mortuus morte naturali. sp̄ tñ tutius est q̄ agat pñiam. **Subdit p̄nter.** si aliqua mulier p̄misit adulteriū secrete. tñ illi mulierī inuēnda est penitētia occulta. sed post mortem mariti sui debet portare dignū onus penitētie. Item subdit q̄ iuuenes matrone possunt carenas adimplere in domibz proprijs. z licet he nō egrediantur de domo. detent tñ ieiunare in pane z aqua z in straminibz iacere. z nudis pedibz ambulare. z multos alios labores penitētie facere

¶ Primo nota. q̄ licet mulier dubiū habeat de oppressione pueri. tñ nō hilominus illi inuēnda est pñia p̄pter caudē. qz in duobz dubijs sp̄ tutior via est eligenda. z etiā pñia illi mīācta iuuat eam q̄tum ad sp̄alia bona si p̄ ipsam ille puer nō est oppressus

¶ Secōdo nota. q̄ mulieri p̄ adulterio nō est inuēnda publica pñia. z hoc est verū si adulteriū nō sit manifestū. sed tñ post mortē mariti sui legitimi p̄ illi inuēgi pñia publica. Et rō est. qz ex publica pñia maritus eius posset eam cognoscere esse adulterā. q̄d esset malū

¶ Tercio nota. q̄ iuuenes mulieres pñt adimplere carenas in proprijs māsonibz. scz ieiunādo. orādo. in straminibz dormiēdo. nudis pedibus ambulando. cilicia induendo. z silia faciēdo. sed nō debēt trāsire ad res motas partes faciēdo peregrinatōes. qz si peregrinatōes in longinquas terras facerēt. tñ peiora possent eis. puenire. sic q̄ possent defraudari per viros ad actū luxurie exercendū. z sic de alijs malis. Ideo non debēt p̄fessoris eis inuēgere peregrinatōes facere

infirm^o ^{mulier}
Eger. parturiens et pregnans femina. nullum
s^c pñie ^{dei} ^{onus}
Portet onus. quia lex et gratia subleuat illud

Summula Raymūdi.

^{s^c mulierib^z} ^{regula} ^{s^c mulieres. i. aliq^z g^zuamie}
His non est posita lex. sint ergo sine lege
^{s^c vel in ieiunio. comedat. i. iacēs in puerperio}
In ferijs sextis edat oua puerpera queuis
^{.i. oportunū sit} ^{.i. infirmis} ^{.i. egenis}
Quando necesse subest. vt in egris pauperibusq^z
^{s^c hoīem multi interficiāt} ^{s^c hoīm}
Unum si plures occidant. quilibet horum
^{homicidiū .i. integraliter} ^{.i. interfectoz}
Hoc luat insolidum. quia quilibet est homicida
^{.i. patit} ^{idem} ^{ad occidendū}
Quod luit occisor luat hoc qui consilium dat.
^{s^c aliq^z} ^{s^c hoīb^z}
Virgo si rapitur a pluribus et violenter
^{s^c existis} ^{carnalr} ^{.i. emēdet}
Unus noscat eam quiuis totum luat illud
^{.i. in siliib^z}
Casibus in paribus semper sic est faciendum

Nic ponit alia documēta dicēs. q^z infirmus hō z mulier pturēs siue impregnata nullū onus ieiunij hz. qz tales in hīs casib^z absoluunt a lege
Subdit q^z talis mulier p^t in sextis ferijs oua z lacticia comedere. z in eā nēcitatē paupes z infirmi hoc etiā p^t comedere. **S**ubdit. si plures hoīes interficiāt vnū. tūc qlibet hoīz tenet agere p^tiam z luere hoc homicidiū z deplāgere illud pctm. qz qlibet illoz est homicida. z sicut occisor punit. sic z ille q^z p^tbit p^tiliū ad hoc vel auxiliū. **S**ubdit. si aliq^z p^tgo fuerit rapta a plurib^z. z ab vno solo carnalr cognita. tūc qlibet illoz tenet agere p^tiam z deplāgere illud pctm. **E**t sic intelligit in siliib^z casib^z

Primo nota. sicut lēa innuit tūc plura sunt genera hoīm q^z nō obligātur ad ieiunū. **U**nū sciendū. q^z ieiunū tripl^r soluit. p^mo quo ad nutrimentum. scdo quo ad essentiā. tercio quo ad nutrimentū z essentiā. **Q**uāntū ad nutrimentū tūc isti soluit qui pueniūt tps debitū comedēdi. vel q^z nīs mis delicate pparāt cibaria. vel qui magnā sollicitudinez ventris habent **S**ed illi soluit ieiunū q^zrum ad essentiā q^z postq^z comedere inceperūt surgūt de mēsa ad aliq^z tps z postea redeūt z iterū comedere incipiunt sicut p^tus. z hoc facere p^t serui z ancille qui nō sunt sui iuris. **S**ed q^z ad vtrūq^z q^z soluitur q^z quis sine nēcitate comedit zc.

Secdo nota. p^t modū dubij. vtrū illi soluat ieiunūz qui comedūt zys carū vel herbas. **R**ēdetur q^z aliq^z comedūt pfectū dupl^r **P**rimo cā referuatōis nature. **S**ecdo cā voracitatis. p^mo mō admittit. qz sic ieiunū nō soluitur dūmodo saltem moderatim sumitur. sed scdo mō soluitur ieiunū. qz comedunt ea p^muniter homīnes vt magis valeant bitere. vel vt potus reddatur eis magis sapidus

Tercio notādū p^t modū dubij. vtrū isti potatores q^z bibūt maneant

Folium CXXXVI

prandiu etiā soluūt ieiunū. Rūdet q̄ si talis potator a iuuetute sic p̄sue-
uit facere z nō p̄modose dimittere posset. sic q̄ si dimitteret tūmeret eade-
re in infirmitate. tūc tali bñ admittit vñ haust⁹. Et dicūt doctores iur⁹
q̄ solū deberet eē vñ haust⁹ a q̄. s̄ tñ sec⁹ ē de istis q̄ nō p̄sueuerūt sic face-
re a iuuetute sua. nā tales soluūt ieiunū q̄ tēscūq̄ bibūt ante prandium
Quarto notandū. s̄a dr. si plures occidar vñ tunc qlibet illoz tenet
satisfacere. Pro q̄ sciendū q̄ homicidiū ē duplex. s̄ corpale z spūale. Corp-
porale homicidiū ē duplex. q̄dā a lingua. z q̄dā a facto. Homicidiū a
lingua fit triplr. scz p̄cepto. p̄silio. z defensione. P̄cepto. sic pylatus fuit
homicida xp̄i. qz p̄ceptū crucifigere. Consilio. sic iudei fuerunt homicide
qz manifestū p̄siliū dederunt ad crucifigendū xpm. Tercio p̄tingit ex
defensione. i. dissuasiōe. vt si aliq̄s veller interficere illum cū q̄ transires et
posses hoc auertere z nō faceres tunc eris homicida. qz nō impedisti q̄d
bñ impedire potuisti. S̄ ex facto aliq̄s dr. homicida quattuor modis.
Primo p̄pter iusticiā. sicut iudex dr. homicida. qñ p̄pter delictū iudicat ali-
quē ad mortē. z hoc homicidiū fit sine pctō. z faciens sic potius meret. sed
tū nihilominus incurrit irregularitatē. Secō fit cā necessitatis. z illa ē du-
plex. q̄dam est euitabilis. z illa nō excusat aliq̄m ab homicidio. Alia ē cā
necessitatis inuitabilis. z talis adhuc ē duplex. q̄dam em̄ est p̄pter p̄riāz
p̄sonā defendendā. q̄dam etiā est p̄pter res r̄pales defendēdas. Si primo
mō sic excusat ab homicidio. vt si aliq̄s p̄rāsiret cāpos cui occurreret ini-
micus vel latro q̄ eū niteret interficere. z ip̄e nō posset euadere. si tunc talis
inimicū vel latronē interficeret nō incurreret homicidiū. qz vim vi repelles
re licet. Si aut̄ fit p̄pter res r̄pales defendēdas. tūc ip̄e nō excusat ab hos-
micidio. vt si aliq̄s p̄rāsiret viā z videret raptozē volentē sibi auferre res
r̄pales. tunc iste si occideret raptozē nō excusaret ab homicidio. Et rō ē. qz
primus tuus plus diligēdus est q̄ res r̄pales. attamē fm̄ iuristas hoc fal-
lit in vno casu. vt si aliq̄s intraret heremū z remote esset ab hoim̄ p̄munio-
ne z haberet solū vñ panē. mō si aliq̄s veller ab eo capere panē illum. tūc
talis posset eum defendere tanq̄ p̄riā p̄sonā. et si aliu interficeret excusare-
tur ab homicidio. qz si panis reciperetur ab eo sine defensione posset forte
mori fame q̄d esset magnū periculū. Terciu homicidiū ex facto ē casuale.
et ē duplex. q̄dā adheret rei licite cū debita diligētia faciendā. q̄dā ad-
heret rei illicite. z tale nō excusat. Quartū homicidiū est a facto volūtario
et illud nullo mō excusat. vt cū hō volūtarie z deliberatōe p̄habita occi-
dit aliq̄m hoim̄. z hoc ē grāde pctm̄. z aliq̄s faciens tale homicidiū nisi
magnā ageret p̄niam. visione dei eternalit̄ carebit. z hoc ē verum de fidelit̄
hoie. s̄ secus ē si aliq̄s interficeret infidelē sarracenū turcū seu hereticum.
S̄ homicidiū spūale ē quadruplex. q̄dā fit a corde. z ē qñ aliquis odit
p̄ximū suū. vt dr̄ scriptura. Qui odit p̄ximū suū homicida est. Secō fit
ex volūtate. vt qñ aliq̄s suffocat bonā intentiōem. z de q̄nto intētiō est mel-
lior de tanto dr̄ plus homicida. Terciu fit qñ aliq̄s diffamat p̄ximū suū
p̄bis. vnde dr̄ q̄dam doctor. Q̄ horribile homicidiū q̄ p̄ximū p̄ mas-
lefica p̄rimi honore p̄riuat. Quartū spūale homicidiū fit ex facto qñ ali-
quis in extrema necessitate nō pascit esurientē. vñ beatus Hieronym⁹. Si
nō paup̄i tpe necessitatis tunc occidisti illū qui morit̄ fame

Summula Raymundi

Nolumus a penis iniunctis exonerari
.i. penitentijs .i. subleuari
s^e sc^a cruce .i. vi^a arripiat .i. p^lean
Signatos. donec rapiant iter. aut redimat hoc
.i. destinando loco sui .i. r^udendo de labore
Pro se mittendo reliquos et eis sua dando
o^es isti hic enumerati atq³ p^liles
Debilis. atq³ senex. claudus. cecus. mulierq³
.i. ab itinere .i. hoc fiat mediante sacerdote
A cruce se redimant. agat hoc discretio prudens
.i. ad scm iacobu .i. ad roma .i. visitare
Qui sancti iacobi vel petri limen adire
p^lmiseric .i. pegrinatio ad hierlm
Vouerit. aut simile quid. crux hec omnia tollit
.i. si in p^lia p^lona .i. satisfacie
Corporali proprio votum sancte crucis implet
.i. absoluit s^e p^ldictis .i. clastru
Soluitur omnibus his intrando religionem
manifestes .i. p^lct^a p^liter³
Non cōpeccantes prodas tua dum probra dicis
p^leccantiu .i. circūstāta v^lz religiosi v^l seclares
Horum cognoscat confessor conditionem
sc³ p^l noia sc³ p^ldere p^lonas
Et non personas. parat hoc penas grauiores
.i. maritatis .i. cognatis
Ut cum coniugibus. affinibus. ecclesiarum
.i. religiosi .i. associat³
Sanctis personis. viduis. et sanguine iunctis
s^e q³ debet p^ldi in p^lessione
Sed pater et mater soror frater excipiuntur

Hic auctor determinat de p^lia cruce signator³ fm aliq³ dicēs. Signat³ cruce nō d³ a penitētia sibi iniuncta exonerari donec iter peregrinationis ad sanctā terrā rapuerit vel p se mittat aliq³ dādo illi expēsas z p^l mū laboris q³ ipse exponeret si met iret. Subdit. hō senex. debil. claud³. cecus. z mulier debet se redimere a peregrinatōe mittēdo aliq³ ad terram sanctā loco ipso³. Subdit. si aliq³ vult ire ad lūmina scō³. sc³ ad sanctum iacobū vel ad scm petrū. vel ad aliq³ aliud limen scō³. ille ab omnibus his soluit si intrauerit religionē. Subdit aliud documentū dicens. si aliq³ facit p^lessione ille nō debet p^ldere secū p^leccantē. sic q³ diceret. ille fuit meus p^leccans nominādo p^lonam noie. sed debet notificare p^lessori p^lditōem illius p^leccantis. q³ talis p^lditio multoties aggrauat p^lctm. vt si aliq³ fecit incestū cū aliqua sibi nō copulata matrimonialit³. vt cū p^lsanguinea vel

Folium CXXXVII

eū montali. Subdit vterius. q̄ ab illo dicto excipiunt pater z mater. q̄ si filij peccant cū eis vel cōuerso debent pro di in p̄fessione

Primo norandū. q̄ illi q̄ repetūt crucē z vouerūt ire ad seām terrā v̄ si sit eis hoc iniunctū in p̄nia. tales tenent in p̄pria p̄sona h̄ votū vel talem p̄niam adimplere. nisi ob staret rōnabile ipedimentū. q̄ tūc ex licētia p̄fessoris p̄nt loco eorū alios mittere. z hoc ē v̄p̄ si illud ipedimentū ē p̄petuū. si autē esset trāsitorijū z nō diu durabile tunc ip̄i debent expectare donec illud ipedimentū cessauerit z tunc illā pegrinatōem met adimplere.

Secūdo norandum. ita d̄r. q̄ qui vult absolui a voto peregrinatōis p̄t absolui p̄ ingressum religionis. Ratio huius est. quia melius est penite re p̄ totum tempus vite q̄ ad v̄nū annū. sed qui intrant religionem omni tempore vite stant in p̄nia. ergo quilibet soluitur a voto peregrinatōis p̄ ingressum religionis quod intendit littera

Tercio norandū. q̄ aliq̄s faciens p̄fessionē nō d̄z p̄ peccantē manifestare. nisi p̄ditio sui p̄ peccātis aggrauat p̄ctm̄. V̄n si aliq̄s facit incestū cū p̄sanguinea vel alia p̄sona cum qua fierent nuptie indebite. ibi p̄ditio cōs peccātis aggrauat p̄ctm̄. z sic in tali casu p̄fitens nō debet alicuius nomen exp̄mere simplr. sed solum p̄ditionalr. s̄. dicat se fecisse p̄ctm̄ cum montali. cum p̄sanguinea sua z c̄ijs.

Ultimo norādum. ex quo hō sati sfacere d̄z p̄ peccatis suis. tunc sciēdum q̄ bona sunt duplicia. q̄dam sunt simplr mortua. q̄dam mortificanda. s̄. bene itez viuificanda. Bona simplr mortua sunt que fiunt in peccato mortali. quia homo existēs in peccato mortali q̄uis posuerit se ad mortis pericula p̄pter x̄pm̄ non meretur vitam eternam. Sed diceres. beat⁹ Aug⁹. z Boetius de p̄solatōne phie dicunt. q̄ nullum maluz manet impunitum. z nullum bonuz irremuneratū. z ergo videtur q̄ hō in peccato existens faciens aliq̄d bonum opus meretur aliq̄d. R̄ndet. q̄ nullum bonum manet irremuneratum. q̄ q̄uis illa bona nō p̄sunt illi. p̄ vitam eternam valent illi ad impetrandū grām terrene sortis. i. pro bonis t̄p̄alibus z p̄minutōe terrene pene. S̄z bona mortificāda sunt. q̄n aliq̄s est p̄fessus et facit bona opa z aliquādo relabitur in p̄ctm̄. tunc illa opa sunt mortificanda. q̄z p̄ p̄ctm̄ mortificant bona opa. z h̄mōi bona opa resurgunt quo ad vitam eternam si p̄ctm̄ dimiserit z penituerit. sed mortua simplr nec p̄sunt nec resurgunt quo ad vitam eternam.

.i. sacerdos .i. indicādo .i. p̄ctm̄ sc̄z p̄ p̄fessionē p̄ctōis
Confessor non monstrando scelus. imo norando

.i. facetū .i. p̄suetos
Est satis v̄banum solitos inquirere cursus

.i. foramine .i. serpentem
Exantro trahere colubrem nimis est onerosum

q̄ cū discretōe inuestigādo p̄ctā .i. auditor
Non informator vicij sis. sed speculator

.i. viciosos .i. innocētes dānare
Egros tu sanes. sanos occidere noli

Summula Raymūdi.

^{.i. venisset} ^{.i. pctm}
Si non transfisset hominum scelus illud in vsum

articulare ^{.i. importunū} ^{.i. esset}
Scribere crudele nimium foret et viciosum

^{s^c pctm enorme scz zodiacum}
Hoc paucos homines q̄uis corrumperet. absit

^{s^c pctm} ^{s^c ex scripto} ^{s^c pctōibus}
Quod sit commune nimis est quod sit speciale

^{.i. p̄fessore} ^{securius}
Coram p̄sbytero confundi tutius esset

^{s^c toto} ^{s^c eternali} ^{.i. iudicāte}
Quam coram mundo damnari iudice christo

^{s^c in p̄nti} ^{in futuro} ^{.i. pctā}
Omne quod est quod erit tunc tua probra videbit

^{s^c pctōrē} ^{s^c dolor} ^{s^c dolor}
Te grauis et grauior imo grauissimus illic

^{.i. pctō} ^{.i. recedas}
Expectat nisi de facto citius resipiscas

^{.i. in tua p̄scia} ^{s^c in facie}
Atq̄ tuis oculis sis qualiscumq̄ videbis

^{s^c z gloria} ^{s^c p nobis pctōrē}
Laus tibi sit christe qui tot tormenta subisti

Nic autoz ponit alia documenta dicens. q̄ ip̄e p̄fessor in p̄fessione nō debet monstrare scelus peccatoris. sed magis inq̄rere fm debitū cursum. id est q̄ in p̄fessione debet instigare p̄fitemem vt confiteatur sua peccata. et hoc videtur satis esse vrbānum. quia satis laboriosum est serpentem ex antro trahere. sed magis debet esse speculator z auditor peccati q̄ infor/mator vicij. Deinde subdit dicens. q̄ ip̄e p̄fitemens debet omnia sua peccata manifestare sacerdoti. quia tutius est confundi coram sacerdote q̄ coram omni populo in die iudicij. nam omne qd̄ est qd̄ erat z quod erit tunc videbit tua peccata. quia in die iudicij omnia peccata vniuscuiusq̄ manifestabūtur. vt ex propria p̄scientia det se iuste p̄demnatum. z ideo cito resipiscas siue resiliās de tuo forefacto p̄terendo z p̄fitemdo hoc. qz post cōtritōem dimittit dominus peccatori omnia peccata sua. sed penitentiā stasbit donec homo eam condigne luat hic vel in purgatorio. Subdit. o christe sit tibi laus z gloria. quia tot tormenta subisti pro nobis peccatoribus iunge nos p̄ tuam misericordiā veris gaudijs.

Nota q̄ officium audiendi p̄fessiones est magnum magistrerium. et p̄pterea requirit exp̄tos z maturos viros qui sciant p̄fitemes charitatē uehortari ad confitendum peccata sua omnia z fm omnes circūstantias. Et si p̄fitemes ex stoliditate aut verecundiā aliqua peccata non confiteantur debet confessor prudens caute attendere an ex gemitu vel titubatione confitentis adhuc aliquod peccatum lateat. Et tunc debet cum

Folium CXXXVIII

et tūc dicit cū magna cautela ex circūloquūtibz extrahere de corde p̄fiteris
hoc p̄ctū z alligere ad p̄fendū. Et vt hoc p̄modolius faciat debet sibi in
simulare quō oporteat p̄fessionē esse integrā. z si vnum peccatorz omittatur
scienter q̄ tota p̄fessio sit nulla. Debet p̄terea p̄fessor p̄mittere suum iūua
men in satis faciendo p̄ peccatū z q̄ nullo mō diffidat de dei misericordia
quancūq̄z etiā p̄ctū enorme p̄petrauerit. dū tū p̄fiteat. Sed nō debet
p̄fessor a quocūq̄z de omni p̄ctō querere vel de muto peccato ne vbi ex
trahere serpentem conatur inducat eundē. Ideo magnā experientiaz hoc
postulat vt sciat quō z apud quos hoc attentādum sit. Sed heu nostris
tēporibus huic officio audiendi confessiones aliqui se ingerunt z aliq̄ des
putantur. qui tū inep̄tissimi z inep̄ri ad hoc sunt. sed quem fructū tales
in ecclesia dei faciunt exitus acta probant. Quō aut̄ in p̄ctō carnis explo
rando confessor se debet habere docet sequens littera

Quod i. p̄ctā multa i. luxurie
Rimina sunt plura carnis secreta. legentem
i. p̄uertent manifestare

Indoctum ne confundant ea scribere nolo
i. generalis s̄ hoibus

Et quia communis est omnibus iste libellus
i. modos peccādi simplicibz i. referare

Nolo vias turpes communibus hic aperire
intelligere vias i. merito p̄fessor

Scire tenetur eas licet omnis iure sacerdos
gn̄is hūani i. dyabolus

Inuector carnis sathanas q̄ pluribus istam
i. p̄ctis s̄ hō i. dep̄mat maculas

Infecit maculis. felix extorqueat istas
i. p̄fessor s̄ se raliter i. innocentia

Inuestigator caueat ne simplicitatem
hoim i. inficiat hoim

Simplicium frangat et corda fidelium ledat
i. diuersas i. sp̄s produxit

Multas luxuria radices protulit ex se
s̄ sp̄s i. p̄palare i. aperte

Quas hic detegere formido tibi manifeste
i. q̄dā sūt s̄m cursum nature naturā i. manifestare

Quedam nature sunt. quedam contra. referare
p̄ctōz i. modos i. circūdet i. fragile

Horum nolo vias scelus ne circūuallet egrum

¶ In p̄cedentibz autor fecit mentōem virtuale de p̄ctō enormi. videlicet
3o domitico. hic excusat se de p̄tractōe eorūdem p̄ctōz. Et p̄t̄ diuidi l̄ra.
q̄ p̄mo facit q̄d dictū est Sedo assignat causas quare illa p̄ctā nō detent

Summula Raymundi

scribi et divulgari. dices primo quod multa sunt peccata carnis occulta ne ista faciant confusionem: eorum imperitis tunc nolo ipsa scribere. quia iste libellus est communis et usus omnium propositus. ergo nolo ipsas turpes vias luxurie assignare. tamen omnis sacerdos tenet istas vias scire. quia felix professor debet penitentes exquirere de quibusdam vitiis et maculis dyabolicis. nam dyabolus carne inficit. et cum sacerdos sic inuestigat de peccato debet cauere ut non confundat simplicitatem simplicium hominum et ut corda fidelium non confundat nec ledat. Unde luxuria multas habet species quas non audeo manifestare. quia quedam vitia luxurie sunt naturalia. et quedam contra naturam

Notandum primo. quod autor specialiter intendit aliquid pertractare de luxuria quod est peccatum mortale. et est inter omnia immundissimum. quia non solum maculat animam. immo maculat et corpus. unde ab ista luxuria multa mala trahunt originem. ipsa enim luxuria est multum damnosa. quia est delectatio momentanea. amaritudo perpetua. per quam sensus debilitantur. intellectus obumbratur. propria caro confunditur. et totum corpus destruitur

Secundo notandum. ex quo multe sunt species luxurie quas recitare periculosum esset. quia a tali recitatione simplices possent trahere occasionem peccandi. igitur magister Raymundus omnes illas species renuit et omittit recitare nullum ponens tractatum speciale de eis vel partem principalem. sed incidentaliter in quibusdam metris docet modum primo quem sacerdos debet se regere circa ista peccata in professione. ut manifeste patet in littera. et innuit in littera quandam distinctionem peccatorum illius luxurie. videlicet quodam sunt hominibus peccata naturalia. quodam contra naturam

Ultimo notandum. magister in littera ponit unum documentum. videlicet quod sacerdos a longe potest inuestigare talia peccata. sed tamen in tali inuestigatione non debet plane illa peccata detegere. ne ut sic simplices in vitiis informet. sed de peccatis communibus et consuetis potest magis explicito interrogare ut conuenientius possit penam indignam iniungere. quia nullus medicus potest sanare vulnera nisi prius cognoscatur vulnerum et cum hoc qualitate et dispositionem cognoscat. et conformiter est de confessione. quia nullam penitentiam potest quis iniungere nisi prius scias quantitatem et qualitatem peccati

.i. superabundantie cibi .i. criminofum

Ocia. diuitie. crapule. potus. viciosum

s^c hoiem .i. enuerat^s s^c bona opa

Te faciunt. et ab his nisi cessas nil tibi profunt

.i. modos .i. ostendam .i. interius

Articulos paucos monstrabo. tu tamen intra

.i. consideras diuersa vitia

Silapis inuenias diffusa per omnia membra

.i. maculat in nocte sed illi⁹ pollutiois

Polluitur quandoque caro. sed causa triplex est

mala cogitatio .i. superfluitas s^c q^u ad hunc retentia

Dens turpis. crapula. natura superflua. carnem

maculat due pollutioes .i. criminose

Inficiunt. prime. non ultime sunt viciose

^{s^e missam} ^{aliq^m p^maz pollutionū}
 Non inconfessus celebres dum pollueris sic
^{professorē} ^{i. h^{ic} nō potes} ^{s^e missam}
 Habueris si non habeas vel eum qui celebrat pro te
^{s^e bonū} ^{diuinū officū}
 Fac aliquid per quod digne possis celebrare

¶ In ista pre magister assignat quasdam causas inducetes hmoi vicia. Pri-
 mo facit hoc. scdo ponit vna distinctōem. z annectit qsdam documentū
 ibi (Polluitur zc) Primo dicit sic. ocia. voluptates z etiā diuitie. crapule. z
 potatōes supstue reddunt hoīem viciōsum. z nisi homo esset ab istis ni-
 hil illi profunt sua bona opera. Subdit. ergo monstrabo paucos artici-
 los quos si cōsiderabis multa ex his inuenies z diuersa vicia. Subdit. q
 aliqñ fit pollutio in nocte. z sic ppter tres causas. Primo ppter turpes cogi-
 gitatōes habitas in die de mulieribz. Scdo ppter nimias crapulas. Ter-
 cio ppter supfluitatem nature. quia forte virtus retentiuā est ita debilis
 q nō potest retinere. z sic natura sagat purgat seipam. z pme due pollu-
 tiones inducunt peccatū. sed tertia nō. Sed si talis pollutio ptingit p
 bytero de nocte. tunc sequenti die nō celebrat missam nisi p̄us p̄fiteatur.
 vel aliqd ferat seu faciat ppter qd celebrare poterit

¶ Notandū. auroz pus retigit aliqua de luxuria. z illoz diuerse pnt ee
 cause inducetes talia. Ut ergo possimus talia fugere. cū malū nō euitatur
 nisi cognitū. ergo magister vult q luxuria causetur ex ocio. delicijs. diuitijs
 crapulis. z potatōibz supfluis. q enumerata nō sunt vicia q̄rum in se. sz
 sunt vicia q̄rum ad penitentem. Primū vicium est ocium. vnde cum ipse
 ociosus aliqd operari nō p̄t tunc peccatis insistit. ergo dicit Florista. Ocia
 dant vicia. Et ergo sancti patres vitabāt sp̄ ocia. quia semp ozōnibus bōs
 nis sermonibus z alijs hmoi operibz occupati fuerunt. z ab illo ocio causa
 tur luxuria. z rō naturalis est. quia tempore ocij humidum qd est materia
 luxurie nō p̄sumitur. ergo instigat luxuriā z suscitāt eam. Unde delictie in-
 ducunt luxuriā. vt patet p̄ experientia de actibus z visionibz deliciosis q
 inducunt magnam luxuriā. Sed diuitie faciunt hominem viciōsum. z
 hoc est intelligendum de istis q abutuntur diuitijs. z ergo dicit p̄hs. Dali-
 ti perierūt ppter diuitias. similiter dominus in euāgelio dicit. Sicut impos-
 sibile est camelū p foramen acus transire. sic diuitem intrare regnum celo-
 rum. Et hoc etiam patet de diuite de quo loquitur dñs in euāgelio dicit
 cens. Hō qdā erat diues z induebat purpura q̄ petijt guttā aque porri-
 gi de manu lazari sup linguā suā. Itē crapule faciunt hoīem viciōsum. q̄
 quando venter delicatis cibarijs satiatur tunc p̄tinue ad libidinem labo-
 rat. Itē potatōes faciūt hoīem viciōsum. q̄ ebrietas maxime viciat hōies
 et ebrius duplici pena puniendus est. vt dicit p̄hs tertijs ethicōz. Et ergo
 dicit ap̄hs. Sobrijs estote z vigilate. Crapule z potus inducunt luxuriā ex
 abundantia supfluoꝝ humoꝝ q̄ humores luxuriā inducunt.

¶ Item notandū. hō diligēter debet custōdire sensus suos ne cū eis pec-
 cet. ne mors p̄ fenestras quinqz sensuū ingrediat. quia dicit scriptura. q̄ cor
 poris sensus non custōdit mortis aditūz sibi referuat. q̄ qñqz sensus sunt

Summula Raymundi

post mortem. hoc patet maxime per Eua in qua omnes quinque sensus mors subintravit.
 Primum per visum. quia videndo. esus pomi acquisit. Secundo per auditum. quia per
 liis dyaboli acquisit et finem eius per se accepit. Tercio per odoratum. quia per eius
 esus et odoratum infecta fuit. Quarto per gustum. quia per ipsum gustum dei preceptum in
 frangebatur. Sicut dicitur de tactu. Et hoc dictum non est solum repertum in Eua. sed in
 omnibus peccatoribus mundi. nam quicumque datur illi mors subintrat per omnes quinque sensus
 ideo maxime custodiendi sunt ne per eos mors eterna subintret.

¶ Item notandum. magister dicit quod triplex est pollutio carnis. ut patet in littera. et quando sacerdos
 aliquid illarum pollutionum fuerit infectus vel pollutus. tunc non debet celebrare
 missas nisi prius sit confessus. et hoc dictum maxime est intelligendum de primis dua-
 bus pollutionibus. Sed tamen propter reuerentiam sacramenti. tunc etiam potest intelligi de
 tertia. scilicet quando fit ex superfluitate nature. sed si quis confessorem non possit habere statim
 sequenti die. nec etiam per se celebrare. tunc debet aliquid facere ad laudem dei ratione cuius
 dignificat ad celebrandum missas. et postea statim confessorem habito debet profiteri.

¶ Ultimo notandum. homo debet custodire cor suum ne aliquo cogitatione pueris
 maculet. iuxta dictum sapientis. cum omni custodia cor tuum custodis. quia ab ipso vis-
 ta procedit si bene custodias. si autem custodia ab ipso trahit mors intrat. et sic dicitur
 beatus Augustinus. Si quis vult saluari debet omnia ista vitare que alliciunt ipsum ad peccatum
 dum. ut puta ludum. diuitias. voluptates et similia. sicut sunt omnia gaudia mundana
 nam. ut choree. et sic de alijs. quia si a talibus non desistat a peccatis desistere non potest.
 vii. Cuius tanto sanctus eris. cum pueris puerteris

Propter naturam cursum viri cum muliere
.i. ordinem communem

Excedit propria. varios modos coeundi
modos .i. manebunt .i. impuniti

Quorum sunt multi nec dimittuntur inulti
scilicet sodomie .i. peccati .i. peccatorum .i. puniuntur

Dixit modos proprio sceleris reus exprimat istos
scilicet tu peccator

Mandando lesor fieres et non medicina
.i. quomodo .i. vir scilicet mulier

Qualiter iste vel hec expurgitet vel agitetur
.i. incitationibus siue molestationibus

Luxurie stimulis nisi conscius hic homo nescit

Hi sodomie ciues sunt. hi molles. reliquique
.i. in actu coeundi naturali

Sunt in exercitio carnis turpes et ab usu

Discedunt. vir fit femina. femina quoque fit vir

Vir per se peccat. peccat secum mulierque

^{s^c vtr} ^{.i. admodū telue assimilat}
Bestiat ille suum corpus. sed beluat illa

Ista viri sit vir. et hic mulier mulieris

Pro vice sic vicem reddunt. sic sexus vterq;
^{.i. eternā dānatōez} ^{.i. ruit} ^{.i. caliam}

Mortis in interitum cadit. heu q' nemo ruinam

^{s^c sexuum} ^{psternūtur} ^{scz libidinōis}
Horum cognoscit. sternūtur vulnere ceco

Semen vterq; necat nullo puero pariente
^{.i. mēstruosa} ^{.i. in puerpō} ^{.i. vxoz}

Menstrua si tua sit vel forte puerpera coniung

^{s^c plūgē} ^{carnalr} ^{.i. libidinose}
Hanc non cognoscas. nec tangas turpiter illam

Hi pueri inde nec tamen eis valet vxoz

Proijciunt semen alias nec et illud in agrum

^{s^c pctōres} ^{.i. pctā} ^{agnosceres}
Quomodo curares quorum non vulnera scires

^{.i. verecūdiā}
Sufficit ecce pudor. obstat procedere nolo

^{.i. supest} ^{.i. pffozōi discretō}
Restat longa via satis est dictum sapienti

^{.i. motus luxurie}

Qui stimulos carnis nouerit vel quis numerauit

Letera committo confessori sapienti

Nic determinat autor de peccatis enormib; que possunt ptingere ho-
minib; in matrimonio. vel etiā inter quēcūq; virū z mulierē dicēs. q' nul-
lus hō dz exercere actū carnalē cū ppria muliere pter cursum nature p mu-
nē. qz tales modi variātes cursum nature sunt multi q' nō manebūt sine
vin dīcta. z oīa talia penitēs dz reuelare sacerdoti ore suo pprio. qz nullus
nouit talia melius nisi ipse q' ppetrauit illa Deinde subdit reprehendendo
sodomitas dicēs. Vos ciues sodomite q' exercetis exercitia carnis vo-
bis est pdolendū. Subdit. q' qlitet pjiens semen ad locū indēbitū. i. ad
locū aliū q' in mulierē cadit in interitū mortis. z heu nemo cognoscit rui-
nam illoz. Deinde declarat illa pctā sodomitica dicēs. q' tale pctm zo-
domitici fit qn femina coit cū femina. z vir cū viro. vel hō cū aiālī irrōna
li. qz in tali casu vir testiat corpus suū. z sīr mulier. z sic assilant testijs z
ptingit aliquotiens q' vir cū muliere mutāt loca sua. ita scz q' mulier obti-
net locum viri. z vir obtinet locū mulieris. et in hoc facto ambo incurrūt

bb i

Summula Raymūdi.

mortē q̄tū ad aiā. q̄ peccāt mortālī. Deinde sub dīr alloquēdo p̄fesso
rem dīcēs. quō tu p̄fessor potēs sanare vulnera tibi nō nota. quasi dīceret
nullo mō. ¶ Deīn excusat se autor dīcēs. q̄ vltērūs nō est p̄cedendum in
enarratōe talīs p̄cī. q̄ nīs adhuc multa essent dīcēda de talīb; peccatīs
enormīb; p̄pter eorū enormitatē. tñ hęc dīcta suffīcūt sapientī. ¶ Tūc ibī
(Destrūa sī tua) autor vult q̄ vīr nō d̄z coīre cū vxore sua mōstruosa. vel
in puerperio exīstēte. q̄ sī cognosceret eā z fetū p̄duceret. talīs aut fieret lē
profus. aut deformis. aut p̄tinue scabiosus. Subdīr autor z rīdet tacite
questīōnī. p̄ssēt alīqs dīcere. quare nō enarrat autor plura vīcīa p̄tra na
turam. cū multo plura sūt. Rīdet autor q̄ p̄e nimīa verecūdiā plura
enarrare neq̄ nec vult magīs inde dīcere. s̄ p̄mittit h̄ p̄sīderādū dīcretō
p̄fessorī. qui p̄sītentē desup. īstruere habet

¶ Primo nota. q̄ licz autor hīc tangat aliquos modos abhominabi
les. tñ manifeste nō debēt recitari. ne in doctī ex eis īformarent z malīs oc
casio peccādī daret. sed debet p̄fessor p̄sīderare p̄dītōēs p̄sītentīs. z fm h̄
moderate z dīcretē īquirere p̄sītentem

¶ Sc̄do notandū. littera dīr q̄ vīr p̄ se peccat in se. Pro quo nota. q̄
alīquis peccat tripl̄. scz in deū. in p̄ximū. z in seipm. Tūc alīquis peccat
in deū quādo facit p̄tra eius p̄cepta. In p̄ximū peccat quādo alīqs hō
minū alīquem dīffāmat vel innocētēs punit. Sed in seipm peccat quan
do alīquis nocet sibi p̄sī. scz q̄ relectat vīres corporīs. z sic de alījs. vt patz
in luxuria. ideo dīcit beatus Paulus. q̄ omnis fornicator peccat in pro
p̄rium suum corpus

¶ Ultimo nota. q̄ q̄dā sūt p̄cā que sūt p̄ p̄cupīscētīā naturalez in
fornicatōe. z q̄dā sūt p̄tra naturā. Un sciendū. q̄ p̄cām p̄ p̄cupīscētīā
carnalē in fornicatōe fit inter vīrū z mulierē fm cursum nature. z tal' ope
ratio est naturalīssīma cū regularīm fit iuxta statuta m̄ris ecclē. q̄d p̄z p̄
Arestorelē dīcētē sc̄do de aiā. Naturalīssīmū operū est generare sibi sīlē.
Idē etiā dīr. In naturalīb; desiderijs pauci peccāt. Sed p̄cām p̄ p̄cupīscē
tīā innaturalē. i. p̄tra naturā fit. q̄ alīqs hō appetit exercere coitū cūz sibi
nō deputato. q̄ masculus mulierī est deputatus. z mulier masculo. mō sī
p̄tīgerit q̄ vīr desideraret exercere coitū cū viro. vel cū bestia. tūc tale p̄cām
dīr p̄tra naturā. z est p̄cām zodomīcīū z multuz enorme. z talīs hō dīr esse
p̄ior bestia. vñ Aresto. in ethīcīs. hō p̄rauus p̄ior est bestia.

- talīs morbi .i. sanabilis .i. difficulter
D species lepre nunq̄ curabilis aut vix
.i. singulare p̄cām .i. p̄zona .i. familiaris inimicis
D speciale malum. mors prompta domesticus hostis
.i. crudel' obit' hōim .i. p̄cōz .i. putredīnis
D fera mors mortis. scelerum scelus. et fecis o fex
.i. detestabilis neq̄tia .i. p̄suetudinē.
D detestanda rabies hominum nec in vsū
.i. pessīma putredo sup oīa vīcīa
Detestanda lues turpīssīma fex victorum.

captiuas s^c hoies .i. infernū
In quos illaqueas hos. in foueam iacis et illos
 deglutis s^c pctōres .i. inferna. mittis
Absorbes. et sic viuos ad tartara ducis
 .i. nō loquētes
Tu muros reddis quos inficis ora eorum
 .i. claudis .i. pccis
Concludis nimis vicijis obstante pudore
 s^c ipoz .i. pctm dyaboloꝝ
Tu nec eras hominum vicium. sed demoniorum
 ꝓcessit. i. imitari hāc pestē
Dic homo quis tibi tibi dedit insidiari
 .i. remittere .i. tā grandepctm
Indulgere deus tibi vix debet zelus illud
 .i. pulcritudo. s^c defica s^c spēm. creauit
O decus. o species hominum quam condidit ex se
 oim rez in pñti .i. inqre
Conditor ipse deus. nunc expergiscere si te
 s^c pccis .i. pctōꝝ illoꝝ .i. pñtiam
Ex his quem tetigit scelerum queras medicinam
 .i. cū dyabol' dāneris s^c pctā
Ne cum demonibus pereas. quia demonis hec sunt
 s^c sunt .i. ꝓseuerādū
Crimina. non hominum. restat non ergo morandum
 .i. miser s^c generalia sis ꝓfessus
Te pudet infelix si crimina confitearis
 s^c pccis .i. incōsueta .i. ꝓgis
Ulus cōmunibus. et ad incommunia transis
 s^c pctm incōmune .i. occideris
Vix hoc vel nunq̄ dicis. proprio cadis ense
 s^c pctm .i. occultas. s^c tuo
Tu fetidum turpe sepelis in corde sepulcrum
 .i. facis s^c tue s^c tu hoim s^c tā vili sepulcro
Vile creas anime maledicte. quis extrahet a te
 s^c hō .i. miser .i. his enormibꝝ pccis
Es nimis infelix his qui furij agiteris
 s^c hoim. i. pōdus .i. oneratus
Quis lapidem tollit sub quo depressus es. aut quis
 .i. grā dei adiuuāte s^c enormi. i. suscitabit
Te nisi volente deo tali de morte vocabis

Summula Raymūdi.

Non surges nisi sint martha & maria sorores
.i. in pñtia p̄fessoris .i. securius
Lozam presbytero confundi tutius esset
eternalr .i. iudicāre
Quam coram mundo damnari iudice christo
cognoscat .i. pctōr s̄c veram
Sentiat omnis homo peccās post contritionem
deus .i. pctm̄ aufert .i. pñtia
Q̄ dominus culpam tollit. sed pena manebit
s̄c sufficēter. in h̄ mūdo .i. in purgatorio
Donec eam luat hic vel in igne futuro
s̄c pctā oblita p̄ qb̄ pñtia nō est p̄pleta in hoc mūdo
Illic qui purgat. non est via certior ista

¶ In ista parte magister sp̄caliter facit exclamatiōem p̄tra zodomitas sc̄p̄ p̄tra pctm̄ zodomiticū dīcēs. **O** sp̄s lepre. z o grande z enorme pctm̄. tu vix vel nūq̄ es curabile. o sp̄cale malū z mors z hostis domesticus z crudelis mors hominū. o scelus omnīū scelerū. o imūdicia omnīū imūdiciarū. o derestabilis rabies nō deducēda in vsūm hominū. o fex oīm viciōz tu es lues turpissima. tu em̄ aliq̄s illaḡas. .i. captiuas z eos absorbes. z in pfundū infernī iacis. z illos q̄s inficis reddis surdos z mutos. z ora eoz claudis rōne nimij pudoris. z tñ nō eris dūtaxat viciū hominū sed maḡ dyaboloz. **Subdit em̄. quis dedit tibi insidiari hoīb. de^o gloriosus h̄z vix hominī indulgere tale pctm̄** **Subdit vltērius. o decus hominū. o species humana quā ip̄e deus creator ex se creauit nūc exp̄giscere. .i. cogita si aliqd̄ ex istis peccatis te maculauit. tūc queras medicinas desup̄ vt nō p̄ eas cū dyabolo moriaris. qz illa pctā sunt demonū. q̄ nō det̄t morari in sp̄is hoīb.** **Subdit vltērius dīcēs. o miser peccator te pudet cōfiteri pctā p̄munia. si ergo transis ad incōmunia tu vix vel nūq̄ p̄fitereris illa. z sic p̄prio gladio interficis teip̄m. tu em̄ hoc turpe pctm̄ z fetidū sepelis in cor de tuo. z facis aie vile sepulcrū. quis extrahet te ex illo sepulcro. quasi dīscat nullus. z q̄s remouebit lapidē sub quo es sepultus. z quis reuocabit te a tali morte nisi deus cū de peccatis ploras z penites. Et tu nūq̄ resurges de istis pctis nisi martha z maria. .i. vita actiua z p̄tēlatiua sint sorores tue.** **Subdit etiā q̄ oīs peccator det̄t hoc scire q̄ q̄uis post contritiōem z p̄fessionē dñs tollit culpā. nō tñ tollit penā donec peccator luat maliciā suā hic in pñti vita vel in purgatorio**

¶ **Q**uāto nota. q̄ autor p̄parat pctm̄ zodomiticū lepre p̄pter aliq̄s similitudines. **Prima est. qz lepra inter omēs infirmitates excellentior est infirmitas. sic etiā inter oīa pctā pctm̄ zodomiticū est q̄si vnū de pessimis. Secūda. qz lepra est moribz p̄tagiosus z venenosus. sic etiā pctm̄ zodomiticū est p̄tagiosum z venenosus. Tercia est. qz sicut lepra difficulter curatur sic peccatū zodomiticū q̄stum ad aīam difficulter p̄r curari. Et illud pctm̄ est p̄mū de q̄ttuor pctis que clamitant de terra ad dñm dēū pro vindicta**

Unde sciendū q̄ quattuor sunt peccata clamātia in celū. Prīmū est peccatū sodomiticū. 7 est illud qd̄ p̄tra naturā laborat. 7 huic peccato nihil est grauius vel turpius. vñ in Leuitico scribit̄. Vasculus cum masculo nō p̄miscibit̄ in coitu. q̄ abhominabile est. Scdm̄ pctm̄ est homicidiū vñ legit̄ in Genesi de Abel 7 Cayn. Ecce vox sanguinis fratris tui atel clamat ad me de terra. Terciū est vox oppressorū q̄ clamat ad dñm̄ deū. vñ legitur in Ecclesiastico. Nōne lachryme viduarū ad maxillas descendūt. Quartū 7 vltimū est vox seruorū clamās p̄ derento p̄mio. vñ testis Iacob in canonica sua. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras. qui fraudati sunt a vobis clamant 7 clamor eorum in aures dñi intrabit. 7 sic de plurib; alijs

Secūdo notandū. auctor q̄ littera vult q̄ nullus hominum p̄t ex illo pctō sodomitico resurgere nisi martha 7 maria sint sorores eius. vbi per marthā intelligit̄ vita actiua. vñ in euangelio. Martha martha sollicita es 7c. Et vita actiua p̄sistit in bonis operib;. scz in penitentia que adim̄ p̄let̄ p̄ bona opa. ideo si hō vult resurgere a tali pctō sodomitico oportet q̄ habeat marthā. i. vitā actiuā. Sed per mariā intelligit̄ vita p̄templatiua que p̄sistit in orōnib; 7 in diuinis speculatiōib;. 7 ergo si quis vult resurgere a tali pctō oportet q̄ habeat illā sororē scz mariā. Et dicunt doctores q̄ vita actiua fructuosior est. sed vita contemplatiua tutior 7 securior est. vñ dicitur in euāgelio. Maria optimā partem elegit que non auferet̄ ab ea. id est vitam p̄templatiuam

Tercio notandū. Ira d̄t q̄ dñs culpā tollit sed pena remanebit. h̄ est intelligēdū q̄ post p̄fessionē pctā p̄fessa mutant penā eternā in penā temporalē. q̄ p̄ pctō mortali eternaliter dānamur. sed q̄ cito sumus cōfessi h̄ pctm̄ mortali cū verecūdia 7 p̄trito. tūc pena eternalis est mutata in penā temporalem. ideo d̄t Ira (sed pena manebit) 7 hoc est q̄ aliq̄ dicit̄. licz peccata delean̄. tñ reliquie pctōz manebūt

Ultimo no. q̄ licz adulteriū sit maius pctm̄ q̄ simplex fornicatio. tñ inf̄ oia pctā luxurie pctm̄ sodomiticū (qd̄ est p̄ naturā) ē pessimū pctm̄. q̄ est abhominabile. q̄ in illo pctō hō testat̄ suū corp̄. imo nō ē dyabol̄ in toto inferno inclusus qn̄ h̄ pctm̄ abhorret. merito ḡ hoies h̄ abhorret̄

Helix confessor et prudens hos tibi tra do

.i. discret̄. s̄ pctōres .i. p̄mitto
.i. iudiciū pctā sunt p̄missa

Seruandos. tua sit discretio quomodo quare

Cur quando vel vbi per quos vel cum quibus ex quo

.i. ipone .i. pueniēte p̄niam .i. pctō

Dicta penam tu condignam pro crimine. simplex

s̄ hoi pctōri s̄ p̄niam

Isti debetur. alteri duplex. grauis illi

.i. melī s̄ eternā. hoiem .i. pctō

Est magis ad vitam talem de labe vocare

bb li.

Summula Raymūdi.

^{s^c in inferno .i. obituru iteru}
Quam sic defunctum moriturum viuere rursū
^{.i. grāde pctm .i. delicti sine p̄sensu pape}
Non scelus enorme vicij soluas sine papa
^{s^c sicut .i. inuasoz .f. p̄is vel mris}
Sacrilegus. cleri percussor. siue parentum
^{s^c sui s^c pp̄torum .i. vxozū}
Occisor fratris. puerorum. vel mulierum
^{sez mediāte .i. gladio}
Ecclesie sancte violator igne vel ense
^{.i. luxuria sez cū p̄sanguinea .i. adulteriu p̄mittēs}
Aut coitu. duplex incestus. et omnis adulter
^{clarius .i. interfectoz}
Plenius et doceant. iungatur et his homicida
^{faciēs piuriū sez cū sacro}
Periurus domini cum corpore crismate turpi
^{aliqd scandali}
Quid faciunt. isti penas ineunt grauiiores
^{s^c excessiores ad autoritatē papalē}
Tales vel similes romam vadunt. nisi sexus
^{vel p̄pter maius incōueniēs .i. p̄pter impotentiā}
Obstat femineus. aut debilis. aut senis etas
^{s^c cū talibz .i. platoz suoz}
Tunc dispensetur de consilio seniorum
^{s^c p̄ p̄ntiam magis peccatū}
Puniat ecclesia plus occulto manifestum
^{s^c trāsgressiōes. s^c p̄fessores .i. absoluat}
Dictas qui possunt qui pape soluere soluant
^{s^c sacerdotes s^c casus p̄dictos. .i. autoritate}
Quidam maiorum soluant hos clauē suorum

¶ In ista pte autor ponit remedia p̄tra illa tā dicta dices. **O** felix et p̄ca
dens p̄fessor ego trado tibi illos pctōres ad sanādū a talibz criminibz q̄
bus aia eoz est lesa. Etā sis discretus de circūstātijs aggrauātibz illa pec
cata. et deinde inuestiga quō tale pctm est p̄petratū. et quātū sit ipm. et quē
ter sit factū. et vbi. et cū qbz est p̄petratū. et p̄m hoc dicetis p̄ dignā p̄ntiam
pro hmōi pctis et criminibz. qz aliqbz datur duplex pena. et aliqbz simplex.
aliqbz aut datur pena facilis seu leuis. et aliqbz grauis. mel^l em est a mor
te ad vitā reuocare q̄z q̄ ipsi eternaliter damnaretur. **S**ubdit. tu qui es
simplex sacerdos nō debes aliquem soluere ab enormi peccato sine papa
sicut est vicij sacrilegij. percussor clericoz siue parentum. occisor pueroz. ma
ritoz. siue vxozū. vel violator ecclesie p̄ ignē vel gladiū. vel p̄ coitū. vel homi
cida. vel p̄uicis. et ille q̄ turpe pctm p̄petrauit euz eucharistia. vel crismate.

Folium CXLIII

sacro. qz quicūqz talia commiserit debz ire ad dñm apostolicum nisi fise-
rit mulier vel hō debilis. qz tūc tu p̄fessor fm̄ p̄siliū sapientū poteris eiz
eis dispensare. Itē hñs auctoritatē papalē p̄t oēs absoluerē.

Primo nota. qz in om̄i p̄fessione p̄fessor dz inq̄rere circūstātiās p̄cā.
qz circūstātie sepe aggrauāt p̄cā z alleuiāt. z fm̄ h̄ inūgēda est p̄nia.

Secūdo nota. auctor fm̄ aliq̄s volēs reddere rōnē quare p̄fessor dz esse
solllicitus circa p̄fiteatē. d̄t qz plus est reuocare aliquē a p̄cā q̄ resuscitā
re a mortuis. Rō p̄z ex isto. qz maior est mors aie q̄ corporis. ergo maior
est resuscitatio aie a mortuis q̄ resuscitatio corporis. z fm̄ hoc in littera dz
stare. viuere. alij autē textus habent credere

Tercio nota. qz aliq̄s p̄fiteat̄ in p̄cā enormi. sicut ē sacrilegiū z p̄sile
nō p̄t absolui nisi a papa vel ab aliq̄ gerente vicē pape. tñ excipiunt hoies
senes. debiles. z mulieres q̄ p̄nt in patria absolui dūmodo sat̄s faciāt de
tali p̄cā. z q̄libet in articulo mortis p̄t absolui a simplici sacerdote. tñ illē
inūgendū est qz si p̄ualuerit vt papā p̄ absolutōe accedat zc

Ultimo nota. qz p̄ om̄i p̄cā inūgēda est penitētia ocultra. Et rō est
qz ex p̄nia publica p̄cā fit scandalū. p̄ qd̄ posset deuenire ad maius cri-
men. z p̄cā publico in eodē crimine inūgenda est maior penitē-
tia q̄ p̄ occulto. Rō est. qz p̄cā publicus nō solū vtr̄ malicia sua q̄tuz
ad se. imo etiā q̄tuz ad alios. q̄b̄ ip̄e p̄bet malū exemplum. sed peccator oc-
cultus solū vtr̄ur maliciā q̄tuz ad se. z nō q̄tuz ad alios

.i. excoīcatōe. .i. nullo mō sc̄z officiū missē

In banno sicut nullo casu celebrabit

.i. sacerdos .i. diuinis officijs .i. interesse

Prefbyter. hunc etiam sacris prohibemus inesse

s̄ sacerdotali s̄ quo ad eius gesta.

Nil ex officio faciat totus laycus sit

s̄ ecclie exclusus .i. lex ecclie

Si sit ab ingressu suspensus seruet vt est ius

s̄ sacerdos s̄ diuinū officiū

Nullus in ecclesijs interdictis celebrabit

.i. p̄ncipes s̄ aliq̄ interdicti

Si domini terre fuerint pro crimine clausi

s̄ sacerdoti .i. septimanā .i. celebrare

Quis per hebdomadam licet vnam dicere missam

.i. eucharistiā .i. p̄secrādā

Ad churisti corpus infirmis conficiendam

s̄ interdictis s̄ sacerdos

Omnibus exclusis et priuatim legat horas

s̄ publice .i. p̄cā s̄ cū eucharistiā

Baptizat pueros. scelus audit. visitat egros

s̄ publice. sacerdos. suis p̄lis .i. cesset ab alijs

Predicat iste sue plebi nec quid faciat plus

Summula Raymūdi.

s^c sacerdotē s^c laycor

Hunc ei ad exequias velut laycum licet ire

.i. excoīcata .i. p crimibz

Gens imbannita pro labe sua benefactis

.i. puat .i. iuramēta fecerit. f. q̄ velit fatif facere

Hec caret ecclesie. nisi iuret iura tenere

seu pncipis s^c eius

Si comitis culpa fuerit prouincia tota

s^c sic p̄byteri s^c pncipis .i. seipos

Interdicta. sacer dotes eius teneant se

s^c corā eis .i. secrete .i. valent

Sic vt non celebrent. priuatim dicere possunt

s^c eis deputatas .i. nō cantando

Horas canonicas pro crimine voce silenti

s^c p̄sumere. i. eucharistiā s^c excoīcati

Infirmus corpus domini. non si moriantur

s^c in cimiterio scz extra cimiteriū

Hos tumlant. licite possunt alis sepelire

.i. tpe interdicti p̄nt p̄dicare z baptizare

Sermones faciunt. pueris baptisma ministrant

.i. sp̄ p̄ fieri tale sacm̄ .i. baptismus

In nullo casu confessio fons prohibetur

.i. septimana .i. licet semel celebrare

Semper in hebdomada licet vnam dicere missam

.i. ianuis clausis .i. p̄lo nō p̄nte p̄lo

Inclusis foribus. eiecta plebe. sed isti

.i. eucharistiā s^c p̄ditōe eccle

Non dabitur corpus domini. nisi sub speciali

.i. trāsgressione ppria

Ecclesie forma. proprio pro crimine si sit

s^c plebs. i. excoīcata s^c caude

Hec imbannita forte tres ecclesie sunt

s^c pncipe

Pro re coniuncta. aut si lis pendeat ex te

.i. facta p̄ pignora cautela .i. iudētis

Pignoris est prima cautela. secunda cautentis

s^c eadē s^c cautela

Pro causa. sed posterior iurata fides est

sue ipignorādo .i. infirm?

Pro fatif faciendo eger si nūl habet vnde

Folium CXLIII

Satisfaciat .i. nec pignora nec fideiussor

Soluat. nec pro ea quicq̄ sibi nulla negentur
et signat̄ corp⁹ xp̄i .i. pauperē .i. excusat indigētia

Sacramenta. quia miserum defendit egestas
sacer m̄imonū baptism⁹ .i. corp⁹ xp̄i

Ordo. coniugium. fons. confirmatio. panis
.i. extrema .i. sacra ecclie catholice

Uinctio postrema. confessio sunt sacra septem
.i. plurib⁹ curis posse potes sequētib⁹

Tribus ecclesijs presis in casibus istis

.i. si ē ita misera si vna depēdet ab alia .i. si ppri⁹ sacerdos ē excōicat⁹

Sinon habens. pendens. si raro pastor adherens

.i. si ppri⁹ ps byt deq̄ daret addit vicino plebano

Si vice depositi traditur vna tibi

¶ **I**sta ē alia p̄ricula. in q̄ autor ostēdit quō sit tenendū in locis interdictis.
Et p̄mo quō sacerdotes excōicati se regere debent. volēs q̄ null⁹ ps byter
excōicatus d̄z celebrare diuinū officii in excōicatōne. nec d̄z interesse diuinū
no officio. s̄z d̄z se regere vt laycus nō faciendo quicq̄ ex officio sacerdoti
li. nec d̄z intrare eccliam si fuerit suspēsus. **T**ūc subdit doctrinas de loco
interdicto dicēs. q̄ nullus ps byter d̄z celebrare in ecclesijs violat⁹ sine inter
dictis. **E**t si aliq̄ puincia fuerit interdicta p̄pter dñm illius puincie. tunc
null⁹ ps byter d̄z ibi diuina celebrare. tñ qlibet ps byter in hebdomada p̄t
semel celebrare vt pficiat corpus dñicum qd̄ (si opus eēt) infirmis postea
ministrare. **S**ilicet sacerdos horas canonicas d̄z legere puatim. sed publice
p̄t p̄dicare. baptizare ⁊ p̄fessionē audire. **E**t si sacerdos tpe interdicti vo
luerit interesse exequijs laycorū nō d̄z interesse vt cleric⁹. s̄z vt layc⁹. **S**ub
dit aliā doctrinā de interdicto volēs q̄n p̄pls ē excōicatus p̄ p̄p̄is criminis
nib⁹. tūc talis p̄pls d̄z carere b̄nificijs ecclesiasticis nisi tūc fecerit iuramentū q̄
velit satisfacere. **S**z si locus fuerit interdict⁹ p̄pter crimē p̄ncipis siue dñi
terre. tunc sacerdotes in tali loco nō debent celebrare. s̄z puatim horas cano
nonicas dicere p̄nt ⁊ p̄fessionē audire. ⁊ infirmis corp⁹ dñi ministrare. **E**t
si moriant⁹ p̄nt sepeliri extra cimiteriū. etiā p̄nt p̄mociuari sacerdotes ⁊ pue
ros baptizare. q̄ in nullo casu. phitet baptismus aut p̄fessio. ⁊ sp̄ in heb
domada licet sacerdoti. vnā missam dicere clausis ianuis absente p̄plo ⁊ ta
li p̄plo nō d̄z corpus dñi dari. nisi sub sp̄ciali p̄ditōne. q̄ vel talis excōica
tio dependet a dño vel ex pte p̄pli. tunc sp̄ p̄ cautionē sufficientē factā p̄ p̄
gnora vel p̄ fideiussores fideiuentes. q̄ p̄pls d̄z satisfacere. tūc p̄t populo
ministrari corpus xp̄i. **S**ed si aliq̄s esset paup̄ in cumulo q̄ nō haberet p̄
gnora vel fideiussores illi p̄pterea nō d̄z negari corpus xp̄i. q̄ paupertas
excusat eū. **T**unc subdit enumerando septē sacramenta que patent in l̄ra
Dehinc d̄t q̄ vnus sacerdos aliq̄n p̄t duab⁹ vel plurib⁹ ecclesijs curatis
posse p̄pter tres causas. **Q**uar p̄ma est. quādo vna ecclesia est ita misera.
q̄ sacerdos de fructib⁹ eius nō potest se nutrire. tūc idē sacerdos p̄t illas
ambas habere vel tres vel plures. **S**ecunda causa. si vna ecclesia haberes

Summula Raymundi

dependentia a reliq. sic q vna esset mater z reliq filia. tunc vnus sacerdos iteru pr illas habere. Tercia causa e. si aliqs sacerdos caderet in irregularitate vel degradaret sic q no posset posse sue ecclie. tuc alter plebanus vltimus eius pr habere eccliam ipsius degradari cum sua ecclia.

¶ Quinto notandū. q p̄l byter excoicatus nō dz se ingerere diuinis officijs. eodē mō si p̄l byter fuerit suspēsus ab officio suo p̄pter delictū propriū nō debet celebrare. qz als incurreret irregularitatem

¶ Secdo notandū. q̄ interdictū ē duplex. Vnū ē in p̄plo. qm̄ caput p̄l interdicat cū adherētibz p̄ violatōem ecclie. spoliū. vel rapinā. v̄l p̄ silē. z sic dicim⁹. p̄ls ē interdic⁹. z hoc fieri p̄r dupl. fm̄ autoritatē maiorē scz et minorē. qz si nephas eēt ita grande tūc p̄r interdictū fieri q̄ p̄plo nihil dz v̄di vel emi. nec dz p̄ls sepeliri in cimiterijs. s̄z talis cā sp̄ dz ee criminalis p̄pter quā sequat tale interdictū. Alio⁹ p̄ls p̄r interdicti solū. z h̄ sic q̄ nō debeat v̄ri diuinis. z illd̄ sit iuxta autoritatē minorē. Aliud interdictū sit q̄ ad locū. puta q̄ p̄ls interdicat tali loco. z in tali p̄nt fieri. talia q̄ autor exprimit in l̄ra. s̄z de iure nō debēt hoies sepeliri. z tale interdictū ē admissū p̄pter inobediētā p̄ncipū. qz si ip̄i excoicarent nō curaret. z h̄ locus dz in terdicti. nā tūc a subdit̄ informant vt faciant iusticiā. z tale interdictū dz fieri qm̄ p̄ncipes p̄ vim z sine iusticia impugnant ecclesiam.

¶ Tercio notandū. autor dr. q̄ qm̄ locus ē interdictus tūc in illo null⁹ debet celebrare nisi in hebdomada semel. z hoc est v̄z si p̄ncipes z eorū adherentes nō appellāt a tali mādato. qz aliqui eps nō h̄ legitimā causā locū interdicere. z tunc p̄r fieri a p̄llario ad sup̄iorem ep̄m seu iudicē. Et tūc licite p̄nt celebrare adherentes appellationi.

¶ Quarto notandū. si tpe interdicti p̄tingeret aliquē interesse exequijs laycor. tūc iste nō dz interesse tanq̄ clericus. puta in religione dicēdo v̄gilias. s̄z interesse dz vt layc⁹. **¶** Ultimo nota. q̄ excoicac⁹ nō dz ab excoicacōe absolui nisi p̄us satisfaciāt p̄ isto. p̄ q̄ ē excoicac⁹. aut de satisfactōe cautionē sufficientē p̄stet. Et h̄ fieri p̄r tribz modis. vt p̄z in l̄ra. Et h̄ intelligendū ē si de satisfactōe ē potēs. si aut nō p̄r satisfacere nihilomin⁹ n̄s est absoluedus. z sacramēta debent ei ministrari sicut docet l̄ra

¶ De ordine ecclesiastico

O. i. oim scōz missam .i. cantas
In v̄nibus officium de sanctis dum canis. ipsa
s̄ in tali missa.

Antetur tantum prefatio quotidiana
.i. venit .i. in die dñica .i. p̄memoratio

Si cadit in lucem domini requies anūnarum
s̄ die aiāz .i. trāsp̄nere

In feriam debes illam transferre secundam
s̄ aliq̄d s̄ die aiāz

Si funus presens non est transferre necesse

¶ Istud est penultimū caplm̄ totius libri. in q̄ d̄eterminat de ecclesiastico

ordine Et p̄t diuidi in tot ptes q̄t ponit docum̄ta de ecclesiastico ordine. Pro p̄ma pte vult q̄ q̄n celebrat missa z officiu de oib; sc̄is i die oim sc̄oz tpe anni deputato. tuc ad illā missā dz dici p̄fatio q̄teridiana. Subiūgit. q̄ celebrat missā in crastino post festū oim sc̄oz. si talis dies ceciderit in die dñicā. s. dies aiay ita q̄ talis dies oim sc̄oz sit sabbato. z dies aiay in die p̄ria. tuc talis dies aiay dz trāsserri ad sc̄daz feriā. p̄ximā. z dz pagi officiu de dñica. z h̄ ē v̄z si funus nō fuerit p̄ns. tuc illd̄ festū aiay lapsus in diez dñicā dz trāsserri. Sz si fun⁹ ē p̄ns tuc nō dz trāsserri. imo tuc ipa die dñicā p̄xima post festū oim sc̄oz dz celebrari festiuitas oim aiay z dimittat officiu dñicale vsq; ad sc̄dam feriā vel ad aliā feriā eiusde septimane.

¶ Primo nota. s̄ra d̄t q̄ in die oim sc̄oz dz dici p̄fatio q̄teridiana. Rō ē ista. qz in illo die celebrat festū sc̄e trinitat; z festum br̄e marie virginis es oim sc̄oz ac electoꝝ dei. si ergo ad missāz dicere p̄fatio in honore br̄e virginis. tunc videret q̄ tm̄ pageret officiu de br̄a virgine. Et eodē mō d̄: de sancta trinitate z de alijs festiuitatibus.

¶ Secdo nota. q̄ illud dictū nō solū ē intelligendū de festo oim sc̄orum immo etiā v̄z ē de alijs festiuitatib; sc̄oz. exepro die ap̄loꝝ. sc̄e crucis z br̄e virginis. qz quocūq; die talia festa ceciderint sp̄ eoꝝ p̄fatio sp̄ealis est dicēda. s; in oib; alijs festiuitatib; p̄fatio quortridiana est dicēda.

¶ Tercio notandū. ex quo hic fit mētio de officio mortuoꝝ. tuc querit vnde hoc habuit initiū. R̄ndet q̄ habuit initiū ab aplis dei. z in vsu; fuit deductū p̄ beati Isidorū. **¶** Secdo querit. vbi habuit initiū officiu mortuoꝝ an in nouo vel in veteri testamēto. R̄ndet q̄ habuit initiū in veteri testamēto. z hoc declarat trip̄l̄. Primo sic. legit̄ em̄ in Genesi. cū Jacob eet mortuus tūc Joseph z fratres eius tulerūt z deplanxerūt eū p̄ q̄rtus or̄ dies. z postea sepelierunt eū. Secdo declarat. qz legit̄ q̄ postq; moyses fuit mortuus. tūc populus israeliticus deplorauit eū p̄ triginta dies. Tercio declarat hoc auctoritate sapientis q̄ d̄t. luctus sapientis filij sunt septē dies. luctus autē filij stulti sunt sempiterni z in eternū anima eius peribit.

¶ Tercio querit. quō mortuus sit sepeliendus. R̄ndet. q̄ illo mō q̄n alijs q̄s tendit ad mortē tunc ponit dz sup paleas. z manus eius sup ventrē ad instar sancti martini. q̄ cū deberet mori petijt vt poneret sup paleas p̄pter humilitatē. z si tunc ille est clericus debet legi passio sup eum. si autē est laycus tunc crux xp̄i sup eū ponat vt eo facilius incitetur ad p̄ritōem. Deinde quādo mortū porrigatur illi lumen ad manus. in signū illius q̄ morientes pro nomine xp̄i eternam videbunt lucem. Quādo tunc mortuus est debent pulsari campane que sunt tube dei. p̄ quas reueletur hoibus decessus illius hois vt pro eo hoies orent. iuxta dictū apli. alter alteri⁹ onera portabit. Deinde debet lauari aqua munda z aqua b̄ndicta aspgi. ad designandū q̄ post p̄fessionem z p̄ritōem de hac vita ad vitam eternam transiturus est. Deinde corpus portari dz ad sepulcrū. z si est laycus portatur a laycis. si clericus a clericis. z sic de alijs. Deinde dz poni ad sepulcrū. ita q̄ caput vertat versus occidentē. z pedes versus orientē. vt quasi faciendo adoret hunc q̄ est oriens ex alto. Deinde ponat ad caput corpis mortui crux. quā maxime fugiūt dyaboli. qz dñs noster iesus xp̄s in cruce vicit dyabolū. z omnem eius potētatē annihilauit.

Summula Raymundi

scz natiuitas. pascha. pēthecoste. assumptio marie

In summis festis que quattuor esse memento

.i. nulla cadauera mortuoz hoim .i. sepelient

Corpora non aliqua defunctorum tumulentur

.i. te deū .i. glia i excelsū dñi .i. habeā

Te. glo. nec aduentus. nec septuagesima seruent

festū crucis festa marie festa apłoz .i. te deū z glā

Crux et virgo suis festis et apostolus omne

credo canit festū michael .i. festū

Illud habent. nec cre. michael baptista iohannes

festū dedicatōis .i. cū festo marie pginis

Et terribilis christus cum virgine matre

festū magdalene .i. festis duodecim apłoz

Magdala cre. canit cum apostolis duodenis

pthomartyris .i. innocentū

Credo caret stephani. festum simul et puerorum

.i. nō canit credo in festo michael. p̄fessoꝝ. virginū. vel marryꝝ

Non credit michael. confessor. virgoꝝ. martyꝝ

festū sc̄i marci .i. infra octauā pasche festū

Marcus in hebdomadam paschalem si cadit idem

scz de sc̄o marco .i. nō ieiunatur

Collectam tenet ad missam. carnes comeduntur

.i. circa eccliam s̄c̄ p̄uera

Sit circa templum processio reliquiarum

s̄c̄ festū sc̄i marci pasche nisi eēt dñicus dies

Si post octauam venerit. nisi sit domini lux

.i. ieiunamus .i. quiscūq; sit illa dies

Carnes non edimus lux qualiscūq; sit illa

s̄c̄ in festo pasche in natiuitate xpi in ascensione dñi

Missa resurrexi. puer. atq; viri galilei

s̄c̄ h̄z dñe ne longe in purificatōe s̄c̄ dixit ad me

Festum palmarum. candelabrum. dominus lux

s̄c̄ illa officia in alijs dieb; .i. in illis ab ecclia deputat;

Non decantari debent nisi tempore certo

s̄c̄ illi sacerdotes .i. lucrū .i. statuta ecclie

Hoc faciunt qui plus obulum q̄ iura sequuntur

.i. cū festū natiuitatis cadit in illo die

Queria sexta christo nato comeduntur

.i. efficiūt h̄mōi leticie

Carnes. hoc faciunt pietas et gaudia festi

^{s^e heretice} ^{scz p^otra fidē}
Ede sophista quia falsum proponis et inferis
^{s^e argumētū} ^{h^omōi ordinatōem}
Nil valet erga tuum tua nulla probatio contra
^{.i. locū h^onc in amissione p^osueti ieiunij}
Non gula nec venter comedunt. sed sanctior ille
^{scz d^ons deus} ^{.i. mādat}
Sanctus sanctorum sanctissimus hoc iubet esse

Hic magister ponit aliud documentū seruandum in ordine ecclesiastico quōd p^otingit circa sepulturas mortuoz. q^o in istis quattuor festiuitatibus scz in natiuitate xpi. in resurrectione ipsius. in ascensione. et in festo penthecostes nō debent sepeliri funera. q^o illi dies sunt dies gaudij et leticie. Nā in natiuitate d^oni nostri iesu xpi gaudere debemus q^o pater in diuinis ei^o vni cū filiū ad incarnatōem p^o nostra redemptōe misit. Et in festo pasche gaudere debemus. q^o filius eterni patris iesus xps d^ons noster nos sua passione liberauit et ab inferis resurrexit. In festo autē ascensionis gaudere debemus. q^o xps filius dei carne assumpta p^opria p^oture sua sup celos ascendit. in signū huius q^o oēs homines precepta ei^o custodientes in celi gaudijs et leticijs eternaliter exultabūt. In festo autē penthecostes gaudere debemus. q^o pater et filius in diuinis deus et hō dignatus est nobis sp^o sanctū mittere. Ex quo ergo isti dies sunt dies exultationuz. ideo merito in istis diebz gaudere debemus. q^o in ipis aliqua dona spūalia cum magno gaudio suscipimus. sed tumulare funera nō est gaudiū. imo magis tristitia. ideo si fuerint aliqua funera in his quattuor festiuitatibz non sunt tumulanda. sed talis tumulatio in crastinū est seruanda. Itē in missis defunctorū nō d^o gloria in excelsis. nec alleluia. nec sequentia. nec credo. Rō huius est. q^o in illis quattuor festis ytimur vocibz leticie. exultationis et iocunditatis. sed circa funera nō sunt aliqua gaudia. sed oīs tristitia et dolor. et ad hoc definitiōnē tūc missa defunctorū lamentabiliter celebrat^o et cantat^o. **T**ūc ibi (Te glo. rē.) ponit aliud documentū dicens. Te deū laudam^o et gloria in excelsis in aduētū et in septuagesima vsq^o ad festū pasche nō cantantur. Tūc subdit q^o in festiuitatibz beate virginis et sancte crucis et omnīū ap^oloz cantatur te deū laudam^o. et gloria in excelsis. Sed in die michaelis et in die natiuitatis christi. et in festiuitatibz virginis marie. et in solēnitatibz marie magdalene. et in die sancte crucis. et in solēnitare oīm ap^oloz et euāgelistarū credo cantat^o. sed in festo martyz nō cantat^o. Deinde d^o q^o in die sancti stephani. pueroz. michaelis. et p^osequēter oīm sanctorū. p^ofessorū. virginū et martyū credo nō cantat^o. et hoc verū est nisi talia festa ceciderint in dominicū diem. nam tūc cantabitur credo. Deinde d^o si festū marci euāgeliste ceciderit infra octauas pasche. tūc nulla memoria fit de eo nisi collecta dicitur ad missam. et carnes ipsa die comedentur. et processio que fieri solet circa segetes fiat circa ecclesiam. si vero venit post octauas pasche. tūc illa die carnes nō debent comedi nisi fuerit dominicus dies. Dehinc sub iūgit aliam doctrinā dices. q^o quedā sunt officia missę que nunq^o debent

Summula Raymūdi.

legi siue cātari in anno nisi certis diebꝫ q̄bꝫ talia festa sunt appropriata. ve
sunt ista officia. Resurrexi in festo pasche. Puer natus in die natiuitatis
dñi. Dñs dixit in nocte natiuitatis dñi. Lux fulgebit in gallicantu eius
den festi. Viri galilei in festo ascensionis. Dñe ne longe in die palmarum
Suscepimus deus. in die purificatiois. Sed qui legunt ista officia extra
tēpus deputatū illi plus dilgūt pecuniam q̄ iusticiam z statuta ecclie.

¶ Quinta doctrina q̄n festū natiuitatis cadit in sextā feriā. tūc licitū est
comedere carnes ppter solēnitatē diei z gaudiā festi. ergo nullus sophista
debet ptra hoc disputare. qz sua sophistria tūmodo extat apparenia. vt
dicit Aristoteles in pmo elenchor. q̄ qlibet sophista dicit appareniter sciētifi-
cus z nō vere sciens. z q̄ nō debet aliq̄s replicare ptra hoc vt tūc comedā-
tur carnes. qz sanctus sanctorū imo sanctissimus iubet hoc fieri. Et hō
fit gratia gule. sed qz deus hominē in sexta feriā creauit. z eodem die ipm
hominē redemit. videlicet in bona sexta feriā. z ergo quando festū natiui-
tatis domini nostri iesu christi in sexta feriā venerit. illa libertas prerogati-
ue hominibꝫ confertur.

¶ Notādū pmo p modū dubij. a quo sit institutus aduentus christi.
Rūdet q̄ a beato petro papa. Sed q̄n querit. sub quot septimanis. Re-
spondet sub quattuor. Sed q̄n querit. quare sub quattuor septimanis
Respondet ad designādū qua druplicē aduentū dñi nostri iesu christi. Pri-
mus aduentus est in carne. z de illo legit̄ in euāgelio Johis. vbi dicit. Osan-
na filio dauid. Secūds aduentus est in mente. vnde in euāgelio Johis le-
gitur. Ad dominū veniemꝫ z māsiōnē apud eum faciemus. Tercius ad-
uentus est in morte cuiuslibet hoīs. de quo legitur in euāgelio Mathei.
vbi dicit. Si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset vigilaret vsq̄
qz z nō lineret domū suā pfodi. Quartus aduentꝫ est ad iudiciū vniuersa-
le. de quo cantat sancta mater ecclesia. Ecce dñs veniet z omnes sancti eius
cū eo. z erit in die illa lux magna. scz iustis.

¶ Secūdo notādū p modū dubij. quare in aduentu dñi nō cantat Te de-
um. nec Gloria in excelsis. Respondetur qz gloria in excelsis nō canit̄. ideo
ad designādū q̄ iste hymnus angelicus pmo fuit cantatus in nocte nati-
uitatis christi. z ideo omittitur vsqz ad diem natiuitatis. vt tūc eo deus
rurs z solēnius cantet. Sed te deum ideo omittitur. qz solum vtimur eo
ad p̄sentes. sed in aduentu domini expectamus iesum christū aduententē
Sed quare nō cantatur in septuagesima z quadragesima. Respondet.
qz in istis festiuitatibꝫ sit memoria penitētie z passionis dñi. z sic tūc obli-
scentur omnia cantica leticie. sed illa prefata sunt cantica leticie. ideo sancta
ecclesia omittit talia cantica leticie.

¶ Ultimo notādū. qz de vltima doctrina dicit Guillertus. qz dñs in sig-
na em feriā hominē plasmavit. p̄didit z literauit. ideo p̄rogatiua libertas
huic diei p̄cella est. vt si festum natiuitatis ceciderit in sextam feriā car-
nibus vtamur. si tamen ex voto ferijs sextis z sabbatinis carnes vitares
tūc etiam tali die vitare deberes. Sed si aliquis sine voto in contemptu
huius festi hoc omitteret mortaliter peccaret. qz formam ecclesie infringe-
ret. Alia aut̄ dubia nota sunt ex se.

Passio quando venit domini tunc gloria patri
.i. nisi ad psalmos .i. ecclesia s^c in officio diuino
 Exceptis psalmis clerus dimittat vbiqz
s^c passione .i. phiberē
 Gloria qua caneres patri si non inbiberem
s^c rñsorij .i. resumas
 Post versum repetas ibi responsoria semper
hoc canticū s^c domini
 Te deum nec aduentus nec septuagesima seruat
.i. agn^o dei. s^c s^c miserere nobis
 In cena domini cantes agnus sine pace
.i. in collecta eiusdē misse nō flectatur genua
 Ad missam genua collecte flectere noli
s^c in bona quinta feria .i. p^secta duas
 Dum missam cene celebras tunc confice binas
.i. hostias s^c illaz s^c ecclesie
 Oblatas domino. sumas vnam velut est mos
s^c p^secrato. s^c hostiā
 Cum toto calice. reliquam ponas vbi sanctus
.i. lumine pcedente
 Sit locus. incensa candela tamen pceunte
.i. hoc canticū s^c bona sexta feria
 Portando cantes. hoc corpus. mane peracto
.i. reportes s^c sacramentū
 Officio toto reddas solenniter illud
s^c tu sacerdos .i. altare
 Ferto super mensam domini. calici quoqz vnum
s^c iuxta ritū ecclesie .i. inclinabis .i. altare
 Infundas et aquam. tunc te curuabis ad aram
.i. erigendū figurā crucifixi
 Post medium noctis ad tollendum crucifixum
s^c de lecto vel plures .i. famulos
 Surgas atqz duos vel tres assume ministros
vestibz indutos s^c dñe p^sasti me
 Albis vestitos. psalmum lege domine probas
illud canticū sic dictum
 Hinc expurge canas. psalmum. deus auribus addas
s^c cū redolentia thuris
 Antiphona m repetas expurge. crucem semel aut ter

Summula Raymūdi.

.i. eccliam

.i. illā antiphonā

Fer circa templum cane cum rex glorie christus

Hec est alia p̄cula .in qua autor ponit alias doctrinas circa diuinū officii pagēdas. Quaz p̄ma est talis. q̄n̄ instat passio q̄ est dñica q̄ cantat̄. iudica me deus. tūc sacerdos in diuino officio nō dz cantare gl̄ia patr̄ nisi ad psalmos. sed ad r̄soria et ad alia ad q̄ solet cantari gl̄ia tūc nō dz cantari. imo post repetitōem responsoriū dz resum̄i. S3 a bona quarta feria vsq; ad sabbatū pasche nec ad officii missē nec ad psalmos dicat̄ gl̄ia patr̄. **S**ubdit alia doctrinā de aduentu. 2 septuagesima dices. In aduentu dñi 2 in septuagesima nō cantat̄. Tedeuz. nec gl̄ia in excelsis. Et in missa q̄ canit̄ in cena dñi nō cantat̄ agnus dei. cuz illa p̄clusionē dona nobis pacē. sed cū illa miserere nobis **I**te in collecta eiusdē missē nō flectat̄ tur genua. 2 in trib; dieb; nō def̄ pax. qz pax tradita fuit iudeis. **T**unc subdit qz sacerdos celebrās missam in bona q̄nta feria dz p̄secrare duas hostias. vnā dz sumere illo die. reliquā dz reseruare in crastinū. et dz cantare ponere ad locū sanctuarior; candela accensa p̄cedente. 2 cū portat̄ canet hoc corpus qd̄ p̄ vobis r̄c. sed crastino officio pacto p̄dictā hostiā sumat solēniter ferēdo sup̄ altare. et sumat vinū et aquā ad calicē p̄secrādo 2 p̄ agendo s̄m̄ statuta ecclie. **T**ūc ibi (Post mediū) subdit doctrinā de diuino officio in nocte pasche pagendo. volēs qz in nocte pasche plebanus dz statim surgere post mediū noctis et assumere duos vel tres ministros indutos albis 2 legere istū psalmū **D**ñe p̄basti. quo facto canet. **E**xurge quare obdormis dñe r̄c. cuz p̄su. **D**eus aurib;. repetēdo exurge. q̄ facto accedat cū thure et cū redolētia thuris leuet crucifixū de sepulcro circumfāciens bis vel ter cantando deuote cū rex glorie christus r̄c **N**otādū. qz hoc qz sacerdos dz surgere in medio noctis dat̄ intelligi resurrectio dñi qua mediāte trāsiuimus ab eterna dānatiōe ad vitam eternā. **E**t p̄ alledinē vestii dant̄ intelligi angeli induti stola claritatis q̄ resurrectōem xp̄i annūciarūt. **E**t p̄ redolētia thuris intelligūt̄ur nostra bona opa in q̄b; detemus resurgere cū christo vt nostre orōnes sint acceptabiles in p̄spectu dei. 2 nos mediātib; illis exaudiri mereamur a datore 2 gubernatore omnii gentiū. a quo celū 2 oīa dependent.

De impositōib; historia rum per circulum anni

Ordo toti; anni cognoscit̄
Anal̄is scripto sub tali noscitur ordo
in illo tpe anni .i. p̄cipit

Septuagesima sic lege qz deus omnia mandat
s̄ 2 tu lege cū h̄ i q̄dragesima. s̄ libros

Quinq; libros moysi quos claudit passio christi
passionis xp̄i .i. lamētatiōes

Tempore mesticie leges verba hieremie
.i. octauas pasche .i. euāgelizauit

Post pascha legimus quod lucas exemplificauit.

Folium CXLVIII

.i. q. liber regū dicitur legi p^o pēthecosten. videlicet in octaua trinitatis.

Post penthecosten regum liber exit in hostem

.i. vsq; ad kal. augusti .i. a kal. augusti vsq; ad kalendas

Donec ad augustum. salomon tunc argue stultum

seprebris legunt parabole salomonis

Per totum mensem sapientia proferat ensem

.i. in tali mense .i. tales libros

Job lege septembri. thobyam. iudith. et bester

.i. in octobri .i. libri machabeorū .i. lege

Octobris mense machabeus atq; recense

.i. dicta duo decim pphetarū

.i. in nouembri

Verba prophetarum bis sex lege mense nouembri

.i. ad tale tps

.i. ad locū decēbris.

Donec ad aduentum domini veniesq; decembris

.i. lege s^c dñi illi pphete .i. inferijs

Profer in aduentu ysaię verba diebus

.i. p^o festū natiuitatis xp̄i .i. ep̄las pauli .i. termino hui^o libri

Post natale legas paulum. sic fine quiescas.

¶ Istud ē capitulum vltimū istius libri. in q̄ postq; mgr̄ in p̄cedētē determinat
uit de ecclēastico et diuino officio in missa obseruādo. p̄nter determinat de
impositōib; hystoriarū p̄ circuli anni. Et illud vltimū capitulum p̄t diuidi i
tres p̄tes q̄t ponit documēta de ip̄sōib; hystoriarū p̄ circuli anni. p̄tes p̄tes
bunt in p̄cessu s̄c̄e p̄mo d̄c sic. ordo ip̄onēdi hystorias p̄ totū annū p̄gno
scit sub tali scripto sequēti. q̄ post octauā ep̄p̄hante ip̄onunt ep̄le pauli.
cū hystoria. dñe ne in furore. et legit vsq; ad septuagesimā. Subdit de sep̄
tuagesima et ponit sc̄daz hystoriā et d̄c sic. q̄ in septuagesima d̄cēt legi q̄n
q̄ libri moysi et decātarū cant^o iste. in p̄ncipio creauit de^o celū et terrā Sz
a septuagesima vsq; ad passiōē dñi sp̄ sp̄ales hystorie s̄c̄e ip̄onēde. s̄ tñ
sp̄ legunt q̄ncq; libri moysi veteris testamēti. Rō ē. q̄ illud qd̄ Dauid p̄ lon
gū tps an̄ natiuitatē xp̄i p̄phetauit illud Paul^o in suis ep̄lis p̄cordauit et co
ordinauit. et post incarnatiōem ad laudē et ad gl̄iaz p̄dicauit. Subdit (tpe
mesticie) ponēs terciā hystoriā. .i. q̄ tpe passiōis xp̄i. .i. an̄ festū pasche legūt
lamētatiōes q̄s Hieremias apta et lamētabili voce lōgo tpe an̄ natiuitatē
xp̄i passiōē deplāxit et p̄phauit dices. plāgite vos et c. Subdit (post pas
sche et c) vbi auctor docet inuenire aliā hystoriā. et vult q̄ in pascha legitur
omelia tñ de die p̄ totā hebdomadā infra octauā pasche. s̄ p^o octauā vs
q; ad festū pēthecosten legunt act^o Luce euāgeliste et alioꝝ ap̄toꝝ. Tunc
subdit q̄ post festū pēthecosten p̄ totā hebdomadā agit de sp̄u sc̄o Et in
octaua pēthecosten de sc̄a trinitate s̄c̄e p̄ totā hebdomadā. Sz tūc in octa
ua trinitatis ip̄onit hystoria. de^o oim̄ auditor et c. Et legunt libri regū vsq;
ad kal. augusti Tūc d̄c in s̄c̄a (salomō tūc argue stultū) vbi docet ip̄onere
aliā hystoriā dices Post kal. augusti vsq; ad kal. septēbris legunt parabo
le salomonis. et tūc cantat hystoria. in p̄ncipio an̄q; de^o terrā faceret. Tūc
subdit (Job lege) vbi docet nos ip̄onere aliā hystoriā dices. q̄ in septēbris

Summula Raymundi

canat de seō Job. s. si bona suscepim? Tūc subdit (Octobris mense) vbi docet iponere aliā hystoriā dices. q. in octobri legit liter machabeoz. z cā rat hystoriā Adapiat dñs cor vestz. Tūc subdit (Verba pphetaz) vbi autor docet iponere aliā hystoriā dices. a cal. nouēbriz legit Ezechiel p/ phera z alij pphete duodecimi. z can rat hystoriā. Uidi dñm sedentē sup so liū. Subdit. ab aduentu dñi legit Elayas pphera z etiā canrat vltima et decima hystoriā vsqz ad natiuitatē xpi cū canticis spēalibz suis. z singulis diebz dñicis imponit vna noua hystoriā in aduentu dñi.

¶ Circa p̄mā partē notādū. q. rō illi⁹ lfe ē ista. qz tpe passiōis xpi plus qz alio tpe cū xpo dolere debem⁹ ipius mortē maxie honorādo. cantando. psallēdo z stendo. eccliam nudis pedibz intrādo. missas audītēdo. elemosy nas dādo. z p̄silia p delices faciēdo. vt eo citi⁹ nob miser⁹ parcat z igno/ scat nra pctā. Itē rō illius lfe (salomon tūc argue stultū) ē ista. qz sicut dā uid p̄trariabat philisteis z alij pphē p lege eoz pugnauerūt. sic z nos post qz sp̄m̄icū recepim⁹ debemus p̄tra dyabolū pugnare. z vicijs ipius deuī etis deo seruire debemus vt celestē curiam attingere mereamur.

¶ Itē notādū circa illā p̄tē (Verba pphaz) q. ezechiel vidit in spū q̄t tuoz aialia. i. q̄t tuoz euāgelistas q̄ q̄t tuoz formis aialū depingunt. qz xpi natiuitatē. passiōē. resurrectōem. z ascensionē oze z scripto notificabant. Tū notandū Barthē⁹ depingit sub forma hois iō. qz ipē plus tractat de humanitate xpi qz ali⁹ euāgelista. puta de ei⁹ natiuitate quō fuit incarnas tus z hō factus. S; Lucas depingit sub specie bouis. qz recte sicut bos ducit ad mactandū. sic lucas scribit passiōē xpi q̄ mactat⁹ ē sicut bos S; Marc⁹ depingit sub forma leonis. qz leo hz calē naturā. cū parit in mon te pullos suos mortuos trāsit ab eis. z p̄ tridū redit ad eos z facit mag⁹ nū rugitū. ita q. resuscitant z viuī surgūt a morte. sic xps viuus surrexit a mortuis. mō Marc⁹ plus tractat de resurrectōe xpi qz aliq̄s alioz. S; Jobes depingit sub sp̄e aqle. qz aqle altius volat qz aliq̄ alia volucruz. sic etiā scūs Jobes alti⁹ volauit z mltū plus tractauit de diuinitate qz aliq̄s euāgelistaz. ¶ Itē notandū Daniel xpm venturū p̄ dixit cū dixit. aspiciēs a longe. Silt alij pphete xpm nasciturū p̄dixerūt de p̄gine Maria. Tū ca nit scā ecclia. pphete dixerūt xpm nasci de virgine.

¶ Ultimo notandū. impo hystoriāz habet etiā p̄ alios. vt in p̄puto ma nuali z eccliastico z in q̄ pluribz alijs locis. q̄e hic breuit dicta. sufficiunt de hystorijs iponēdis p̄ circulū anni. ¶ Et sic breuit p̄z editio z p̄pendiū qd̄ lucide z clare z valde vtilr docet plura necāria circa sacra ecclie occurrē tia. Et vocat summula Raymūdi. qz Raymūdus edidit z p̄pilauit z a plibz libris canonicis eā extraxit. Et etiā vocat summula pauper. quia paupibz p̄posita ē q̄ nō p̄t studere iura p̄pter defectū pecuniaz. Et si ser uas illa q̄ ego Raymūdus p̄sulo z p̄suadeo. z q̄ in hibeo sp̄em̄is. tūc mere ris videre dñm iesum xpm in sua maiestate summa. q̄ cū sua m̄re p̄gine ma ria singulisqz supioz ciuibz in seculoz secula sit bñdictus Amen.

¶ Explicite summula Raymūdi diligēter correctā z denuo emendatā omibz clericis vtilissima. Impressa Colonie in officina quondā Henrici Quereil Anno salutis hūane nature. M. cccc. lxx. Die iij. mēsis Martias